

Frits Heijting

tot de hemel verheven

gedachten bij het zondagsevangelie

jaar A

De oogst is wel groot, maar arbeiders zijn er weinig.

Frits Heijting

TOT DE HEMEL VERHEVEN

gedachten bij het zondagsevangelie, jaar A

omslag: RK kerk Middenmeer

in boekvorm te bestellen

of in te zien op de website www.gelovenbeleven.nl

Op deze site zijn te vinden:

- *al mijn verlangen*, 180 meezingliederen
- *nieuw leven*, persoonlijke gebeden
- *Christus in mij*, het mysterie van ons geloof
- *de ogen van de ziel*, teksten van heiligen
- *psalmen en gebeden* voor het ochtend- en avondgebed
- *Ik geloof*, leerboek voor christenen
- *God en de mensen*, bijbelse catechese voor 12 - 15
- *tot de hemel verheven*
 - jaar A: gedachten bij het zondagsevangelie
 - jaar B: gedachten bij het zondagsevangelie
 - jaar C: gedachten bij het zondagsevangelie

Amsterdam
Brave New Books
2022

inleiding

In deze bundel staat het mysterie centraal van God, die in Jezus als mens in de wereld heeft gewoond, om de mensen tot zich terug te voeren. De profeten hebben dit evangelie vanuit de verte gezien. Jesaja voorzegt het lang tevoren: *Ik woon hoog en verheven, en bij mensen met een eenvoudig en vriendelijk hart* (Jes 57,15). Het hemelse leven, dat hier en nu al een aanvang heeft genomen voor wie Jezus liefhebben en volgen, uitzijnde naar zijn wederkomst: wie raakt er ooit over uitgedacht?

Het driejarige katholieke lezingenrooster wordt gevolgd. Het kerkelijk jaar loopt van advent tot advent. Jaar A behandelt de lezingen gedurende de periode van advent 2022 tot advent 2023. Jaar B loopt van advent 2023 tot advent 2024, en jaar C van advent 2024 tot advent 2025. Door hier telkens 3 jaar bij op te tellen, is eenvoudig vast te stellen in welke jaren elk deel kan worden gebruikt.

Bij elke viering wordt gelezen uit achtereenvolgens het Oude Testament (of uit handelingen van de apostelen of de openbaring van Johannes), uit het psalmboek, uit een brief van het Nieuwe Testament en uit één van de vier evangeliën. De psalmen zijn genomen uit *de bundel psalmen & gebeden voor het ochtend- en avondgebed*. Gezongen psalmen worden gevonden in de liedbundel *al mijn verlangen* (zie gelovenbeleven.nl).

Een aantal feesten is achterin te vinden onder het hoofd *bijzondere vieringen*. Het register geeft alle evangelielezingen van de driejarige cyclus, met de vermelding A, B of C. Lezingen die elk jaar terugkomen worden aangegeven met (ABC).

In alle teksten komt Jezus als God-met-ons voldoende naar voren. Hij is echter niet alleen hoog en verheven, maar ook mens met de mensen. Daarom worden de persoonlijk voornaamwoorden hij en hem, als het over Jezus gaat, met kleine letters geschreven. In de psalmen staat het woord HEER als vertaling van JAHWEH in klein kapitaal, ter onderscheid van het gewone woord Heer.

Ik hoop dat deze *gedachten bij het zondagsevangelie* ietsje mogen bijdragen tot begrip van de alles vernieuwende boodschap van de menswording van God, van zijn verrijzenis en van onze deelname aan het nieuwe leven waartoe Jezus de toegang heeft geopend.

Frits Heijting

Lent, 1 november 2022

INHOUDSOPGAVE

Advent

zondag 1 van de Advent	blz 6
zondag 2 van de Advent	9
zondag 3 van de Advent	13
zondag 4 van de Advent	16
kersttijd kerstnacht	19
kerstdag	22
zondag na Kerst	25
tweede zondag na Kerst	27
1 januari (Maria, moeder van God)	29
Openbaring van de Heer	31

tijd door het jaar (vervolg na de paastijd)

Doop van de Heer (zondag 1)	35
zondag 2 van de tijd door het jaar	37
zondag 3 van de tijd door het jaar	41
zondag 4 van de tijd door het jaar	44
zondag 5 van de tijd door het jaar	51
zondag 6 van de tijd door het jaar	53
zondag 7 van de tijd door het jaar	56
zondag 8 van de tijd door het jaar	59 (in sommige jaren na de paastijd)
zondag 9 van de tijd door het jaar	62 (in sommige jaren na de paastijd)

40-dagentijd Aswoensdag	64
zondag 1 van de 40-dagentijd	66
zondag 2 van de 40-dagentijd	70
zondag 3 van de 40-dagentijd	73
zondag 4 van de 40-dagentijd	77
zondag 5 van de 40-dagentijd	80
Palm- en Passiezondag	82
Witte Donderdag	85
Goede Vrijdag (I) en (II)	88

Paastijd Paaswake	95
zondag 1 van de Paastijd	99
zondag 2 van de Paastijd	102
zondag 3 van de Paastijd	105
zondag 4 van de Paastijd	109
zondag 5 van de Paastijd	113
zondag 6 van de Paastijd	116
Hemelvaart	119
zondag 7 van de Paastijd	122
Pinksteren	125

tijd door het jaar (vervolg)

zondag na Pinksteren (Drie-eenheid)	128
2 ^{de} zondag na Pinksteren (Sacramentsdag)	131

zondag 10 van de tijd door het jaar	blz 135 (in sommige jaren na de paastijd)
zondag 11 van de tijd door het jaar	137 (in sommige jaren na de paastijd)
zondag 12 van de tijd door het jaar	141
zondag 13 van de tijd door het jaar	144
zondag 14 van de tijd door het jaar	147
zondag 15 van de tijd door het jaar	150
zondag 16 van de tijd door het jaar	154
zondag 17 van de tijd door het jaar	159
zondag 18 van de tijd door het jaar	163
zondag 19 van de tijd door het jaar	167
zondag 20 van de tijd door het jaar	170
zondag 21 van de tijd door het jaar	173
zondag 22 van de tijd door het jaar	176
zondag 23 van de tijd door het jaar	180
zondag 24 van de tijd door het jaar	182
zondag 25 van de tijd door het jaar	185
zondag 26 van de tijd door het jaar	188
zondag 27 van de tijd door het jaar	190
zondag 28 van de tijd door het jaar	193
zondag 29 van de tijd door het jaar	197
zondag 30 van de tijd door het jaar	200
zondag 31 van de tijd door het jaar	203
zondag 32 van de tijd door het jaar	205
zondag 33 van de tijd door het jaar	209
Christus koning	213
bijzondere vieringen	
januari (eenheid van de christenen)	217
2 februari (opdracht in de tempel)	223
24 juni (sint Jan de Doper geboorte)	225
29 juni (Petrus en Paulus)	228
15 augustus (Maria ten hemel opneming)	230
september (vredesweek) I	233
september (vredesweek) II	236
14 september (kruisverheffing)	239
1 november (allerheiligen)	241
2 november (allerzielen)	244
7 november (Willibrordzondag)	248
9 november (Kerkwijding)	250
REGISTER	
evangelieteksten	253
afkortingen van bijbelboeken	258

JAAR A

ADVENT

zondag advent 1(A)

1ste lezing: Jes 2,1-5
 psalm 122: zie beneden
 2de lezing: Rom 13,11-14
 evangelie: Mt 24,37-44

De menszoon komt op een uur dat je het niet verwacht.

De kerk bereidt zich voor op het nooit geheel te bevatten mysterie van de menswording van God, dat met Kerst wordt herdacht. Het is te groot, te wonderlijk voor ons: niet alleen heeft God in ons midden gewoond in de beperking van de mens Jezus; maar aan het einde van de tijd zal dezelfde Jezus, met al zijn engelen bij zich, in macht en majesteit terugkeren voor een oordeel over ieder die ooit heeft geleefd¹. Tijdens de advent zijn komst én wederkomst onderwerp van overweging.

Het tijdperk tussen Jezus' geboorte, en ja, wanneer? Wanneer is de dag van de wederkomst? Deze laatste periode van de wereldgeschiedenis is de *tijd van genade*², waarin de boodschap van het koninkrijk van God aan heel de wereld wordt verkondigd. *En dan zal het einde komen*³. Jesaja (eerste lezing) voorzegt die toestroom van gelovigen uit alle volkeren, om Hem te aanbidden die zij liefhebben. Zij zijn vervuld van verlangen naar een goed leven, hopend op een liefdevolle God: *Hij zal ons zijn wegen wijzen en wij zullen zijn paden bewandelen*. Zo wordt het visioen van de profeet vervuld: *Zij zullen hun zwaarden omsmeden tot ploegijzers*⁴. Je hoort dan wel spottend opmerken dat hier niet veel van te zien is - en inderdaad is de kerk door vele van haar leden geregeld in diskrediet gebracht, getuige b.v. de schanddaden op seksueel gebied - maar dit neemt niet weg dat tallozen na hun aanvaarding van het evangelie hun leven door de Geest van Christus hebben vernieuwd.

Dit is wel het grootste van alle wonderen: als zelfzuchtige mensen tot inkeer komen; en Christus toelaten in hun bestaan. Volwassenen die dit overkomt, staan vaak anders in het geloof dan kerkgangers die van huis uit christenen zijn. Zij zingen hun lied met overgave, zoals de psalm van vandaag:

Ik was verheugd toen zij mij zeiden: Er is een nieuw gebod.

*Ik was verheugd toen zij mij leidden tot in het huis van God*⁵.

Met alle bewust levende gelovigen houden zij Jezus voor ogen, die zichzelf voor hen gegeven heeft; en die komen zal om scheiding te maken en allen die hem liefhebben bij zich te nemen. Hij is de deur naar het leven.

Hier tekent zich het oordeel af, dat met de menswording van God een aanvang heeft genomen. Wie Jezus aanneemt als door God gezonden, erkent in hem de liefdevolle goedheid van de Schepper, die begin noch einde kan hebben; en staat zo aan het begin van een eeuwig leven met hem. Eeuwig leven wie kan het zich voorstellen? Voor allen die Jezus liefhebben wordt de hoop hierop tot zekerheid, als zij hem daadwerkelijk volgen. Zij worden door dit geloof gerechtvaardigd; maar wie hem verwerpen gaan aan de deur naar het leven voorbij.

God beziet het innerlijk van de mens. Hij ziet het, of iemand uit eigenliefde handelt, of uit een bewogen hart. Uiterlijk doen twee mensen misschien hetzelfde, zoals twee vrouwen die de molensteen draaien. Toch *wordt de één opgenomen en de ander niet*⁶. De één is op zichzelf gericht, en de ander leeft in verlangen naar een onzelfzuchtig leven. De laatste zal de goedheid van Jezus erkennen als hij komt; en zijn koninkrijk binnengaan. De eerste zal hem misschien geen blik waardig keuren; en achterblijven.

Jezus houdt zijn leerlingen voor zó te leven, alsof zij hem ieder moment uit de hemel verwachten. *Bekleed je met de Heer Jezus Christus*, vermaant Paulus de christenen van Rome (tweede lezing). Als zij zich in alle dingen afvragen of zij God hiermee behagen, en zich ervoor hoeden Hem verdriet te doen, zullen zij werkelijk als zijn heiligen leven, apart gezet om in een wereld van elk-voor-zich iets van de hemel zichtbaar te maken. Maar wie in zelfzucht volharden, geleid door begeerte, kunnen geen plaats vinden in Gods eeuwige Rijk. Zelfs in de kerk van Christus verwerpen velen deze gedachte aan een definitieve scheiding op de laatste dag. In het evangelie echter wordt steeds opnieuw en nadrukkelijk voor dit komende oordeel gewaarschuwd

Ook in het Oude Testament komt het oordeel veelvuldig aan de orde. David zegt: *Wie kwaad doen worden buitengesloten uit de stad van God*⁷. In het boek genesis wordt het einde dat over de huidige wereld zal komen voorgesteld als een watervloed⁸. *Dit is een voorafbeelding van het doopwater waardoor je gered wordt*⁹, schrijft de apostel Petrus aan de kerken. Maar helaas, de mensen denken geen redding nodig te hebben; en willen zich niet laten gezeggen. Dit is het droevige lot van profeten: zij moeten een boodschap verkondigen die niemand horen wil. Terwijl de lucht dreigend wordt en het oordeel zich aankondigt, gaan de mensen gewoon door met eten en drinken en uitgaan, alsof er niets aan den hand is¹⁰. De één maakt zich van het geloof af met de bekende uitspraak: Dood is dood, de ander grijpt de evolutie-theorie aan als een excuus om de waarschuwing in het evangelie te verwerpen, een derde denkt de bekering voor zich uit te kunnen schuiven en een vierde ontkent de genade van God, door te verkondigen dat iedereen tenslotte in de hemel zal komen, ook al moet het duizend levens duren. Allen verruilen zij de liefde van God voor de eigenliefde.

Het is verwonderlijk hoe de mensen leven alsof zij voor altijd op deze wereld kunnen blijven. Zij luisteren liever naar zogenaamde profeten, die hun verkondigen wat zij graag willen horen, dan zich te laten waarschuwen voor een naderend einde. Hoewel iedereen kan zien dat de evangeliën geen menselijke verzinsels bevatten, gaan zij hieraan voorbij, om hun eigen verlangens te kunnen volgen. Net als in de dagen van Noach willen de mensen zich niet laten gezeggen. Het is onthutsend. Overal hetzelfde beeld van mensen, zozeer in beslag genomen door werk, onderlinge relaties en allerlei vertier, dat zij niet zien hoe kortstondig dit alles is; en hoe nabij de tijd van het einde. *Terwijl zij denken: Er is vrede en veiligheid, juist dan overvalt hun plotseling het verderf*¹. Wie wil dit horen? Wie verwacht er Jezus' komst, en het einde van de bestaande wereld? De kerk geeft hier nauwelijks aandacht aan; en de sektes misleiden de mensen met de verkondiging van een duizendjarig vrederijk ná Jezus' wederkomst. Gelukkig wie de kerk van Christus trouw blijft, en de waarschuwing ter harte neemt: *Wees waakzaam, de mensenzoon komt op een uur waarop je het niet verwacht!*¹²

1) Mt 25,31 2) gelovenbeleven.nl/ik geloof, VII.1.3 3)Mt 24,14 4) Jes 2,4 5) liedbundel *al mijn verlangen* nr 87
6) Mt 24,14 7) ps 101,8 8) gen 7 9) 1Pe 3,21 10) Mt 24,37v 11) 1Tes 5,3 12) Lc 12,40

psalm 122

- L Ik was verheugd, toen zij mij zeiden:
Laten wij gaan naar het Huis van de HEER.
- A Onze voeten staan in uw poorten, Jeruzalem.
Stad van God, U bent gebouwd tot een volkomen eenheid.
- L Het volk van God trekt hierheen op,
om zijn belofte te gedenken en Hem te danken.
- A Hier staan de rechterstoelen klaar,
de zetels van het huis van David.
- L Bid om vrede voor de stad van God,
om welzijn voor allen die haar liefhebben.
- A Moge er vrede zijn binnen uw muren,
en rust in al uw verblijven.
- L Omwille van mijn broeders en mijn zusters
bid ik om vrede voor de stad van God.
- A Uit liefde voor het huis van onze God
wil ik het goede voor u zoeken.

* * *

zondag advent 2(A)

1ste lezing: Jes 11,1-10
 psalm 72 zie beneden
 2de lezing: Rom 15,4-9
 evangelie: Mt 3,1-12

Wie heeft je voorgespiegeld dat je de dreigende toorn kunt ontvluchten?

Op deze tweede zondag van de advent wordt opnieuw duidelijk dat de kerk zich niet alleen voorbereidt op Jezus' geboorte in Bethlehem, maar ook op zijn wederkomst voor het oordeel. Heel 't Oude Testament getuigt van deze dubbele verwachting; en Johannes de Doper, de laatste van de profeten van het oude verbond, is de directe wegbereider van de Messias. Jesaja (eerste lezing) spreekt over Jezus, mens met de mensen, als *de twijg uit de tronk van Jesse* (de vader van David). Als verre nakomeling van David wordt de Messias de *Zoon van David*¹ genoemd. Niet alleen een twijg uit de tronk van Jesse is hij, maar ook *de wortel van Jesse*; want Jezus, *God-met-ons*², staat aan het begin van de schepping³. Vol van de Geest van God is hij gekomen om de mensen tot inkeer te brengen. Als één van ons zal hij van zijn macht geen gebruik maken om zichzelf te redden. Onderworpen aan de machthebbers van zijn dagen, toont hij zijn sterkte door geen millimeter mee te gaan met de geest van deze wereld van elk-voor-zich. Omdat hij wil dat allen tot inkeer komen, stelt hij de oordeelsdag uit tot zijn wederkomst in macht.

Biddend voor zijn vervolgers brengt Jezus als eerste van de martelaren van de kerk zijn leven als een offer aan God. Als koning zal hij terugkeren, om *boosdoeners te doden met de adem van zijn lippen*⁴. Dit woord adem kan ook vertaald worden als geest. Omdat niemand voor God rechtvaardig is, en allen verlossing nodig hebben, is ook niemand bestand tegen zijn Geest. *Wee mij!* roept de profeet uit, als hij in een visioen God ziet op zijn verheven troon⁵, *ik ben verloren, een onrein mens; en ik heb God gezien!* Dan beroert een engel zijn lippen met een gloeiende kool, en zegt: *Hiermee is je zonde verdwenen en je schuld bedekt.* Als Mozes vraagt God te mogen zien⁶, is het antwoord: *Geen mens kan Mij zien en in leven blijven.* God vervult Mozes' verlangen, door hem met zijn hand te beschutten, als Hij aan hem voorbijgaat.

Hiermee wordt duidelijk dat de mens met zijn gebreken niet zonder beschutting in Gods aanwezigheid kan leven. Het vuur van de Geest dat alle onreinheid verteert zou hen, die - als gist in het deeg - geheel van zonde zijn doortrokken, direct teniet doen. Deze bescherming wordt in de Schrift *genade* genoemd. Aan deze tijd van genade, waarin wij nu leven, komt in het laatste oordeel een einde. Allen die zich van God hebben afgewend, zullen bij zijn komst, als Hij zijn hand niet langer beschuttend boven hen houdt, niet bestand zijn tegen de aanblik van Hem die zij hebben verworpen. Dit bedoelt de profeet, als hij spreekt van de *adem van Gods lippen*: de Geest, die van Hem uitgaat, verteert wie

Hem niet toebehoren. Dit mag niet worden gezien als een vergelding. De goede God heeft alles gedaan om hen hiervoor te behoeden. *Zo lief heeft Hij de wereld, dat Hij zijn eniggeboren Zoon heeft gegeven, opdat wie in Hem gelooft niet verloren zal gaan, maar eeuwig leven zal hebben*⁷. Tot op de dag van vandaag is God alle mensen genadig; en bewijst Hij hun zijn liefde, geduldig hen verdragend die zich tegen Hem keren⁸.

Niet voor altijd zullen mensen van goede wil hoeven te lijden onder kwaadwilligen. Allen die Jezus liefhebben en hem volgen worden door hem bijeengebracht *op de heilige berg*, waar mensen - gerechtvaardigd door dit geloof - mogen leven voor het aangezicht van hun Schepper. Dit oordeel en deze scheiding onder de mensen heeft tweeduizend jaar geleden een aanvang genomen bij Jezus' optreden in Israël. Sindsdien is hij als *een banier voor de volken* (eerste lezing). Mensen van goede wil zullen tot hem komen. *Hij zal zich ontfermen over de misdeelden; en de zwakken vervullen van levensmoed*.

Het optreden van Johannes de Doper riep de sluimerende messiasverwachting wakker. Al honderden jaren was er geen profeet in Israël meer opgetreden. Heel Jeruzalem loopt dan ook uit om de zonden te belijden, en door Johannes te worden gedoopt in de Jordaan. Ook vele van de sterk behoudende Farizeeën en van de Sadduceeën⁹, hun liberale tegenvoeters, komen poolshoogte nemen; maar of zij ook gehoor zullen geven aan zijn oproep tot bekeering? Zullen de Farizeeën tot de erkenning komen dat zij met al hun uiterlijke godsdienstigheid God niet dienen, maar zichzelf? Zullen de Sadduceeën gaan inzien dat hun schriftuitleg wel de geest van de tijd volgt, maar de inhoud verbastert? Farizeeën en Sadduceeën hebben Jezus voortdurend tegengewerkt; en zij hebben hem samen aan het kruis gebracht.

Johannes de Doper neemt, zoals het een profeet betaamt, geen blad voor de mond; en noemt beide partijen *adderengebroid*. Hij waarschuwt hen: "Als jullie niet terugkomen van die behoudzucht of die vrijzinnigheid, wacht jullie de *toorn van God!*" Maar of ze zullen luisteren? Zó overtuigd zijn zij van hun eigen gelijk, dat zij de toorn van God pertinent ontkennen; of zozeer vertrouwen op hun eigen vermeende rechtzinnigheid, dat zij deze toorn denken te zullen ontgaan.

Is deze toorn van God niet in tegenspraak met zijn liefde? Geenszins. Wie zo denkt, komt al gauw tot de conclusie dat er helemaal geen oordeel zal komen. Maar zou de wereld dan altijd zo door moeten gaan als nu? Het vooruitgangsgeloof, dat tijdens het optimisme van na de tweede wereldoorlog zoveel aanhang heeft gekregen, is nu wel goeddeels losgelaten. De werkelijkheid leert helaas anders. Maar God in zijn goedheid *doet het nog regenen over rechtvaardigen en onrechtvaardigen*¹⁰, tot de dag dat Hij zich terugtrekt en zijn toorn zich openbaart.

Veel christenen weten geen raad met het bijbelse begrip van een *toornige God*. In sommige bijbeluitgaven wordt dit vertaald als een *woedende God*; maar daarmee wordt Hij toch al te menselijk voorgesteld. Om te begrijpen wat onder dit woord *toorn* moet worden verstaan, is het nodig de teksten te lezen die hierover gaan; want de Schrift legt de Schrift uit. Door gedurige lezing en door eigen ervaring zal het duidelijk worden dat de goede God, die alle leven draagt, zijn kinderen in liefde straft door zich soms even verborgen te houden; en hen zo tot inkeer te brengen. Als zij dan wanhopig zijn, ervaren zij ietsje van die *toorn*, die in het oordeel zal komen over allen die Hem de rug toekeren. Het bekende verhaal van de *verloren zoon*¹¹ laat dit zien. Hij heeft zijn vader verlaten om z'n eigen weg te gaan; en komt in een ver land onder ellendige omstandigheden tot besef van zijn fout. Hier wordt de *dreiging* van Gods toorn verbeeld; want de zoon heeft nog steeds de mogelijkheid van terugkeer naar de vader, die elke dag naar hem staat uit te zien.

David legt hiervan treffend getuigenis van af: *Ik leefde onbezorgd en dacht: zo zal het altijd blijven. O God, uw goedheid hield mij vast; maar toen U zich verborg, toen was ik nergens meer!*¹². David wordt wel door God, die zich even van hem terugtrekt, bestraft; maar niet door Hem verlaten. Dit geldt voor alle mensen. Ook al ervaren zij zijn aanwezigheid niet: Hij is toch heel dichtbij. Hij trekt zich niet geheel terug; maar wacht hiermee tot de dag van het oordeel. Want dit zegt de HEER: *Op die dag zal mijn toorn tegen hen ontbranden. Ik zal hen aan zichzelf overlaten en mijn gelaat voor hen verbergen*¹³. Tot die dag duurt zijn genade.

De toorn van God waar Johannes de Doper de Sadduceeën en Farizeeën voor waarschuwt, betekent geen drift of woede, en ook geen meedogenloze vergelding die strijdig is met zijn liefde; maar wel zijn afwezigheid, als Hij niet langer zijn beschuttende hand houdt over allen: als dus aan de huidige tijd van genade een einde zal zijn gekomen. Dat dit einde in aantocht is moet ieder duidelijk zijn. Deze onrechtvaardige wereld, waarin de sterken heersen en de zwakken worden verdrukt, waarin de rijken zwelgen in overdaad en anderen gebrek lijden, en waarin de schepping wordt uitgebuit en verwoest: deze wereld kan niet altijd zo doorgaan.

Op tal van plaatsen in de Schrift komt deze boodschap terug: de huidige wereld, met allen die daarop wonen, loopt ten einde. *Leg je dus toe op een heilig leven, vermaant Petrus, de komst verwachtend en verhaastend van de Dag van God, als de hemelen in vlammen zullen opgaan en de elementen wegsmelten in de vuurgloed. Maar volgens de belofte verwachten wij een nieuwe hemel en een nieuwe aarde, waar gerechtigheid zal wonen*¹⁴.

De profeet Johannes spreekt er de mensen op aan, dat hun geloof in hun leefwijze zichtbaar moet zijn. Hij denkt hierbij aan de eerste psalm, waarin de mensen worden vergeleken met bomen, die goede vruchten moeten dragen; en met graankorrels, waar het kaf uit weggeblazen wordt¹⁵.

*Zalig ben jij, die zich keert tot de Heer,
vol van de Geest zijn wegen leert,
aan levend water staat geplant,
en goede vruchten dragen mag*

*Maar gelijk kaf dat verwaait in de wind,
dwarrelt, tot niemand het nog vindt,
zo is de mens die God verlaat,
en zonder vrucht ten onder gaat.*

mijn verlangen nr 155

Gelukkig zijn zij, die deze waarschuwing ter harte nemen, Jezus liefhebben en zich op weg begeven naar de Vader. Zij mogen de Geest van Christus ontvangen, die hun goede vrucht doet dragen. In vuur en ijver gaan zij hun weg, in de wetenschap dat zij eens voor hun God mogen verschijnen. *Heer, doe ons één van hart en uit één mond uw naam bezingen* (tweede lezing).

1) Mt 1,1 2) Mt 1,23 3) Joh 1,10; Heb 1,2 4) Jes 11,4 5) Jes 6,4 6) ex 33,18vv 7) Joh 3,16
8) hand 13,18 9) *Ik geloof*.II,8,2: Farizeeën en Sadduceeën 10) Mt 5,45 11) Lc 15,17v 12) ps 30,7v
13) Deut 31,17 14) 2Pe 3,12; ps 1

psalm 72

- L God, U legt de koning uw wet in het hart,
de zoon van de koning uw gerechtigheid.
- A Hij leidt zijn volk in rechtvaardigheid;
de armen ontvangen wat hun toekomst.
- L In zijn dagen gedijt de rechtvaardige;
zijn vrede zal de aarde vervullen.
- A Hij zal heersen tot de einden der aarde;
zij buigen voor hem neer, die wonen in de woestenij.
- L Hij redt de arme die hem aanroept,
de behoeftige die geen helper heeft.
- A Hij bevrijdt hun ziel uit geweld en onderdrukking;
want hun leven is kostbaar in zijn ogen.
- L Breng dank aan JAHWEH, de God van Israël,
die grote wonderen verricht, Hij alleen.
- A Zijn naam worde geëerd tot in eeuwigheid;
moge zijn grootheid de aarde vervullen. Amen.

* * *

zondag advent 3(A)

1ste lezing: Jes 35,1-6a.10
psalm 146 zie beneden
2de lezing: Jak 5,7-10
evangelie: Mt 11,2-11

De kleinste in het Rijk van de hemel is groter dan hij.

Het evangelie maakt duidelijk hoe onoverbrugbaar groot de afstand is tussen de wereld waarin wij leven en de hemel, die nochtans onze toekomst is. De kloof die de mensen van God verwijderd houdt, wordt voor allen die geloven door Hem teniet gedaan in de mens Jezus, God met ons. *Blinden zien en lammen lopen, melaatsen genezen, doven horen en doden staan op*: alles is erop gericht de mensen te doen inzien dat hij het is, die hen bij God terugbrengt. De profeet Jesaja (eerste lezing) ziet honderden jaren tevoren de Messias al komen om dit oordeel te voltrekken; en spreekt tot allen die verlangen naar vrede: *God komt om te vergelden en jullie te redden. Dan nemen pijn en geklammer de vlucht, en worden zij van vreugde vervuld*. Dit visioen van eeuwige blijdschap in Gods aanwezigheid, als zelfs de herinnering aan alle ellende verdwenen zal zijn, staat - als het goed is - christenen steeds voor ogen.

Helaas is het vaak niet goed. Er wordt te weinig stilgestaan bij Jezus' wederkomst. Wie geeft dit een plaats in zijn of haar leven? *De HEER is koning in eeuwigheid*, zo bezingt de psalm van vandaag de Messias, die voor zijn volk de hemelpoort opent. Het is goed te bedenken, dat tussen nu en die eeuwigheid een oordeel zal plaatsvinden. Jakobus

(tweede lezing) waarschuwde tweeduizend jaar geleden: *De rechter staat voor de deur*. Nu hij uitblijft, en allen de tijd biedt om tot inkeer te komen, wordt die waarschuwing nauwelijks nog serieus genomen.

God heeft dit oordeel aan zijn Messias in handen gegeven. Johannes de Doper waarschuwt: *De wan is in zijn hand; en hij zal zijn dorsvloer grondig zuiveren. De tarwe zal hij in zijn schuur verzamelen, maar het kaf verbranden in onblusbaar vuur*¹. Wij kennen het gezegde: *het kaf van het koren scheiden*. Wie beseft nog dat het over Jezus gaat, die zal komen als rechter over levenden en doden? Tweeduizend jaar geleden is een begin gemaakt met dit oordeel. Sedertdien vindt er een scheiding plaats tussen hen die hem liefhebben en hen die alleen zichzelf maar zien.

Koning Herodes heeft Johannes in de gevangenis geworpen. Nu Jezus' optreden nog geen opzienbarende veranderingen in de bestaande orde heeft teweeggebracht, lijkt het of de profeet begint te twifelen: *Bent u de komende, of hebben wij een ander te verwachten?* Hij is echter geen *rietstengel in de woestijn, door de wind bewogen*. De woestijn is de plaats waar de Geest niet aanwezig is, de rietstengel is de mens die een leeg bestaan leidt, in beslag genomen door voorbijgaande dingen; en *zonder kennis van God heen en weer bewegend door de inblazingen van demonen*².

Nu zijn werk als profeet ten einde is gekomen, wordt Johannes op de proef gesteld. Schijnbaar door God verlaten, verkeert hij zonder enig uitzicht op redding in de kerker, zoals ook Jezus zelf na zijn dood in het dodenrijk zal verkeren. Beiden zijn zij het slachtoffer van het ten hemel schreiende onrecht, dat alle eeuwen door en op alle plaatsen ter wereld onschuldige mensen heeft getroffen. Daartoe heeft God zijn Redder in de wereld gebracht: om mensen van goede wil hieruit te bevrijden; en heeft Hij zijn profeet gezonden om de komst van de Messias voor te bereiden.

Een jaar tevoren nog had Johannes geprofeteerd: *Ik ben het niet waard zijn sandalen los te maken*. Deze woorden maken duidelijk wat het verschil is tussen Jezus en de profeet. Johannes had dit al eerder aangegeven, toen Jezus naar de Jordaan kwam om zich te laten dopen: *Ik moet door u gedoopt worden; en nu komt u bij mij?*³ Met deze woorden wijst de profeet vandaag de kerk op de eeuwige goedheid van God, die in Jezus volkomen zichtbaar was. Oprechte mensen zullen het erkennen: "Ik sta schuldig tegenover hem; en zij bidden: "Jezus, help mij te doen wat ik op eigen kracht niet kan volbrengen. Help mij mijzelf te vergeten, zoals u nooit aan uzelf hebt gedacht; en help mij met u te leven." Dit gebed wordt altijd verhoord. Christenen die de daad bij het woord voegen, zichzelf vergeten en de Geest de ruimte geven, maakt Hij tot *zout van de aarde*⁴ en een zegen voor hun omgeving. De wereld schreeuwt om zulke mensen, zoals de apostel zegt: *De schepping verlangt vurig naar het openbaar worden van de kinderen van God*⁵.

Zelfs de kleinsten in het koninkrijk van God, waar zij vrij van schuld voor Gods aangezicht zijn groter dan de profeten. Alle profeten tot Johannes hebben de afstand tussen God en de mensen erkend. Jesaja - toen hij in een visioen de Heer zag zitten op zijn verheven troon - riep uit: *Wee mij, een onrein mens, levend temidden van onreine mensen!*⁶ Zo sprak ook Petrus, toen hem na de wonderbaarlijke visvangst de ogen opengingen: *Ga weg bij mij, Heer, want ik ben een zondig mens!*⁷ In deze uitroep ligt in het christelijk geloof besloten. De apostel erkent Jezus als Heer en God; en belijdt zijn zonde, waarin hij onmogelijk voor de goede God kan verschijnen. Het evangelie dat hij later als eerste van de apostelen zal gaan verkondigen, biedt het antwoord op de vraag wie ons hieruit zal redden.

Johannes de Doper, de apostelen en allen die hiertoe door God geroepen zijn, wijzen op Jezus, wiens naam betekent: *God redt*. Hij ziet het hart aan: wie naar hem verlangen en hun onmacht belijden hem te volgen. Zij zijn de armen die het evangelie aannemen. Hij geeft hun de macht hun leven te vernieuwen⁵; en beloont hun geloof met eeuwig leven. *Gezegend zij, die God als helper hebben; en hun heil verwachten van Hem* (psalm van deze zondag).

1) Lc 3,17 2) *de ogen van de ziel* Hillarius van Poitiers.6 3) Joh 4,14 4) Mt 5,13 5) Rom 8,19 6) Jes 6,5 7) Lc 5,8

psalm 146

- L Hallelujah! mijn ziel bezingt de HEER.
 A Mijn God wil ik danken zolang ik leef; en al mijn dagen Hem bezingen.
 L Stel je hoop niet op mensen van aanzien;
 en vertrouw niet op hen die geen redding kunnen brengen.
 A Straks geven zij de geest, en keren terug tot de aarde;
 al hun plannen gaan teniet op die dag.
 L Gezegend zijn zij, die God als helper hebben;
 en hun heil verwachten van Hem;
 A van Hem, die hemel en aarde geschapen heeft,
 de zee en ál wat daarin leeft: zijn waarheid is eeuwig.
 L De HEER doet recht aan onderdrukten;
 Hij verzadigt wie hongeren met brood en stelt gevangenen in vrijheid.
 A De HEER geeft blinden het gezicht en richt gebogenen weer op;
 Hij heeft de rechtvaardigen lief.
 L De HEER behoedt de vreemdeling en waakt over weduwen en wezen;
 maar de weg van zondaars verstoort Hij.
 A De HEER regeert in eeuwigheid;
 uw God, o Sion, is dezelfde van geslacht op geslacht, hallelujah!

* * *

zondag advent 4 (A)

1ste lezing: Jes 7,10-14
 psalm 24 zie beneden
 2de lezing: Rom 1,1-7
 evangelie: Mt 1,18-24

Hij zal zijn volk redden uit hun zonden.

Jezus wordt door de profeet voorspeld als *Immanuël: God-met-ons*. Zelf noemt hij zich onveranderlijk *de mensenzoon*: mens met de mensen; en het volk spreekt over *de zoon van David*. David had immers van God de belofte ontvangen van een *nakomeling*, die zijn troon voor eeuwig zal bevestigen¹. Van deze nakomeling, *rein van handen en zuiver van hart*, spreekt van vandaag de psalm, waarin David profeteert de *berg van de Heer* te beklimmen: de plaats van ontmoeting tussen de mens en God. Niet alleen de mensenzoon zal deze berg beklimmen, maar allen die hem toebehoren, door het doopsel gereinigd van schuld. Johannes van het Kruis² gebruikt dit beeld om de weg van een gelovige naar God te beschrijven: *Laat je dragen door God, wanneer zijne Majesteit je verder wil helpen*.

Voor wie ernst maakt met het geloof en bereid is los te laten wat de aandacht afleidt, is Hij niet de grote Onbekende. *Dat Hij in ons woont, weten wij door de Geest die Hij ons gegeven heeft*⁴. Als deze kennis van God de harten vervult, waarom lijken kerkdiensten dan soms zo saai? De almachtige en alomtegenwoordige God heeft ons Jezus gezonden en ons zijn Geest geschonken om zijn werk in de wereld te verrichten. Als dit gevoel van roeping ontbreekt, worden de vieringen ongeïnspireerd. De koren kunnen technisch goed zingen, maar raken 't hart niet. Niet zelden komen koorleden alleen naar de kerk als het hun beurt is om te zingen; en ook de dirigent wordt niet altijd gedragen door het geloof in de goede God, die zich kennen doet door wie Hem liefhebben. Hoe kan zo de boodschap klinken van Jezus, die de mensen tot God wil verheffen?

God roept de ledematen van zijn kerk om zijn handen en voeten in de wereld te zijn, zijn ogen en oren en zijn mond. Als zij hieraan gehoor geven, doet Hij zich gaandeweg door hen kennen. Deze godsontmoeting, die zichtbaar tot uitdrukking komt in de communie, moet tot onderwerp zijn van alle liederen, gebeden en overwegingen. Een betoog over dienst aan de medemens zal de harten niet raken indien hierin Jezus niet centraal staat, die het zijn leerlingen mogelijk maakt veel méér te doen dan zij kunnen denken of dromen. Christenen die daadwerkelijk *de berg van God* bestijgen, worden door God geleerd hun vijanden lief te hebben, en goed te doen aan wie hen haten. Langs deze weg omhoog doet Hij zich kennen en rust Hij hen toe.

Christenen komen op de eerste dag van de nieuwe week samen om hun tekort te belijden, hun bereidheid uit te spreken tot het offer van zichzelf en zich te verheugen in hem, die zij zo doende mogen ontvangen. Deze beweging naar God toe wordt in het eucharistisch gebed tot uitdrukking gebracht. Dankbaar kijkt de kerk naar Maria, die zich voor God heeft opengesteld; en in de meest letterlijke zin tot zijn woning is geworden. Met recht mag zij de *moeder van God* worden genoemd; want Hij, die vóór alle tijd één is met God, en door wie al het zijnde is geworden⁵: hij neemt in Maria het vlees aan, en wordt tot haar zoon - en tot 'mensenzoon', dat is: één van ons.

Niet alleen in Maria maakt hij woning. *Hij staat aan de deur en hij klopt*⁶, om zijn intrek te nemen bij allen die hem liefhebben. Christenen gaan met Jezus een liefdesrelatie aan. Mannen en vrouwen vormen samen de bruid van Christus⁷. Zo lief heeft hij de wereld, dat hij zijn leven heeft gegeven tot op het kruis. Nu roept hij zijn leerlingen met hem op weg te gaan en zijn liefde in de wereld te dragen. Als hij soms ver weg lijkt en hun aantal gering wordt, gaan zij hun weg in geloof: mijn Geliefde laat mij niet alleen. Hij spreekt tot hen: *Zevenduizend man heb ik overgehouden, die de knie niet hebben gebogen voor de afgod*⁸.

Het gebrek aan beleving in de kerken is hieraan toe te schrijven, dat Jezus niet wordt gezien als Geliefde en God-met-ons, die zijn leerlingen verheft om te doen waartoe zij uit zichzelf niet in staat zijn. Maar al te vaak wordt hij voorgesteld als een voorbeeldfiguur, die zijn volgelingen de last oplegt de wereld te hervormen. Daar komt dus niet veel van terecht. Deze gedachte van Jezus als voorbeeld gaat voorbij aan de nood van een zoekende menigte van mensen die hun plaats niet kunnen vinden in onze samenleving van elk voor zich, waar succes en welvaart voorop staan. Zij zijn niet gebaat bij een voorbeeld dat zij niet kunnen navolgen. Zij zitten zelf in de puree, waar zij op eigen kracht niet uit kunnen komen. Indien zij nergens uitkomst zien, zullen zij uiteindelijk vaak de stap in 't duister zetten door een toevlucht te zoeken bij één van de talrijke sektes, die met hun kunstmatig opgewekte sfeer van opwinding een armzalig surrogaat bieden voor de beleving van de aanwezigheid van de Geliefde.

De profeet Jesaja (eerste lezing) ziet in de verte de Messias komen, naar wie Israël eeuwenlang heeft uitgezien. De verkondiging van God-met-ons doet de harten van de gelovigen sneller kloppen: Hij is niet hoog en ver, maar innerlijk mag ik mij met hem verstaan, en doet hij zich kennen. Ik ben niet meer alleen! Dit is geen fictie, maar het hart van het evangelie: God is mens geworden, om de mensen tot God te verheffen. Waarom deze boodschap nog maar zo weinig wordt gehoord? Het antwoord is eenvoudigweg: vanwege ongelof. Hier wordt Jezus' vraag helaas bevestigd: *Zal de mensenzoon bij zijn komst het geloof op aarde vinden?*⁹ Gelukkig allen, die *de berg van de Heer beklimmen*.

1) 2Sam 7,12 2) *de ogen van de ziel*/Johannes van het Kruis 3) ex 3,14 4) 1Joh 3,24 5) Joh 1,3 6) openb 3,20
7) Joh 3,29 8) Rom 11,4 9) Lc 18,8

psalm 24

- L Wie mogen beklimmen de berg van de HEER;
en staan op zijn heilige plaats?
- A Zij die rein zijn van handen en zuiver van hart;
die geen valsheid beramen, en geen leugens rondvertellen.
- L Zij gaan voort met de zegen van de HEER;
God, die hen verlost, maakt hen rechtvaardig.
- A Dit zijn de mensen die zoeken naar God,
verlangend om te staan voor zijn aangezicht.
- L Eeuwige poorten, richt u op!
- A De koning van de heerlijkheid wil door u binnengaan.
- L Wie is die koning van de heerlijkheid?
- A Het is de HEER*, sterk en machtig, die de strijd voor u voert.
- L Eeuwige poorten, richt u op!
- A De koning van de heerlijkheid wil door u binnengaan.
- L Wie is Hij dan, die koning van de heerlijkheid?
- A De HEER van het hemelse leger:
Hij is de koning van de heerlijkheid.

psalmen en gebeden

* * *

einde adventstijd

KERSTTIJD (A)

24 dec kerstnacht (ABC)

1 ^{ste} lezing:	Jes 9,1-3.5-6
psalm 96	zie beneden
2 ^{de} lezing:	Titus 2,11-14
evangelie:	Lc 2,1-14

vrede op aarde

Engelen en mensen zijn als redelijke wezens eensgezind in de aanbidding van hun Schepper. Zoals blijkt uit de eerste hoofdstukken van het Lucas-evangelie, zijn de engelen, levend voor Gods aangezicht, nauw betrokken bij zijn plan de mensen bij zich terug te brengen. Heel het hemelse leger heeft de adem ingehouden bij de aankondiging door de aartsengel Gabriël aan Maria; en de hemel was vervuld van gejuich bij haar instemmend antwoord. Vandaag gaat de hemel open, als de herders in een visioen worden opgenomen, en engelen horen zingen voor hun Schepper: *Eer aan God in de hoge!*

Naast de zichtbare wereld bestaat een geestelijke werkelijkheid. De aartsengelen Gabriël, Michaël en Rafaël maken deel uit van een hiërarchie van geestelijke wezens, die nauw bij de mensenwereld betrokken zijn¹. Evenals op de mensen heeft de zonde ook op velen van hen vat gekregen. Zij worden duivels of demonen genoemd, met als hun aanvoerder Satan, die de eerste mensen ertoe heeft verleid zich van God af te wenden²; en hen in zijn val heeft meegesleept.

De zonde, die - zoals iedereen kan waarnemen - van de ouders op hun kinderen overgaat, heeft de mensheid in slavernij gebracht. Zomin als de baron van Münschausen zichzelf bij de haren uit het moeras kan trekken, kunnen mensen zich op eigen kracht hiervan bevrijden. De goede wil is wel aanwezig, zegt Paulus, maar de macht van de zelfzucht is mij te sterk. *Ongelukkig mens die ik ben: wie zal mij verlossen uit dit bestaan ten dode? God zij gedankt door Jezus Christus, onze Heer!*³

De engelen verheugen zich bovenmate in de langverwachte vervulling van de belofte; maar de herders kunnen de omvang van de gebeurtenis in de kerstnacht nog niet bevatten: *de menswording van God*. Zij zijn getuigen van het aanbreken van de laatste periode van de geschiedenis: de tijd van genade, waarin in heel de wereld het evangelie wordt verkondigd van menswording, verrijzenis en nieuw leven voor allen die geloven. Want niet alleen voor Israël is Jezus gekomen. Betekent zijn naam niet *God redt?*⁴ De Messias, naar wiens komst al Israëls profeten hebben uitgezien, verschijnt in deze nacht als Redder van alle mensen die ooit geleefd hebben of nog zullen leven. *Het volk dat in duisternis leeft ziet een groot licht* (eerste lezing). De kerk van Christus wereldwijd stemt deze nacht in met het lied van de engelen: *Eer aan God in de hoge, en vrede op aarde!*

De mensen spotten soms: "Waar is die vrede dan? Ik merk er weinig van!" Inderdaad is de wereld ook sedert Jezus' komst alle eeuwen door geteisterd geweest door oorlog en geweld. Toch is de vrede van Christus, die kerkgangers elkaar elke zondag aan het einde van de viering toewensen, zichtbaar in allen die hem toebehoren. Zij stellen zichzelf niet voorop, maar bieden ruimte aan zijn Geest: nederig, zachtmoedig en vol van ontferming, zuiver van hart⁵. Zij zingen - zoals de psalm van de kerstnacht leert - *een nieuwe melodie; en aanbidden de Heer om zijn schoonheid. Laat de wereld toch ontzag voor Hem hebben!*

Zonder deze heiligen - of ze nu officieel heilig zijn verklaard of niet - die alle uren van de dag hun God in gedachten hebben, zou de wereld er heel wat slechter uitzien. Zij zijn het *zout van de aarde*⁶. Zij treuren om alle onrecht in de wereld. Zij koesteren geen wrok in hun hart, maar worden zij geslagen dan keren zij de andere wang toe; en tonen de zachtmoedigheid van Christus, die hun het nieuwe en onvergankelijke leven leert. Zij spreken van niemand kwaad, maar in onrecht en verdrukking bidden zij voor hun belagers. Zij laten de haat, die de ziel vergiftigt, niet in hun leven toe; maar hebben hun vijanden lief⁷. Naar waarheid worden zij *kinderen van God* genoemd, die door het werk van Christus de macht hebben verkregen als nieuwe mensen met hem te leven⁸; en te heersen over het kwaad, door het geloof in hun verrezen Heer. Het hemelse licht, waar de engelen in baadden, wordt door hen in de wereld gebracht. Heel de aarde smacht naar hen, die zich door zijn Geest laten leiden, *en een bezonnen, rechtvaardig en God-gewijd leven leiden* (2de lezing). Over dit volk van God zingen de engelen: *Vrede op aarde onder de mensen in wie Hij behagen heeft.*

Deze nacht is een nacht van vreugdevol herdenken van de geboorte van Jezus in de stal van Bethlehem. Hier wordt het vrede-rijk van God op aarde gevestigd. Door het geloof in hem mogen mensen van goede wil hier en nu, temidden van onrecht en verdrukking, al leven als burgers van de hemel⁹. Het laatste bijbelboek openbaring (apocalyps) spreekt van een tijdperk van *duizend jaar*¹⁰, waarin de duivel gebonden is voor allen die met Christus leven. Daarna volgt het einde, als hij met al zijn engelen bij zich terugkeert voor het oordeel¹¹. Hij heeft zijn leerlingen er op voorbereid, dat de tijd die aan zijn wederkomst voorafgaat zal worden gekenmerkt door geloofsafval en verkoeling van de liefde¹²; en hij houdt zijn kerk voor: *Wie tot het einde toe volhardt zal behouden worden*¹³.

Deze volharding hebben christenen wel nodig. Nu de wereld zich van God afkeert en de mens zichzelf tot God maakt, gaan zij een minderheid vormen die in de verdrukking komt. Het zal voor hen vaak niet gemakkelijk zijn in Jezus' voetspoor te gaan. Het ongeloof doortrekt als gist in het brood zelfs de kerk, waar de partijen soms lijnrecht tegenover elkaar staan. Allerlei schandalen zorgen voor een negatieve publiciteit, als koren op de molen

molen voor Jezus' vijanden. Temidden van alle onrecht en vernedering echter wordt hun de ten hemel stijgende vreugde van de kerstnacht geschonken: de redding uit een gewelddadige wereld, die zijn einde nadert. Zullen gelovigen, die beseffen wat Jezus voor hen betekent, niet ál hun handel en wandel onder zijn oordeel stellen? Zij gaan de strijd aan met hun eigen hebzucht en begeerte, ijdelheid en genotzucht, die hem in de weg staat: Jezus, God-met-ons. De hoog verheven Heer is tot onze aarde afgedaald, om mensen van goede wil in zijn vrede te doen delen. *Mensenfamilie, zoek naar de HEER; en belijd zijn grootheid en macht!*

1) Kol 1,16 2) gen 3,1vv 3) Rom 7,24v 4) Mt 1,21 5) Mt 5,1vv 6) Mt 5,13 7) Mt 6,44
8) Joh 1,12 9) Fil 3,20 10) openb 20,2 11) Mt 24,30v 12) Mt 10,22 13) Mt 24,12

psalm 96

- L Zing voor de HEER een nieuwe melodie;
laat heel de wereld Hem eer betuigen.
- A Geef Hem de eer die Hem toekomt;
en verkondig zijn redding van dag tot dag.
- L Laat alle volken van zijn grootheid horen;
en maak aan de wereld zijn wonderen bekend.
- A Groot is de HEER en hoog verheven, laat ál wat leeft Hem eren.
- L Nietswaardig zijn de goden der mensen;
maar de HEER heeft de hemelen gemaakt.
- A Verheven schoonheid gaat voor Hem uit,
macht en heerlijkheid vervullen zijn heiligdom.
- L Mensenfamilie, zoek naar de HEER en belijd zijn grootheid en macht!
- A Kom met je offers naar zijn heiligdom;
en geef Hem de eer die Hem toekomt.
- L Aanbid de HEER in zijn heilige schoonheid;
heel de wereld moet ontzag voor Hem hebben.
- A Laat de volken het horen:
de HEER regeert; nu staat de aarde vast.
- L Laten hemel en aarde juichen, de zee en wat daarin leeft:
Hij oordeelt de wereld rechtvaardig.
- A Laat de velden zich verheugen en ál wat daar groeit,
samen met de bomen in het woud.
- L Laat ál wat leeft vol vreugde zijn,
want onze God zal komen voor het oordeel.
- A Hij oordeelt de wereld rechtvaardig,
alle volkeren naar waarheid.

* * *

25 dec kerstdag (ABC)

1 ^{ste} lezing:	Jes 52,7-10
psalm 98	zie beneden
2 ^{de} lezing:	Heb 1,1-6
evangelie:	Joh 1,1-18

Het Woord is vlees geworden.

De Bijbel wordt soms genoemd: *het woord van God*. Het is beter te spreken over *woorden van God*. Van oudsher hebben de profeten van Godswege gesproken; en zijn woorden aan zijn volk overgebracht. Deze profetieën zullen eens afgedaan hebben¹. Veel van deze teksten hebben in Christus reeds het begin van hun vervulling gekregen, nog wachtend op de dag van zijn wederkomst. Hij is het, naar wie alle profeten verlangend hebben uitgezien². Jezus zelf echter, die begin noch einde heeft, is in eeuwigheid bij de Vader³. In hem spreekt God zijn ultieme Woord; en maakt Hij zijn innerlijk wezen zichtbaar. Dit is het, waarvan de psalmen zingen: *Zijn liefdevolle goedheid is eeuwig*⁴.

Niemand heeft ooit God gezien; maar Jezus doet Hem kennen: *vol van genade en waarheid*. Vol van genade: want hij die zonder zonde is, verbindt zich met een wereld die verkeert in de macht van het kwaad, onmachtig zichzelf te bevrijden. *Vol van waarheid*: want in hem is geen spoor van bedrog te zien. Christenen die zijn goedheid ervaren moeten het beamen: Hier kan begin noch einde aan zijn, dit is eeuwig, dit is God! Allen aan wie God deze kennis van de waarheid in het hart heeft gelegd, zien in Jezus de vervulling van hun verlangen. Zo is hij het Woord dat God spreekt tot een wereld in nood.

Allen die dit Woord liefhebben, worden door God *rechtvaardig* genoemd. Van nature zijn zij niet vrij van het onrecht in de wereld; en zijn hun daden niet vlekkeloos. Als gelovigen hebben zij nochtans deel aan het nieuwe leven van de verrezen Heer. Niemand is in staat op eigen kracht de wet van God te volbrengen⁵. God, die de menselijke zwakheid kent, verlangt niet het onmogelijke, maar alleen dit ene: dat zijn kinderen Hem liefhebben. Allen die hun onmacht belijden zich te bevrijden van de zelfzucht, die leidt tot de dood, ontvangen in het doopsel van Godswege het zichtbare bewijs van de vergeving van hun schuld, en de toegang - hier en nu - tot het eeuwige leven, zoals Johannes leert: *Wij zijn overgegaan van de dood naar het leven*⁶.

In het doopsel met Jezus verbonden, mogen christenen leven in gemeenschap met hun Heer. *Zij zijn niet uit de begeerte van het vlees of de wil van een man, maar uit God geboren*, om als nieuwe mensen met Christus op te staan; en te leven als burgers van zijn eeuwige Rijk. De dood ligt achter hen die geloven! Wie kan de omvang van dit evangelie verstaan? Inderdaad: zij die hier ernst mee maken, zichzelf vergeten, en in hun handel en

wandel bidden om de Geest van Christus, die God zijn kinderen niet weigert⁷. Zij zijn op weg iets te vatten van de alles overstijgende gebeurtenis van de menswording van God. Hier en nu geeft Hij ons al deel aan het eeuwige leven!

Op het feest van Kerstmis gaan de gedachten van christenen naar een stal in Bethlehem, de plaats waar David duizend jaar voordien is geboren. Hier, in een voederbak, ligt hij, die de *zoon van David*⁸ wordt genoemd. Hij zal Israël echter niet; zoals velen hadden gehoopt, herstellen in de oude glorie onder de koningen David en Salomo; want zijn koninkrijk is niet van hier⁹. De herders die naar de stal zijn gekomen om hem eer te bewijzen, knielen niet voor een toekomstige wereldlijke heerser die de strijd met de Romeinse bezetter zal aanbinden, maar voor de vredevorst, die is gekomen om de vrede zichtbaar te maken, die de wereld nooit zal kunnen bieden.

Herders en koningen bewijzen hulde aan een mens, die in alle eenvoud zijn weg in deze wereld zal gaan, opdat mensen van goede wil hem zullen liefhebben: niet om zijn macht en majesteit, maar om de persoon die hij is. Dit is het ware geloof. Zonder het te beseffen be-toonden de apostelen die Jezus volgden hiermee hun liefde voor God. Om dit geloof wil Hij hun schuld vergeven, en hen maken tot burgers van zijn Rijk. Zij gaan over van de dood naar het leven, omdat zij worden aangetrokken door de goedheid van de Schepper, die in Jezus ten volle zichtbaar is. Zo brengt hij scheiding aan tussen hen die hem liefhebben, en hen die hem de rug toekeren omdat hij niet in hun levenswijze of in hun denkpatroon past. Bij Jezus' komst in zwakheid in Israël heeft het oordeel over de wereld een aanvang genomen, dat bij zijn wederkomst in macht zal worden voltooid¹².

Wie Jezus verwerpt, verwerpt de mens geworden God. Wie hem volgt gaat Hem toebehoren, door wie de wereld is geworden. Aan deze mens komt de heilige naam van God toe: JAHWEH, IK BEN¹³; want zijn liefdevolle goedheid is eeuwig. Hij is het, over wie heel het Oude Testament spreekt. Johannes de Doper, de laatste en grootste van de profeten, heeft hem aangewezen: *het lam van God, dat de zonde van de wereld wegneemt*¹⁴. Als mens met de mensen zal hij het lot van sterfelijke mensen delen, om allen die van goede wil zijn, maar door de zonde verzwakt, bij God terug te brengen.

Maria houdt het adembenemende wonder in haar armen van een God, die de wereld liefheeft en bij de mensen woont. Allen die hem volgen, worden door zijn Geest stapje voor stapje geleid om het oude te verlaten, de zelfzucht af te zweren, en anderen het kwaad, waar zij zelf door zijn genade uit zijn verlost, niet toe te rekenen. Zij houden steeds hem voor ogen, die tot op het kruis voor zijn vervolgers heeft gebeden. Werkelijk, hij maakt alle dingen nieuw. Niet zoals de wereld dat verwacht maakt Hij alles nieuw. Deze

vergankelijke wereld met zijn schittering en valse schijn die mensen verblindt en verleidt tot een jacht naar succes en vermaak: deze bedrieglijke wereld zuigt en trekt. Maar, zo houdt Jezus christenen voor: *Houd goede moed, ik heb de wereld overwonnen*¹⁵.

Het Woord is vlees geworden. Aan Maria en Jozef is de redder van de wereld toevertrouwd. In liefde wordt hij opgevoed, tot hij als een volwassen man door Israël zal trekken, om in zijn persoon de goedheid en liefde van God te openbaren. Mensen van goede wil zullen hem liefhebben en volgen, door zijn Geest geleid en wachtend op zijn komst voor het oordeel. Wie hem verwerpen, ontzeggen zichzelf hiermee de toegang tot het leven met hem, dat geen einde zal nemen. Dit is het oordeel, dat God zijn Zoon in handen heeft gegeven. Nog steeds klinkt zijn stem in deze wereld. Gelukkige mensen, die hem gehoor geven! Zij hoeven de laatste dag niet te vrezen. *Verheug je in de HEER, want Hij zal komen! Hij zal komen om op aarde recht te spreken* (psalm 98).

1) 1Kor 13,8 2) 1Pe 1,10 3) Joh 8,58 4) ps 118; ps 136 5) Rom 3,20 6) 1Joh 3,14 7) Lc 11,13 8) Mt 22,42
9) Joh 18,36 10) Jes 9,5 11) Fil 3,20 12) Joh 5,22 13) ex 3,14 14) Joh 1,29 15) Joh 16,33

psalm 98

- L Zing een nieuwe melodie voor God,
die grote wonderen verricht;
en redding brengt door zijn machtige arm.
- A Hij heeft zijn redding geopenbaard,
en voor ogen van de volken zijn rechtvaardigheid getoond.
- L Hij gedacht zijn liefdevolle goedheid,
en zijn trouw aan het volk dat Hem toebehoort.
- A De einden der aarde zullen aanschouwen
de redding van onze God.
- L Zing vol vreugde voor de HEER, alle landen;
en blaas de trompet voor je God en koning.
- A De zee laat zich horen, en wat daar leeft;
de wereld is vervuld van gejuich.
- L Rivieren, klap in de handen, en bergen: jubel tezamen:
verheug je in de HEER, want Hij zal komen!
- A Hij zal komen om op aarde recht te spreken;
dan oordeelt Hij de wereld rechtvaardig.

* * *

zondag na kerst (A) (heilige familie: Jezus, Maria en Jozef)

1 ^{ste} lezing:	Sir 3,2-6.12-14
psalm 128	zie beneden
2 ^{de} lezing:	Kol 3,12-21
evangelie:	Mt 2,13-15.19-23

vrede en harmonie

Als érgens verlangend naar wordt uitgezien, dan is het wel naar vrede in de wereld: geen oorlog en geen oorlogsdreiging meer, geen geweld, geen slachtoffers en verdriet; en als er ergens behoefte aan bestaat, dan is het wel aan harmonie in de gezinnen, in de klaslokalen en de bedrijven. In de huidige wereld wordt die vrede alleen ervaren op plaatsen waar mensen zichzelf niet vooropstellen, zoals zij die Jezus toebehoren. Wie anders beweert wekt valse hoop. De kerk heeft als roeping de vrede van Christus - temidden van alle onrust - in de wereld zichtbaar te maken. Omdat zovelen Hem verwerpen; en in de kerk velen hun Heer niet met alle ijver dienen, maar voortgaan in hebzucht en het najagen van eigenbelang, blijft deze vrede beperkt tot gelovigen, als bakens in zee, tot de dag dat Jezus komt om zijn leerlingen tot zich te nemen. Hij waarschuwt hen vandaag: Er zal geen vrede zijn, maar strijd; en uiteindelijk zullen jullie door allen worden gehaat¹.

De vrede, waar zovelen zo naar verlangen, maar ook zo vaak tegen zondigen, heerst in de woning waar Jozef, Maria en Jezus samenwonen. Jozef is timmerman. Tot zijn dertigste levensjaar is Jezus bij zijn vader werkzaam geweest. Nooit heeft een onvertogen woord de harmonie verstoord. "Een beetje saai", hoor ik sommigen denken. Mensen die iets van die harmonie hebben ervaren die in dit gezin heerst, zullen wel beamen hoe misplaatst dit woord is. Christenen zoeken als het goed is zichzelf te vergeten; en zijn vrede voor te leven. Deze inzet wordt door God beloond. Hier en nu mogen zij in gemeenschap met Christus al iets ervaren van eeuwig leven. Dit evangelie vindt een begin in het huis waar Jozef, Maria en Jezus samenwonen.

Jozef is een bijzondere man, die zich tijdens de moeilijke tijd vóór en na Jezus' geboorte door een engel heeft laten leiden. De moderne mens hecht geen geloof aan het bestaan van deze geestelijke wezens. Waarom niet? Omdat ze niet zichtbaar zijn. Toch spelen zij een belangrijke rol in het leven van iedereen die hier gevoelig voor is; en zich door zijn of haar beschermengel van onberaden stappen laat weerhouden. Eén voorbeeld mag hier volstaan. Toen ik eens 's middags thuiskwam, en op de koelkast een wijnfles zag staan met nog slechts enkele centimeters vloeistof, en ik de fles al bijna aan de mond had, sprak een innerlijke stem: "Nee, niet doen, dat is gulzigheid". Gelukkig liet ik me gezeggen, want het vermeende staartje wijn bleek volgens het op de achterzijde geplakte etiket 30% superol te zijn: een dodelijke concentratie waterstofperoxide. Zo werkt een beschermengel. God waarschuwt, maar Hij laat mensen in hun vrijheid.

Jozef, uitverkoren de vaderrol te vervullen, heeft naar de engel geluisterd; en is bij Maria gebleven toen zij zwanger bleek te zijn, maar niet van hem². Waarom geloofde hij de engel? Omdat engelen als Gods gezanten spreken met een oprechtheid die bedrog uitsluit. Mensen die zich laten leiden door eigenzinnigheid, egoïsme of kwade wil, zijn hier niet ontvankelijk voor en gaan hun eigen weg. Jozef echter bleef bij Maria, van wie hij zich toch al moeilijk voor kon stellen dat zij hem bedrogen zou hebben. Hij beseftte dat de engel in zijn droom één en al waarheid was; en zeker niet bedrieglijk gesproken kon hebben. Om dezelfde reden had Maria geloof gehecht aan de woorden van de engel Gabriël, die haar ontvangenis aankondigde. Ook Jezus' latere openbare optreden werd gekenmerkt door een oprechtheid en gezag, waarover de mensen zich verwonderden³. Tempeldienaren, die gezonden waren om hem gevangen te nemen, stonden verbaasd toen zij hem hoorden; en meenden dat hun oversten zich hadden vergist. Zij kwamen zonder hem terug en verklaarden: *Nooit hebben wij iemand zo horen spreken!*⁴

Jozef, Maria en Jezus vormen het beeld van de ware kerk: van mensen in wie geen bedrog is. Maria is hier door God voor gevrijwaard, omdat door haar het alles overheersende wonder van de menswording zou geschieden. Ook de protestantse kerk belijdt haar als moeder van God. Van verering is hier echter geen sprake, als reactie op de katholieke praktijk, die soms de schijn van aanbidding had. De ultra-orthodoxe stroming in de RK kerk, waar zelfs geijverd werd voor de erkenning van Maria als *medeverlosseres*, heeft tot dit vertekende beeld bijgedragen. Het Vaticaan heeft afstand genomen van dit streven, dat de aandacht afleidt van waar het in de kerk om behoort te gaan: het evangelie van God die mens is geworden, om de mensen tot God te verheffen.

Vandaag zien we de heilige familie een woonplaats zoeken buiten Judea, het machtsgebied van koning Herodes; en zich vestigen in Galilea, waarover Jesaja heeft geprofeteerd: *Het land dat in duisternis leeft heeft een groot licht gezien*⁵. De evangelist Lucas vertelt nog over de twaalfjarige Jezus in de tempel; en hoe hij zich verwonderde dat zijn ouders, die hem overall gezocht hadden, niet wisten dat zij hem hier konden vinden, *in het huis van zijn Vader*⁶. Over de jeugd van Jezus staat geschreven dat *Gods genade op hem rustte; en hoe hij van wijsheid werd vervuld*.

Jozef en Maria hebben zich verheugd over hun kind, dat zijn onschuld niet verloor: geen stampvoeten en schreeuwen, geen humeurigheid en gezeur; maar openheid en opgewektheid, medeleven en hulpvaardigheid: alles wat een mensenleven aantrekkelijk maakt. In dit gezin moet een harmonie hebben geheerst, waar andere gezinnen niet alleen van kunnen dromen, maar waar zij ook om kunnen bidden. Gelukkig de ouders die dit doen: in de eerste plaats dat hun onderlinge verhouding vrij mag zijn van die spanning en strijd, die zo funest is voor de ontwikkeling van jonge kinderen. Zij bidden dat zij hun

kinderen niet zullen belasten met hun eigen verleden en frustraties. Jozef en Maria bidden mee met de ouders die het hun vragen: Laat er harmonie zijn, en vrede in onze woning. Laat de Geest van Christus onder ons heersen!

1) Mt 24,7vv 2) Mt 1,20 3) Lc 4,22 4) Joh 7,46 5) Mt 4,16 6) Lc 2,40vv

psalm 128

- L Gezegend de mens met eerbied voor God,
die in zijn wegen gaat.
- A Gezegend zul je zijn, het zal je goed gaan;
je zult de vrucht van je arbeid genieten.
- L Je vrouw is als een vruchtbare wijnstok in je huis;
sterk en gezond zijn je kinderen aan je tafel.
- A Zo wordt de mens gezegend, die leeft in eerbied voor God.
- L De HEER zal je zegenen uit Sion, alle dagen van je leven.
- A Hij doet je delen in het goede van zijn heilige stad;
en je zult het kroost van je kinderen zien.

* * *

tweede zondag na Kerst (ABC)

1ste lezing: Sir 24.1-2.8-12

psalm 147 zie beneden

2de lezing: Ef 1,3-6.15-18

evangelie: Joh 1,1-18

In het begin was het Woord.

In het begin was het Woord; want toen God de hemel en de aarde schiep, was het Woord al bij Hem, dat Hij aan het einde van de tijd tot heel de aarde zou richten: Jezus, de openbaring van zijn liefde en goedheid, waar begin noch einde aan kan zijn. Als hij dus in het begin was, is het aannemelijk dat hij ook betrokken was bij de schepping, zoals Johannes zegt: *Zonder hem is niets geworden van wat geworden is*; en de apostel spreekt over de Zoon, *door wie Hij het heelal geschapen heeft*¹. Niet als een medeschepper was hij bij de schepping betrokken - want God is één - maar omdat Jezus vóór de schepping al in God is. Johannes de Doper, de laatste van de profeten van het oude verbond, geroepen de komst van de Messias aan te kondigen, getuigt van hem: *Hij was eerder dan ik*. Jezus zegt het met nadruk: *Vóór Abraham was, IK BEN*. Zo verklaart hij aan God gelijk te zijn; want IK BEN is de vertaling van de Godsnaam JAHWEH².

Jezus, aan God gelijk, wil als mens met de mensen en als eerstgeborene uit de dood allen die hem liefhebben de macht verlenen als kinderen van God te leven. Wie dit ontkent, maakt hem tot minder dan God, en dus niet meer dan een eerste onder de mensen. Hiermee zou het evangelie verworden tot een boodschap voor hen die zichzelf in staat

achten het kwaad in zichzelf en in de wereld te overwinnen. Waar blijft zo de aantrekking van het evangelie en de geloofsgemeenschap? Sedert het begin van de jaartelling heeft een nooit aflatende stroom zoekende mensen, op alle fronten vastgelopen, hun onmacht voor God beleden; en een geestelijk onderkomen gevonden in de kerk van Christus. Zij hebben een nieuw begin met hun leven gemaakt: niet op eigen kracht, maar door het geloof in Jezus, God-met-ons. Dit is wat de psalm bedoelt te zeggen: *Ik heb gezegd: u bent goden*³. Heel de Schrift getuigt van de menswording van God. Voor wie dit graag bevestigd ziet, volgt hier een kleine selectie bijbelcitatien:

- Zo spreekt de Heer tot Salomo: *Ik zal in hun midden wonen*⁴.
- De engel, die in een droom aan Jozef verschijnt, maakt met een woord van de profeet Jesaja⁵ duidelijk, dat het kindje dat geboren gaat worden werkelijk aan God gelijk is: *Men zal hem de naam Immanuël geven, hetgeen betekent God-met-ons*.
- In de psalmen noemt David de komende Messias *Heer*. Als Jezus de schriftgeleerden deze tekst voorhoudt, en hen vraagt of de Messias dus niet méér is dan *zoon van David*, moeten zij het antwoord schuldig blijven⁶.
- Johannes noemt Jezus aan het begin van zijn evangelie het woord dat God tot de wereld spreekt om zijn wezen te openbaren: *In het begin was het Woord, en het Woord was bij God en het woord was God*⁷.
- Jezus verricht tal van wondertekenen de mensen te overtuigen. Hij spreekt tot de menigte: *De mensen van Niniveh hebben zich bekeerd op de prediking van de profeet Jona. Welnu, meer dan Jona is hier*⁸.
- Petrus valt na de wonderlijke visvangst aan Jezus' voeten neer en roept: *Ga bij mij weg Heer, want ik ben een zondig mens!*⁹ Hetzelfde doet de twijfelende Thomas, als Jezus na zijn verrijzenis aan hem verschijnt; en de apostel uitroept: *Mijn Heer en mijn God!*¹⁰ De schriftgeleerden echter noemen hem een godslasteraar, omdat hij tot een genezen lamme spreekt: *Mijn zoon, je zonden zijn vergeven*. Blind voor de goedheid van God in hun midden zeggen zij tot elkaar: *Niemand kan zonden vergeven dan God alleen!*¹¹
- Paulus schrijft aan de kerk van Kolosse: *Het heelal is geschapen door hem en voor hem*; en aan de kerk te Rome: *Uit hem en door hem en tot hem zijn alle dingen*¹².
- Tot zijn leerling Titus spreekt Paulus over Jezus als *God onze Redder*¹³.
- De brief aan de Hebreëen over Jezus: *Uw troon, o God, is voor altijd en eeuwig*¹⁴; en Petrus over Jezus: *aan wie de heerlijkheid en de macht is, in de eeuwen der eeuwen*¹⁵.

Wie de God-gelijkheid van Jezus blijft ontkennen, ziet zich gesteld voor de onmogelijke opgave aan van al deze teksten een eigen uitleg te geven; en tevens de talrijke wonderen te verklaren, die Jezus heeft verricht om zijn macht te bewijzen¹⁶. Wie de Schrift goed kent, vraagt zich in gemoede af wat mensen drijft, om in te gaan tegen zo'n vloed van

getuigen. Over hen spreekt 't evangelie *Hij kwam tot het zijne, maar de zijnen erkenden hem niet*. Allen die hem echter liefhebben en volgen, zullen door de Geest van wijsheid komen tot waarachtige kennis van hun Heer (tweede lezing). Hij verleent christenen de macht als kinderen van God te leven, als burgers van zijn Rijk.

1) Joh 1,18; Heb 1,2; 2) Joh 8,58; ex 3,14 3) ps 82 4) 1kon 6,13 5) Jes 7,14 6) ps 110,1; 7) Joh 1,1;
8) Lc 11,32; 9) Lc 5,8 10) Joh 20,28; 11) Mc 2,7; 12) Kol 1,16; Rom 11,36; 13) Tit 2,10vv 14) Heb 1,1-14
15) 1Pe 4,11 16) Joh 14,11

psalm 147

- L Stad van God, wees verheugd in de HEER;
zing de lofzang voor Hem, o Sion!
- A Hij maakt sterk de grendels van je poorten;
en zegent de kinderen die bij je zijn.
- L Hij geeft vrede aan je grenzen,
en verzadigt je met brood.
- A Zijn bevel gaat over de aarde;
zie toch: hoe snel gaat zijn woord!
- L Hij geeft sneeuw op het veld, de bergen bedekt Hij met rijp;
wie kan voor zijn koude bestaan?
- A Hij zendt zijn woord, en de koude verdwijnt;
het waaien van zijn Geest doet de wateren vloeien.
- L Hij maakt aan zijn volk zijn woorden bekend;
en vertrouwt hun zijn geboden toe.
- A Hallelujah, eer aan God! Zo deed Hij aan geen enkel ander volk,
zijn wetten zijn voor hen verborgen.

* * *

1 januari Maria, moeder van God (ABC)

1ste lezing: num 6, 22-27
psalm 67 zie beneden
2de lezing: Gal 4,4-7
evangelie: Lc 2,16-21

Immanuël, God met ons.

De herders hadden het van de engel vernomen: *Vandaag is een Redder geboren: Christus de Heer*. Zou Maria al beseffen hoe overweldigend de boodschap is die zij haar overbrengen? Haar kindje was door God bestemd voor een bijzondere taak in Israël. Zij wist dat hij de zoon van God genoemd zou worden¹. Vervuld van de heilige Geest had zij geprofeteerd dat in hem de belofte aan Abraham zou worden vervuld². Maar dat haar Zoon méér was dan een instrument in Gods hand; dat de naam die Jozef in de droom had vernomen: *Immanuël*, dat is God met ons³, letterlijk moest worden verstaan: de alomtegenwoordige

almachtige Schepper in de beperking van een nietig mens het is teveel om ineens te bevatten. Maria ging dit langzamerhand inzien; zoals elke gelovige een proces van bezinning moet doorlopen waarin deze hoofdzaak van het geloof vaste vorm aan begint te nemen. Dit geloof is meer dan ooit nodig in een tijd, dat velen Jezus niet meer als God kunnen aanbidden; en dat voor veel anderen, die de menswording van God wel belijden, de traditie belangrijker is dan een levend geloof.

Met recht draagt Maria de titel *moeder van God*. Haar kindje is ter wereld gekomen om mensen te verlossen: niet uit de Romeins bezetting, zoals velen van de Messias verwachtten, maar uit de greep van het kwaad. Wie ziet niet met deernis, hoe mensen als slaven van drank en drugs hun hun leven verwoesten? Deze mensen, voor wie het leven vaak niet vriendelijk is geweest, laten uitvergroot zien, waar heel de mensheid onder lijdt. Niemand is in staat de eigen ondeugden en moeilijke karaktertrekken te veranderen, en op eigen vermogen volmaaktheid te worden. Allen zijn slaven van wat de Schrift noemt 'de zonde'⁴. Wie kan daaruit redden dan God alleen? Wie anders verkondigt, gaat hiermee aan Christus voorbij, die de macht bezit zijn volgelingen hieruit te verheffen.

Het ongeloof in hem heeft zich alle eeuwen door in de kerk gemanifesteerd. Nestorius (386 – 451), korte tijd aartsbisschop van Constantinopel, die in de vijfde eeuw de vereniging van God en mens in één persoon niet volledig wilde accepteren, vond de kerkvader Cyrillus van Alexandrië⁵ tegenover zich. Zijn ontkenning van de titel *moeder van God* bracht een menigte op de been met de leuze *Theotokos, Theotokos!* (moeder van God). Een dergelijke reactie is in de lauwe kerk van de eenentwintigste eeuw ondenkbaar.

Maria is uitverkoren Jezus' moeder te worden; en de verering van haar dient zich op hem te betrekken. Zo blijft de eerste en belangrijkste vraag in de kerk - protestants of katholiek - : *Wie is hij?* Wie is Jezus? Dat hij als mens boven allen verheven is: akkoord; maar is hij ook eeuwig, ongeschapen, levend vóór alle tijden, God? Gelukkig is mens die dit gelooft. Deze belijdenis is het fundament en het begin van de kerk. Op deze geestelijke basis houden gelovigen zich staande, als de wereld zich tegen hen keert. Als zij mogen ervaren dat zij geen haat gaan koesteren voor wie hun kwaad doen, danken zij God, die hun in de geest Jezus toont. Zo groeit hun geloof tegen de verdrukking in.

Iedereen weet wat de wereld met Jezus gedaan heeft - en elk moment wéér zou doen. Het evangelie vertelt wat Maria heeft moeten doorstaan, toen haar zoon door de kerk van zijn dagen werd verworpen. *Door uw ziel zal een zwaard* gaan, had de oude Simeon in de tempel voorzegg⁶. Welke moeder voelt dit niet met haar mee? Ook de leerlingen wordt het lijden niet bespaard. Tijdens hun wereldwijde verkondiging van Jezus, mens met de mensen en God-met-ons, zijn vervolging en marteling de apostelen niet bespaard gebleven. Allen die hem met hart en ziel zijn toegewijd, zullen op enigerlei wijze deel

krijgen aan dit lijden van Christus. Met hem aan hun zijde weten zij zich echter overwinnaars. Zelfs al worden zij naar het lichaam gedood, dan mogen zij zich bovenmate verheugen: hij heeft voor hen een plaats in de hemel gereed.

Jozef heeft het lijden van Jezus niet meer meegemaakt. Maria is hem gevolgd tot onder het kruis, waar zij zijn marteling heeft moeten aanzien; en waar Jezus haar toevertrouwde aan zijn leerling Johannes: *Zie, je moeder*⁷. In dit onzegbaar lijden van een moeder is Maria boven menselijke verwachting getroost, toen zij haar zoon levend terugzag. Dit is de troost waar alle gelovigen in mogen delen. Zij weten zich opgenomen in de familie van Gods kinderen, het huisgezin van God, die zij *Abba, Vader mogen noemen*.

1) Lc 1,35 2) Lc 1,55 3) Mt 1,23 4) Rom 6,6 5) *de ogen van de ziel* 6) Lc 2,35 7) Joh 19,27

psalm 67

- L God, wees ons genadig en zegen ons.
 A Laat ons het licht van uw aanwezigheid zien.
 L Maak uw redding bekend, allerwege op aarde;
 laat de wereld uw wegen verstaan.
 A Laat de wereld U eren, o God, laat ál wat leeft U danken en eren.
 L Laat de mensen verheugd zijn en zingen van vreugde.
 U leidt hen, U oordeelt de wereld rechtvaardig.
 A Laat de wereld U eren, o God; laat ál wat leeft U danken en eren.
 L De aarde brengt haar vruchten voort; onze God, Hij zegent ons.
 A Laat heel de aarde eerbied voor U krijgen.

* * *

openbaring van de Heer (ABC)

- 1ste lezing: Jes 60,1-6
 psalm 72 zie beneden
 2de lezing: Ef 3,2-6
 evangelie: Mt 2,1-12

goud, wierook en mirre

*De zon gaat over u op; en de heerlijkheid van de Heer begint over u te schijnen*¹. Waar zou de profeet anders over spreken, dan over het wonder van de menswording van God? Nergens wordt Jezus duidelijker voorzegd dan bij de profeet Jesaja en in het psalmboek. Zó ontzagwekkend is deze gebeurtenis, dat het niet hoeft te verwonderen dat dit met bovenna-tuurlijke verschijnselen gepaard gaat, teneinde de mensen de ogen hiervoor te openen. De ster van Bethlehem is één van die wondertekenen die getuigen van de komst

van *de zoon van David*, die de wereld komt verlichten. Hier, in de geboorteplaats van David, komt de Schepper in de beperking van een mens ter wereld, om aan de wereld het wezen van God te openbaren: zijn liefdevolle goedheid, die eeuwig is.

Niet alleen voor Israël is deze openbaring bedoeld. Dit volk is door God uitverkoren om zijn Messias in hun midden te ontvangen; want de redding is uit de Joden. Uit hen is geboren de Redder van de wereld, in wie de psalmen en de profeten worden vervuld². Jesaja kondigt hem aan als *Immanuël*³, dat is: *God-met-ons*⁴; en als *vrededorst*⁵: *Op hem zullen de volkeren hopen*⁶. Hiervan getuigt ook de psalm van deze zondag. David profeteert hierin over een koning, *die recht zal doen aan armen en misdeelden*; en wiens *vrede de aarde zal vervullen*⁷. Aan twijfelaars, die tegenwerpen dat de wereld nog steeds geen vrede kent, zal Jezus een hart onder de riem steken: *Weliswaar leef je in de wereld in verdrukking, maar houd goede moed, ik heb de wereld overwonnen*⁸.

Temidden van deze onrechtvaardige wereld worden allen die Jezus liefhebben *tot mede-erfgenamen en mededeelgenoten van de belofte aan Israël* (tweede lezing). De profeet Micha noemt Bethlehem, de stad van David, als plaats van zijn komst⁹. Hier komen de wijzen uit het oosten, die alle volken der aarde vertegenwoordigen, de pasgeboren koning hulde betuigen. Zij zijn voorboden van een onafgebroken stroom mensen uit alle landen, die in Christus de vrede gevonden, die de wereld niet kan bieden. Zij knielen voor het kindje neer en bieden hun geschenken aan: *goud, wierook en mirre*.

goud

De eerste wijze biedt een kistje met goud aan, als teken van *bezit*. Allen die in Christus tot nieuw leven zijn gewekt, eren hem met hun wereldse rijkdommen. Met David bidden zij: *U bent mijn Heer, mijn enig goed*¹⁰. Van hun bezittingen gebruiken zij niet meer dan zij voor hun levensonderhoud nodig hebben. Wat zij overhouden besteden zij naar eer en geweten, beseffend dat zij eens rekenschap zullen moeten afleggen van hun beheer.

Wie bezig is schatten te vergaren voor zichzelf, kan de aanwezigheid niet ervaren van hem, die in de wereld nog geen plaats had om zijn hoofd neer te leggen¹¹. Door teveel aandacht voor vergankelijke dingen wordt de geloofsbeleving verstoord. Daarom prijst Jezus de armen gelukkig, die de ballast van de rijkdom niet kennen¹². Zij hoeven geen verantwoording af te leggen van iets dat zij niet bezitten; en de goedwillenden onder hen kunnen onbezwaard naderen tot hun Heer. Maar tot de rijke God-zoeker zegt hij: *Verkoop je bezit, verdeel het onder de armen, en je zult een schat in de hemel hebben*¹³.

wierook

De tweede wijze heeft als geschenk wierook bij zich: teken van gebed. Johannes ziet in een visioen vierentwintig oudsten met schalen vol reukwerk knielen voor Jezus, het Lam van God; en hij weet: *Dat zijn de gebeden van de heiligen*¹⁴, van alle gelovigen. De

psalmdichter bidt: *Laat mijn gebed als een reukoffer voor U opgaan*¹⁵; en op een andere plaats: *Zeven keer per dag kom ik U danken*¹⁶. Want de liefde tot God is het eerste gebod. Wie deze weg wil gaan, voelt vanzelf de behoefte Hem wederliefde te bewijzen; en Hem te danken voor de onuitsprekelijke goedheid, die in Jezus het deel van de gelovigen is geworden. Zonder regelmatig gebed echter is het niet mogelijk Gods wil te verstaan. In het gebed spreekt de Geest tot de harten van de gelovigen. Hij leert hun in het geweten onderscheid te maken tussen hun eigen voorkeur en wat Hij van hen vraagt. Als zij loslaten wat zij zelf willen, en ruimte bieden aan de Geest, ervaren zij wat het wil zeggen met God te leven. Het gebed wordt een dankoffer, dat als wierook naar Hem opstijgt.

mirre

Het geschenk van de derde wijze is een flesje reukwerk, parfum, als teken van een leven dat aangenaam is voor God. *Wijd jezelf aan Hem toe als een levende, heilige offergave*¹⁹, schrijft Paulus aan de christenen te Rome. David heeft dit voorzien, toen hij profeteerde: *In zijn dagen zal de rechtvaardige gedijen; en zijn vrede zal de aarde vervullen*: de vrede van hen, die door een God-gewijd leven Christus in de wereld zichtbaar maken. Eén van dit leger van gelovigen was een prostituée, die tijdens een maaltijd snikkend en vol van berouw achter Jezus kwam staan; en zijn voeten zalfde met kostbare nardusmirre²⁰. De aanwezigen waren verontwaardigd over deze verspilling; maar Jezus hield hun voor: *Haar zonden zijn haar vergeven, al waren ze vele, want zij heeft veel liefde betoond*. Wie Jezus toebehoort, zal dit zichtbaar maken in daden van liefde en zelfverloochening. Dit is het welriekende offer dat God behaagt. Christenen leven niet voor zichzelf, maar in liefde voor hem, door wiens offer hun bestaan is vernieuwd. Het is hun roeping 'een geur van Christus te zijn', naar het woord van de Heer: *Waar ik ben, zal mijn leerling zijn*²¹.

1) Jes 60,1 2) Lc 24,44 3) Jes 7,5 4) Mt 1,23 5) Jes 9,5 6) Jes 42,1-4; Mt 12,21 7) ps 72 8) Joh 16,33
9) Micha 5,1; Mt 2,6 10) ps 16,2 11) Lc 12,21 12) Lc 6,20 13) Lc 18,22 14) openb 5,8; 15) ps 141,2
16) ps 119,164 17) Rom 12,1 18) Lc 7,37vv 19) Joh 17,26

psalm 72

- L God, U legt de koning uw wet in het hart,
de zoon van de koning uw gerechtigheid.
- A Hij leidt zijn volk in rechtvaardigheid;
de armen ontvangen wat hun toekomst.
- L In zijn dagen gedijt de rechtvaardige,
zijn vrede vervult de aarde.
- A Hij zal heersen tot de einden der aarde;
zij buigen voor hem neer, die wonen in de woestenij.
- L Zijn vijanden worden vernederd,
de rijken brengen geschenken aan.
- A Machtigen worden hem onderdanig,
alle volken zullen hem dienen.

- L Hij redt de arme die hem aanroept,
de behoeftige die geen helper heeft.
- A Hij bevrijdt hun ziel uit geweld en onderdrukking;
want hun leven is kostbaar in zijn ogen.
- L De HEER: Hij leeft!
De schatten der aarde* worden hem aangedragen.
- A Zijn volk is steeds met Hem verenigd in gebed;
gedurig noemen zij Hem gezegend.

God geeft zijn koning macht (ps 72)

*God geeft zijn Koning macht op aarde,
het recht is in zijn hand.*

*Hij, in zijn liefde, zal bewaren
de armen van het land.*

*De bergen spreken van zijn vrede,
de heiligen van zijn recht.*

*In Hem verheugt zich de misdeelde,
verdrukkens gaat het slecht.*

*Wie, in gebed met Hem verbonden,
Hem aanroept in de nood,
voelt zijn verlossing als een wonder,
zijn liefde is zo groot.*

*Wil dan je rijkdom aan Hem wijden,
aan Hem die vruchtbaar maakt.*

*Hij die je leven doet gedijen:
geheiligd zij zijn Naam!*

al mijn verlangen, lied 52

* * *

einde van de kersttijd

TIJD DOOR HET JAAR (A)

De tijd door het jaar loopt van de doop van de Heer (zondag 1A) tot de zondag vóór aswoensdag; en vanaf de zondag na Pinksteren tot aan de advent.

doop van de Heer (zondag 1A)

1 ^{ste} lezing:	Jes 42,1-4.6-7
psalm 29	zie beneden
2 ^{de} lezing:	hand 10,34-38
evangelie:	Mt 3,13-17

Jij bent mijn geliefde kind, van wie Ik houd.

Heel de Schrift spreekt van de liefde van God voor de mensen. In liefde heeft Hij hen geschapen, om Hem te mogen kennen en voor zijn aangezicht te leven. Toen zij zich van Hem hadden afgewend bleef Hij hun trouw, zoals blijkt uit zijn zorg voor Adam en Eva buiten het paradijs, waar Hij hen met dierenvelen bekleedde¹, om hen te beschermen tegen de koude van een leven buiten zijn directe aanwezigheid. Zelfs bij de ernstigste vergrijpen verlaat Hij de mensen niet. In liefde bestraft Hij hen²; maar Hij laat hen niet alleen in dit universum, waar de mens zonder God leeft als een verlorene in de ruimte.

Kaïn, die zijn broer Abel had gedood, werd door God niet aan zijn lot overgelaten; maar Hij verzwaarde zijn last³, opdat hij tot inkeer zou komen. Deze trouw houdt de belofte in van terugkeer naar de oorspronkelijke gezegende staat van de mens in het paradijs. Alle profeten hebben hier reikhalzend naar uitgezien; en nagedacht over de tijd waarin dit werkelijkheid zou worden⁴. Zij spraken over de toekomst, over het verschijnen van een Gezalfde (Messias of Christus), die de belofte waar zou komen maken. In de verte zagen zij hem verschijnen: Jezus, in wiens naam christenen zijn gedoopt. Zij profeteerden van het nieuwe volk van God, vrij van schuld door het geloof in hem, die hun de macht geeft als nieuwe mensen te leven, als wedergeborenen⁵ in het Rijk van God.

De profeet Jesaja voorzegt in de eerste lezing over de Messias. *Op aarde zal hij gerechtigheid laten zegevieren; en: Blinden zult u de ogen openen, gevangenen uit hun kerker bevrijden.* Hij spreekt niet alleen over Israël, maar over allen die het evangelie vernemen. Is heel de aarde niet door God geschapen? Jezus draagt zijn apostelen op alle volken tot zijn leerlingen te maken; en hen te dopen in de naam van de Vader, de Zoon en de heilige Geest⁶.

Tegenstanders voeren aan dat de voorzegging van de profeet, dat op aarde gerechtigheid zal zegevieren, niet bewaarheid is. Nog steeds toont de wereld het beeld van oorlog, honger en onderdrukking. Door de verweving van kerk en staat is het christendom vaak in een verkeerd daglicht gesteld. Er zijn legio verhalen over 'kerkvorsten' die zich hebben begeven in de strijd om wereldlijke macht. Wie zou in de schoenen willen staan van hen, die de naam van de Heer van de kerk op deze wijze schade hebben toegebracht?

Over heel de wereld is het evangelie door missionarissen en zendelingen verkondigd: *God is mens geworden, om de mensen tot God te verheffen! Kom tot inkeer, laat je dopen en je leven vernieuwen.* Tot allen die aan deze oproep gehoor geven, spreekt God dezelfde woorden als in het begin tot Jezus bij de Jordaan: *Jij bent mijn lieve kind van wie Ik houd.* Als zij in dit geloof volharden, en vertrouwen op God die hen als zijn kinderen heeft aangenomen, zal Hij hen als wedergeboren stap voor stap tot volwassenheid leiden, hun leren het oude vaarwel te zeggen, de ongerechtigheid uit hun leven te bannen en de liefde van Christus voor te leven. Hij maakt hen tot lichten voor hun omgeving⁷, tot brengers van vrede en recht. Zij zijn het *zout van de aarde*⁸, door de apostel *heiligen*⁹ genoemd, geroepen het werk van Christus voort te zetten. Bij hen die zich afsluiten voor de Geest van Christus zal de gerechtigheid zegevieran. Gevangen in zelfzucht en begeerte, blijven zij ongevoelig voor de het onrecht in de wereld, blind voor hun aandeel hierin en doof voor de waarschuwing van een komend oordeel.

"Goed", zullen critici tegenwerpen, "maar ook onder kerkgangers is van die gerechtigheid niet veel te merken!" Helaas is ook dit soms juist; en is onder hen die zich christen noemen is van het nieuwe leven in Christus, vrij van onrecht, niet altijd veel te zien. Zelfs wordt de kerk in diskrediet gebracht door vergrijpen van haar eigen geestelijkheid. Mag dit worden gezien als een bewijs dat de boodschap van het evangelie niet deugt? Vergelijk het met de Farizeeën en Joodse overheden, die, bedacht op eigen voorkeur en positie, riepen om de terechtstelling van een mens met vlek noch gebrek. Is er groter onrecht denkbaar? Mag uit het wangedrag van leden van de geloofsgemeenschap van Israël worden afgeleid dat Jezus niet deugde? Evenmin mag het handelen van bepaalde leden van de kerk leiden tot verwerping van het evangelie dat zij in beheer heeft. Wel is het duidelijk dat deze misdraging binnen de kerk voor God zwaarder weegt dan de vergrijpen van hen die buiten staan, onwetend van zijn liefde.

Verder is er een grote groep mensen in de kerk die zich niet misdragen, maar ook niet uitblinken in ijver voor het geloof dat zij met de mond belijden. De profeet spreekt over hen als een *kwijnende vlaspit*: een flakkerend kaarsje dat nauwelijks licht geeft. Gedurende de tijd van genade waarin de wereld nu verkeert - de tijd tussen komst en wederkomst - zullen deze 'kaarsjes' niet worden gedoofd; maar veeleer worden aangemaand tot inkeer te komen; en te beseffen hoe groot het goed is waar zij door hun doopsel deel aan hebben gekregen. Tot de dag van het oordeel aanbreekt, blijft God tot hen dezelfde woorden spreken: *Jij bent mijn kind dat Ik liefheb.*

Tenslotte zijn er christenen die volledig ernst maken met hun geloof. Zij dringen zich niet op de voorgrond en houden het goede dat zij doen verborgen. Zij zoeken geen eigen eer, maar houden Jezus voor ogen, nederig en zachtmoedig; en proberen zichzelf te vergeten om in gemeenschap met hem te leven, hun vijanden lief te hebben en te bidden voor wie hen vervolgen. Zij zijn de heiligen van God. Zonder hen zou de wereld er nog veel minder goed voorstaan. Moge Hij hen versterken en hun zijn vrede schenken.

1) gen 3,21 2) Heb 12,6 3) gen 4,15 4) 1Pe 1,10v 5) Joh 3,3 6) Mt 28,19 7) Joh 8,12 8) Mt 5,13v 9) Ef 1,1

psalm 29

- L Geef eer aan God, jullie hooggeplaatsten;
en vereer Hem om zijn grootheid en macht.
- A Vereer de heerlijke naam van God;
en aanbid zijn verheven heiligheid.
- L De stem van de HEER klinkt boven de wateren,
de donder van God in zijn grootheid, de HEER boven de wateren;
- A de stem van de Heer in zijn macht,
de stem van de HEER in zijn majesteit.
- L De stem van Jahweh komt met vurige bliksem;
de wildernis beeft als Hij komt.
- A De stem van de HEER vaagt machtige eiken weg;
in zijn tempel spreekt alles van zijn grootheid.
- L De HEER troont boven de vloed,
als koning tot in eeuwigheid.
- A Moge Hij zijn volk versterken,
hen zegenen en hun zijn vrede schenken.

psalmen en gebeden

* * *

zondag 2(A)

- 1ste lezing: Jes 49,3-6
psalm 40 zie beneden
2de lezing: 1Kor 1,1-3
evangelie: Joh 1,29-34

Zie het lam van God, dat de zonde van de wereld wegneemt.

Alvorens zij te communie gaan, bidden katholieken: *Lam van God, dat de zonde van de wereld wegneemt, ontferm U over ons¹*; en zij eindigen dit gebed met de woorden: *Geef ons uw vrede*. Geregelde kerkgangers kennen de woorden uit het hoofd; maar zou de betekenis hiervan wel goed doordringen? Het is goed bij dit gebed stil te staan; want het is niet gering wat hier van God wordt gevraagd. Maar hoe kan Hij het gebed verhoren, als de mond wel de woorden zegt, maar het hart niet bij Hem is?

Christenen mogen zich wel bevoorrecht voelen, om onder de gedaante van een stukje brood het Lam van God te ontvangen: Jezus, die zijn vrede schenkt aan wie hun leven tot een offergave aan God willen maken. Wie dit geestelijke voedsel niet uit gewoonte maar in levend geloof ontvangt, zal gaandeweg op hem gaan gelijken. Zoals een boom die niet groeit zonder leven is, zo is ook het geloof dood zonder geestelijke vooruitgang.

Zó veelomvattend is het offer dat Jezus bracht en zo ontzagwekkend het mysterie van de mens geworden God die, als *een lam dat naar de slachtbank wordt geleid*², zichzelf geeft aan een wereld in nood, dat het niet anders kan of heel de Schrift moet hiervan spreken. In het verhaal van Abraham, die tweeduizend jaar voor Christus geroepen wordt zijn zoon te offeren, wordt dit offerlam voorafgebeeld. Hier werd van een mens het onmogelijke gevraagd; maar Abraham, de *vader van alle gelovigen*, sprak bij zichzelf: *God zal zelf voor een offer zorgen*³. En zo gebeurde het ook.

Vijfhonderd jaar later, bij de uittocht uit Egypte, het land van onderdrukking, heeft het volk onder leiding van Mozes op de avond vóór hun vlucht het paaslam geslacht, voor elke familie één; en het bloed aan de deurposten van hun huizen gestreken⁴. Die nacht ging de engel, die door Egypte trok, aan deze huizen voorbij; en bleven de Israëlieten gespaard. Na een lange tocht door de woestijn heeft Mozes hen gebracht tot aan de grens van het beloofde land, vanwaar zijn opvolger Jozua hen heeft binnengeleid⁵.

Uit de verdere geschiedenis van Israël en uit de boeken van de profeten blijkt echter wel, dat ook in het beloofde land het kwaad nog niet verdwenen was. De geschiedenis van de bevrijding uit de slavernij van Egypte is niet meer dan een voorafbeelding van wereldwijde verlossing uit de macht van het kwaad. Niet door het bloed van lammeren wordt verzoening met God bewerkt, maar door het bloed van de Messias, aan het kruis vergoten. Jozua brengt het volk Kanaän binnen; maar Jezus opent de toegang tot het hemelse vaderland⁶. Zijn vrede is de vrede van het koninkrijk van God, temidden van de huidige wereld, waar armoede, oorlog en uitbuiting heersen.

Zolang wij in deze onrechtvaardige wereld leven, waarin velen God de rug toekeren en hun eigen belangen vooropstellen, *zullen er altijd armen zijn*⁷. Naarmate de dag nadert van de wederkomst van Christus voor het oordeel, zal de strijd alleen maar heviger worden. Wie anders leert wekt een valse verwachting. Het evangelie belooft allen die geloven de innerlijke vrede van Christus. Zij zijn op weg naar het koninkrijk van God, waar alle leed geleden is. Allen die hem in deze verdrietige wereld volgen op de weg van het kruis, maakt hij gaandeweg tot lichtende voorbeelden, die door zijn Geest worden onderricht hoe zij de strijd tegen het onrecht in de wereld moeten aangaan.

David maakt in de psalm van vandaag duidelijk waar het bij de offerdienst op aan komt: *Het gaat U niet om offers volgens voorschrift, dat wij die brengen zouden. U hebt mij geopende oren gegeven, opdat ik uw wil zou verstaan.* De Messias komt als een dienaar, die zichzelf zal verloochenen om heel de wereld mensen tot kennis van de Schepper te brengen. Christenen, In het doopsel met hun Heer verenigd, krijgen het lied in de mond van verlossing uit deze wereld: het land van begeerte dat naar de ondergang gaat.

Met recht zegt Johannes de Doper: *Hij was eerder dan ik*⁸. De profeet is weliswaar drie maanden eerder dan Jezus geboren; maar de Messias is het ongeschapen Woord van God, in wie de Schepper zich aan de wereld openbaart. Het is nauwelijks te bevatten wat Johannes vandaag verkondigt. Jezus' gehoor heeft er later de grootste moeite mee, als hij de woorden van zijn wegbereider bevestigt. Op de vraag of hij soms méér denkt te zijn dan vader Abraham, geeft hij ten antwoord: *Vóór Abraham was, IK BEN*⁹. Hiermee verklaart hij zich aan God gelijk; want IK BEN (JAHWEH) is de heilige naam van God.

Sommigen hebben er moeite mee de mens Jezus te erkennen als God-met-ons. Toch is deze belijdenis essentieel. *Wie kan zonden kwijtschelden dan God alleen?*¹⁰ Deze macht berust bij Jezus, de mens geworden God, die als een dienaar in ons midden heeft geleefd¹⁵, één en al liefde voor een mensheid die zonder verweer is tegen het kwaad dat de wereld beheerst. Niemand is vrij van schuld, dan Jezus alleen. Hoe zouden christenen ooit van de zelfzucht kunnen worden bevrijd zonder hem, die door zijn Geest in zijn volgelingen woont en werkt en van hun onmacht verlost? Wie zal hen bij God terugbrengen? Johannes de Doper wijst hem aan: *Jezus, het lam van God, dat de zonde van de wereld wegneemt.* Zou deze kennis geen bron van blijdschap zijn? Nederig en zachtmoedig heeft Jezus zichzelf gegeven tot in de dood aan een kruis, om mensen die verlangen naar een onzelfzuchtig leven de macht te verlenen hem te volgen: de goedheid van God in persoon. Ach, drong dit maar beter door in de verzwakte kerk: dan zou de omringende wereld kunnen zien hoe groot het goed is dat christenen met elkaar delen.

Het oude Israël dient als voorbeeld en waarschuwing. Ondanks alle profetieën over Gods plan met de wereld, beseften de meesten van hen niet dat dat hun uitverkiezing lag in de roeping het ontzagwekkende wonder voor te bereiden dat heel de wereld aangaat: de menswording van God in. Is er iets groters denkbaar, waardoor een volk zich van andere volkeren onderscheidt? Niet voor niets is het boek van Israël in alle talen vertaald. Wereldwijd worden elke zondag de teksten gelezen waarin hun profeten hem voorzeggden: de nieuwe Adam; want Adam was een beeld van Hem die komen zou: Jezus, die gelovigen herstelt in de oorspronkelijke onschuld van de eerste mensen.

De kerk heeft als opdracht dit heil zichtbaar en verstaanbaar te maken in een wereld van elk voor zich, waar het onheil overal toeslaat. Al deze ellende in de wereld is uiteindelijk het gevolg van het najagen van eigenbelang. Alle christenen delen in de roeping temidden van deze strijd iets te tonen van het koninkrijk van God. De psalm van vandaag spreekt niet alleen over de komende Messias, maar over allen die met hem verbonden leven: *Ik heb gezegd, hier ben ik HEER; in uw boek, daar staat geschreven over mij. Uw wil te doen is mijn vreugde, ik draag uw wet in 't hart.* Deze woorden zijn in Jezus vervuld; en tevens in hen die hem toebehoren. De wet van de liefde staat hun in 't hart gegrift. Temidden van de verwarring zijn zij tekenen van de vrede van Christus en wegwijzers naar de hemel. Hoe zullen zoekende mensen anders de weg tot Hem vinden? *Uw wil te doen is mijn vreugde, ik draag uw wet in 't hart* (psalm van deze zondag).

1) Joh 1,29; 2) Jes 53,8 3) gen 17,4; gen 22,8 4) ex 12,21vv 5) Joz 4 6) Heb 11,16 7) Mt 26,11 8) Joh 1,29
9) Joh 8,58; ex 3,14; Mt 1,23 10) Mc 2,7

psalm 40

- L Ik verlangde vurig naar de HEER;
en Hij hoorde mijn roepen om hulp.
- A Hij boog zich naar mij over;
en trok mij op uit de modderpoel, de diepte vol getier.
- L Hij zette mijn voeten op de rots;
en Hij richtte mijn schreden.
- A Hij gaf mij zijn lied in de mond:
de lofzang tot eer van onze God.
- L Mogen velen het zien;
en tot inzicht komen.
- A Mogen zij God eerbiedigen;
en op Hem hun vertrouwen stellen.
- L Het gaat U niet om offers volgens voorschrift,
dat wij die brengen zouden.
- A U hebt mij geopende oren gegeven,
opdat ik uw wil zou verstaan.
- L Ik heb gezegd: hier ben ik HEER;
in uw boek, daar staat geschreven over mij.
- A Uw wil te doen is mijn vreugde,
ik draag uw wet in 't hart;
- L Ik verkondig uw gerechtigheid,
temidden van de gemeenschap.
- A U ziet 't, o God, ik kan er niet van zwijgen;
ik zal getuigen van uw redding en uw trouw.

psalmen & gebeden

* * *

zondag 3(A)

1 ^{ste} lezing:	Jes 8,23-9,3
psalm 27	zie beneden
2 ^{de} lezing:	1Kor 1,10-13.17
evangelie:	Mt 4,12-23

Kom tot inkeer, want het koninkrijk van de hemel is nabij.

"In Azië geboren, was ik waarschijnlijk boeddhist geweest", aldus een geregelde kerkganger. Op de vraag of hij dan niet blij was bij de kerk te behoren, kwam het antwoord: "Ach, ik zie het verschil niet zo; het komt toch bij allebei neer op de naastenliefde. De bergrede, daar gaat het eigenlijk om". Schieten catechese en verkondiging dan zozeer tekort, dat iemand jarenlang de kerk kan bezoeken, en toch zo onwetend kan zijn over het evangelie? Kan iemand te communie gaan en Christus ontvangen, die de macht geeft als kinderen van God te leven; en toch met boeddhisten menen zonder Gods hulp te kunnen leven naar de maatstaven die Jezus in de bergrede uiteenzet? Die lat ligt te hoog! Zelfs na duizend levens zal niemand erin slagen zijn of haar vijanden lief te hebben. Het Rijk van God is voor hen die op eigen kracht vertrouwen onbereikbaar hoog. Jezus is gekomen om mensen tot de hemel te verheffen. In hem is zichtbaar geworden waar velen wel naar verlangen, maar niet waar kunnen maken. David bidt: *Leid mij op de rots die te hoog is voor mij*. De apostel Paulus verklaart duizend jaar later: *Die Rots is Christus, die met zijn volk meetrekt*¹.

Jesaja (eerste lezing) heeft Jezus honderden jaren tevoren in de geest zien komen, en geprofeet: *Het land dat in duisternis woont ziet een groot licht. Het juk, dat zwaar op het volk drukt: U hebt het weggebroken*. Deze uitspraak wordt door theologen veelal uitsluitend betrokken op de historische situatie in de dagen van de profeet. Zou het louter om gebeurtenissen uit een ver verleden gaan, dan valt de reden weg om deze teksten op zondag in de kerk voor te lezen. De Bijbel is echter méér dan een geschiedenisboek. De profeet spreekt over de komende Messias, die de last van dit bestaan heeft gedragen, om mensen van goede wil te verheffen uit een uitzichtloos leven.

De profeet had heel graag willen weten wat de kerk nu bekend is: God is mens geworden in Jezus, het licht van de wereld. Kan iemand jaar in, jaar uit de kerk bezoeken, en hier omheen gaan? Wie Jezus gelijk stelt aan Boeddha, ziet hem als een wereldleraar, maar niet als God-met-ons. Zo wordt het evangelie ontkracht, en tot een futloze boodschap gemaakt, in de trant van: "Je moet goed doen, zoals Jezus het heeft voorgedaan". Het evangelie is echter van een ander kaliber: *Bekeer je, want het koninkrijk van de hemel is nabij*: door zijn komst namelijk, voor allen die in hem geloven. Had Boeddha de bergrede gelezen, dan had hij er mee ingestemd; en er direct bij aangetekend dat hier geen mens

aan kan voldoen. Wie kan iemand vriendelijk bejegenen, die hem of haar heeft vernederd en onrecht aangedaan?² Wie kan op eigen kracht de hemel binnengaan? Niemand anders dan hij, die uit de hemel is neergedaald; en mens is geworden in Maria.

Als Jezus de apostelen roept, gaan zij zonder bedenken met hem mee. Zij zien in hem de waarheid, die goedwillende mensen aantrekt, zij krijgen hem lief en worden zijn leerlingen. Dit maakt hen in Gods ogen tot goede mensen³. Zij zullen dit geloof in de wereld gaan verbreiden; en hem verkondigen die verlossing brengt uit de macht van alles wat een mens leven ontsiert: drift, hebzucht, moedeloosheid en alle andere kwalen die de wereld voor velen tot een onleefbare plaats maken.

Bekeer je, want het Rijk van de hemelen is nabij. Dertig jaar oud, spreekt Jezus deze woorden aan het begin van zijn driejarige openbare optreden. Hoe anders spreekt hij dan de rabbi's van zijn dagen. Wie zou hem niet geloven: een mens, nederig, zachtmoedig en oprecht begaan met allen die tot hem komen? Zijn leerlingen volgen hem: niet omdat zij zelf zulke lichtende voorbeelden zijn, maar omdat hij het goede in hen aanspreekt. Zij volgen hem om alles van dit koninkrijk te weten te komen; maar zij begrijpen nog niet dat het hier over meer gaat dan een aards vorstendom.

Wie Jezus voor ogen houdt, komt onder de indruk van zijn persoon, in wie de hemel zichtbaar is. Zij zullen erkennen dat zij met al hun fouten en gebreken niet waardig zijn hier binnen te gaan: zij zouden de vrede verstoren. Het evangelie luidt dat Jezus het zijn volgelingen geeft 't oude te verlaten; en hier en nu al te leven als burgers van zijn Rijk⁴. Kunnen christenen hier ooit over uitgedacht raken? Door het doopsel met hem verenigd⁵, ligt de dood als het ware al achter hen die hem toebehoren. De enige manier om met Jezus verder te gaan, is de zelfzucht en begeerte als met hem gekruisigd te beschouwen. Dit is de weg van het geloof, waarlangs gaandeweg het verlangen wordt bevredigd met de Geliefde te mogen verkeren. Hij kent hen, die zich door hem laten onderrichten; en zich in liefde voor hem afwenden van alles waar de omringende wereld zich zonder zorgen aan overgeeft. Hij sluit zijn volgelingen in zijn armen en spreekt tot de harten: *Het oude is voorbij, het nieuwe is al gekomen*⁶. Zo onvoorstelbaar heerlijk is dit nieuwe leven, dat niemand in deze wereld het ten volle kan bevatten.

Wie Jezus wil volgen, zal Paulus' verontrusting begrijpen over de onderlinge verdeeldheid in de kerk (tweede lezing). Het evangelie van nieuw leven door het geloof in Christus brengt voor allen die dit met blijdschap aannemen de roeping met zich mee te gaan bijdragen aan het werk dat hij in de wereld is begonnen. Niet, dat allen geroepen zijn als apostelen op pad te gaan. De Heer van de kerk geeft ieder zijn of haar eigen gaven tot opbouw van het geheel⁷. Door de doop zijn zij tot één lichaam geworden, allen gedrenkt

met de ene Geest van Christus, die wil dat allen behouden worden. Zij dragen samen de verantwoordelijkheid voor de instandhouding van de geloofsgemeenschap en de verbreding van het evangelie.

Niets is zo schadelijk voor het aanzien van de kerk van Christus en haar boodschap als onenigheid tussen de leden. Waarom niet liever de minste zijn? Wie uit onvrede met de gang van zaken het heil elders zoekt, volgt niet de Heer maar dient zichzelf; en zal niet kunnen komen tot de kennis van hem, die trouwe leerlingen eeuwig leven toont. *Hiernaar verlang ik: zolang als ik leef met Hem te verkeren* (psalm van deze zondag).

1) ps 61,2; 1Kor 10,4 20 Mt 5; 3) Rom 4,3 4) Fil 3,20 5) Rom 6,4 6) 2Kor 5,17 7) 1Kor 12,7

psalm 27

- L De HEER is mijn licht en mijn redder;
voor wie zou ik nog bang zijn?
- A Als de HEER mijn leven versterkt,
wie zou ik dan nog vrezen?
- L Dit vraag ik van God, hiernaar verlang ik:
zolang als ik leef met Hem te verkeren;
- A om zijn liefdevolle goedheid te kennen,
en in zijn woning te ervaren.
- L Ik was bezweken, had ik niet geloofd
uw goedheid te zien in het land van de levenden.
- A Houd goede moed en zie uit naar de HEER:
Hij zal je hart versterken.

Heer mijn geliefde (psalm 27)

*Heer, mijn geliefde, die mij verlichtte,
U hebt mij lief, U redt uit de dood.
Laat mij geloven, laat mij niet zwichten,
laat mij volharden in alle nood.*

*Heer U verheft mij boven de golven,
veilig U zet mij hoog op de rots.
Vol van uw vreugde mag ik geloven,
breng ik mijn offer, dank ik mijn God.*

*Als zich de mensen tegen mij keren:
God, in uw goedheid is mijn geloof.
U zult mij leren mij te verweren:
leven in liefde, leven in hoop. (al mijn verlangen, lied 65)*

* * *

zondag 4(A)

1 ^{ste} lezing:	Sef 2,3; 3,12-13
psalm 146	zie beneden
2 ^{de} lezing:	1Kor 1,26-31
evangelie:	Mt 5,1-12 ('zaligsprekingen' 1 – 8)

Geen tekst is bekender dan de bergrede van Jezus in de hoofdstukken 5 - 8 van het Matteüs-evangelie. *Zout van de aarde; de andere wang toekeren; heb je vijanden lief; je kunt geen twee heren dienen; haal eerst de balk uit je eigen oog; geen paarden voor de zwijnen gooien; wolven in schaapskieren ...* zó volstrekt nieuw waren Jezus' woorden, en zo vol van gezag, dat zijn toehoorders verbaasd stonden; want hij sprak heel anders dan zij van hun schriftgeleerden gewend waren¹. Zo oorspronkelijk ook was zijn taalgebruik, dat tal van zijn uitspraken als gezegden in vele talen zijn opgenomen. De bergrede is dermate uniek in de wereldliteratuur, dat dit alleen al getuigt van goddelijke inspiratie. Theologen kunnen niet anders dan eenstemmig verklaren dat de boodschap de ziel raakt met universele waarheden.

De vredesactivist Mahatma Gandhi verklaarde na lezing van de bergrede dat hij christen zou zijn geworden, als hij gezien had dat christenen hiernaar leefden. Kerkleden mogen wel beseffen dat de buitenwacht zo naar hen kijkt. Zij erkennen dat Jezus' voorschriften menselijkerwijs te hoog gegrepen zijn. Zij hebben Gods hulp nodig, om stap voor stap de ondeugd uit hun leven weg te doen; en door de Geest van Christus geleid het nieuwe leven te gaan leiden, dat hij in deze hoofdstukken uiteenzet. Het betreurenswaardige feit dat veel christenen het erbij laten zitten, had Gandhi er overigens niet van hoeven te weerhouden zelf wel deze *smalle weg* te kiezen, waarop velen hem zijn voorgegaan.

Jezus begint zijn rede met acht zaligsprekingen.

1 *Zalig de armen van geest.*

De wetenschap, voor velen met een onaantastbaar gezag, heeft ontegenzeggelijk ook haar schaduwzijden. De intuïtie - het gevoel hoe de dingen in elkaar zitten - wordt weggedrukt; en het gezonde oordeelsvermogen maakt plaats voor een eerbiedig: "Ze hebben bewezen dat". Dat is heel jammer, zeker als het gaat over de eigen geestelijke gezondheid. Hoe sta ik in de wereld? Waar komen de dingen vandaan? Waar kom ikzelf vandaan en waar ga ik naar toe; of ga ik helemaal nergens naar toe? Heeft het bestaan wel zin? Het antwoord op deze vragen kan niet aan de wetenschap worden overgelaten.

Mensen die het wetenschappelijk bedrijf niet kennen, nemen op dit gezag bij voorbeeld een 'oerknal' aan als verklaring over het ontstaan van alle dingen. Hoewel wetenschappers hier hun hand niet voor in het vuur durven te steken, wordt dit opgevat als een bewijs dat God niet bestaat. Onderzoekers mogen wel beseffen dat de popularisering van de

wetenschap de verantwoordelijkheid met zich meebrengt het publiek het onderscheid duidelijk te maken tussen feiten en veronderstellingen; en hun uit te leggen dat hun theorie over het ontstaan van de wereld niet meer is dan een aanname waarbinnen zij hun onderzoek verrichten. Hetzelfde geldt voor de evolutietheorie als verklaring van het leven. Darwin - een begenadigd waarnemer – was na jarenlang onderzoek tot de alleszins plausible conclusie gekomen dat de natuur geen star en onveranderlijk geheel is, maar het bewonderenswaardige vermogen in zich draagt tot aanpassing aan veranderende omstandigheden. Toen de bisschoppen van zijn dagen deze ontdekking als ketterij verwierpen, heeft hij zich verbit- terd afgewend van het geloof, dat niet diep zal hebben gezeten; en de theorie opgesteld dat de natuur is ontstaan in een miljarden jaren durend proces van een eindeloos aantal toeval- lige veranderingen.

Denkende mensen mogen zich wel verwonderen over de stelligheid waarmee sommige we- tenschappers deze toch wel erg onwaarschijnlijke veronderstelling naar buiten brengen. Veel geleerden nemen hier inderdaad afstand van; maar het grote publiek omarmt de spe- culatie over de herkomst van het leven als een bewezen feit: de wetenschap heeft gespro- ken. Zoals de mensen vroeger niet beseften dat de paus alleen onfeilbaar is als hij als hij niet zijn eigen mening geeft maar uitdrukkelijk spreekt namens geheel de kerk, zo worden nu alle beweringen van natuurwetenschappers kritiekloos aangenomen als vaststaande feiten.

Het verlangen God en godsdienst achter zich te laten heeft geleid tot aanvaarding van de hypothese over het ontstaan van het leven. Gelukkig zijn zij, die hun eigen gezonde oordeel niet laten overreden; en gelukkig de *armen van geest*, die hun verwondering over al het zijnde niet laten verdringen door quasiwetenschappelijke beweringen, maar in de natuur de hand van God herkennen. Aan hen toont Hij niet alleen zijn macht, maar ook zijn eeuwige goedheid, die het deel wordt van wie in ontzag voor hem leven, op Hem gaan vertrouwen en Hem gaandeweg meer lief krijgen. Het hemelse Rijk is voor hen bestemd.

2 *Zalig zij die treuren, want zij zullen vertroost worden.*

Uiteindelijk komt alle narigheid in de wereld hieruit voort, dat de mens de goede God de rug toekeert en zijn eigen heilloze weg gaat, die uitloopt op onenigheid, kwaadsprekerij, onop- rechtheid, hoogmoed, ontrouw, liefdeloosheid, ruzie, geschreeuw en lichamelijk geweld. Wereldwijd zijn de gevolgen zichtbaar in armoede, uitbuiting en onderdrukking, oorlogen en verwoesting van de natuur. Mensen van goede wil gaan gebukt onder hen die heer en mees- ter denken te zijn over de schepping; en de aarde doen wankelen. Gelovigen treuren om het verdriet dat onschuldigen treft, en om het aandeel dat zij zelf hierin nog hebben. Zij houden Jezus voor ogen, die zichzelf ten einde toe verloochend

heeft om de mensen bij God terug te brengen. Zij bidden voor mensen die anderen benadelen, en zo hun eigen ziel schaden; voor hen die zichzelf verrijken, en zo de overvloed die van God komt moeten ontberen. Zij treuren om Gods prachtige schepping, die door de hebzucht van de mens wordt verwoest. Zij steunen naar vermogen de slachtoffers van alle ellende in de wereld. God heeft hen lief, omdat zij in liefde voor de wereld delen in het lijden van Jezus. Hij troost hen, door hun - temidden van deze wereld die ten onder gaat - zijn goedheid te doen beleven, die eeuwig is.

3 *Zalig de zachtmoedigen, want zij zullen het land bezitten.*

Het is duidelijk dat met dit land niet Israël wordt bedoeld. Abraham, Isaak en Jakob, die de belofte hadden ontvangen, Jozua (dezelfde naam als Jezus) die zijn volk het beloofde land binnenvoerde, en de profeten na hem die dit aardse land bewoonden, hebben zich vreemdelingen op aarde gevoeld; *want hun verlangen ging uit naar een beter vaderland, het hemelse*². Heel het Oude Testament getuigt van dit visioen van het land waarin Jezus zijn volk binnen zal voeren. Ook koning David, die de vrede in het beloofde land heeft bevochten en dit land tot bloei heeft gebracht, weet dat God meer heeft beloofd dan aardse welvaart; en dat zijn vrede meer inhoudt dan geen oorlog. Als profeet ziet hij in de toekomst een ander land; en hij prijst hen gelukkig die hier binnen mogen gaan. *de zachtmoedigen zullen de aarde beërven, zij verlustigen zich in grote vrede*³.

David ziet in de toekomst een volk komen, vervuld van de Geest van God en levend in de vrede van Christus. Hij spreekt over de kerk van Christus, over alle oprechte gelovigen die in deze vrede mogen delen: nu nog temidden van alle ellende van de tegenwoordige wereld, maar eens volkomen ongestoord, als zelfs de herinnering aan het kwaad verdwenen zal zijn. *Dan zullen de wolf en het lam tezamen weiden*⁴. Nog is het lam niet veilig bij de wolf; en hebben de zachtmoedigen te lijden onder agressie, strijd, spot en haat. Toch zijn zij gelukkig. Zij weten zich gezegend, omdat zij - in geloof met Christus verbonden - aan die strijd zijn onttrokken. Zij hoeven geen kwaad met kwaad meer te vergelden, omdat hij met hen is, *nederig en zachtmoedig van hart*⁵. Hij leert hun te bidden voor wie hen belagen, en goed te doen aan wie hen benadelen.

Dit is de naamloze menigte van heiligen, die goed doen in het verborgene. Hun Vader, *die in het verborgene ziet*⁶, beloont hen met zijn Geest van liefde, als een voorsmaak van de hemel. Zij dringen zich niet naar voren, zij voeren niet het hoogste woord, zij zoeken geen eer van mensen. Door hun omgeving als onbetekenend gezien, vormen zij toch de ware kerk van Christus, geroepen om voorgoed bij hem te wonen. Gezegend zijn zij, want door hun gebeden en gedrag is menige 'wolf' tot inkeer gekomen; en toegevoegd aan de menigte van Gods kinderen, die het hemelse vaderland zullen beërven.

4 *Zalig zij, die hongeren en dorsten naar gerechtigheid;
zij zullen verzadigd worden.*

Gelukkig zijn de mensen die het verlangen kennen naar een wereld waar het onrecht is uitgebannen; waar niet de één honger lijdt en de ander zich wentelt in weelde, onverschillig voor de vermaning dat God zijn schepping aan allen gelijkelijk in beheer heeft gegeven, en doof voor de waarschuwing voor een komend oordeel. Wie alleen zichzelf maar kennen, zien niet Hem, die zijn macht in de schepping zichtbaar maakt⁷. Bij Hem is geen partijdigheid, dat Hij de één rijkelijk zou bedelen, terwijl anderen in armoede moeten leven. *Communisme* wordt deze gedachte genoemd; maar zonder de pretentie dat dit met menselijke machtsmiddelen kan worden afgedwongen. In de voormalige communistische landen was de menselijke begeerte immers geenszins bedwongen. Integendeel ontpopten de machthebbers zich als tirannen; en eigenden zich rijkdom toe, terwijl de bevolking evenzeer zuchtte onder onrecht als in de rest van de wereld.

Christenen, die hongeren en dorsten naar gerechtigheid, weten dat zij niet op mensen hun hoop kunnen stellen. Zij zonderen zich af om te bidden voor hen die gebrek lijden, in de wetenschap dat God het ziet; en eens een rechtvaardig oordeel zal vellen over hen die zich aan hun medemensen niets gelegen hebben laten liggen. Zij bidden ook voor hen die hun begeerte de vrije loop laten. Gezegend zijn zij! Hun levenswijze heeft menigeen de ogen geopend en tot inkeer gebracht. Zo groeit het getal van Gods kinderen in een onrechtvaardige wereld. De liefdevolle God kent het verlangen van zijn volk; en beloont hun inspanningen met de beleving van zijn aanwezigheid, die zó volkomen verzadigt, dat de rijkdom van de wereld voor hen niet meer is dan *modder in de straten*⁸.

5 *Zalig de barmhartigen, want zij zullen barmhartigheid ondervinden.*

Het verouderde woord barmhartigheid betekent zoveel als liefdevolle goedheid. In het Oude Testament wordt God veelvuldig met dit woord bezongen: *Breng dank aan God want Hij is goed; zijn liefdevolle goedheid is eeuwig*⁹. Voor wie Hem liefheeft houdt God die goedheid niet verborgen. Christenen die zichzelf vergeten om Hem te kunnen ontvangen, zullen het beamen: Hier kan begin noch einde aan zijn, onze God doet zich kennen! Gezegend zijn zij. In een vergankelijk lichaam hebben zij al deel aan het eeuwige leven bij Hem. Als het ware met Christus gestorven¹⁰, zijn zij als nieuwe mensen verenigd met hem, die als eerste van zijn broeders en zusters de hemel is binnengegaan.

Ook voor hen die het evangelie niet kennen hoeft God geen volkomen onbekende te zijn. Als zij vrede en rechtvaardigheid nastreven, zouden zij Jezus - mochten zij hem kunnen ontmoeten - liefhebben. Zijn liefde en goedheid zou beantwoorden aan hun verlangen naar een betere wereld: "Zo wil ik leven, vrij van zelfzucht en met de mensen begaan". Uit zichzelf niet bij machte hieraan te voldoen, houdt de hoop op een betere wereld hen

gaande, en zetten zij zich naar vermogen hiervoor in. God ziet hun inspanning. Hij draagt zijn kerk op voor deze buitenstaanders te bidden; en hun de weg te wijzen naar hem, die het onmogelijke mogelijk maakt. Voor deze zoekers betekent het evangelie een ongekennde bevrijding, als de liefde in Christus hun deel wordt.

6 *Zalig de zuiveren van hart, want zij zullen God zien.*

Wie durft te beweren zuiver van hart te zijn? Wie is er geheel vrij van zelfzucht en volledig vervuld van de Geest van Christus, die God doet kennen? Christenen moeten bij het dagelijkse gewetensonderzoek bekennen: Ik was niet vrij van eigenliefde. Ik heb de Geest van God in de weg gestaan en Hem maar mondjesmaat toegelaten. Zelfs de apostel Paulus, gegrepen door Christus, beeldde zich niet in er al te zijn; maar hij joeg het na. *Vergetend wat achter mij ligt storm ik af op het doel: de prijs van Gods hemelse roeping*¹¹. Gezegend zijn de gelovigen die zich laten gezeggen; en zich met vuur en ijver inzetten de oude mens met z'n onreinheid af te leggen, naar het woord van de apostel: *Bekleed je met de nieuwe mens, die op weg is naar het ware inzicht*¹².

*JAHWEH, te zuiver van ogen om het kwaad te zien*¹³, is in Jezus afgedaald tot mensen, onzuiver van hart. Hij spreekt tot hen in het verborgene, opdat zij hun toestand zullen inzien. Als zij hun onreinheid belijden en Hem aanroepen om hulp, richt Hij hen op. Hij geeft hun een nieuw begin. Aanvankelijk aarzelend en terugvallend in oude fouten, maar gaandeweg met meer zekerheid, vervolgen zij als zij gaan ervaren dat Hij hun als een vader en een moeder bij de hand neemt¹⁴ en hun steeds opnieuw vergeving schenkt.

7 *Zalig zij die vrede brengen, zij zullen kinderen van God genoemd worden.*

Allen die door de Geest van Christus leven, delen met elkaar het visioen van een nieuwe aarde¹⁵, waar de oorlog is uitgebannen en waar in de onderlinge relaties de strijd heeft plaatsgemaakt voor liefde. Zij beseffen dat, naarmate de dag van het oordeel nadert, oorlog en strijd zullen toenemen. Hun verlangen zal pas na het oordeel en het vergaan van deze vergankelijke wereld worden waargemaakt. Jezus waarschuwt dat aan zijn wederkomst een tijd van grote verdrukking vooraf zal gaan¹⁶. Christenen mogen de komende dingen echter met vertrouwen tegemoet zien. Zij delen niet alleen de hoop op het komende vreedrijk, maar - al naar gelang zij in geloof leven - dragen zij die hemelse vrede al in 't hart. In hen wordt bewaarheid wat de oude profeet van verre heeft gezien: *God doet zijn volk de vrede toestromen als een rivier*¹⁷. Met die rivier wordt in de Schrift bedoeld de Geest van God¹⁸ die van Jezus uitgaat en de gelovigen in zijn vrede doet delen¹⁹.

Zouden zij die zo rijk gezegend zijn deze schat verborgen willen houden?²⁰ Het blijft hun roeping het weinige dat hun is toevertrouwd met anderen te delen; en te bidden "God, Help mij op deze weg voort te gaan". Hij zal dit gebed zeker verhoren. Hoe zouden zij

anders temidden van een gewelddadige wereld iets van hun Geliefde zichtbaar kunnen maken? Zij hebben deel aan de Geest van Christus, die onder onrecht en lijden een toonbeeld bleef van de hemelse vrede. De Romeinse hoofdman, die het toezicht bij de kruisiging belast, was diep onder de indruk toen hij zag hoe Jezus stierf; en verklaarde: *Werkelijk, dit was een zoon van God*²¹!

Aan allen die het willen zien heeft Jezus de hemel getoond. Christenen wordt gevraagd temidden van verdeeldheid en strijd aan zijn liefde en vrede gestalte te geven; en zo voor een zoekende menigte tot tekenen te zijn, tot wegwijzers naar het Rijk van God. Zij bidden voor wie hun kwaad doen, zij verliezen de vrede niet als zij benadeeld worden, zij winden zich niet op als iemand voordringt in de rij. Geduldig verdragen zij onrecht, laster en spot. Gelukkig zijn zij! Zo doende zegent hen de goede God, door hun zijn Geest van vrede als een stroom van levend water te doen toestromen¹⁹.

8 *Zalig ben je, als je wordt beschimpt, vervolgd en lasterlijk van allerlei kwaad wordt beticht om mijnentwil. Verheug je en juich, want groot is je loon in de hemel.*

De leerling staat niet boven de meester. Wie Jezus volgt en zich wil laten leiden door zijn Geest, kan niet gelijkvormig aan de wereld leven; maar zal hem langs de weg van onthechting ontmoeten. Wie zou niet alles willen opgeven om hem te mogen kennen? Wie oog krijgt voor de drijfveren van de omringende wereld, voor de eerzucht, hebzucht en geldingsdrang die deze wereld naar de ondergang voeren; wie met schrik het onrecht, het verdriet en de verwoesting ziet die hier het gevolg van zijn en wie beseft dat dezelfde wereld Jezus heeft terechtgesteld, zal zich aan deze dans onttrekken door met hem op weg te gaan, de weg van het kruis²².

Gelovige mensen beschouwen hun fouten als gekruisigd met hun Geliefde. Zij voeren niet het hoogste woord, zoeken niet de beste plaatsen en strijden niet om voordeel te behalen, maar laten liever anderen voorgaan. Zij zullen geen kapitaal op rente zetten zonder zich te bekommeren om de wijze waarop het geld wordt verdiend. Zij zoeken geen genoegdoening bij vernedering en geven geen weerwoord als ze worden gescholden. Zij verwachten geen dankbaarheid en houden het goede dat zij doen verborgen. Zij houden zich ver van luxe en streven niet naar kortstondig genot, in verlangen om met hun Geliefde te mogen verkeren. Zij zijn als dwazen in een wereld van elk-voor-zich; maar mogen zich Gods kinderen weten, en burgers van zijn Rijk²³.

Het gaat niet alleen om de grote voorbeelden als Franciscus van Assisi of Teresa van Avila. De apostel spreekt in zijn brieven allen als heiligen aan, die door het doopsel met Jezus zijn verenigd²⁴, en in dit sacrament het begin van nieuw leven hebben ontvangen. Naarmate zij meer ernst maken met hun geloof, zullen zij veelal ervaren dat zij in de wereld niet in tel zijn, dat zij om hun levenswijze worden bespot en dat er achter hun rug om

hen wordt gelachen. Dit geldt in het bijzonder voor hen die het evangelie moeten verkondigen. In de kerk van Christus komen zij klem te zitten tussen progressief (alles moet kunnen) en conservatief (traditie vóór alles). Zij putten moed uit het evangelie, dat leert hoe Jezus werd gemangeld tussen de liberale partij van de Sadduceeën en de streng behoudende Farizeeën, die de macht in handen hadden en weigerden de bakens te verzetten waar dat nodig was. Beide partijen hebben om zijn dood geroepen.

Jezus steekt christenen een hart onder de riem: Als het zover komt dat je wordt vernederd en aan de kant gezet, wees dan verheugd. Je mag hier het bewijs in zien dat je met mij op weg bent. Ik zal je beschermen, je troosten in verdriet, en je onkwetsbaar maken voor het onrecht. Verlies de moed niet als de wereld zich tegen je keert, want ik heb de wereld overwonnen. *Gezegend zijn zij, die God als helper hebben* (psalm 146).

1) Mt 8,28 2) Heb 11,16 3) ps 37,10 4) Jes 66,13 5) Mt 11,28 6) Mt 6,4 7) Rom 1,20 8) ps 18,43 9) ps 136
10) Rom 6,1-6 10) Mt 9,38 11) 2Kor 6,2 12) Kol 3,10 13) Hab 1,3 14) Joh 1,12 15) openb 21,1 16) Mt 24,7vv
17) Jes 66,12 18) ps 46 19) Joh 7,38 20) Mt 25,25 21) Mt 27,54 22) Mt 16,24 23) Fil 3,20 24) 1Kor 1,2

psalm 146

L Hallelujah! Mijn ziel bezingt de HEER.

A Mijn God wil ik danken zolang als ik leef;
en al mijn dagen Hem bezingen.

L Stel je hoop niet op mensen van aanzien;
en vertrouw niet op hen, die geen redding kunnen brengen.

A Straks geven zij de geest en keren terug tot de aarde;
al hun plannen gaan teniet op die dag.

L Gezegend zijn zij, die God als helper hebben;
en hun heil verwachten van Hem;

A van Hem, die hemel en aarde* geschapen heeft, *engelen en mensen
de zee* en ál wat daarin leeft: zijn waarheid is eeuwig. *de chaotische wereld

L De HEER doet recht aan onderdrukten,
en verzadigt hen die hongeren met brood;
Hij stelt de gevangenen in vrijheid.

A De HEER geeft blinden het gezicht
en richt gebogenen weer op;
Hij heeft de rechtvaardigen lief.

L De HEER behoedt de vreemdeling
en waakt over weduwen en wezen;
maar de weg van zondaars verstoort Hij.

A De HEER regeert in eeuwigheid;
uw God, o Sion, is dezelfde van geslacht op geslacht, hallelujah!

* * *

zondag 5(A)

1 ^{ste} lezing:	Jes 58,7-10
psalm 112	zie beneden
2 ^{de} lezing:	1Kor 2,1-5
evangelie:	Mt 5,13-16

1. *het zout van de aarde*
2. *het licht van de wereld*

1. *het zout van de aarde*

Een beetje zout geeft smaak aan het hele brood. Zo geven christenen, smaak aan het leven. Het is verschrikkelijk als zij, die zich christenen noemen, door aanstootgevend gedrag de kerk in een kwaad daglicht stellen. Hopelijk laten zoekende mensen zich niet afleiden door alle negatieve publiciteit die dit met zich meebrengt. Aan de andere kant moeten critici die het geloof van de kerk afmeten aan het gedrag van haar leden, eens de moeite nemen één evangelie - toch niet meer dan 40 of 50 bladzijden - aandachtig te lezen. Het zou hun duidelijk worden dat het niet anders kan, of er komen in de kerk misstanden voor. Op dezelfde wijze hebben in het oude Israël fundamentalisme en huichelarij, vrijzinnigheid en aardsgesindheid het aanzien van de geloofsgemeenschap ondermijnd. De evangeliën doen er verslag van, hoe dit ertoe heeft geleid dat de religieuze leiding van de geloofsgemeenschap van Jezus' dagen hem ter dood heeft laten brengen.

Wie dit verslag van zijn driejarig optreden in Israël leest, moet wel onder de indruk komen van de zachtmoedigheid waarmee Jezus dit lijden op zich neemt; en zal niet zo gemakkelijk meer de godsdienst van Israël veroordelen vanwege het gedrag van zijn oversten. Kijk ook eens naar de apostelen, die op weg zijn gegaan om het evangelie te verkondigen van Jezus, gekruisigd en verrezen uit de dood en van het nieuwe leven door het geloof in hem. Zij hebben alles opgeofferd om de wereld de ogen te openen voor de goedheid van God, die in hun Heer openbaar is geworden. Denk aan het onafzienbare leger christenen die het evangelie niet alleen met de mond hebben beleden, maar temidden van onrecht, laster en spot zijn vrede zichtbaar hebben gemaakt. Let ook eens op de talrijke heiligen van wie de geschiednissen voor het nageslacht bewaard zijn gebleven, hoe zij in het spoor van Christus zichzelf volledig hebben gegeven; zoals Maximiliaan Kolbe, die in een nazikamp vrijwillig de plaats innam van een ter dood veroordeelde vader, die zich jammerend beriep op zijn gezin.

Al die gelovige mensen, die zichzelf niet op de voorgrond plaatsen maar liever anoniem hun werk doen, worden samen *het zout van de aarde* genoemd. Zij maken voor zoekende mensen duidelijk dat het leven een zin en inhoud heeft, die het korte bestaan in deze wereld ver te boven gaan. Voorbijziend aan zichzelf zoeken zij de goede God te dienen, met Jezus, hun Geliefde, voor ogen. Zonder hem zijn christenen als zout dat zijn kracht heeft verloren. Het geloof wordt onaantrekkelijk. Naarmate de dag van de wederkomst

van Christus nadert, *zal de liefde van velen verkoelen*¹, waarschuwde Jezus; en hij voegde eraan toe: *Als de mensenzoon komt, zal hij dan geloof vinden op aarde?*²

2. het licht van de wereld

Jezus noemt niet alleen zichzelf, maar ook allen die hem toebehoren *het licht van de wereld*³. Zij hoeven niet in het duister te tasten over de herkomst en de zin van het bestaan, want hun geest is verlicht door de kennis van hem, die is *de weg en de waarheid en het leven*⁴. De goedheid van God, met begin noch einde, is immers in hem volkomen zichtbaar geweest; en voor wie hem liefhebben wordt hij gekend door de Geest die hun gegeven is. Voor allen die in geloof hun weg gaan is Jezus geen vreemde. Zij weten dat hij de macht van de dood heeft verbroken. In verlangen naar hem zullen voorbijgaande dingen hun minder bekoren. Wie ziet er niet naar uit met zijn of haar geliefde samen te zijn? Die gemeenschap doet al het andere verbleken. Zolang hun hart bij hem is, leven zij in zijn licht; maar als zij worden afgeleid en hem vergeten, wordt dit licht verduisterd.

Christenen hebben dit licht niet van zichzelf. Wel kunnen zij de goedheid van God herkennen en liefhebben. Als zij zich tot Hem keren, wordt het hun van ogenblik tot ogenblik in genade geschonken. Hij zal hun leren onderscheid te maken tussen wat Hem behaagt en wat zij beter achterwege kunnen laten. Naarmate zij dichter bij Hem leven, wordt hun doen en laten meer beheerst door de vraag wat Hij ervan zou vinden. De Schrift noemt dit *de vrees voor God*⁵. Zij gaan beseffen dat Hij van hen houdt, veel meer dan zij zelf ooit aan liefde kunnen betonen. Als hij zich verborgen houdt, dan is het in liefde, opdat hun geloof volwassen wordt, en niet afhankelijk van beleving.

Deze weg naar de ontmoeting met Christus wordt beschreven in het bijbelse hooglied van Salomo. Johannes van het Kruis vergelijkt de opgang naar hem met de beklimming van een berg⁶. Andere mystieke schrijvers spreken over de vereniging met hem als over een omhelzing. Deze heiligen, die iets verder dan anderen zijn gevorderd op de weg van het geloof, zijn als wegwijzers naar de hemel. Allen die hun geloof ernstig nemen, zullen in hen de persoonlijke omgang met de Geliefde herkennen, die al het andere doet vergeten. Zij delen in zijn licht; en in zijn roeping dit licht te laten schijnen. Samen vormen zij *de stad van God*⁷, waar Hij met hen verkeert, *de berg Sion, vol van verheven schoonheid, een vreugde voor geheel de aarde*⁸. Zou deze stad op een berg⁹ verborgen kunnen blijven, als haar licht schijnt in de gelovigen?

De kerk van onze tijd, gering in aantal en verzwakt door schandalen en negatieve berichtgeving in de media, verspreidt nog maar een flakkerend licht. Gelukkig zijn zij, *die Christus, gekruisigd, voor ogen houden* (tweede lezing); en zich inzetten om in hun handel en wandel hun Geliefde zichtbaar en verstaanbaar te maken. Hij heeft niemand anders om zijn

anders om zijn licht in de wereld te doen schijnen; en allen tot zich te trekken die buiten staan, zoekend naar de zin van dit bestaan. *Zij onttrekken zich niet aan hun eigen vlees en bloed, maar geven de hongerige te eten en nemen en nemen arme zwervers mee naar huis* (eerste lezing). *Gezegend wie leeft in vrees voor God* (psalm 112).

1) Mt 24,12 2) Lc 18,8 3) Joh 8,12 4) Joh 14,7 5) spr 1,7 6) *de ogen vd ziel*/Joh. vh Kruis 7) Augustinus
8) ps 48,2v 9) ps 87,2

psalm 112

- L *Hallelujah! Gezegend wie leeft in vrees voor God; en van harte zijn geboden na wil leven.*
- A Je bent gezegend als je eerlijk in het leven staat, je nageslacht wordt invloedrijk op aarde.
- L Je huis wordt welvarend, je gerechtigheid zal vast staan voor altijd.
- A Voor oprechten van hart gaat een licht op in de duisternis, rechtvaardig en vergevingsgezind, vol van mededogen.
- L Het gaat hen goed, die met hun naasten zijn begaan; zij regelen hun zaken met wijsheid.
- A Zij staan voor eeuwig vast; de rechtvaardige blijft altijd in herinnering.
- L Zij vrezen geen slecht bericht: hun hart is bij God, in vertrouwen op Hem.
- A Hun hart is gerust en zij hebben geen angst, als zij oog in oog met de vijand staan.
- L Zij delen uit aan wie in nood verkeren; en zijn gezien om hun rechtvaardigheid.
- A Kwaadwilligen zien vol ergernis toe; zij houden geen stand, hun streven wordt voorgoed verijdeld.

* * *

zondag 6(A)

1ste lezing: Sir 15,15-20
psalm 119 zie beneden
2de lezing: 1Kor 2,6-10
evangelie: Mt 5,17-37

Als je gerechtigheid die van de Farizeeën niet ver overtreft, zul je zeker niet binnengaan in het rijk van de hemelen.

Voor de mensen liggen het leven en de dood (eerste lezing). Laat hun dan het leven kiezen! Hoe is het toch mogelijk dat veel gelovigen de woorden uit de Schrift aan kunnen horen zonder verontrust te worden? Het gaat om eeuwig leven! *Iedere daad van de mensen is*

bij God bekend. Wist ik het echt al, niet als boekenwijsheid maar als een dagelijkse realiteit, dat die schijnbaar afwezige, verre God mij ziet, mijn bedoeling doorgrondt en let op wat ik doe?? Maar dat is opzienbarend! Het schudt me wakker en ik neem me voor nu echt alles wat ik onderneem aan Hem toe te wijden tot ik opsta en mijn dag hervat. Dan blijkt het toch niet zo een, twee, drie opgelost te zijn. De wil is er wel, maar de kracht is gering, gewoontes zijn taai, de woorden ontglippen aan de mond, mijn bedoelingen zijn niet onversneden. Kortom, de *oude mens* voert nog heerschappij; en *de nieuwe mens*¹ moet toenemen in geloof, zoals een kind naar volwassenheid groeit.

Zonder 't vertrouwen dat de goede God, die al dat gemodder ziet en als een vader en een moeder zijn kinderen wil helpen op de weg naar Hem toe, zouden christenen al gauw de moed opgeven. Het menselijk vermogen is ten enenmale ontoereikend om te doen wat het evangelie gebiedt. Niet kwaad worden, alle woorden wegen, niet het lichaam maar het innerlijk aanzien, de zonde radicaal wegsnijden: wie kan hieraan voldoen? Aan zichzelf overgelaten, stemmen christenen met de mond in met de woorden uit het evangelie; maar spreken hun daden een andere taal. Wie zal hen redden uit deze innerlijke verdeeldheid? *God zij dank voor Jezus Christus*²

Gelovige mensen hoeven zich niet vruchteloos af te beulen om de zelfzucht te overwinnen en Gods wet van de liefde na te leven. Hij weet dat zij uit zichzelf hiertoe niet bij machte zijn. Het enige dat Hij van zijn kinderen vraagt is dat zij hun wil aan Hem geven, vertrouwend op Jezus, die zijn wet heeft vervuld. *Hij geeft het zijn kinderen in de slaap*³. Met hem verbonden, die hen duizend keer meer liefheeft dan zij hem, gaan zij de waarheid ervaren van hetgeen het evangelie leert: *Aan allen die in hem geloven, geeft Jezus de macht als kinderen van God te leven*⁴. Als zij zichzelf vergeten om met hem tot nieuw leven op te staan, zal God hen tot een zegen voor hun omgeving maken. De wereld kan niet buiten hen. Dit is wat genoemd wordt *leven in genade*. Alle profeten van het Oude Testament hebben uitgezien naar deze tijd, waarin het evangelie wereldwijd verkondigd wordt en het oordeel nog wacht⁵.

Farizeeën en schriftgeleerden eisten strikte naleving van een wet, waaraan niemand kon voldoen; maar het evangelie *leert een verborgen wijsheid, door God bestemd voor onze verheerlijking* (tweede lezing): het geloof in hem die aan de eis van de wet heeft voldaan⁶, en veel meer nog dan dat. De bergrede maakt duidelijk dat Jezus de Bijbel niet naar de letter uitlegt, zoals fundamentalisten doen, maar naar Gods bedoeling. De voorgangers van zijn dagen namen er aanstoot aan dat hij op de sabbath een zieke genas, terwijl de wet verbiedt dat op deze dag gewerkt wordt. Hij wijst hen terecht: *Mijn Vader werkt tot nu toe, en ik werk*. Waar in het Oude Testament een verbod op doodslag geldt, stelt hij

elk hatelijk woord gelijk aan doden met de mond. Waar Mozes overspel verbiedt, stelt hij begerige blikken al aan echtbreuk gelijk. Gelovigen verheugen zich bij deze woorden: Zo spreekt de Heer!

Jezus' optreden brengt scheiding teweeg tussen Farizeeën, die de wet van God niet door de Geest van God beoordelen, en allen die beseffen dat hij, nederig en zachtmoedig, inderdaad woorden van God spreekt. Iedereen kan zich in zijn uitspraken herkennen. Woorden kunnen meer pijn doen dan slagen; en met een onzuivere bedoeling naar anderen kijken, zou dat goed zijn in Gods ogen? Zou Hij de offers aannemen van hen die uiterlijk misschien wel aan de letter van de wet gehoorzamen, maar hun innerlijke onreinheid niet willen erkennen? De halsstarrige houding van 'Er is niets mis met mij' staat gelijk aan huichelarij, waar mensen misschien door worden misleid; maar God toetst hart en nieren.

Christenen die onrecht en vernedering niet in de Geest van Christus geduldig verdragen en in onmin met anderen leven, zullen eens voor de gevolgen hiervan komen te staan. In het evangelie wordt onbekeerlijkheid vergeleken met een gevangenis, waar niemand uitkomt voor er genoegdoening is gegeven⁷. Het gaat hier om het oordeel. Die 'gevangenschap' werd vroeger genoemd het 'vagevuur': de tijd van bekering na het overlijden. Tegenwoordig heerst hierover een stilzwijgen, dat misschien te verklaren als een reactie op de dreigende toon in het verleden, door ouderen bestempeld als bangmakerij. Hoe dit ook zij, de waarschuwing in het evangelie mag niet in de wind worden geslagen.

Dit vagevuur is niet minder dan een voorportaal van de hemel, het Rijk van God, waar niemand kan binnengaan die op het sterfbed nog wrok jegens anderen koestert en de zelfzucht in zijn of haar gedrag niet diep betreurt; en dus het hart niet onverdeeld op God gericht heeft. Hoe zou iemand die Hem niet geheel is toegenegen in zijn Rijk kunnen wonen? Jean Vianney, de pastoor van Ars en patroon van alle pastores, noemt dit voorportaal *de ziekenzaal van de goede God*⁸. De Schrift spreekt op tal van plaatsen⁹ over deze 'ziekenzaal'. Zou deze er niet zijn, waarom zou er dan voor de overledenen worden gebeden? Het is beter tijdens dit leven de begeerte uit te bannen, dan na dit aardse bestaan een zeer pijnlijke reiniging te moeten doormaken.

De nu in deze wereld levende gelovigen, zij die in de hemel zijn opgenomen en de gestorvenen die hierop nog worden voorbereid vormen samen *de gemeenschap van de heiligen*, zoals dit in de geloofsbelijdenis wordt uitgesproken. Er zijn ook mensen die zich bewust van God hebben afgekeerd. Zij hebben aan deze gemeenschap geen deel, niet vanwege een onbarmhartig oordeel maar omdat zij zichzelf hebben buitengesloten, zoals Jezus' tegenstanders deden, die hem een duivel noemden⁹ en een bezetene¹⁰. Hoe kan hier vergeving voor zijn, zolang iemand in deze houding blijft volharden?¹¹

Mensen bepalen gedurende dit bestaan hun eigen lot. Zij die dit beseffen, zullen ernst maken met een leven dat aan God is gewijd. Jezus waarschuwt vandaag: het is bij wijze van spreken beter je hand af te hakken, dan deze hand te lenen voor het kwaad dat van God vervreemdt. Alle profeten hebben gewaarschuwd voor dit komende oordeel. Gedurende de huidige periode tussen de komst en wederkomst van Christus begint zich het oordeel af te tekenen, dat op de dag van de wederkomst zal worden afgesloten. Gelukkig zijn allen die hem liefhebben: zij zijn overgegaan van de dood naar het leven.

1) Ef 4,22; 2Kor 5,17 2) Rom 7,25 3) ps 127,2 4) Joh 1,12 5) 1Pe 1,10 6) Gal 3,5 7) Mt 7,19-35
8) gelovenbelevan.nl/de ogen van de ziel 9) b.v. Lc 12,47; Mt 18,25-35; openb 20,5. 10) Mt 11,24 11) Mt 12,31

psalm 119

- L Gezegend zijn zij die vlekkeloos leven;
en de wet van de HEER onderhouden.
- A Gezegend zij, die zijn getuigenis bewaren;
en Hem van ganser harte zoeken.
- L U gaf richtlijnen aan, om ijverig na te leven.
- A Ach waren mijn wegen vast,
met uw voorschriften voor ogen!
- L Doe goed aan uw dienaar;
en wek mij tot leven naar uw woord.
- A Open mij de ogen,
om de wonderen van uw wet te ontwaren.
- L Leer mij, HEER, uw voorschriften te volgen;
en uw weg ten einde toe te gaan.
- A Maak mij wijs om uw wet te verstaan;
en van harte te onderhouden.

psalmen en gebeden

* * *

zondag 7(A)

- 1ste lezing: Lev 19,1-2.17-18
psalm 103 zie beneden
2de lezing: 1Kor 3,16-23
evangelie: Mt 5,38-48

Wees volmaakt, zoals je Vader in de hemel volmaakt is.

Wees heilig, want Ik, de Heer je God, ben heilig (eerste lezing). Wie kan hieraan voldoen? Die volmaaktheid heeft niemand uit zichzelf; en kan niet - zoals de Farizeeën leerden - worden bereikt door nauwgezet alle wetsvoorschriften na te leven. Van een bosje munt droegen zij nog een tiende af¹; maar toen God, zich in Jezus openbaarde, hebben zij hem verworpen. Zij meenden rechtvaardig te zijn, maar verwierpen de Rechtvaardige. Zij

meenden Gods oordeel te ontlopen, maar veroordeelden zichzelf door zijn Zoon te beschuldigen. Omdat zij zichzelf volmaakt achtten, hebben zij de volmaaktheid niet bereikt.

Als dan door menselijke inspanning niet aan de eis van de wet kan worden voldaan, hoe kan Jezus dan vragen: *Wees volmaakt, zoals je Vader in de hemel volmaakt is?* Wie kan dat waar maken? Wat echter naar de mens gesproken onmogelijk is, ligt wel in de macht van God². Wie Hem liefheeft ontvangt van hem *het vermogen als een kind van God te leven*³. Dit is wat *genade* wordt genoemd. De oude gebedshouding geeft dit mooi weer: de handen geheven, om uit de hoge Gods hulp te ontvangen. Niet, dat Hij ergens daarboven zou verblijven. God is alom tegenwoordig; en beproeft de harten van de mensen, of zij Hem willen dienen. Wie zich richten naar omhoog, geven hiermee aan dat God meer is dan zij; en dat zij op zijn genade vertrouwen.

De kerk zou een ander aanzien hebben als mensen zo hun geloof beleefden, in verwondering dat Hij het hun werkelijk geven wil als volmaakte mensen met Hem te leven. Het is alsof de goede God als een vader spreekt: *Beproof Mij toch, of Ik mijn belofte gestand doe. Beproof Mij als je geslagen wordt, of Ik het je geef de andere wang toe te keren; als je wordt bestolen: om het niet terug te eisen. Vraag Mij om hulp, als je wilt geven en tegelijkertijd wilt vasthouden aan je bezit. Roep Mij aan als je onrecht wordt aangedaan; en beleef hoe Ik je liefde geef voor wie jou kwaad doet en hoe je gaat bidden voor wie gevangen zitten in de macht van een onrechtvaardige wereld*". Zo spreekt de Heer.

Een moeder vertelde dat haar zoontje op het schoolplein wel eens klappen kreeg; en dat ze hem gezegd had terug te slaan. "Ik weet wel", zei ze, "dat je de andere wang moet toekeren, maar ik wil ook graag dat hij een beetje weerbaarder wordt, en niet met zich laat sollen". Geef haar eens ongelijk; want de andere wang toekeren: dat doe je niet zomaar even omdat het in de Bijbel staat. Wie de tanden op elkaar bijt, ondertussen innerlijk kokend van woede, heeft daar weinig baat bij. Koning Salomo waarschuwde hier al voor: *Wie de lippen samenperst, heeft het kwaad al klaarstaan*⁴. Maar wie uit overtuiging handelt, de belagers welgezind, hoe erg zij zich ook misdragen, dwingt respect af. Allen staan verwonderd; want ze zien iemand handelen in de Geest van Christus, heel anders dan ze gewend zijn. Hij doet hun overwinnen, die in gemeenschap met hem leven. Als de boosheid opkomt, bidden zij: *Heer, help mij!*⁵

Christenen die met Jezus op weg gaan, komen voortdurend in situaties waarin de Geest hun leert het ene te doen, terwijl zij van nature graag het andere zouden willen. Deze tweestrijd is kenmerkend voor bewust levende gelovigen. Steeds opnieuw moeten zij schietgebedjes opzenden: "God, help mij mijzelf te vergeten". Zo zetten zij stapjes naar

Hem toe, misschien niet opzienbarend, maar wel zeker. Dit is de *smalle weg*⁶ waarlangs Hij zich doet kennen, niet in de eerste plaats aan schriftgeleerden maar aan mensen die het goede zoeken, hun onmacht belijden en hun hulp van Hem verwachten.

God heeft in Jezus zijn liefde getoond, waar Hij allen die Hem toebehoren in doet delen. Zij hebben het niet uit zichzelf, maar moeten Hem voortdurend zoeken, om van Hem te ontvangen. Zo is een leven in genade. Het is een wonder: God is geen vreemde meer! Hij doet zich kennen aan allen die Hem zoeken in geloof; en loslaten wat Hem verhindert hun innerlijk te bewonen. Zij gaan het mysterie verstaan van God-in-ons, zoals de apostel zegt (2e lezing): *Weet je niet dat je Gods tempel bent?* Hier is nog veel over te zeggen; maar één keer met Gods hulp de andere wang toekeren geeft meer inzicht dan duizend woorden. Woorden kunnen wel het verlangen wekken, maar het inzicht komt met de daad.

Zo wordt de liefde gaandeweg ervaren als komende van God. Hij vraagt van zijn kinderen om ook hen lief te hebben die hun kwaad doen; en hen zachtmoedig terecht te wijzen: *Dan maak je je niet schuldig aan de zonde van een ander* (eerste lezing). Zij gaan delen zij in het werk van Christus, die zichzelf voor allen heeft gegeven. God, die allen liefheeft, *doet het regenen over goeden en bozen*⁴. Hij heeft zijn kinderen nodig, om - met Jezus verenigd - als nieuwe mensen zijn licht in de wereld laten schijnen; en zo hen die buiten staan er de ogen voor te openen waar het in dit leven eigenlijk om gaat. Gelovige mensen gaan ervaren wat de psalm van deze zondag bezingt: *Zoals een vader over zijn kinderen: zo ontfermt zich onze God over wie Hem vrezen.*

1) Mt 23,23 2) Lc 18,27 3) Joh 1,12 4) spr 16,30 5) Mt 14,30 6) Mt 7,14

psalm 103

- L Breng dank aan God, mijn ziel;
laat ál wat in mij is zijn naam vereren.
- A Breng dank aan God, mijn ziel;
vergeet niet hoe Hij je goeddoet.
- L Breng dank aan Hem, die je fouten vergeeft
en je kwalen geneest;
- A die je leven redt van de ondergang,
en je kroont met liefde en ontferming.
- L Genadig is de HEER, vol van mededogen,
geduldig, één en al goedheid en liefde.
- A Hij straft ons niet zoals we verdienen;
en vergeldt ons niet naar het kwaad dat we deden.
- L Zover als de zonsopgang van zijn ondergang vandaan is,
zover van ons af doet Hij al onze zonden.
- A Zoals een vader over zijn kinderen:
zo ontfermt zich onze God over wie Hem eerbiedigen.

breng dank aan God (liedbundel psalm 16)

*Breng dank aan God met heel je hart, laat woord en daad Hem eren,
die steeds je leven heeft bewaard; ja, denk aan al die keren,
dat Hij je fouten graag vergaf, je leven redde van het graf.
Geen onheil zal je deren.*

*De Heer geeft vrede in de strijd aan wie zijn naam belijden.
Verheug je: in rechtvaardigheid verlost Hij al zijn kleinen.
Als zij zijn goedheid gaan verstaan, als nieuwe mensen verder gaan,
zal Hij zijn volk geleiden.*

liedbundel al mijn verlangen

* * *

zondag 8(A)

1ste lezing: Jes 49,14-15
psalm 62 zie beneden
2de lezing: 1Kor 4,1-5
evangelie: Mt 6,24-34

Niemand kan twee heren dienen.

Eten en drinken, maar niet je hart erop zetten; kleding aanschaffen, maar alleen het hoogst noodzakelijke. Niet zó opgaan in deze dingen dat het hart niet bij God is; maar uitzien naar een blijvend vaderland¹: deze tweestrijd is tekenend voor christenen. Zij houden van dit leven, maar tegelijkertijd verlangen zij naar de hemel. De aandacht voor de vergankelijke wereld dreigt het geloof naar de achtergrond te dringen; maar verenigd met Jezus, die de eeuwige goedheid van God openbaart, verliest dat moois alle glans.

Wie van iemand houdt laat alles achter om bij de geliefde te zijn. In deze wereld kunnen christenen Jezus niet fysiek bereiken. Zij geloven dat hij niet alleen hoog verheven is, maar ook woont in elk eenvoudig en vriendelijk mensenhart¹. Zelfs al laten allen je in de steek, hij vergeet je nooit. De wereld zuigt en trekt; maar allen die hem toebehoren weten dat hun gemeenschap met hem groeit door hem te verkiezen boven de aanlokkelikheden die dagelijks passeren. Zo neemt het geloof toe; en wordt het volwassen. Voor veel vragen zijn geen regels te geven. Heb ik dit wel echt nodig, Ga ik nu op de bank hangen of bidden? Zal ik wat van dat lekkers nemen? Innerlijk spreekt de stem die zegt: "Daar steekt toch geen kwaad in?" Dat mag dan waar zijn, maar iemand die verliefd zegt te zijn en toch door de aandacht voor het dagelijks leven die Geliefde vergeet, laat hiermee zien dat die gevoelens niet diep zitten. Christenen die hem willen behagen, leren zijn stem te verstaan als van een jaloerse minnaar, die alle aandacht opeist. Zij keren zich steeds opnieuw tot hem, die zijn volgelingen vrij laat; want liefde laat zich niet dwingen.

In deze tweestrijd gelden geen richtlijnen in de zin van: Dit mag wel, maar dit is verboden. Zo werken de wetten van een land; maar in het Rijk van God geldt alleen de wet van de liefde. Hij ziet 't hart aan. Wat voor de één onder bepaalde omstandigheden goed is om te doen, moet de ander soms juist laten³. De kerk heeft in het verleden wel geprobeerd bindende voorschriften te geven. Zo mocht op vrijdagen, op de dag van de kruisiging, geen vlees worden gegeten, maar wel vis. Een oude koster (destijds in een volledige betrekking) vertelde hoe hij jaloers naar de palingen keek, die op vrijdagen de pastorie werden binnenge dragen. Die hij zich voor zijn gezin niet kon permitteren. Daar werden wel de regels nageleefd; maar of dit nou de bedoeling was? Toen later dit soort voorschriften werd afgeschaft, was de reactie van de gelovigen: "Het hoeft niet meer".

Het hoeft niet meer?? Het evangelie leert nog steeds geen twee heren te dienen. Het enige passende voorschrift hierbij is dit: begin er werk van te maken, niet uit gehoorzaamheid aan de regels, maar in liefde voor God, verlangend Hem de eerste plaats te geven. Zij die deze strijd gedurende dit leven niet serieus nemen, moeten na de dood van het lichaam dit pijnlijke proces van onthechting nog doormaken.

Moeten christenen dan altijd ontevreden zijn met zichzelf? Nee. Ontevreden moet iemand zijn als het geloof niet groeit; en dus in feite dood is, zoals een boom die in het voorjaar geen nieuwe scheuten vormt⁴. Het geeft voldoening en blijdschap dichter te gaan leven bij Hem, die zijn volk als enige wet heeft gegeven Hem en de naaste lief te hebben⁵. *Ik jaag ernaar*, zegt Paulus⁶. Ondanks alle tegenstand en ontbering is hij innerlijk rustig, in de wetenschap dat God hem geleidt op de weg naar Hem toe. *Mijn Heer Jezus Christus te kennen gaat alles te boven*, schrijft hij aan de christenen van Filippi⁷. Het gaat erom één met Hem te worden langs de weg van geloof.

In een ongelovige omgeving kan de weg van christenen eenzaam zijn. Toch hoeven zij zich niet verlaten te voelen. Als de zorg voor levensonderhoud en gezondheid de liefde voor God niet in de schaduw stelt, zal de gemeenschap met Hem niet worden verstoord. Dit wordt duidelijk zichtbaar in de wijze waarop zij in hun sterven het leven los kunnen laten, in vol vertrouwen op Jezus, met wie zij verbonden zijn over de grens van de dood heen. Voor de naaste omgeving is geen krachtiger getuigenis denkbaar dan een stervende, die zijn of haar leven over geeft in Gods handen.

Waar mensen elkaar vinden in de zorg voor eten, drinken, kleding en gezondheid, vraagt Jezus zijn leerlingen bezorgd te zijn of ze wel op weg zijn naar het koninkrijk van God. Die *smalle weg*⁷ wordt begaan door hen die Hem te zoeken te dienen in de kleine dingen van het dagelijks leven. Dat onderscheid is soms subtiel. Een hart dat niet onverdeeld bij Hem is laat zich gemakkelijk misleiden. Daarom is het gebed zo belangrijk. Het houdt christenen bij de les. Wie op vaste tijden God zoekt in gebed, leert zich af te wenden van zelfzucht

en eigenbelang; en zal bij alles bidden: God, help mij te doen wat mijn macht te boven gaat. help mij mijzelf te vergeten en U alleen te dienen. *Mijn ziel zoekt in stilte naar God. Van Hem alleen is uitkomst te verwachten* (psalm 62).

1) Jes 57,15 2) Heb 11,16 3) Mt 24,41 4) ps 1 5) Mt 22,37vv 6) Fil 3,12 7) Fil 3,8 8) Mt 7,13

psalm 62

- L Mijn ziel zoekt in stilte naar God.
 A Van Hem alleen is uitkomst te verwachten.
 L Hij is mijn rots en mijn Redder.
 A Hij is mijn vaste burcht, door wie ik staande blijf.
 L Hoe lang nog wordt een mens zo belaagd?
 eens worden zij voorgoed verslagen!
 A Dan komen zij ten val;
 en storten ineen als een vallende muur.
 L Tegen de Verhevene spannen zij samen;
 want zij scheppen behagen in bedrog.
 A Hun woorden lijken wel mooi,
 maar zij bergen een vloek in het hart.
 L Mijn ziel zoekt in stilte naar God.
 A Van Hem alleen is uitkomst te verwachten.
 L Hij is mijn rots en mijn redder,
 A Hij is mijn vaste burcht, door wie ik staande blijf.
 L In God is mijn redding en mijn zekerheid.
 A Mijn rots is Hij, bij wie ik schuilen kan.
 L Volk van God, stel op Hem je vertrouwen!
 A Hij is je toevlucht in nood;
 stort gerust je hart bij Hem uit.

in het woelen van de wereld (ps 62)

*Als de mensen mij benauwen,
 gaat mijn aandacht stil naar God.
 Geef je redder je vertrouwen,
 want Hij kent je in de nood.
 Dit bestaan is snel vervlogen,
 vol bedrog en schone schijn.
 als het leven wordt gewogen,
 wat zal dan de waarde zijn?*

liedbundel *mijn verlangen* nr 92

* * *

zondag 9(A)

1ste lezing: deut 11,18.26-32
 psalm 31 zie beneden
 2de lezing: Rom 3,21-25.28
 evangelie: Mt 7,21-27

Ik heb jullie nooit gekend.

Besef het goed, waarschuwt Mozes in de eerste lezing, *ik stel je voor de keuze tussen zegen en vloek*: de zegen van Gods tegenwoordigheid en een leven in zijn genade; of de vloek van een leven zonder God, dat uitloopt op zijn woorden: *Ik heb je nooit gekend*. Dit is prikkelende uitspraak. Er wordt mee gezegd dat God ieders daden ziet. Dat is weliswaar niets nieuws, Hij ziet niet alleen wat zijn kinderen doen, maar Hij kent ieders intentie: of zij handelen in liefde voor Hem en voor anderen, of alleen voor zichzelf. Voor het oog van de wereld mag het er misschien goed uitzien, maar Hij kent ieders gedachten en verborgen bedoelingen¹. Wordt de Schepper dan niet gezien als een strenge God, en niet als een liefdevolle Vader?² Nee. Hij straft in liefde³, om mensen op de rechte weg te brengen, opdat zij in het oordeel Hem voor-god kunnen toebehoren.

De veelheid aan bijbelteksten over dit komende oordeel kan niet over 't hoofd worden gezien; en loochenstraft de mening dat God, die liefde is, niemand zal veroordelen. Deze misvatting staat een levenswijze in de Geest van Christus niet weinig in de weg. Ontzag voor God is dan ver te zoeken: het doet er immers niet toe hoe je leeft, als je na de dood direct in de hemel wordt toegelaten?

Veel mensen denken liever niet aan de dood. Voor christenen zou de kortstondigheid van dit bestaan een voortdurend punt van overweging moeten zijn, in de wetenschap dat hun doen en laten tijdens dit leven niet vrijblijvend is. De paar jaar in deze wereld zijn bepalend voor een eeuwigheid hierna. Wie in alle doen en laten weet te bidden: "God, is dit goed om te doen? Doe ik dit niet voor mezelf, maar in liefde voor U en de mensen om me heen?" Wie dus tijdens dit leven op God gericht staat en hiernaar handelt, zal na dit leven bij Hem binnen kunnen gaan. Wie zich van Hem afwendt, moet echter vrezen ook na dit leven buiten Gods tegenwoordigheid te moeten voortbestaan, zonder de afleiding en vertroosting die het moois van deze wereld biedt.

De wereld kan niet altijd doorgaan met een onvervulde belofte van vrede. Voor hen die *honger en dorsten naar gerechtigheid*⁴ zou dit een schrikbeeld zijn; maar nu leven zij in hoop op *een nieuwe hemel en een nieuwe aarde*⁵, waar zelfs de herinnering aan het kwaad verdwenen zal zijn. Hier is geen plaats voor de zelfzucht, die de samenleving bederft. Het geloof in Jezus', menswording, zijn lijden, zijn dood en verrijzenis geeft hun de zekerheid

dat dit visioen werkelijkheid gaat worden. Eén met hem hebben zij temidden van alle ellende deel aan het Rijk van God, dat in gelovige mensen zichtbaar wordt.

Het geloof in Christus biedt de zekerheid van een leven met God. Christenen die er ernst mee maken, ervaren hem als een rots⁶ waarop zij veilig staan. Zij hoeven geen angst te hebben, hoe hoog de golven ook gaan. Zij weten zij zich verbonden met hem die leeft, en die hen tot nieuw leven zal wekken. Onschokbaar en standvastig hebben veel heiligen laten zien wat het betekent als Jezus de ruimte wordt geboden en zijn Geest de harten vervult. Zij zijn als *sterren aan de hemel*⁷. Hun levensbeschrijvingen vormen aanbevelenswaardige lectuur, als tenminste hun negatieve kanten, waar zij mee gevochten hebben, niet zijn weggepoetst. Ook zij zijn met vallen en opstaan hun weg gegaan; maar voorbeeldig in hun ijver, met Christus, gekruisigd, voor ogen⁸.

Jezus spreekt vandaag tot zijn kerk: “Denk niet dat het voldoende is gedoopt te zijn en naar het uiterlijk een fatsoenlijk leven te leiden”. God ziet het wie hem werkelijk liefhebben; en met voorbijgaan van zichzelf het goede trachten te doen. Zij zijn gezegend, want Hij zal niet toestaan dat het kwaad in de wereld hun ondergang wordt. Ook al lijkt het soms dat dit onheil hun deuren bereikt, dan hoeft hun dit niet te verontrusten. Die beproeving moet er wel zijn, maar zal voorbijgaan. Dit zegt de Heer: “Wees gerust. De ziel die Mij woning heeft geboden, wordt door Mij bewaard tot in het eeuwige leven”. *Wees vastberaden, van Hem is de kracht, voor allen die verlangend naar Hem uitzien* (psalm 31).

1) ps 139 2) *Ik geloof*/deel I hst 1 3) Heb 12,6 4) Mt 5,5 5) openb 21,1 6) 1Kor 10,4 7) Fil 2,16 8) 1Kor 2,2

psalm 31

- L Mijn God, bij U zoek ik mijn toevlucht;
laat mij niet voorgoed beschaamd staan.
- A Verlos mij in uw rechtvaardigheid;
hoor mij en kom mij haastig te hulp!
- L Wees mij tot een rots van vertrouwen,
de vaste burcht van mijn redding.
- A U bent mijn vesting en mijn sterke rots;
ga mét mij en leid mij, om uw naam bekend te maken.
- L Laat mij het licht van uw aanwezigheid ervaren;
en verlos mij in uw liefdevolle goedheid.
- A Wees vastberaden, van Hem is de kracht,
voor allen die verlangend naar Hem uitzien.

* * *

NB: **zondag 10A** (vervolg van de tijd door het jaar) staat na de paastijd.

VEERTIGDAGENTIJD (A)

Aswoensdag (ABC) begin van de veertigdagentijd

1 ^{ste} lezing:	Joël 2,12-18
psalm 51	zie beneden
2 ^{de} lezing:	2Kor 5,20 - 6,2
evangelie:	Mt 6,1-6.16-18

bidden, geven en vasten

Het evangelie toont de drie pijlers van christelijk leven: bidden, geven en vasten. Wie van iemand houdt heeft niet alleen voor die persoon alles over, maar wil ook zoveel mogelijk bij de geliefde zijn. De verhouding tot God is een liefdesrelatie. Wie bidt er wel eens: "God, ik houd van U?" Toch is dit het eerste gebod. Toen Jezus in Israël de goedheid van God zichtbaar maakte, bleek pijnlijk duidelijk dat vroomheid vaak niet meer is dan uiterlijke schijn. De kerkelijke leiders en theologen van zijn dagen hebben hem uiteindelijk aan het kruis gebracht; en met al hun kennis van de godsdienst de rug toegekeerd aan God. Zij spraken wel lange gebeden uit, maar zou Hij naar hen luisteren?

bidden

God, ik houd van U! Zo bidden christenen die Hem werkelijk dienen. Ook als zij Hem niet ervaren, geloven zij in zijn aanwezigheid en betuigen zij Hem hun liefde. Jezus wordt niet voor niets *de bruidegom*¹ genoemd. De gelovigen vormen samen de bruid van Christus. Dit wordt bezongen in het bijbelse hooglied, waar de bruid met hart en ziel, met heel haar verstand en alle kracht zoekt met haar bruidegom samen te zijn. Ondertussen ervaren christenen de zuigkracht van de wereld. Steeds weer moeten zij bekennen hun eigen verlangens voorrang te hebben geven boven hem die zij zeggen lief te hebben. Wie zal hun in deze tweestrijd de zege doen behalen? God zij gedankt door Jezus Christus!

In de verbondenheid met Christus schuilt de overwinning. Hij leert dat het zonder gebed niet zal lukken. Om dit vol te houden is regelmaat nodig. *Zeven keer per dag breng ik U dank*, bidt David³. Dat zal voor de meeste mensen niet mogelijk zijn; maar drie keer moet kunnen: 's morgens, 's middags en 's avonds op vaste tijden. Wie zo uit bed onder de douche stapt, een hap brood neemt en naar het werk holt, moet niet denken Gods stem te leren verstaan. Vroeg in de ochtend moet er tijd zijn om God te danken en zijn zegen voor die dag te vragen; 's middags om te bidden voor familie, gezin, collega's en mensen in nood, en 's avonds voor gewetensonderzoek over de afgelopen dag. Daarbij roept de apostel op om heel de dag het hart bij God te hebben.

geven

Op de eerste dag van de veertigdagentijd is uit de profeten gekozen voor de tekst van Joël: *Keer terug naar de Heer!* Maar de kerkleden zeggen: "Ik leef toch netjes? Ik draag bij aan de actie Kerkbalans, ik ga af en toe naar de kerk en ik bid voor 't eten. Die profeet heeft 't niet over mij." Maar als iemand bij de collecte, bij de offerande dus, een euro op

de schaal legt: zou de Heer dat dan niet zien? Daar koop je nergens een kopje koffie voor. Na de offerande wordt de collecteschaal op 't altaar gezet. De deelnemers aan de eucharistie bieden zich hier aan God aan. De priester noemt dit - samen met het brood en de wijn die op het altaar zijn geplaatst - *het werk van onze handen*; en bidt dat de Heer *het offer uit onze handen mag aannemen*, als een blijk van onze intentie Hem niet alleen het geld op de collecteschaal aan te bieden, maar geheel ons leven. Dit gebed wordt door God verhoord. Zo worden brood en wijn tot lichaam en bloed van Christus, het Lam zonder vlek of gebrek, die zich in liefde geeft aan ieder die gelovig tot hem nadert. Het zou de beleving van de kerkgangers ten goede komen als hun deelname aan het offer duidelijk voor hen was.

Er komt een dag dat de huidige *tijd van genade*, waar Paulus in de tweede lezing over spreekt, ten einde is. Op die dag, als Jezus verschijnt voor het oordeel, komt ieders ware intentie aan het licht; en niets dat verborgen kan blijven. Wie houdt hier nog rekening mee? Wie stemt zijn of haar handelen hierop af? Dat begint met het besef dat het geld van de collecte aan God wordt aangeboden. Hij kijkt niet naar de hoogte van het bedrag. Een kind dat een euro op de schaal legt biedt misschien al zijn of haar zakgeld aan; en een rijke die vijfhonderd euro per jaar aan Kerkbalans schenkt merkt dit niet eens. Wie zich van alles ontzegt om een bijdrage te geven aan de slachtoffers van een aardbeving of aan een ander goed doel, is door God gekend: Hij ziet het hart van de gever aan.

Als miljoenen honger lijden, is het dan teveel gevraagd wat minder lekker te eten, wat minder mooie kleren te dragen en wat minder ver met vakantie te gaan? *God heeft blijmoedige gevers lief*⁵. Hij zal hun materiële offers rijk belonen met kennis van Hem; en hun de goedheid doen ervaren die Jezus in de wereld heeft zichtbaar gemaakt. Een goede gave bedekt tal van zonden. Ieder die in liefde voor God en de mensen het vergankelijke weggeeft, zal Hij het onvergankelijke leven tonen. Dit zegt de Heer: *Keer van ganser tot Mij terug met vasten, met tranen van berouw*.

vasten

De tijd van het georganiseerde vasten is voorbij. Toch maakt het een vreemde indruk als er gedurende de veertigdagentijd koek en gebak op tafel staan. Het is heilzaam hiervan af te zien; maar dan wel zo, dat niemand het merkt, behalve misschien de eigen huisgenoten. Wie koffie, pils en al die andere dingen die niet echt nodig zijn laat staan, zal merken hoe sterk de gehechtheid hieraan is. Op zich gaat het om onschuldige dingen en ondervindt niemand er hinder van. Toch is het goed te bedenken dat het Rijk van God niet bestaat uit eten en drinken. Bij overlijden blijft het verlangen naar die voorbijgaande dingen, dat nu niet meer bevredigd kan worden, bestaan. Niemand kan de hemel binnengaan, alvorens van die gehechtheid te zijn bevrijd. Die onthechting is een pijnlijk proces, dat beter in dit leven dan hierna kan worden doorgemaakt⁶.

Misschien zal iemand nog tegenwerpen dat God die dingen toch geschapen heeft om van te genieten? Zeker; en alles waarvoor God kan worden gedankt is goed. Als er echter behoeftes zijn die bevrediging eisen, dan wordt de plaats die de goede God in ieders hart

begeert ingenomen door eten en drinken en allerlei afleiding. Zo verkilt de liefde en wordt het geloof oppervlakkig en vruchteloos. Dit is het wat de Geest leert over de kerk te Laodicea⁷: *Ik ken uw daden: u bent koud noch heet. Was u maar koud of heet! Omdat u lauwwarm bent en noch heet noch koud, zal Ik u uitspugen uit mijn mond.* Kan de kerk van vandaag deze woorden nog verdragen?

Al met al is het dus goed als christenen zich in deze voorbijgaande wereld beperkingen opleggen, teneinde het hart gericht te houden op God, die eeuwig leven belooft aan wie Hem daadwerkelijk liefhebben. *Schep in mij een zuiver hart, o God; en vernieuw mij door een standvastige geest* (psalm van Aswoensdag).

1) Joh 3,29 2) 1Tes 5,17 3) ps 119,164 4) psalmen & gebeden 5) 2Kor 9,7; 6) *ik geloof*/III.7.2 7) openb 3,15

psalmgebed (uit ps 51)

- L God van liefde, buig U neer;
in uw tedere ontferming: neem mijn overtreding weg.
- A Was mij schoon,
maak mij helemaal vrij van gebreken.
- L Ik zie mijn schuld en mijn nalatigheid;
het staat mij steeds voor ogen, wat ik misdreven heb.
- A Ik heb gezondigd tegen U;
en gedaan wat kwaad is in uw ogen.
- L Schep in mij een zuiver hart, o God;
en vernieuw mij door een standvastige geest.
- A Laat mij niet ver van U leven,
neem uw heilige Geest niet van mij weg.
- L Geef mij weer blijdschap om uw redding;
en laat een volgzame geest mij voort doen gaan.
- A Dan zal ik voor wie dwalen tot een voorbeeld zijn,
opdat zij zich bekeren en uw wegen gaan.

psalmen & gebeden

* * *

zondag 40 dagen 1(A)

1ste lezing: gen 2,7-9; 3,1-7

psalm 51 zie beneden

2de lezing: Rom 5,12-19

evangelie: Mt 4,1-11

Nu liet de duivel hem met rust; en kwamen engelen om hem te dienen.

Aan het begin van de veertigdagentijd, de periode van inkeer en boete, spreken de lezingen over de bewerker van het kwaad dat de wereld in zijn greep houdt. In het genesisverhaal verliezen Adam en Eva hun onschuld, als zij bezwijken voor de verleiding; en gehoor

geven aan de slang. In het evangelie tracht de duivel vergeefs Jezus, *de nieuwe Adam*¹, in zijn macht te krijgen. De oude Adam en Eva en hun nageslacht - allen die de aarde bevolken - zijn niet in staat zich aan die macht te onttrekken. Ze hebben hulp nodig, zoals David in de psalm van deze zondag voor God belijdt, nadat hij bezweken is voor de schoonheid van Batsaba; en haar echtgenoot de dood in heeft gestuurd: *Ik beken dat ik misdreven heb. Schep in mij een zuiver hart, mijn God!*

Jezus is het antwoord van de liefdevolle God op dit gebed van alle mensen van goede wil, die voor Hem hun schuld belijden, en hun onvermogen zichzelf van het kwaad te ontdoen. Weliswaar hebben niet allen gezondigd in de mate van David; maar toch: *Allen zijn zij afgewezen; niemand die onverdeeld goed doet, zelfs niet één*². Steeds opnieuw wordt zichtbaar hoe de fouten van de ouders zich in hun kinderen manifesteren. Wie zal hen hieruit verheffen? God zij dank door Jezus Christus!³ *Zoals allen sterven in Adam, zo zullen allen in Christus herleven*⁴. Want de mensheid verkeert in de macht van de duivel; en niemand dan Jezus is in staat deze macht te breken.

Wie is dan deze 'slang'? De Schrift spreekt over hem als één van Gods schepselen (eerste lezing). Hij (of zij, bij geestelijke wezens bestaat geen geslachtsverschil) is goed geschapen, zoals de aanvang van het scheppingsverhaal leert: *In het begin schiep God de hemel en de aarde*⁵. Het gaat hier niet om lucht en zand en gesteente – wie hierin is geïnteresseerd moet andere boeken lezen - maar de Schrift spreekt over engelen en mensen. In het verlangen aan God gelijk te worden, heeft de duivel zich van Hem afgewend, samen met een leger gelijkgestemde engelen. Hierover staat verder weinig te lezen. De Bijbel verhaalt hoe de mensheid in zijn macht is gekomen. De vraag naar de letterlijke betekenis (Heeft de slang gesproken?), die bij bijbelse fundamentalisten verdeeldheid heeft gebracht, leidt af van de vraag waar toch het kwaad in de wereld vandaan komt? Het antwoord wordt verhalenderwijs duidelijk gemaakt: God waarschuwt de mensen, maar zal nooit hun vrije wil aantasten. Hij spreekt tot hen, maar als zij niet willen luisteren

Hoe gemakkelijk ga ik aan de stem van het geweten voorbij, als ik eenmaal ergens mijn zinnen op heb gezet! Dan gehoorzaam ik niet God, maar zijn tegenstrever, die de eerste mensen tot zonde heeft verleid. Vandaag leert het evangelie hoe hij vergeefs probeert te verhinderen dat de zielen hem ontnomen worden: hoe hij Jezus, die zijn macht breekt, tot drie keer toe in verleiding brengt. De naam Jezus, door de engel aan Jozef genoemd⁶, betekent *God redt*; en een Redder is hij! Voor mensen is het te moeilijk niet te zwichten voor de begeertes van het lichaam, niet aan de eerezucht te gehoorzamen en de verleiding van de rijkdom te weerstaan: voorbijgaande dingen, waarvoor geen plaats is in het Rijk van God. Ook als zij graag anders willen, hebben zij onvoldoende weerstand tegen gevoelens van ergernis, afkeer van anderen, woede en moedeloosheid. Gelukkig zijn allen, die

beseffen door de duivel te worden verzocht; en niet denken op eigen kracht te kunnen overwinnen. Zij roepen Jezus aan, die op gelijke wijze in verzoeking is gebracht als zij. Hij vraagt geen bovenmenselijke inspanning, maar alleen geloof in hem. Hij komt zijn heiligen te hulp, als zij op het punt staan terug te vallen tot een leven dat zij niet willen, en fouten die zij verfoeien. *Heer, help mij!* riep Petrus; en meteen stak Jezus zijn hand uit en trok hem omhoog uit het water, waarin hij dreigde weg te zinken⁷. Als dit schietgebed christenen steeds opnieuw op de lippen komt, zullen zij gaandeweg ervaren hoe de Heer hun te hulp schiet.

Hoewel Satan wist de Zoon van God voor zich te hebben, heeft hij toch in duivelse zelfoverschatting gepoogd Jezus in zijn macht te krijgen, door hem met schijnbaar redelijke voorstellen tot zonde te verleiden. De eerste verzoeking is de lichamelijke behoefte, die zo sterk kan zijn dat de mensen naar de stem van het geweten niet meer luisteren. Iemand die verslaafd is aan roken, aan alcohol of drugs, aan kopen of aan lekker eten en drinken, geeft hieraan toe, hoewel hij of zij weet op de verkeerde weg te zijn. Veel van de ellende in de wereld komt voort uit de begeerte van het lichaam, niet in het minst ook op sexueel gebied. De duivel spreekt tot het verstand, en probeert als onschuldig voor te stellen waarvan het geweten zegt: "Beter van niet".

1. begeerte

Jezus, als mens met de mensen, voelde na veertig dagen vasten uiteraard zeer sterk de behoefte van het lichaam, die hij als God-met-ons, delend in de macht van de Schepper, gemakkelijk had kunnen stillen door van stenen brood te maken. Maar zou hij, die gekomen is om het menselijk lot te delen, in moeilijke situaties van zijn goddelijke macht gebruik maken? Zou hij, door de Geest naar de woestijn geleid om zich voor te bereiden op zijn opdracht de duivel te binden, op diens voorstellen ingaan? Zou hij, de onschuld in persoon, luisteren naar de stem van iemand die gericht is op het kwade? Nee, maar in liefde voor de mensen ondergaat hij dezelfde verzoeken. Aan allen die hem liefhebben wijst hij de weg van geloof. Met hem verbonden delen christenen in zijn macht de boze te weerstaan. De goede God spreekt hier als mens met de mensen tot ieder die naar zijn stem wil luisteren woorden van eeuwig leven: De mens is méér dan een vergankelijk lichaam; en *kan niet leven van brood alleen*.

2. eerzucht De duivel komt nu met zijn tweede verleiding: *Toon je macht door van het dak van de tempel te springen*. Kan iemand zich voorstellen dat Jezus op deze dwaze uitdaging zou ingaan? Het gaat hier om de eerzucht, die zo vaak de beweegreden is voor menselijk handelen. "Laat eens zien wie je bent, toon je kunnen!" Wie wordt er nooit geprikkeld zichzelf te bewijzen met daden die beter achterwege hadden kunnen blijven? God zij dank voor Jezus Christus, die niet alleen zelf de beproeving doorstond en zo tot een ware

voorganger is geworden, die bij machte is allen te behoeden die dreigen te bezwijken en bij hem een toevlucht zoeken. *Hij zal niet toestaan dat zij boven hun vermogen op de proef worden gesteld*⁸. Drie jaar later, op Goede Vrijdag, toont hij zijn liefde voor allen door niet zichzelf te willen redden, als zijn vijanden hem uitdagen: *Als je de Zoon van God bent, kom dan af van dat kruis!*⁹ Met Pasen toont hij allen door zijn verrijzenis zijn macht hen te verheffen uit een bestaan dat naar de dood leidt.

Voor hen die leven zonder God is de eerzucht een normale zaak, die bij het leven hoort. Voor christenen ligt dit anders. Toch geven ook zij keer op keer toe aan de verleiding; en komen zij tot daden die God niet welgevallig zijn. Zij hoeven echter niet te wanhopen. Als zij tot inkeer komen, richt Hij hen op, vergeeft hun de misstap en sterkt Hij hen op de weg van het kruis, waarlangs zij zichzelf vergeten en de duivel geen vat op hen heeft. In geloof en gebed met Christus verbonden, zullen hun beschermengelen hen op kritieke momenten op handen dragen.

Jezus heeft volbracht waartoe geen mens uit zichzelf bij machte is: zichzelf ten einde toe in liefde te geven - ook aan tegenstanders. Wie zijn offer aan het kruis overdenkt, hem liefheeft en volgt, zal ervaren hoe hij in christenen woning maakt¹⁰, hoe hij spreekt tot het hart en het gebed om hulp verhoort. Dit is wat de Schrift *genade* noemt. Wat kan dan de duivel nog doen? Voor gelovigen is hij tot de dag van het oordeel gebonden.

3. macht De duivel doet een laatste poging Jezus aan zich te onderwerpen, door hem de rijkdom van de wereld te tonen, waarmee hij zijn slaven in zijn ban houdt: *Dit alles is voor jou, als je mij aanbidt*. Het vergankelijke biedt hij hun aan, om hun van het eeuwige te beroven. De dwaasheid hiervan is duidelijk voor ieder die denkt aan zijn of haar dood en wat daarna komt. Toch gaan onnoemelijk velen op dit aanbod in. In hun overmoed gaan zij prat op hun bezit; en overstemmen zij hun geweten met de woorden: *Welnee, er is geen God!*¹¹ Hoe is het toch mogelijk dat zij op deze weg voortgaan, hoewel zij keer op keer moeten ervaren dat - hoeveel zij ook binnenhalen - de hebzucht nooit bevredigd wordt; maar hen integendeel achterlaat met een gevoel van leegte, dat alleen kan worden bezworen door nog meer, nog beter, nog mooier.

Door één mens is de zonde in de wereld gekomen, schrijft de apostel (2e lezing). Inderdaad, de fouten en gebreken van de ouders zijn herkenbaar in hun kinderen en kleinkinderen. Voor wie Jezus belijden als God met ons, door wie Hij zijn liefde openbaart, wordt deze loop van het lot doorbroken. Zij worden niet teleurgesteld, die op hem vertrouwen. Adam en Eva schaamden zich; en God heeft hun een Verlosser in het vooruitzicht gesteld¹², die

hen in hun oorspronkelijke onschuld zou herstellen¹³. Alle profeten van het Oude Testament hebben vooruitgezien naar de komst van hem¹⁴, die de kerk nu belijdt als haar Heer: *de nieuwe Adam* (tweede lezing), die allen die hem liefhebben heeft ontrukkt uit de macht van het kwaad.

1) Rom 5,14 2) ps 14,3 3) Rom 7,24v 4) 1Kor 15,22 5) gen 1,1 6) Mt 1,21 7) Mt 14,30 8) 1Kor 10,13
9) Mt 27,40 10) Gal 2,20 11) ps 53,2 12) gen 3,15 13) Ef 4,21vv 14) Lc 24,27

psalm 51

- L God van liefde, buig U neer;
in uw tedere ontferming: neem mijn overtreding weg.
- A Was mij schoon, maak mij helemaal vrij van gebreken.
- L Ik zie mijn schuld en mijn nalatigheid;
het staat mij steeds voor ogen, wat ik misdreven heb.
- A Tegen U, tegen U alleen heb ik gezondigd;
en gedaan wat kwaad is in uw ogen.
- L Schep in mij een zuiver hart, o God;
en vernieuw mij door een standvastige geest.
- A Laat mij niet ver van U leven,
neem uw heilige Geest niet van mij weg.
- L U vraagt geen blinde gehoorzaamheid,
in louter plichtsbetrachting hebt U geen welgevallen.
- A Een verbroken geest en een berouwvol hart:
o God, die offers wijst U niet af.
- L Doe goed aan uw woonplaats bij de mensen;
en herbouw de muren van uw stad.
- A Dan scheidt U weer behagen in onze offers,
als wij die brengen zoals het behoort.

* * *

zondag 40 dagen 2(A)

1ste lezing: gen 12,1-4
psalm 33: zie beneden
2de lezing: 2Tim 1,8-10
evangelie: Mt 17,1-9

Dit is mijn geliefde Zoon, luister naar hem.

Wie het evangelie wil begrijpen, moet beseffen dat alles wat Jezus zegt en doet erop gericht is, om in voorbijgaande wereld zijn volgelingen toe te rusten voor een leven in geloof; en hun de ogen te openen voor het onvergankelijke leven waartoe zij geroepen zijn. Kort tevoren nog heeft hij Petrus berispt: *Je laat je leiden door menselijke overwegingen, en niet door wat God wil*¹. Vandaag neemt hij Petrus, Jakobus en Johannes als getuigen mee de berg op, om hun een glimp te geven van het komende leven. Hoe indrukwekkend ook,

is het visioen toch niet meer dan een afbeelding van het hemelse Rijk. De berg en het zichtbare licht maken deel uit van de huidige wereld. God giet zijn boodschap in verstaanbare beelden. De lichtende gestalten maken duidelijk dat vergankelijke lichamen van vlees en bloed als geestelijke lichamen zullen verrijzen².

De drie leerlingen, geheel in het visioen opgenomen, wanen zich in de hemel, waar zij willen blijven, zonder terug te hoeven keren naar de aardse werkelijkheid. In dit verlangen stelt Petrus voor tenten te bouwen voor Jezus, Mozes en Elia, opdat het visioen geen einde hoeft te nemen; en zij niet weer naar het oude leven hoeven af te dalen. Petrus weet niet wat hij zegt. Hij vergeet de lijdende mensheid, waarvoor Jezus in het vlees is gekomen. Zou de Messias zijn lijden willen ontgaan? Ook de overige apostelen zullen niet aan dit lot ontkomen. Op Johannes na zijn zij allen de marteldood gestorven.

Mozes en Elia vertegenwoordigen niet alleen de oudtestamentische profeten, die de Messias uit de verte hebben zien komen, maar ook alle gestorvenen die aan hun woorden gehoor hebben gegeven; en hun hoop hebben gevestigd op JAHWEH, de levende God. Van godswege is aan Petrus geopenbaard wie die twee grote figuren uit een ver verleden zijn, met wie Jezus is gesprek is. Hoe zou hij hen anders herkennen? Het hoeft niet te verwonderen dat juist Mozes en Elia in Jezus' gezelschap mogen verschijnen, als een getuigenis aan de kerk. Van Mozes, die twee keer veertig dagen op de berg heeft verkeer, getuigt de Schrift: *Er is in Israël geen profeet meer opgestaan als hij, die JAHWEH van aangezicht tot aangezicht gekend heeft. Vóór hij stierf, toonde God hem vanaf de berg Nebo het beloofde land; en zijn lichaam werd niet meer gevonden*³. De geweldenaar Elia, die het op de berg Karmel opnam tegen een leger van vierhonderdvijftig heidense profeten, werd in een visioen voor ogen van zijn opvolger Elisa in een stormwind op een vurige wagen met paarden ten hemel opgenomen⁴. Evenals de overige profeten van het oude Israël hebben deze twee de komst van een Verlosser voorzien; en ook het lijden dat hem zou treffen.

Jezus toont zijn apostelen op de berg Gods twee van zijn trouwe dienaren uit het verleden; met wie hij de uiterste consequenties van zijn menswording bespreekt: de verwerping door zijn eigen volk en door de oversten van de godsdienst, zijn kruisdood, zijn verkondiging van het evangelie in de God-verlatenheid van het dodenrijk en zijn verrijzenis op de derde dag, *als hij de dood heeft vernietigd*. Hier bovenop de berg wordt de ware kerk van Christus afgebeeld: allen die hongeren en dorsten naar een rechtvaardige wereld. Met Petrus, Jakobus en Johannes wordt de aardse kerk tot de orde geroepen. Ook christenen kunnen niet dan door moeite en lijden heen het Rijk van God binnengaan.

De kerk hoort vandaag de stem van God: *Dit is mijn geliefde Zoon, luister naar hem*. Luister naar hem, zoals Abraham heeft geluisterd naar Mij; en alles achter zich heeft gelaten, om

de weg van geloof te gaan (eerste lezing). Naar hem willen wij luisteren, ook al is het middenin de verdrukking; want hij heeft woorden van eeuwig leven⁵. Tot wie zouden wij anders gaan? Er is geen ander, die mijn naam zo liefdevol uitspreekt. Het is haast niet voor te stellen: in liefde voor mij heeft hij mijn kruis als zijn kruis gedragen; en is hij mijn dood gestorven. Nederig en zachtmoedig roept hij allen tot zich: Volg mij, in deze wereld onder veel strijd; *maar houd goede moed, ik heb de wereld overwonnen*⁶. Beluister hem in deze en vele andere woorden uit de evangeliieverhalen; en bid het gebed dat hij leert: *onze Vader*, dat is zijn Vader en jouw Vader en mijn Vader. Als hij dan bij onze Vader verkeert, zou hij dan zijn broeders en zusters zonder hulp laten?

Petrus zal later de kerk bemoedigen: *Aan u is dit geheimenis verkondigd, waarin zelfs engelen verlangen door te dringen*⁷. Hetgeen de apostelen op de berg voorafgebeeld hebben gezien, is nu vervuld. Als eerste van de mensen is Jezus door de dood heen het nieuwe leven binnengegaan. Zo leeft hij nu in het Rijk van God het geestelijke bestaan waartoe alle gelovigen geroepen zijn. Hij spreekt tot hen: niet alleen in de overgeleverde teksten, maar van persoon tot persoon; niet tot de oren van het lichaam, maar op geestelijke wijze; want *God is geest, en wie hem volgen wil moet hem dienen in geest en in waarheid*⁸. In alle situaties van het dagelijks leven laat hij hun weten wat de Vader welgevallig is. Hij dringt zich niet op, maar stelt allen in vrijheid voor de keuze hun eigen verlangens te volgen, of te gehoorzamen aan hem die de weg ten leven wijst.

Evenmin als iemand in het rumoer van de kermis kan verstaan wat zijn metgezel zegt, kan iemand die opgaat in de drukte van de wereld innerlijk de stem van de Heer verstaan. Daarom is het nodig op vaste tijden tot bezinning en inkeer te komen. Tijdens dit stil gebed bestookt de duivel de bidders met velerlei gedachten. Hij weet dat zij na hun gebed weer moeten terugkeren naar de dagelijkse werkelijkheid, waar zij hem zijn prooi te dreigen ontnemen, door iets van de goede God zichtbaar te maken. Koste wat het kost wil hij dit verhinderen. Hij zal Gods kinderen geen rust laten, tenzij zij zich met Jezus voor ogen steeds opnieuw resoluut van hem afkeren; en doen waar hij hen juist van af wil houden. Zo leert het ook de apostel: *Zie naar Jezus, de aanvoerder en voltooiër van ons geloof*⁹. Hij neemt zijn intrek in elke ziel die hem ijverig zoekt.¹⁰ Waar echter zelfzucht en eigenliefde wonen, daar is voor hem geen plaats¹¹.

De veertigdagentijd is ingesteld om gedurende de voorbereiding op het feest van de verrijzenis extra attent te zijn op uitingen van de zelfzucht, zoals trots, afkeer van anderen, onmachtigheid en ongeduld. Deze en vele andere ondeugden zullen zij met zijn hulp uitbannen, om ruimte te kunnen bieden aan de Geest van Christus. Wie hier ernst mee maken zullen de *oude mens* met al zijn ondeugden de rug toekeren, om *als nieuwe mensen*¹² de stem te mogen verstaan van Hem die zijn leerlingen onderricht. Hij leert hun niet alleen

het kwade te verlaten, maar bovenal om als Gods kinderen hier en nu al te delen in de heerlijkheid van het eeuwige leven, waar Petrus en Jakobus en Johannes op de berg getuige van zijn geweest. *Toon ons uw liefdevolle goedheid, o God. Al onze hoop is op U gericht* (psalm 33).

1) Mt 16,24 2) 1Kor 15,44 3) deut 34,1-10 4) 1kon 18; 2kon 2,11 5) Joh 6,68 6) Joh 16,33 7) 1Pe 1,12
8) Joh 4,23v 9) Heb 12,2 10) Ef 3,18 11) Rom 8,7 12) Ef 4,21vv

psalm 33

- L Al de werken van de HEER getuigen van waarheid;
In recht en rechtvaardigheid heeft Hij behagen;
A heel de aarde spreekt van zijn goedheid.
L Zijn ogen zijn op hen die Hem vrezen;
en op zijn goedheid hopen.
A Hij verlost hun ziel van de dood;
in hongersnood bewaart Hij hun leven.
L Vol verlangen zien wij uit naar de HEER:
onze Helper en Beschermmer.
A Ons hart verheugt zich in Hem;
zijn naam doet ons vertrouwen.
L Toon ons uw liefdevolle goedheid, o God.
A Al onze hoop is op U gericht.

* * *

zondag 40 dagen 3(A)

- 1ste lezing: ex 17,3-7
psalm 95 zie beneden
2de lezing: Rom 5,1-2.5-8
evangelie: Joh 4,5-42

Wie Hem aanbidden, moeten Hem aanbidden in geest en in waarheid.

In het begin van zijn driejarige verkondiging schenkt Jezus zijn Geest aan een Samaritaanse vrouw. De Samaritanen hadden geen omgang met de Joden. Deze verdeeldheid - te vergelijken met de kerkscheuring tijdens de reformatie¹ - stamt uit de tijd van Rehabeam, kleinzoon van David. Toen Rehabeam niet inging op de eis tot lastenverlichting, hebben tien stammen zich afgescheiden; en hun eigen koning benoemd over het Noordrijk Israël², met Samaria als hoofdstad. Juda en Benjamin bleven trouw aan Rehabeam, in wiens nageslacht de Messias, de 'zoon van David' geboren zou worden.

Een deel van de bevolking van dit tienstammenrijk is later naar Assyrië gedeporteerd³, waarop andere bevolkingsgroepen uit het Assyrische rijk zich hier hebben gevestigd in wat nu Samaria⁴ werd genoemd. De mensen in dit gebied hadden wel enige kennis van

de wet van Mozes, maar togen niet zoals de Judeeërs jaarlijks naar Jeruzalem om daar hun God te aanbidden⁵. Hun godsdienst werd door de Joden niet voor vol aangezien.

Niet voor niets ruimt de evangelist Johannes zoveel ruimte in voor het gesprek met de Samaritaanse vrouw. Het oponthoud bij de put is kenmerkend voor zijn optreden, dat zoveel verzet oproept bij de Farizeeën en schriftgeleerden, die sterk gehecht waren aan de talrijke voorschriften die de traditie hun had overgeleverd. Het verbod op de omgang met vreemdelingen, waar huns inziens ook de Samaritanen onder vielen, was hun heilig. Maar de letter doodt, de Geest maakt levend. Hoe vaak staat de eis van strikte gehoorzaamheid de ontwikkeling van de geloofsgemeenschap niet in de weg! De vergelijking met het stringente verbod op intercommunie doet de spanning aanvoelen waaronder Jezus zijn verkondiging voortzette. Hij stoorde zich niet aan het omgangsverbod; en riep hiermee de Joodse overheden tegen zich in het harnas.

Was niet het jodendom een voorbereiding op de komst van de Messias? Nu was de tijd gekomen waarover Mozes en alle profeten na hem gesproken hadden, terwijl zij zich afvroegen op welke tijd de Geest van Christus in hen doelde, toen Hij voorspelde *al het lijden dat over Christus zou komen, en de daarop volgende verheerlijking*⁶. In hun ijver voor de traditie hebben de oversten van de godsdienst deze tijd niet verstaan en de profetieën naast zich neergelegd. Waren zij niet zo gefixeerd geweest op de naleving van de regels, dan hadden zij in Jezus de liefde volle goedheid gezien waar heel de Schrift van spreekt en die in de psalmen wordt bezongen⁷. Hadden zij hun God in geest en waarheid gediend, en niet naar de letter van de wet, dan hadden zij hem, in wie JAHWEH zich ten volle heeft geopenbaard, niet als een bedrieger veroordeeld.

Ach, keken alle kerkmensen toch met de onbevangen ogen van de Samaritaanse! Konden zij zich maar openstellen zoals deze vrouw, die zich niet laat afleiden door de heersende verdeeldheid, en zich niet opsluit in eigen kring. Waar dit gebeurt, komt men al spoedig in de verleiding zich in een kleine groep van uitverkorenen te wanen, tot *een rest van getrouwen*, waar de Schrift op verschillende plaatsen over spreekt⁸. Paulus - als een verrader vervolgd omdat hij zich tot de heidenen heeft gewend - waarschuwt hiervoor: *Heidenen die de wet niet kennen, kunnen door hun daden tonen dat de wet in hun harten geschreven staat*⁹.

De vrouw bij de put wordt door Jezus onderricht over het hemelse Rijk. Hij kent haar ongeregelde leven, maar oordeelt haar niet. Hij is immers *niet gekomen om te veroordelen, maar om te redden*¹⁰. Hij ziet haar belangstelling, die een zoekende geest verraadt, verlangend naar een beter leven. De Heer, *die waarheid zoekt in het verborgene*¹¹, stelt de vrouw op de proef met de vraag naar haar man. Ze had kunnen antwoorden: "Hij is op

reis"; maar zij sprak naar waarheid: "Ik heb geen man". Deze oprechtheid wordt beloond, als Jezus haar - en allen die haar verlangen delen - *levend water* belooft.

Levend water? De vrouw denkt aan haar emmer; want tot dusver heeft zij - evenals de Farizeeën en schriftgeleerden - aanbeden zonder te kennen. De ware aanbidders te Jeruzalem aanbaden *in geest en in waarheid*, als zij de lofzang aanhieven: *Breng dank aan God want Hij is goed; zijn liefdevolle goedheid is eeuwig*¹². God die de psalmdichter van zijn Geest vervulde, doet deze heidense vrouw innerlijk zijn goedheid kennen, waar ál te conservatieve gelovigen zich voor afsluiten, met een beroep op Schrift en traditie. Hetgeen niet verkregen, wordt aan een buitenstaander geschonken: de Geest van Christus.

De goedheid van God, die de Farizeeën met de mond bezingen maar waar zij hun hart voor gesloten houden, wordt aan deze geminachte Samaritaanse geopenbaard in een mens van vlees en bloed: in Jezus, God met ons. Jahweh, de God van de Joden, is geen onbekende die alleen gehoorzaamheid vraagt, maar een God om lief te hebben. Vandaag zien de bewoners van haar stad Hem in levende lijve voor zich. Wie kan dit ooit bevatten? De menswording is een geheimenis om voortdurend te overwegen. De almachtige en eeuwige Schepper, die al het zijnde draagt in zijn hand, verschijnt aan zijn kinderen in de beperking van een mens van vlees en bloed; en zij geloven. Zij geloven in Jezus, de Redder van de wereld, die mensen terugvoert tot hun Schepper. Hier in Samaria wordt de ware kerk van Christus zichtbaar, de gemeenschap van gelovigen: mensen, oprecht van hart en met liefde voor Hem in wie de almachtige God zich openbaart.

Of de Samaritanen begrepen wat Jezus bedoelde met *levend water*? Nee. Ook zijn eigen leerlingen hadden hier nog geen idee van. Zij wisten wat geestelijke honger en dorst was. Zij hoorden op de sabbath over de beek die ontspringt uit 't heiligdom¹⁴, zij kenden de profetische woorden: *Ik zal water doen vloeien naar de woestijn; en mijn Geest uitgieten over uw nakomelingen*¹⁶. Zij zongen de psalm: *Er is een stroom die vreugde brengt aan de stad van God, waar zijn woningen zijn*¹⁶. De volle betekenis van deze woorden werd hun pas duidelijk op de pinksterdag te Jeruzalem, met de komst van de heilige Geest. Toen begrepen zij Jezus woorden: *Wie in mij gelooft, laat hij drinken! Stromen van levend water zullen uit je binnenste vloeien*¹⁷. Deze gave van de Geest - God in ons - is het levende water dat Jezus vandaag niet alleen belooft aan de Samaritaanse en haar stadsgenoten, maar aan allen die openstaan voor de waarheid, die in zijn persoon wordt geopenbaard. Voor allen die hem liefhebben houdt dit water niet op te stromen.

Het geestelijke en onvergankelijke wordt hier uitgelegd in beelden die ontleend zijn aan deze voorbijgaande wereld. Gelukkig zijn allen die hierdoor aangesproken worden; en op weg gaan om los te laten wat de Geest van Christus in de weg staat. Hij doet hun innerlijk zien waartoe 't verstand alleen ontoereikend is. Wie met hart en ziel, met alle kracht en

heel 't verstand Hem liefheeft; wie in alle ondernemen bij Hem te rade gaat over wat goed is, en afziet van wat hier niet in past; wie zodoende Hem toelaat in het dagelijkse doen en laten, zal gaandeweg ontdekken die stroom van levend water uit een Bron vloeit die nooit opdroogt: uit God de Vader, die de harten van zijn kinderen verlangt te bewonen. Allen die zich voor Hem openstellen, ontvangen zijn goedheid die eeuwig leven betekent. De dood ligt achter hen die geloven.

Als burgers van het eeuwige Rijk krijgen christenen hier en nu deel aan het werk dat Jezus in de wereld is begonnen. Als hij zegt: *De velden zijn wit om te oogsten*, spreekt hij niet over tarwe of gerst, maar over allen die door de levenswijze van christenen tot het inzicht komen hoe het leven is bedoeld. *Reeds krijgt de maaier zijn loon, en verzamelt vruchten tot eeuwig leven*. Christenen die iets laten zien van het nieuwe leven waar zij toe geroepen zijn, dragen als 'maaiers' bij tot het binnenhalen van deze 'oogst'. Als dan heel het volk van Gods is verzameld, zal Jezus in zijn macht verschijnen, met al zijn engelen bij zich, om hen op te nemen in zijn eeuwige Rijk. *Laten wij juichen voor God, de rots van onze redding; en vóór Hem verschijnen, om Hem te danken en te eren* (psalm 95).

1) Ik geloof, IV.6.2 2) 1kon 12,16 3) 2kon 17,6 4) 2kon 17,24 5) Lc 2,41 6) 1Pe 1,11 7) ps 136 8). Jes 11,11vv
9) Rom 2,14v 10) Joh 12,47 11) ps 51,8 12) ps 136 14) Ez 47 15) Jes 44,3 16) ps 46,5 17) Joh 7,37

psalm 95

- L Laten wij juichen voor God, de rots van onze redding;
en vóór Hem verschijnen, om Hem te danken en te eren.
- A God is groot, een Koning boven allen verheven;
in zijn hand zijn de diepte der aarde, de hoogte der bergen.
- L Wij buigen neer voor God,
voor Hem die ons geschapen heeft.
- A Hij is onze God, wij zijn het volk dat Hij voedt,
de schapen van zijn kudde, door zijn vaste hand geleid.
- L Als je vandaag zijn stem verstaat:
wees dan niet halsstarrig, als destijds in de woestijn.
- A Daar stelden zij Mij op de proef,
hoewel zij mijn werken zagen.
- L Veertig jaar heb Ik hen verdragen;
maar zij bleven dwalen, zij willen mijn wegen niet kennen.
- A Toen heb Ik gesproken in mijn toorn:
zij zullen in mijn rust niet binnengaan.

* * *

zondag 40 dagen 4(A)

1ste lezing: 1Sam 16,6-7.10-13
 psalm 23 zie beneden
 2de lezing: Ef 5,8-14
 evangelie: Joh 9,1-41

Geloof je in de mensenzoon?

Jezus noemt zich onveranderlijk *mensenzoon*. Hoewel hij zowel mens met de mensen is als God-met-ons, volgen christenen hem niet om deze leerstelling, maar om zijn persoon in wie de liefdevolle goedheid van God openbaar is geworden. Zij die hem volgen met voorbijzien van zichzelf, krijgen aan deze goedheid deel. Oprecht en ondogmatisch geloof betekent niets anders dan Jezus zien en hem liefhebben. In de tekst van vandaag wordt duidelijk hoe groot het verschil kan zijn tussen met de mond beleden geloof en het geloof van een eenvoudige man, die door Jezus van zijn blindheid wordt genezen.

In deze tekst wordt duidelijk welke krachten de verkondiging van het evangelie in de weg staan. Daar zijn om te beginnen zij die het wonder van de genezing van de blindgeborene ontkennen; en hier een moraliserend verhaal voor in de plaats stellen. Zij dwalen, die Jezus hiertoe niet in staat achten; en hem reduceren tot niet meer dan een voorbeeld ter navolging. Waar zouden wij zijn, had God zich in hem niet ten volle geopenbaard? Wie zou zich op eigen kracht een plaats in de hemel kunnen verwerven?

De schriftgeleerden pluizen de wet uit, maar ze zijn blind voor hem naar wie de wet vooruitwijst. De Farizeeën eisen strikte naleving van de wet, maar verwaarlozen de hoofdsom van het geloof. Het draait er op uit dat de hoofdpersoon in het evangelie van vandaag, als hij zijn geloof in Jezus belijdt, door de oversten van de geloofsgemeenschap wordt geëxcommuniceerd. Hij die God liefheeft wordt verworpen door hen die de godsdienst liefhebben; en hun posities koesteren, die zij hieraan te danken hebben.

Deze dingen, waar de profeten van het oude Israël onophoudelijk voor gewaarschuwd hebben, bedreigen eveneens de kerk van Christus. Nu in de eenentwintigste eeuw het geloof in een diepe crisis verkeert, en sommige theologen de genezing van de blindgeborene openlijk in twijfel trekken en zelfs vraagtekens zetten bij de verrijzenis van Jezus; nu de verkondiging op een bedroevend laag nivo is aangeland en de catechese aan jongeren praktisch geheel ontbreekt; nu christenen dus in zak en as zouden moeten zitten omdat hun kinderen leven zonder God, en een menigte dolende mensen hun heil niet meer zoeken in de kerk, nu zijn vasten en gebed meer dan ooit noodzakelijk.

In de synagoge werden de boekrollen met de wet van Mozes behandeld met een ontzag dat veel weg had van aanbidding. God, die Mozes de wet heeft gegeven, werd als zó onbereikbaar gezien, dat de liefde werd ingeruild voor gehoorzaamheid aan de wet.

De Farizeeën ergerden zich, omdat op de heilige rustdag werd genezen. Zie de dwaasheid: de Schepper wordt verweten dat Hij zijn wet overtreedt. Jezus wijst hen zachtmoedig terecht: *De sabbat is er voor de mens, niet de mens voor de sabbat*¹.

De kerk hanteert de Bijbel met het Oude en het Nieuwe Testament. Toch is de mens er niet voor de Bijbel, maar andersom. Dit boek, dat eens afgedaan zal hebben, moet christenen verder helpen, niet door blinde gehoorzaamheid maar door liefde en ontzag voor de Schepper. De Bijbel, de zondagsheiliging, de sacramenten en alle ritueel: het zijn van God gegeven hulpmiddelen om de mens te versterken op de weg naar Hem toe. Het evangelie laat zien waar het toe leidt als de liefde voor God niet voorop staat. De knechten verwijten de Meester dat hij zich niet stoort aan de wet; en vergeten hem aan te zien in wie de Gever van de wet zich openbaart. De blindgeborene echter heeft niet alleen het gezichtsvermogen in de ogen van het lichaam verkregen; maar is met heel zijn wezen op Jezus gericht; en hij gelooft in hem. Zie de wijsheid van God, waarin de verworpene hen moet beschamen die zichzelf heer en meester wanen.

Geloof je in de mensenzoon? vraagt Jezus de blindgeborene. Deze antwoordt: *Heer, wie is hij, dat ik in hem zal geloven?* Zie zijn vertrouwen in de mens Jezus, zonder er weet van te hebben zijn God voor ogen te hebben, of voelt hij hier misschien toch iets van aan? Hij zal het niet kunnen beredeneren, maar hij knielt wel voor Jezus neer. Zo wordt deze man tot voorbeeld van het ware ondogmatische geloof: Jezus zien en hem liefhebben. Deze man krijgt een plaats in de rij van gelovigen, die geleerden en ál te behoudende mensen te beschamen. Romeinse soldaten², een Samaritaanse³, een prostituée⁴, een rover⁵, een oplichter⁶, een heidense vrouw⁷, tempeldienaren uitgezonden om Jezus te arresteren⁸, een blindgeborene door de hogepriester geëxcommuniceert⁹ en een melaatse man¹⁰: zij roepen de oversten met hun uiterlijke vroomheid en de schriftgeleerden met hun vermeende wijsheid op hem te gaan dienen, die zij slechts met de mond belijden.

*Heer, wij hebben niet geluisterd naar de profeten die in uw naam gesproken hebben*¹¹. In dit gebed vereenzelvigd de profeet Daniël zich met allen die God slechts oppervlakkig hebben gediend, en intussen hun eigen belangen hebben nagejaagd; en hij vraagt om vergeving hiervoor. Het is een passend gebed voor voorbereiding op het feest van Pasen. Onmachtig onszelf te verheffen, hopen wij op Jezus, *de deur naar het leven*¹², die voor allen die in hem geloven tot een nieuw begin is geworden. *Heer, U zalft mijn hoofd met olie, zodat ik overvloeit van vreugde* (psalm 23).

1) Mc 2,27 2) Mt 27,54 3) Joh 4,1-42 4) Lc 7,36-45 5) Lc 23, 43 6) Lc 19,9 7) Mt 15,22, 8) Joh 7,45; 9) Joh 9; 10) Mt 8,2; 11) Dan 9,6 11) Joh 10,10

psalm 23

- L De HEER* is mijn herder, 't ontbreekt mij aan niets.
 A Hij voert mij naar een groene wei,
 aan rustig water mag ik drinken.
 L Ik leef weer op;
 Hij leidt mij op 't rechte spoor, omwille van zijn naam.
 A Ik vrees geen kwaad, al ga ik door het dal van de dood;
 want U bent bij mij, uw herdersstaf stelt mij gerust.
 L U richt voor mij een maaltijd aan,
 voor ogen van mijn belagers.
 A Dan zalft U mij met olie* op het hoofd, *H Geest
 zodat ik overvloei van vreugde.
 L Uw goedheid en uw liefde begeleiden mij,
 alle dagen van mijn leven.
 A In het huis van de HEER mag ik wonen,
 tot in lengte van dagen.

117 mijn herder is de Heer psalm 23 (mel. the Lord's my shepherd)

- 1 *Mijn herder is de Heer, mijn God.
 Hij luistert als ik roep. Joh 10,3
 In stilte wordt een stem gehoord:
 mijn herder die mij hoedt.*
- 2 *De Heer, mijn herder, leidt mij voort,
 Ik luister, hoor zijn stem.
 Hij kent mijn nood, Hij keert mijn lot,
 ik vind mijn rust in Hem.*
- 3 *Hij voert mij naar een groene wei,
 geeft voedsel aan mijn ziel.
 Aan rustig water voert Hij mij,
 zijn Geest verlaat mij niet.*
- 4 *En als mijn weg door dalen gaat:
 de Heer is aan mijn zij.
 Ik heb geen angst, ik vrees geen kwaad,
 zijn woorden troosten mij.*
- 5 *Nu offer ik de Heer mijn dank.
 Nu staat zijn tafel klaar.
 Dan is Hijzelf tot spijs en drank,
 zijn koninkrijk is daar!*

liedbundel *al mijn verlangen* nr 117

* * *

zondag 40 dagen 5(A)

1 ^{ste} lezing:	Ez 37,12-14
psalm 130	zie beneden
2 ^{de} lezing:	Rom 8,8-11
evangelie:	Joh 11,1-45

Ieder die leeft in geloof in mij, zal in eeuwigheid niet sterven.

Opnieuw een wonder: de opwekking van een dode. Helaas moet er steeds weer worden stilgestaan bij de echtheid hiervan, waar door velen aan getwijfeld wordt. Dit is terug te voeren op de actuele vraag: *Wie is Jezus?* Dat hij een mens was, dat staat niet ter discussie; maar indien hij ook als God aanbeden moet worden, dan is hij in staat de wonderen te verrichten. Is hij minder dan God, dan lijken de wonderen onwaarschijnlijk. Dan is er ook geen evangelie meer: *God is mens geworden, om mensen tot God te verheffen*. De wonderen die Jezus deed zijn echter zo talrijk en zo gedetailleerd beschreven, dat ze onmogelijk kunnen worden toegeschreven aan de fantasie van de eerste christenen. Ook door de profeten van het oude verbond en Jezus' leerlingen hebben wondertekenen gedaan. Zo is op het gebed van de profeet Elia de enige zoon van zijn gastvrouw tot leven gewekt¹; en heeft Petrus in de naam van Jezus een verlamde man doen lopen².

Het relaas over Lazarus verschilt van de andere verhalen hierin, dat hij al drie dagen dood was; en bijgezet in een graf. Hoewel Jezus wist dat Lazarus gestorven was, heeft hij nog twee dagen gewacht met naar Bethanië te gaan. Het lichaam is dan al in ontbinding. Als hij het verdriet ziet van Martha en Maria en de mensen die bij hen zijn, is hij diep ontroerd om het lot waar het menselijk bestaan door wordt getekend: de dood van het lichaam, en de angst en het verdriet die hiermee gepaard gaan. Als mens met de mensen huivert hij Bij het graf, vanwege het ontzagwekkende werk dat de Vader in de wereld verricht; en in het besef dat hij zelf in dit lot zal delen. Als God met ons beveelt hij: *Lazarus, kom naar buiten!* Voor wie het horen wil: Hij is het, die door de profeet gesproken heeft: *Ik zal uw graven openen en u uit uw graven doen opstaan* (eerste lezing).

Jezus had de leerlingen tevoren gezegd, dat hetgeen in Bethanië stond te gebeuren hun geloof zou versterken. Later zal hij het nog eens nadrukkelijk herhalen: *Geloof mij, ik ben in de Vader en de Vader is in mij; of geloof het anders om de wonderen*³. De opwekking van Lazarus overstijgt alles waarin hij tot dusver zijn macht heeft getoond. Jezus maakt hier zichtbaar maakt dat hij macht heeft over de dood. Zou de goede God, die alle mensen in liefde heeft geschapen, hen vervolgens in de dood laten verdwijnen? Het evangelie geeft 't antwoord. Jezus is gekomen om Gods belofte te vervullen van een Redder, die mensen van goede wil zal verlossen uit de slavernij van het kwaad dat de wereld in zijn greep houdt; en hen te bevrijden van de angst voor de dood.

Daartoe heeft de Schepper zijn goedheid in Christus aan de wereld geopenbaard, om allen die hem liefhebben tot nieuw leven te wekken. Dit is wat hij Martha voorhoudt: *Wie in mij gelooft zal leven, ook al is hij gestorven; en ieder die leeft in geloof aan mij zal in eeuwigheid niet sterven*. Dit is een dogma in de goede zin van het woord: allen die zich christen noemen moeten dit geloven. Martha beaamt deze woorden met haar verstand. Zij is als een theologe die wel recht in de leer is, maar niet sterk staat in geloof. Als Jezus beveelt de steen weg te rollen, waarschuwt zij hem: "Het is de vierde dag, Hij riekt al!". Dan spreekt Jezus tot allen die moeite hebben te geloven dat hij macht heeft doden op te wekken: "Zei ik je niet, dat je Gods heerlijkheid zult zien als je gelooft?"

Door het geloof in Jezus, de *deur naar het leven*⁴, leren christenen God kennen en liefhebben. Hij is het die het onmogelijke mogelijk maakt: te heersen over het kwaad, waardoor de dood in de wereld is gekomen. In liefde voor allen heeft hij zichzelf ten einde toe gegeven, opdat allen die leven in angst voor de dood door het geloof in hem al tijdens dit vergankelijke bestaan het nieuwe leven mogen kennen, dat duren zal, de dood voorbij. Bij de opstanding van de doden op de laatste dag zullen zij met een geestelijk lichaam voor eeuwig in Gods aanwezigheid mogen verkeren.

Christenen koesteren deze hoop. Niet alleen verwachten zij de hemel, waar verdriet, ruzie, geweld, ziekte en dood zijn uitgebannen, waar de liefde van Christus hun volledig zal vervullen en waar zij God voor altijd zullen danken en eren; niet alleen branden zij van verlangen naar hun Heer, maar zij verheugen zich in hem, die - al zien zij hem niet - in de geest aanwezig is en hun in een verscheurde wereld al in die hemelse vrede doet delen. Mooie woorden? Zeker; maar ook meer en meer werkelijkheid, naarmate christenen dag in dag uit ernst maken met hun geloof. De Geest van Christus zal hen vernieuwen, zoals blijkt uit de bewaard gebleven brieven van de apostelen aan de eerste kerken, opgenomen in het Nieuwe Testament. Onmisbare catechese!

Moeten christenen, nu velen de kerk hebben verlaten, zich niet met alle ijver inzetten voor een leven door de Geest van hem naar wie zij zich noemen? Nu de maatschappelijke samenhang minder is geworden, de eenzaamheid van veel mensen groter is dan ooit en zovelen verloren lopen, hebben zij de roeping met vernieuwd élan hun Heer zichtbaar en verstaanbaar te maken. Zoekende mensen worden aangezogen door de sektes, waar knollen voor citroenen worden verkocht. Laten zij een voorbeeld nemen aan de heiligen, die in uitzichtloze situaties bleven volharden in gebed, totdat Hij hun verhoorde⁵. Laten zij eens lezen hoe Daniël deze onder soortgelijke omstandigheden zijn gebed vermenigvuldigde. Als één van zijn volk beleed hij hun gezamenlijke schuld; en riep hij tot de Heer om uitkomst⁶. Dit gebed werd verhoord; en de profeet kreeg uitzicht op de komst van de Redder, die we vandaag in de persoon van Jezus voor het graf van Lazarus zien staan.

Met Pasen viert de kerk het feest viert van de verrijzenis van Jezus, *de eerstgeborene uit de doden*⁷. Zij put hieruit de zekerheid dat voor allen die hem liefhebben de dood is overwonnen. Op de dag van het oordeel zullen zij met allen die ooit geleefd hebben opstaan; en zullen zij die Christus toebehoren het eeuwige leven mogen binnengaan in het Rijk van God. De psalmdichter van profeteert: *De koning verheugt zich in God, zijn volgelingen prijzen zich gelukkig. Verdwenen is elke leugenmond, voorgoed tot zwijgen gebracht*⁸.

1) 1kon 17,21 2) hand 3,6 3) Joh 14,11 4) Joh 10,7 5) Lc 18,3 6) Dan 9 7) Kol 1,15vv 8) ps 63

psalm 130

- L Uit de diepte roep ik tot U,
HEER: hoor mij als ik tot U bid.
- A Luister naar mijn stem;
en hoor mijn luide smeekgebed.
- L Als U alleen onze schuld zou zien:
God, wie kon voor U bestaan?
- A Maar bij U is vergeving,
voor wie leven in eerbied voor U.
- L Vol verlangen zie ik uit naar mijn God;
mijn ziel verwacht Hem, ik hoop op zijn woord.
- A Mijn ziel verlangt naar God, meer nog dan bewakers naar de morgen,
dan de wachters die uitzien naar de ochtend.
- L Volk van God, stel je hoop op de HEER:
in zijn liefdevolle goedheid maakt Hij je vrij.
- A Hij brengt zijn volk verlossing;
en wentelt alle schuld van hen af.

psalmen & gebeden

* * *

Palm- en Passiezondag (A)

(zesde zondag van de veertigdagentijd)

- 1ste lezing: Jes 50,4-7
psalm 22 zie beneden
2de lezing: Fil 2,6-11
evangelie: Mt 21,1-11; Mt 26,14 -27,66

Gezegend hij die komt in de naam van de HEER!

Jezus heeft er op gewezen dat zijn komst de vervulling betekent van de het Oude Testament¹. De Geest van Christus spreekt door Jesaja, als deze zegt: *Ik heb mij niet afgewend van wie mij vernederden*². Zouden hij en alle andere profeten ergens anders over kunnen spreken dan over de komst van hem *voor wie iedere knie zich moet buigen*³? Zacharia ziet hem in een visioen komen als de koning van Israël⁴, *nederig en rijdend op een ezel*⁵.

Duizend jaar tevoren heeft Israël een vorst verlangd, zoals ook de omringende volken hadden. Hun rechter Samuël zag dit als een inbreuk op het bestuur, zoals dit door Jahweh was ingesteld; maar na voortdurend aandringen kreeg hij de opdracht Saul tot koning uit te roepen⁶. Deze vertrouwde niet op God, waarop Samuël werd gezonden naar Bethlehem, om David tot koning te zalven⁷. Deze bracht vrede aan de grenzen; en 't land kwam tot bloei. Zo heeft JAHWEH een begin gemaakt met zijn plan heel de wereld tot kennis van de ene God te brengen. Alle profeten nadien hebben uitgezien naar de *zoon van David*, nederig en zachtmoedig, die de harten op God zal richten. Vandaag zien we hem Jeruzalem binnentrekken, omstuwd door een zingende menigte: *Hosanna, de zoon van David! Gezegend hij die komt in de naam van de HEER!*⁸

De geestelijke leiding nam aanstoot aan het zingen van deze woorden uit psalm 118, die betrekking hebben op de Messias. Zij zagen deze eenvoudig man niet als de vervulling hiervan; en konden het niet verdragen dat de menigte hem volgde. Jezus, wetend dat zij tot zijn dood hadden besloten⁹, weende toen hij de stad binnentrok. Niet om zijn eigen lot weende hij, maar om de onbekeerlijkheid van haar bewoners. Zijn leerlingen beseften dit; maar op deze eerste dag van de lijdensweek heerste er vreugde onder het volk.

Hoe snel kan die vreugde omslaan! In Jeruzalem wordt zichtbaar hoe gemakkelijk te beïnvloeden een mensenmassa is. De filmbeelden van de menigtes, die in 1940 de Duitse Führer toejuichen als hij hen met angstaanjagend stemgeluid toesprak laten zien hoe de massa zich laat meeslepen. Dezelfde menigte die Jezus in Jeruzalem toejuicht, zal vijf dagen later - opgestoot door de gezagsdragers - om zijn dood roepen. Gevoelens van onlustspelen een rol; maar ook de sensatie van een publieke terechtstelling. Mensen kunnen een duivels behagen scheppen in het lijden van een medemens. Als aangetrokken door een magneet zullen zij straks naar de terechtstelling op Golotha stromen.

Als Jezus de marteling aan het kruis ondergaat is er bij de leiders van de geloofsgemeenschap geen sprake van deernis, maar van leedvermaak. In dit *uur van de duivel*¹⁰ voelen zij zich bevestigd in hun rol van beschermers van het heilige; en zij drijven de spot met de heilige van God: *Als hij de Messias van God is, laat hij zichzelf dan redden!* Hoe diep is het geloof in de goede God gezonken, als zij zich verheugen in het lot van zijn Zoon! Zou Jezus zichzelf willen redden en van het kruis afkomen, dan zouden zij wel onderdanigheid veinzen; maar geloven in hem om zijn goedheid? Nee, daar zijn zij blind voor. Schijnbaar wetsgetrouwe overheden krijgen op deze dag een misdadiger als voorbeeld gesteld, die Jezus' onschuld ziet en zijn eigen zwarte verleden belijdt. Deze mag de woorden horen: *Heden zul je met mij zijn in het paradijs.*

Dit is de hoop die christenen gaande houdt. Het paradijs hoeft voor hen geen onbekend land meer te zijn. Al zien zij Jezus nu voor een korte tijd niet zoals de misdadiger hem zag: toch weten zij hem aanwezig. De koning van 't beloofde land doet zich kennen door wie hem liefhebben. Niet zoals de wereld het verwacht doet hij zich kennen: niet in macht en majesteit, maar als aller dienaar, die zichzelf in liefde voor allen heeft verloochend. Wie hem volgt, en het eigenbelang geen rol laat spelen in het menselijk verkeer, zal gaandeweg in zijn liefde mogen delen; en zijn werk in de wereld mogen verrichten.

Jezus is zijn roeping ten einde toe trouw gebleven. In liefde voor de wereld heeft hij zichzelf niet willen redden (tweede lezing). Hoe zou de wereld anders het evangelie hebben vernomen? Hoe zouden wij onze last op ons kunnen nemen, zonder hem voor ogen?¹¹ We zouden het machtige teken van het kruis moeten missen, waarde duivel voor op de vlucht slaat. Hangend aan het kruis heeft hij voor allen die het willen horen de Schrift geopend met de klacht van David: *Mijn God, mijn God, waarom hebt U mij verlaten?* (psalm 22). Hij sterft met de woorden die christenen hem zullen nazeggen als zij de dood voelen naderen: *Vader, in uw handen beveel ik mijn Geest* (psalm 31).

10 Mt 26,54; Lc 4,21; Lc 10,23; Lc 18,31; Lc 21,23; Lc 22,37; Joh 5,39-5,45; Joh 8,56 2) Jes 50,6; 3) Fil 2,10
4) Zach 2,10v 5) Zach 9,9 6) 1Sam 8,7 7) 1Sam 16,13 8) ps 118,1 9) Joh 11,16 10) Lc 4,13 11) 1Kor 2,2

psalmgebed (uit ps 22)

- L Mijn God, mijn God, waarom hebt U mij verlaten,
v er van mijn redding als ik roep tot U in nood?
- A Zij lachen om mij en schudden 't hoofd:
Hij vertrouwde toch op God?
Laat die hem redden als Hij hem liefheeft.
- L Kwaadwilligen, als honden om mij heen,
doorboren mijn handen en mijn voeten;
- A Al mijn botten zijn te tellen;
en zij zien vol leedvermaak toe.
- L Zij verdelen mijn kleren onder elkaar;
en dobbelen erom wie mijn bovenkleed mag nemen.
- A Mijn God, wees niet ver van mij.
U bent mijn sterkte, haast U mij te helpen!
- L Van U zal ik spreken tot mijn broeders en zusters;
in het midden der gemeenschap zing ik voor U.
- A Jij die leeft in ontzag voor God: breng Hem dank;
en vereer Hem, jullie nageslacht van Jakob!

* * *

Witte Donderdag (ABC)

1 ^{ste} lezing:	ex 12,1-14
psalm 116	zie beneden
2 ^{de} lezing:	1Kor 11,23-26
evangelie:	Joh 13,1-15

het paaslam

Toen het volk van Israël op de vooravond van hun vertrek uit Egypte het paaslam slachtte en het bloed aan de deurposten van hun huizen streek: zouden zij toen al iets beseft hebben van de vérstreckende betekenis van dit teken? Misschien heeft Mozes wel voorvoeld dat het hier niet alleen om zijn eigen volk ging, maar om de gehele wereldbevolking. Voor Israël, dat zich gereed maakte voor de uittocht uit het land waar zij honderden jaren waren onderdrukt, telde alleen hun naderende bevrijding. Het was al mooi als zij onder de indruk waren van een almachtige God die zich om hen bekommerde, en die hen zou leiden naar een plaats waar zij in vrijheid zouden kunnen leven. Zij wisten dat JAHWEH een goede God is, die het kwaad verfoeit; maar zij konden nog niet weten dat Hij zich aan heel de wereld wilde openbaren.

Vierduizend jaar later wordt dezelfde God wereldwijd aanbeden; en zijn christenen zich ervan bewust dat Hij zich tot hen neerbuigt, om hen te verlossen van het kwaad, waaraan zij deel hebben gekregen in een wereld waar zelfzucht de norm is. Wat voor Israël tot vandaag is verborgen, is aan christenen bekend: temidden van het uitverkoren volk is de Messias geboren als een Redder voor heel de mensheid. Het paaslam was de voorafbeelding van Jezus, *het Lam van God, dat de zonde van de wereld wegneemt*¹.

Vierduizend jaar geleden ging de verderfengel voorbij aan de huizen waar het bloed van het paaslam aan de deurposten was gestreken. Hierin werd het oordeel zichtbaar, dat aan het eind van de tijd over de wereld zal gaan. Allen die die Jezus, *het lam van God*, zien en hem liefhebben, zijn door dit geloof overgegaan uit de dood naar het leven. Onder alle onrecht houden zij hem voor ogen, die tot op het kruis voor zijn vijanden heeft gebeden. Hij tempert de angst voor hen, die wel het lichaam kunnen doden, maar niet de ziel; en leert hun ontzag voor God, *die lichaam en ziel kan overgeven aan het verderf*².

Zolang christenen met Christus verbonden blijven, mogen zij zich veilig weten. Elke zondag ontvangen zij zijn lichaam en bloed als geestelijk voedsel, dat hen in staat stelt om zijn werk in de wereld te doen, als met Christus verzezen. Wat is het triest als christenen in hun dagelijks leven aan hem voorbijgaan; en niet handelen naar het schriftwoord: *Ik ben het niet die leef, maar Christus die in mij woont*³. Zo doende zijn zij minder dan hen die in onwetendheid leven; maar die, mochten zij hem ontmoeten, Jezus met blijdschap zouden ontvangen. Voor onwetenden, die de wet van de liefde in het hart geschreven hebben, is er in het oordeel meer hoop dan voor hen, die hem hebben verloochend.

De geschiedenis van Israël leert hoe het geloof van naar de achtergrond schuift als christenen zich aan de wereld conformeren. Veel kerkleden onderscheiden zich soms nauwelijks van anderen. Zij gaan vriendschappen aan met niet-gelovigen; en soms staat het geloof niet eens voorop bij 't zoeken naar een partner. Voor hen is God niet een Persoon zoals Hij in de psalm van vandaag wordt bezongen: *Ik houd van God, Hij hoort mijn stem, mijn smeken*. De kerkgang wordt dan tot een gewoonte waar alleen nog aan vasthouden, maar waar jongeren de waarde niet van inzien. Van de geloofsgemeenschap gaat dan weinig uit. Zoekende mensen die op zondag komen kijken, ervaren niet het gevoel van saamhorigheid; en vragen zich af: Waar gaat dit eigenlijk over?

Waar het over gaat? Over leven en dood! Over de onsterfelijke ziel; over de eeuwige God, die zijn goedheid heeft geopenbaard; over *de dienaar van de Heer*⁴, die de profeet Jesaja vanuit de verte heeft zien komen; over het Lam van God dat gedood is, en zie: hij leeft! Het gaat over hem, die zichzelf elke zondag tijdens de eucharistie onder de gedaantes van brood en wijn aan zijn volgelingen schenkt; die hun zijn goedheid doet ervaren; en hun de macht verleent hier en nu al te leven als kinderen van zijn eeuwige Rijk.

De voetwassing die aan de maaltijd is voorafgaat maakt eens te meer duidelijk dat de deelname aan de communie niet vrijblijvend is. Wie Jezus volgt, heeft deel aan de roeping in leven en werken van hem te getuigen. De kerkgemeenschap moet hem zichtbaar maken, die zichzelf voor de wereld heeft gegeven. Petrus had het vurige verlangen altijd in Jezus' nabijheid te leven. Bij zijn roeping heeft hij duidelijk getoond de kloof te ervaren die hem van Jezus, mens zonder zonde, scheidt⁵. Op de berg - zonder te beseffen wat hij vroeg - stelt hij voor drie tenten op te slaan om daar altijd te kunnen blijven⁶. Ook vandaag getuigt zijn gedrag van het verlangen hem onverdeeld te dienen, zonder de belemmering van eerzucht en begeerte. *Was niet alleen mijn voeten, maar ook mijn handen en mijn hoofd, en maak mij rein zoals u!* Zo spreekt de liefde.

Mijn Heer, die ik liefheb, is mijn dienaar geworden. Hij heeft zichzelf voor mij geofferd. omdat hij van mij houdt in een mate die ik niet kan omvatten. De gelovigen vormen samen zijn bruid⁷ geworden. Niets - zelfs niet de dood - kan de band met de bruidegom verbreken. *Ik houd van God, Hij hoort mijn stem, Hij luistert werkelijk naar mij!* (ps 116)

1) Joh 1,29 2) Mt 10,28 3) Gal 2,20 4) Jes hss 42-53 5) Lc 5,8 6) Lc 9,33 7) Joh 3,29

psalm 116

- L Ik houd van God, Hij hoort mijn stem, mijn smeken;
ja, Hij luistert werkelijk naar mij!
- A Hij hoort mijn gebed;
daarom blijf ik tot Hem roepen, heel mijn leven.
- L Ik stond verschrikt en ik was dodelijk beangst,
zo hevig overviel mij de angst voor de dood.

- A Toen riep ik in benauwdheid tot mijn God:
ach HEER wees mij genadig, red mijn leven!
- L Genadig is de HEER, en rechtvaardig;
vol ontferming is onze God.
- A De HEER zal hen bewaren,
die eenvoudig zijn van geest.
- L Ik was geheel verslagen,
maar de HEER heeft mij verlost.
- A Kom tot rust mijn ziel,
Hij heeft het voor je volbracht!
- L U redt mijn ziel van de dood;
mijn tranen zijn gedroogd, ik zal niet vallen
- A Nu offer ik God mijn dankbaarheid;
zijn naam zal mij gedurig op de lippen zijn.
- L Zijn volk zal er getuige van zijn,
hoe ik mijn gelofte betaal:
- A in de voorhof van het Huis van de HEER,
in uw midden, stad van God!

ik houd van God (ps 116)

*Ik houd van God, met heel mijn hart,
Hij luistert als ik roep in nood.
Hij heeft mij lief, Hij deelt mijn angst,
Hij richt mij op uit zonde en dood.
Ik was verdwaald, het eind nabij.
Hij zag mij, en Hij nam mijn hand.
De goede God geleidde mij,
Hij wees mij het beloofde land.
Ook als ik in het duister tast,
geloof in God behoedt mijn ziel.
Hield hij, mijn herder, mij niet vast:
ik had geen hoop, geen rust, ik viel.
De Heer die al de zijnen leidt,
gedenkt de dood van wie Hem dient.
Ik offer Hem mijn dankbaarheid,
met ál zijn volk ik zal Hem zien.*

al mijn verlangen, lied 85

* * *

Goede Vrijdag (ABC) (I)

1 ^{ste} lezing:	Jes 52,13 - 53,12
psalm 31	zie beneden
2 ^{de} lezing:	Heb 4,14-16.5,7-9
evangelie:	Joh 18,1 - 19,42 (lijdensgeschiedenis)

veracht en door de mensen verstoten

De mens geworden God heeft zichzelf in handen van de mensen gegeven. Zouden de profeten ergens anders over kunnen spreken dan over dit offer van zijn leven, dat Jezus heeft gebracht? Nergens wordt dit duidelijker voorzien dan in de profetieën van Jesaja. *Hij was veracht en door de mensen verstoten, om onze zonden is hij doorboord* (eerste lezing). Deze en vele andere teksten worden door geleerden soms uitsluitend betrokken op de historische situatie waarin de profeet zich destijds bevond, zonder aandacht voor het profetische karakter. De lezer vraagt zich dan af waarom dit soort passages, als ze niet meer dan historische betekenis zouden hebben, hooguit interessant voor een handjevol historici, in de zondagsvieringen worden voorgelezen?

De Schrift overstijgt de gedachten van hen die het bovennatuurlijke afwijzen. Geleerd als zij zijn, zien zij niet de eenheid van Oude en Nieuwe Testament. De tekst van de lijdende dieenaar van JAHWEH wordt in de evangeliën en de brieven van Paulus geciteerd als een vooruitwijzing naar Christus. Jesaja zag hem komen, die *als een lam naar de slachtbank wordt geleid*. Deze woorden hebben vanouds een plaats in de liturgie van Goede Vrijdag.

*De profeten vroegen zich af op welk tijdstip de Geest van Christus in hen doelde, toen Hij vooraf getuigde van het lijden van Christus en zijn verheerlijking die daarop volgde*¹. Jezus heeft zijn leerlingen de ogen geopend¹ voor de talloze profetieën - ook in de psalmen - met betrekking tot zijn lijdensweg². De kruiswoorden *Mijn God, mijn God, waarom hebt U mij verlaten*³ en: *In uw handen beveel ik mijn geest*⁴ komen uit het psalmboek. Zo heeft hij nog in zijn sterven de Schrift verklaard.

Hiermee wordt het Oude Testament een boek waarin getuigenis wordt afgelegd van de liefdevolle God, die zich een volk verworven heeft en zich tot hen neerbuigt, om hun tot Redder te zijn: tot *Jezus*, wat betekent *God redt*⁵. De profeten hebben hem voorzeggd, die voor zijn leerlingen werkelijkheid is geworden. Veel christenen beseffen niet dat zij deelnemers zijn aan het drama van Jezus' kruisweg. Het geeft geen pas het Joodse volk hiervoor verantwoordelijk te stellen. In deze tijd zou hetzelfde zijn gebeurd door leden van zijn kerk. Jezus heeft zich niet alleen gegeven voor zijn eigen volk, maar voor alle mensen, waar ook ter wereld, die zoals Israël gebonden zijn door de zonde; en verlossing nodig hebben; maar wie wil dit erkennen? De profeten hebben hun boodschap vaak met hun leven moeten bekopen. Dit is hun droevig lot: de mensen willen de waarheid niet horen. Ook de mens geworden God heeft hetzelfde lot ondergaan. Zijn terechtstelling kwam

onafwendbaar naderbij. Het kwaad dat de wereld beheerst heeft hem aan het kruis gebracht. Christenen kunnen dit gebeuren op Goede Vrijdag alleen meebeleven door de belijdenis dat zij van nature niet vrij zijn van dit kwaad, waar hij hen van heeft verlost.

*De leerling staat niet boven zijn meester*⁶. Christenen die de Geest de ruimte bieden in hun leven, kan het lijden van Christus niet bespaard blijven.. Als zij - met hem tot nieuw leven gewekt - onschuldig in de wereld willen staan, zullen zij aan alle kanten in de verdrukking komen. Zij krijgen deel aan het werk, dat hij in de wereld is begonnen. Zoals Jezus door het lijden heen de hemel is binnengegaan, zo moeten ook zijn volgelingen hun kruis niet uit de weg gaan, met de woorden van hun Heer in gedachten: *Wie mijn leerling wil zijn, moet zichzelf verloochenen; en mij volgen door zijn kruis op te nemen*⁷.

Allen die in zijn voetspoor gaan, anderen het kwaad niet toerekenen, maar bidden voor hen die zich hieraan schuldig maken; wie dus kwaad met goed vergelden, mogen zich één met hem weten. *Hoewel hij Gods Zoon was, heeft hij in de school van het lijden gehoorzaamheid geleerd* (tweede lezing). Nu vraagt hij zijn volgelingen hun kruis op te nemen; en in het nieuwe leven voortgang te maken, één met hem die leeft bij de Vader. Hij is de toegang tot de hemel, waar alleen plaats voor onschuld is, de onschuld van Christus waar zij door het doopsel deel aan hebben gekregen.

Zó groot is de betekenis van het lijden van Jezus, dat dit op alle vrijdagen herdacht zou moeten worden. Deze dag van de week is voor gelovigen niet de geschikte tijd voor uitbundigheid, vertier en lekker eten en drinken. Zonder dat iemand het hoeft te weten⁸, kunnen zij door onthouding proberen het hart te richten op hem, die de marteling aan het kruis in liefde voor alle mensen heeft ondergaan. Zelfs niet alleen op vrijdagen, maar elke middag rond drie uur (het uur van Jezus' sterven) is het goed in gedachten bij zijn lijden stil te staan. Zulke momenten van bezinning brengen christenen nader tot hem, die als laatste woorden een psalmvers van David gebruikte: *Vader, in uw handen beveel ik mijn geest*⁴. Zo verenigt Jezus alle gelovigen, die deze woorden samen met hem bidden. Temidden van de moeite en verdrukking van deze voorbijgaande wereld mogen zij zich voorgoed veilig weten in Gods handen.

1) 1Pe 1,10 2) Lc 24,27 3) ps 22,1 4) ps 31,6 5) Mt 1,21 6) Mt 5,12 7) Mt 16,24 8) Mt 6,16v

psalm 31

- L Mijn God, bij U zoek ik mijn toevlucht;
laat mij niet voorgoed beschaamd staan.
- A In uw handen beveel ik mijn geest;
U zult mij bevrijden, God van waarheid.
- L Voor mijn vijanden een aanstoot, en ook voor mijn naasten,
gaan de mensen mij verschrikt uit de weg.

- A Ik ben vergeten, uit 't hart, als een dode;
als gebroken aardewerk weggedaan.
- L Mijn vertrouwen is op U, mijn HEER;
ik heb gezegd: U bent mijn God.
- A Mijn lot is in uw hand;
verlos mij van allen die zich tegen mij keren.
- L Laat mij het licht van uw aanwezigheid ervaren;
en verlos mij in uw liefdevolle goedheid.
- A Wees vastberaden, van Hem is de kracht,
voor allen die verlangend naar Hem uitzien.

psalmen & gebeden

Goede Vrijdag (ABC) (II)

1ste lezing: Jes 52,13 - 53,12

psalm 31 zie beneden

2de lezing: Heb 4,14-16.5,7-9

evangelie: Joh 18,1 - 19,42 (lijdensgeschiedenis)

Mijn God, mijn God, waarom hebt U mij verlaten?

Heeft het lijden zin? Is het door God opgelegd? Is dit niet in strijd met zijn liefde? Dit is immers het credo van zowel christenen als joden en ook van moslims: God is goed, *zijn liefdevolle goedheid is eeuwig*¹. De veelvormigheid van het lijden maakt de beantwoording van deze vragen lastig. Sommigen zeggen: "Er is geen God, het leven heeft geen zin, en het lijden is dus zinloos". Wie in hun hart kon kijken, zou zien dat zij er in gedachten helemaal niet mee bezig zijn; of - als dat wel zo is - dat zij niet echt vrede hebben met deze bewering. Eigenlijk zeggen zij niet meer dan dat zij geen antwoord hebben.

De vraag niet gemakkelijk te beantwoorden. In 'zware' protestantse kring wordt alle lijden wel als straf van God gezien. Maar als iemand op straat wordt gemolesteerd, zou God hier dan de hand in hebben? Als een kind ongeneeslijk ziek wordt, heeft Hij hier dan een bedoeling mee? Zeker, God deed het kind sterven, dat door David was verwekt bij de vrouw van zijn legeroverste Uria². Voor elke stelling is in de Schrift wel een bewijs vinden; maar wie onverfroren durft te beweren dat alle lijden een straf is voor de zonde, roept terechte verontwaardiging over zich af over zo'n kil en dogmatisch standpunt.

Mensen die zo spreken lijken op de vrienden, die gekomen zijn om rouw te bedrijven nadat Jobs kinderen tijdens een rampzalige nacht de dood hebben gevonden³. Zo zegt zijn vriend Bildad: *Als je kinderen tegen God hebben gezondigd, gaf Hij straf naar schuld*⁴. In deze trant spreken ook de andere twee. In hun rechtlijnige betogen zit veel waars; maar zij schieten tekort als zij over God spreken. Aan het einde van dit verhaal spreekt JAHWEH tot hen: *Ik ben zeer ontstemd, want jullie hebben over Mij niet zo'n zuiver beeld gegeven als mijn dienaar Job*⁵. Tenslotte wordt Job door God zelf getroost; en bidt hij voor zijn vrienden om vergeving⁶.

Gelovige lezers zijn al gauw op de hand van Job. In veel wat zij zeggen hebben de vrienden wel gelijk, maar hun schuld ligt hierin, dat zij als gelovigen niet proberen Job te troosten: De dood is niet het laatste woord. Zij geven een onjuiste voorstelling van de goede God, namens wie zij denken te spreken. *God vraagt goedheid en geen regels*⁷. Te gemakkelijk verbinden zij lijden met schuld; en spreken zij met voorbijzien van de genade een oordeel uit, dat alleen aan God toekomt. De vrienden van Job handelen vanuit een vastgeroeste overlevering, zonder zich daarbij met de levende God te verstaan, die zijn kinderen wil leren door de Geest. Mensen die opstaan voor deze inspiratie zijn een verademing voor de kerk.

Job was vertwijfeld. Hij is opstandig geweest; maar geen moment heeft hij zijn God losgelaten. Uiteindelijk zien we hem als een gelouterd mens opstaan uit zijn innerlijke strijd. Hetzelfde kom je tegen in de levens van mensen als Catharina van Siena, Teresa van Avila, Johannes van het Kruis, Jean Vianney, Thérèse van Lisieux en vele anderen⁸. Ook de psalmdichters getuigen van deze vertwijfeling en schijnbare God-verlatenheid, waarin het geloof tot vastheid komt. Later zien zij met dankbaarheid op deze periode terug, in het besef dat God hen doorlopend heeft beschermd. In de woorden van de psalmist: *Ik heb geloofd, zelfs toen ik sprak: ik wordt ál teveel verdrukt*⁹. Als Catharina van Siena in een visioen aan Jezus vraagt waar hij was, *toen* zij zo vreselijk gekweld werd door vunzige en akelige verleidingen, geeft hij ten antwoord: *Ik was in je hart, om je te versterken door mijn genade*. Evenmin als alle gelovigen, inclusief de heiligen, is Job vrij van schuld; maar hij heeft niet méér gezondigd dan anderen. Integendeel: hij wordt door JAHWEH als voorbeeld gesteld van een goed en rechtvaardig mens¹⁰.

Dat Job niet volmaakt is wordt aan het einde van deze geschiedenis duidelijk¹¹. Dat zijn lijden niet zonder zin is geweest mag hieruit blijken dat het verhaal in de Bijbel is opgenomen, als een onovertroffen document over het lijden van de mensheid. Hier wordt duidelijk dat niemand zonder zonde is; en dat de zonde, waar niemand vrij van is, de oorzaak is van het lijden van de mensheid. In de inleiding van het boek Job verschijnt Satan als de bewerker van dit leed¹². Temidden van dit gebroken bestaan blijft JAHWEH de mens echter in liefde behoeden voor de volledige vernietiging waar de duivel op uit is. Bij herhaalde lezing van de Schrift wordt de rode draad zichtbaar van een liefdevolle God, die bij al zijn handelen met de mensheid maar één doel heeft: hen te behoeden en bij zich terug te brengen.

De vrienden betuttelen Job met theologische betogen, omdat hij God zijn ramspoed verwijt¹³. Hun woorden zijn correct maar misplaatst. Zij zien niet in dat God hem vasthoudt; en dat Job zich - ondanks zijn opstandigheid - niet van God afwendt. Er zijn schriftgeleerden die de holocaust tijdens de tweede wereldoorlog een aanleiding vinden om het beeld van God te herzien. Dit zegt meer over hun geloof dan over God; want *zijn goedheid is eeuwig en onveranderlijk*¹⁴. Deze belijdenis betekent méér dan alleen woorden. Temidden van de verdrukking openbaart Hij zijn goedheid aan zijn kinderen, die Hem in standvastig

geloof blijven dienen. Zij gaan Hem liefhebben, die hen in staat stelt ook anderen te troosten met de troost die zij van Hem hebben ontvangen. Indien het lijden onschuldige mensen treft, zullen zij op dat moment geen behoefte hebben aan woorden, maar aan medeleven. Hierin zijn Jobs vrienden tekort geschoten.

Wie met Auschwitz in gedachten in de verleiding komt te gaan twijfelen aan Gods goedheid, doet er goed aan de blik te richten op mensen als Edith Stein, Titus Brandsma, Etty Hillesum en vele anderen, die temidden van de wreedheden in de vernietigingskampen van de nazi's Christus zichtbaar hebben gemaakt; en voor velen tot troost zijn geweest⁸. Wreedheid en onderdrukking zijn alle eeuwen door aan de orde van de dag geweest, zij het niet in de verbijsterende mate van de vernietigingskampen.

Ook bij Job zien we geen twijfel als reactie op de ellende die zijn deel is geworden. Wat hij uitschreeuwt is een steeds herhaald: *Waarom?* Hij smeekt zijn bezoekers: *Vrienden dan toch, heb medelijden met mij, want de hand van God heeft mij geslagen*¹⁴. Dan spreekt hij profetische woorden van hoop: *Ik weet dat mijn Verlosser leeft. Hij zal in deze wereld binnentreden*¹⁵. Gaandeweg ga je in hem trekken van Christus herkennen, lijdend aan het kruis¹⁶. Dit lijden van gelovige mensen is nooit zonder zin, omdat zij temidden van hun moeite en pijn iets van Jezus zichtbaar maken, die als *God-met-ons*¹⁷ het menselijk lijden heeft gedeeld, en christenen de ogen heeft geopend voor een nieuwe werkelijkheid, hier en nu, en voorbij lijden en dood¹⁸. In de woorden van Job: *Al ben ik nog zo geschonden, vanuit dit lichaam zal ik God zien*¹⁹.

Geloof ontwikkelt zich door in geloof te leven; en het inzicht over het lijden groeit in het lijden zelf. Je zoekt niet langer naar het doel hiervan. Met het lijden dat Job heeft getroffen heeft God, die het Satan heeft toegestaan²⁰, wel een bedoeling gehad. Maar in plaats van de vraag te stellen: "*Waarom?*" en je al te zeer te richten op een beoordeling van Gods handelen, waarover nooit het laatste woord kan worden gezegd, is het beter je af te vragen: "*waar-door?*" Zo stel je als gelovige niet God zelf ter discussie, die het lijden toestaat, en misschien in liefde soms zelfs oplegt²¹; maar je vraagt naar de oorzaak van alle lijden. Het antwoord hierop is eenvoudig. Al direct op de eerste bladzijden van de Bijbel wordt het duidelijk gemaakt: de mens (Adam) heeft zich van God afgewend²².

Adam en Eva hebben toegegeven aan de verzoeking om te eten van *de boom van kennis van goed en kwaad*²³; en aan God gelijk te worden²⁴. Waarom zouden ze zijn ingegaan tegen Hem die zij liefhadden? Als het oor wordt geleend aan de boosaardige influistering, wordt de geest verontreinigd door ontevredenheid. Dat eerste mensenpaar, levend in Gods aanwezigheid, bezit de volle kennis van zijn goedheid. Dan willen zij méér, en verliezen alles. Als ze van de appel gegeten hebben, beseffen ze dat het kwaad dat ze hebben leren kennen niets anders is dan de afwezigheid van de goedheid van JAHWEH, waar zij in het paradijs voortdurend deel aan hadden. Ze zijn in de macht gekomen van de bewerker van het kwaad²⁵, die de mensen van God tracht te vervreemden.

Adam en Eva schamen zich, zoals er schaamte is over een leugen; en willen hun zonde verbergen²⁶. Hiermee heeft het lijden zijn intrede gedaan in het menselijk bestaan. Op eigen kracht is er voor hen geen weg terug. Dit geldt voor allen die na hen komen: ze zijn in de macht van het kwaad. Er wordt wel eens laatdunkend over deze *erfzonde* gesproken; maar je hoeft geen theoloog te zijn om te begrijpen wat hiermee wordt bedoeld. Iedereen kan zien, hoe het menselijk tekort zich voortzet van vader op zoon en van moeder op dochter. Het lijden is hiervan een direct gevolg. Het ontstaat waar mensen zich willens en wetens van God afkeren. Wie echter een uitweg zoekt, de eigen onmacht erkent en Hem weer aanroept, ontmoet in Hem een liefdevolle Vader, die verlossing belooft. In de persoon van Jezus, mens met de mensen, heeft Hij zijn liefde ten volle geopenbaard. Dit zegt de Heer: Wie hem liefheeft wordt hierdoor gerechtvaardigd en met Mij verzoend.

Het lijden brengt de mensen bij God terug. Het vervolg van het verhaal in genesis vertelt hoe Kaïn, de zoon van Adam en Eva, in jaloezie zijn broer Abel vermoordt. God, die wil dat alle mensen behouden worden, verzwaart dan de moeite in Kaïns bestaan. Voortaan zal de aarde niet meer haar volle vrucht voortbrengen; en moet de mens door veel inspanning in leven zien te blijven²⁷. Was dit niet het geval, dan zou hij zich nimmer tot God bekeren. "Tijdens de oorlog zaten de kerken vol", zo zeiden de mensen na 1945. Het is helaas waar, dat de mens zonder moeite en zorg niet naar God op zoek gaat. Alle profeten getuigen hiervan; en de psalmist verzucht: *Toen riepen zij in hun angst tot de HEER en Hij redde hen uit de benauwdheid*²⁸. Niet dat Hij de oorlog zou hebben aangesticht: dat is een lasterlijke gedachte. De oorlog is een gevolg van het voortwoekerende kwaad. Maar temidden van alle ellende laat de goede God zich vinden door wie oprecht naar Hem op zoek gaan.

Bij het lijden hoort de angst voor het onbekende na de dood. Toch zouden de meeste mensen niet graag voor altijd in deze gewelddadige wereld willen blijven voortleven. Je wilt niet blijven - en je wilt niet dood. In deze innerlijke onzekerheid gaan zij zoeken: "Houdt met de dood alles op; en vergaan we tot levenloos stof? Is het geestelijke leven dan niet meer dan een illusie, die verdwijnt als het lichaam niet meer functioneert? Wat is dan de zin van dit bestaan? Of is er iets dat blijvend is, ook na de lichamelijke dood?" Ja, dat is er. Gelukkig zijn de eenvoudigen van geest, die zich niet afsloven met stapels boeken en evenveel opinies en spitsvondigheden, maar het antwoord zien in het gelaat van Jezus, in wie de Schepper van de wereld zich aan de mensen openbaart. In de natuur wordt Gods almacht duidelijk; maar in Jezus wordt zijn liefdevolle goedheid zichtbaar, die in de psalmen wordt bezongen, waarover alle profeten spreken en waar heel de geschiedenis van Israël van getuigt.

Gelukkig zijn zij, die hier iets van ervaren; en het kunnen beamen: Werkelijk, hier kan begin noch einde aan zijn! Zij staan aan het begin van nieuw leven, waartoe Jezus de deur²⁹ is geworden. Hij heeft niet aan zichzelf gedacht; maar in mateloze liefde voor allen heeft hij zich ten einde toe gegeven. Gedurende de marteling aan het kruis verzorgt hij zijn moeder, hij troost de misdadiger, die vol van berouw om zijn gebed vraagt, en verdraagt de spottende opmerkingen van de oversten van de religie. Stervend aan het kruis opent hij voor allen die hem liefhebben de Schrift met de aanvangswoorden uit psalm 22: *Mijn God, mijn God, waarom hebt U mij verlaten?* David spreekt in deze psalm duizend jaar tevoren niet alleen over zichzelf. Hij profeteert over de komende Messias, die in zijn eigen lichaam en ziel dit lijden voor allen zal ondergaan.

Christenen die het lijden niet ontvluchten, weten zich niet alleen. Als zij het in gelovig vertrouwen op zich nemen, gaan zij de waarheid ervaren van Jezus' woorden: *Kom tot mij, als je uitgeput bent en onder een last gebukt gaat, en ik zal je rust en verlichting schenken. Neem je juk op je schouders en leer van mij: ik ben zachtmoedig en nederig van hart; en je zult rust vinden voor je ziel; want mijn juk is zacht en mijn last is licht*³⁰. Titus Brandsma, één van de slachtoffers van Auschwitz, heeft dit treffend onder woorden gebracht:

*Het leed kwam telkens op mij aan,
onmogelijk het af te weren,
met geen tranen te bezweren,
ik had het anders lang gedaan.*

*Toen ging het boven op me staan,
tot ik stil lag, zonder wenen.
Duldend, wachtend moest ik leren;
en toen eerst is het heengegaan.*

*Dat is nu al een poos geleden,
ik zie het nu van verre nog;
en ik begrijp niet, waarom
toch ik toen zo leed met veel gewezen.*

de ogen van de ziel/Titus Brandsma

psalmgebed: zie Goede Vrijdag I

1) ps 136 2) 2Sam 11 3) Job 1-2 4) Job 8,4 5) Job 42,7 6) Job 42,12 7) Hos 6,6; Mt 9,13; 12,7
8) *de ogen van de ziel* 9) ps 116,10 10) Job 1,8 11) Job 38 12) Job 1,12 13) Job 19,6 14) Job 19,21
15) Job 19,25 16) ps 22,2; Mt 27,46 17) Immanuël, Mt 1,23 18) Joh 5,24 19) Job 19,26 20) Joh 2,6
21) Heb 12,6 22) gen 3,6 23) gen 2,17 24) gen 3,5 25) Satan (Hebr.) betekent *vijand*. 26) gen 3,7v
27) gen 4,12 28) ps 107, 6;13;19;28 29) Joh 10,7 30) Mt 11, 28v

* * *

einde van de 40-dagentijd (A)

PAASTIJD (A)

paaswake (A)

1 ^{ste} lezing:	gen 1,1-2,2	tussenzang ps 104 of ps 33
2 ^{de} lezing:	gen 22,1-18	ps 16* (bewaar uw kind)
3 ^{de} lezing	ex 14,15-15,1	ps 151
4 ^{de} lezing	Jes 54,5-14	ps 30* (mijn God, mijn waarheid)
5 ^{de} lezing	Jes 55,1-11	ps 158*
6 ^{de} lezing	Bar 3,9-15. 32-4,4	ps 19
7 ^{de} lezing	Ez 36,16-28	ps 42* (als een hinde)
8 ^{ste} lezing	Rom 6,3-11	ps 118* (eren wij onze God)
evangelie	Mt 28,1-10	

* gezongen psalmen: zie de liedbundel *al mijn verlangen* nrs 15, 111, 9 en 43

Zij traden op hem toe, omklemden zijn voeten en aanbaden hem.

Adam, letterlijk vertaald *de mens*, in de aanvang volmaakt geschapen (eerste lezing); Abraham, *vader van alle gelovigen*, zwaar beproefd toen hij zijn zoon moest offeren, die *vertrouwde hem uit de dood terug te zullen krijgen*¹ (tweede lezing); en Israël, dat door de zee trekt en zo aan zijn vijanden ontkomt (derde lezing): zij verwijzen allen naar *de nieuwe Adam*², naar *het lam van God*, die zijn eigen zoon als een offer aan de wereld gaf, naar Jezus die zijn volk, in het doopsel vrijgemaakt van schuld, wegleidt door de zee: door deze chaotische wereld. Jezus, de Verlosser van zijn volk, is de Heilige van Israël, de God van heel de aarde (vierde lezing), de Getuige en de Vorst van alle volken (vijfde lezing), de Bron van wijsheid, door de mensen verlaten (zesde lezing), de Heilige die God aan de wereld openbaart en zijn volk reinigt (zevende lezing), en zijn volgelingen in dit leven al doet delen in zijn verrijzenis en het nieuwe leven in het Rijk van God (achtste lezing). Het Oude Testament wijst ernaar vooruit en het Nieuwe Testament vertelt van het wonder dat met Pasen wordt gevierd: de overwinning op de dood voor wie geloven.

De Heer is werkelijk opgestaan Is de omvang van deze gebeurtenis ooit volledig te begrijpen? Wat hier gebeurt overstijgt zozeer het menselijk bevattingsvermogen, dat je het honderd keer kunt horen vóór het een beetje begint door te dringen. Jezus, onze broeder, was dood en is levend geworden! Het is ermeê als met een bericht uit een ver land. Je leest het, maar het gaat niet over jou. Zo horen we het evangelie van de verrijzenis. Het is adembeneemd, maar toch dringt het vaak niet echt door.

Het gaat hier over méér dan alleen iets wonderlijks dat lang geleden in een ander land is gebeurd, en mij persoonlijk verder niet raakt. Het gaat over een God, uit zichzelf onsterfelijk, die zich met de mensen, met mij, heeft vereenzelvigd. Zijn dood is als het ware ook mijn dood; en zijn opstanding is ook mijn opstanding. Zoals Jezus als mens met de mensen is gestorven, zo is hij als eerste van de mensen uit het graf opgestaan. Waarom zou hij

anders na zijn verrijzenis levend aan zijn volgelingen zijn verschenen? Had dit nieuwe leven alleen hemzelf betroffen en niet ook hen die hem toebehoren, dan was hij rechtstreeks naar de Vader teruggekeerd, zijn volgelingen in ontredde achterlatend. Maar nu heeft dit herwonnen leven met allen van doen. Wat hij hier laat zien, dat gaat ook met mij gebeuren! Niet voor niets wordt Jezus de *eerstgeborene uit de dood* genoemd³. Het is te hoog, te veel om in één keer te vatten. Ik moet het steeds opnieuw horen en bij mijzelf overwegen: *de Heer is werkelijk opgestaan* – en ik met hem.

De leiding van de Joodse geloofsgemeenschap in Jeruzalem werd zozeer in beslag genomen door de eigen positie, dat het bericht van een verschijning van engelen bij het lege graf direct in de doofpot moest worden gestopt. Zelfs in de kerk van Christus dringt het ongeloof in de verrijzenis door. Hoe kan iemand zo verregaand onverantwoordelijk zijn? Het gaat hier over leven en dood, en wat daarop volgt. Het gaat over het lot dat alle mensen treft; en hen met het klimmen der jaren steeds meer bezig houdt. Zij zien ouders, broers en zusters, vrienden, collega's en soms zelfs hun eigen kinderen heengaan, tot de dag aanbreekt dat ook zij moeten sterven. En dan? "Dan niets meer", beweren sommigen met een net iets te grote stelligheid, die verraadt dat zij hier in hun hart niet zo zeker van zijn. Zij kennen dezelfde schrik voor het onzekere van de dood, die alleen weggenomen kan worden door het geloof in Jezus, verzezen uit het graf. Zij zien niet hoe onwaarschijnlijk - nee, ondenkbaar – het is, dat de wereldwijde kerk van Christus zonder de verrijzenis tot groei en bloei zou zijn gekomen. Wat hadden de apostelen en missionarissen te vertellen gehad?

Matteüs vertelt hoe Maria Magdalena en nog een andere Maria Jezus bij het graf ontmoeten, hoe zij voor hem neervielen en hem aanbaden. Samen met een groep andere vrouwen hebben zij hem overal gevolgd, de gezinnen gezien die hij verrichtte, en zijn verkondiging gehoord: *Bekeer je, want het hemelrijk is nabij!*⁴ Wat betekent dit hemelse rijk anders dan een nieuw leven, vrij van alle moeite, zorg en verdriet die dit bestaan kenmerken, een leven zonder ziekte en de dreiging van de dood?

Voor christenen betekent de hemel méér dan alleen het ontbreken van alles wat dit huidige bestaan zo zwaar kan maken. Zij ervaren in zijn persoon een onuitsprekelijke goedheid, geheel vrij van zelfzucht en eigenliefde; en zij zien in hem het nieuwe leven en hun eigen hemelse toekomst, waar de dood geen einde aan kan maken. Teneinde dit geloof te bevestigen, verschijnt Jezus vandaag in levende lijve aan de twee Maria's en aan heel de kerk. Samen met de vrouwen aanbidden de gelovigen hem, in wie zij hun eigen toekomst zien, de dood voorbij. Hallelujah!

Tussen het paasfeest anno nu en het hemelse feest in Gods aanwezigheid ligt het leven dat christenen nog rest in deze wereld, tot Jezus' wederkomst voor het laatste oordeel. Heeft zijn verrijzenis hier invloed op? Het zou wel heel droevig zijn als dit niet zo was! Waarom is hij anders mens geworden, dan om zijn leerlingen in zijn leven te doen delen? In de geest zien christenen het tafereel voor zich van de twee vrouwen bij het graf; en knielen met hen neer, in diep ontzag: Jezus leeft! In mateloze liefde met hun lot begaan, heeft hij zich met zijn volk vereenzelvigd en hun bestaan gedeeld.

Als Jezus leeft, dan zullen ook zij leven die in hem geloven en hem liefhebben. Waarom zou hij anders in de geest tot zijn broeders en zusters spreken, dan om hen ervan te doordringen dat hij niet ver is, maar dat hij allen die hem volgen wil leiden, levend met hem, hier en nu? Werkelijk, zijn verrijzenis maakt alles anders. Het leven dat gelovigen nu nog leiden, heeft alleen nog maar met hem van doen. Ach, dat dit toch in alles door mag werken; want hoe zouden wij zijn werk in de wereld kunnen doen, als hij niet met ons was, en ons de kracht en de wijsheid hiertoe gaf?

Ik zal niet sterven, maar leven; en verhalen wat de Heer voor mij deed⁵. In de paasnacht begint deze psalmtekst werkelijkheid te worden voor allen die hun hoop op hem stellen. Alles wat niet bij dit nieuwe leven hoort wordt echter niet één, twee, drie overwonnen. Nu moet blijken dat onze deelname aan Jezus' verrijzenis geen schone droom is, maar realiteit. In de strijd die dit met zich meebrengt laat Jezus zijn volgelingen niet alleen. Al lijkt het soms van niet, hij hoort hun gebed om hulp. Als zij hem met aandrang vragen, leert hij hun te doen waartoe zij van nature niet bereid zijn; en alles los te laten wat hen van hem verwijderd houdt. Zijn Geest zal zijn leerlingen helpen met hem op te staan tot het leven dat duren zal, vandaag en alle dagen die hun nog resten in deze wereld, en tot in zijn hemelse rijk. *Breng dank aan God want Hij is goed, zijn liefdevolle goedheid is eeuwig* (psalm van Pasen).

1) Heb 11,19 2) Rom 5,14 3) Kol 1,18 4) Mt 4,17 5) ps 118, 17

psalm 118

- L Breng dank aan God want Hij is goed;
zijn liefdevolle goedheid is eeuwig.
- A Laat heel zijn volk dit steeds herhalen:
Zijn liefdevolle goedheid is eeuwig.
- L In mijn benauwdheid riep ik tot de HEER;
Hij antwoordde mij, en gaf mij ruimte van leven.
- A Wat kunnen de mensen mij nog doen?
Met de HEER als mijn helper
zie ik met vertrouwen op mijn belagers.

- L Zwaar was ik getroffen, ik kwam welhaast ten val:
toen vond ik de HEER aan mijn zijde.
- A Uit Hem is mijn kracht en mijn blijdschap,
Hij is mij tot Redder geweest.
- L Ik zal niet sterven maar leven;
en verhalen wat mijn HEER voor mij deed.
- A Hij heeft mij wel zwaar getuchtigd,
maar aan de dood mij niet overgegeven.
- L De steen die de bouwers hebben afgekeurd:
Hij is tot hoeksteen geworden.
- A Zo heeft de HEER het bewerkt,
het is een wonder in onze ogen.
- L Dit is de nieuwe dag die God ons heeft gegeven:
laten wij juichen, ons samen verheugen!
- A Breng dank aan God want Hij is goed;
zijn liefdevolle goedheid is eeuwig.

eren wij onze God (ps 118)

*eren wij onze God en Vader:
zijn goedheid is in eeuwigheid.
Laat heel zijn volk dit nu herhalen:
zijn goedheid is in eeuwigheid.*

*Hoor, hoe de Heer zijn kind rechtvaardigt:
hoe Hij mij zwaar getuchtigd heeft;
hoe Hij mij strafte in genade,
maar aan de dood niet overgeeft.*

*Bouwers, zij wilden niet vertrouwen
de hoeksteen van het heiligdom;
maar de rechtvaardigen: zij bouwen
op hem die was, die is, die komt.*

*Dit is de dag, van God gegeven,
treed binnen in zijn heiligdom.
Zie toch, hoe hij verlicht ons leven,
die van godswege tot ons komt.*

*Hij doet ons voor het altaar knielen,
kom offer hem je dankbaarheid.*

*Aloude woorden ons bezielen:
zijn goedheid is, in eeuwigheid!*

al mijn verlangen, lied 44

* * *

zondag van Pasen 1(ABC)

1 ^{ste} lezing:	hand 10,34-43
psalm 118	zie beneden
2 ^{de} lezing:	Kol 3,1-4 of 1Kor 5,6-8
evangelie:	Joh 20,1-9

Hij zag en geloofde.

Jezus' volgelingen hebben afschuwelijke dagen meegemaakt. Onder hen waren ook zijn moeder Maria en een aantal andere vrouwen die hem overal gevolgd waren, zijn getuige geweest van zijn marteldood aan het kruis; en bleven achter, niet wetend wat te doen. Jezus had zijn leerlingen tot drie keer toe onderricht: *De mensenzoon moet veel lijden, en door de oudsten, hogepriesters en schriftgeleerden verworpen worden; maar na ter dood te zijn gebracht zal hij op de derde dag verrijzen*^{1,2,3}. Dit was hun echter duister gebleven. Ze hadden het niet zo letterlijk opgevat, dat Jezus na zijn dood weer levend voor hen zou staan. Hij had wel Lazarus op de vierde dag na zijn dood uit het graf doen opstaan⁴; maar nu de Heer zelf dood was leek er geen hoop meer te zijn.

*Houd goede moed, ik heb de wereld overwonnen*⁵, zo had Jezus zijn leerlingen voorgehouden. Weliswaar bestond het geloof in de opstanding van de doden *op de laatste dag*⁶, maar dat Jezus zo snel uit de dood zou verrijzen: nee, dat had niemand durven denken. Hier wordt duidelijk dat er aan laatste dag een periode voorafgaat: de tijd van genade, waarin het evangelie wereldwijd verkondigd wordt; en iedereen de kans krijgt zich te bekeren. Wie gedoopt is en met Christus verenigd leeft, heeft deel gekregen aan de eerste opstanding; en is met hem overgegaan van de dood naar het leven.

Tot de dag van vandaag zijn er zelfs in de kerk mensen, die menen dat Jezus' opstanding niet als een historisch feit moet worden opgevat, maar als een bemoedigend verhaal, ter aansporing om op de weg van Jezus voort te gaan. Uit dit soort verklaringen valt niet méér op te maken dan dat de volgelingen van Jezus nu het stokje van hem over moeten nemen, dat zij net als hij moeten gaan leven; en het koninkrijk van God zichtbaar maken. Kort gezegd zou Jezus' boodschap zijn: "Zoals jullie mij hebben zien leven, zo moeten jullie nu ook voortgaan; want ik heb laten zien dat het kan". De ontredning van hen die achterbleven is goed voorstelbaar: "Hoe kunnen wij dat ooit waarmaken??" Inderdaad; want waar zouden zij het gezag vandaan moeten halen om op te treden zoals hij dat had gedaan? Hij was niet getrouwd, hij had vrouw noch kinderen en bezat in de wereld *nog geen plaats om zijn hoofd neer te leggen*⁷. Hij had ouders, familie en werk verlaten; en vervolgens zijn leerlingen geroepen op een wijze, die hen direct alles deed achterlaten om hem te volgen⁸. Hij had de mensen heel anders toegesproken dan zij van hun rabbi's en theologen gewend waren, zodat zij er versteld van stonden; en onder elkaar zeiden: *Een nieuwe leer met gezag!*⁹ Hij had hun zieken genezen, hun bezetenen bevrijd, doden

opgewekt, tot aan het kruis voor zijn vervolgers gebeden en zouden zijn volgelingen dit nu zelf op eigen kracht moeten voortzetten? Nee, op die sabbath na Jezus' dood, op die zaterdag, wisten zij niet wat te beginnen; en zaten zij verslagen bij elkaar.

Was de nood bij de vrouwen iets minder groot omdat zij minder deelden in die loodzware druk van de leerlingen om nu zelf te moeten presteren? Misschien ook werd hun verslagenheid enigszins getemperd door hoop; en deelden zij met elkaar het gevoel dat hun Heer, die zij overal waren gevolgd, die zij hadden liefgehad en nog steeds liefhadden: dat hij hen niet zo reddeloos achter zou laten. Maar ook zij wisten niet hoe het nu verder moest. In die goedstoestand gaat Maria Magdalena, de vrouw die door Jezus van haar aanvallen van bezetenheid was verlost, op die eerste dag van de nieuwe week naar het graf. Er stond nog meer te gebeuren. Haar hoop wordt versterkt als zij het geopende graf ziet. De leerlingen, die zij direct gaat waarschuwen, en die het graf leeg vinden, gaan het ongehoorde nieuws verstaan: de Heer is verrezen, nu wordt alles nieuw!¹⁰

Gedurende veertig dagen, tot aan zijn hemelvaart, zal Jezus aan hen verschijnen; en hen voorbereiden op de verkondiging van het evangelie van dood en verrijzenis. Vijftig dagen na Pasen, op het Pinksterfeest zal dit nieuwe leven worden bekroond door de gave van de heilige Geest. Zij hoeven niet op eigen kracht te gaan; want de Heer is bij hen. Hij hoort hun gebed; en hij helpt hen om te doen wat zij zo graag willen, maar waartoe zij niet in staat zijn.

In de kerk van Christus worden de gelovigen opgewekt tot nieuw leven, om in het voetspoor van Jezus goed te doen aan wie hen haten. De Heer zelf staat hen bij om hun zinnen niet langer te zetten op het aardse, maar op het hemelse. Hij leert het hun door de Geest: *Je leven is nu met Christus verborgen in God*¹¹. Christus is je leven, en als hij verschijnt, zal ook jij bij hem zijn in zijn heerlijkheid. *Dit is de nieuwe dag die God ons heeft gegeven. Laten wij juichen, ons samen verheugen!*

1) Lc 9,22 2) Lc 9,44; Mt 17,22 3) Lc 18,33 4) Joh 11,44 5) Joh 16,33; 6) Joh 11,24 7) Lc 9,58
8) Lc 5,11 9) Lc 4,32 10) 2Kor 5,17 11) Kol 3,3

psalm 118

- L Breng dank aan God want Hij is goed;
A zijn liefdevolle goedheid is eeuwig.
L Laat heel zijn volk dit steeds herhalen:
A Zijn liefdevolle goedheid is eeuwig.
L In mijn benauwdheid riep ik tot de HEER.
A Hij antwoordde mij, en gaf mij ruimte van leven.

- L Hoor: het gejuich om de zege
klinkt op uit de huizen der rechtvaardigen.
- A De hand van de HEER verricht machtige daden.
- L De HEER ondersteunt mij door zijn rechterhand.
- A De hand van de HEER verricht machtige daden.
- L Ik zal niet sterven maar leven,
en verhalen wat mijn HEER voor mij deed.
- A Hij heeft mij wel zwaar getuchtigd,
maar aan de dood mij niet overgegeven.
- L De steen die de bouwers hebben afgekeurd:
Hij is tot hoeksteen geworden.
- A Zo heeft de HEER het bewerkt,
het is een wonder in onze ogen.
- L Dit is de nieuwe dag die God ons heeft gegeven:
laten wij juichen, ons samen verheugen!
- A HEER laat ons uw redding zien,
geef voorspoed aan uw volk!

psalmen & gebeden

eren wij onze God (ps 118)

eren wij onze God en Vader, Gods goedheid is in eeuwigheid.

Laat heel zijn volk dit nu herhalen: Gods goedheid is in eeuwigheid.

Laat al zijn priesters het beamen: Gods goedheid is in eeuwigheid.

Hij roept zijn kinderen bij hun namen. Heer, leid ons tot uw eeuwigheid.

*Hoor hoe de Heer zijn kind rechtvaardigt: hoe Hij mij zwaar getuchtigd heeft;
hoe Hij mij strafte in genade, maar aan de dood niet overgeeft.*

*Bouwers, zij wilden niet vertrouwen de hoeksteen van het heiligdom;
maar de rechtvaardigen: zij bouwen op hem die was, die is, die komt.*

Dit is de dag, van God gegeven, treed binnen in zijn heiligdom.

Zie toch, hoe hij verlicht ons leven, die van godswege tot ons komt.

Hij doet ons voor het altaar knielen, kom offer hem je dankbaarheid.

Aloude woorden ons bezielen: zijn goedheid is, in eeuwigheid!

al mijn verlangen, lied 44

* * *

zondag van Pasen 2(A)

1 ^{ste} lezing:	hand 2,42-47
psalm 118	zie beneden
2 ^{de} lezing:	1Pe 1,3-9
evangelie:	Joh 20,19-31

Wees niet langer ongelovig, maar gelovig.

Als antwoord op de twijfel, niet alleen van Thomas maar ook van enkele andere apostelen en van velen in de kerk, is de eenvoud van deze woorden bepaald verfrissend. Zelfs bij Jezus' hemelvaart, toen allen in aanbidding voor hem knielden, *twijfelden sommigen nog*¹ of ze hem als de almachtige en eeuwige JAHWEH, wiens naam uit eerbied en ontzag niet mocht worden uitgesproken, konden aanbidden. Jezus, mens met de mensen - als een misdadiger gekruisigd - en tevens God met ons, die de liefdevolle goedheid van Jahweh openbaart, opdat mensen van goede wil Hem zullen vinden: dit is het evangelie waar niemand ooit over uitgedacht raakt. De twijfel hierover is een menselijk gegeven waar ieder mee om moet leren gaan. Het is beter innerlijke zekerheid te bevechten over het geloof, dat immers over dood en leven gaat, dan op gezag iets aan te nemen dat je innerlijk niet helemaal kunt beamen.

Twijfel betekent ook onzekerheid over de Schrift: Is deze wel betrouwbaar? Wie met een open geest de vier evangelieën leest en herleest, moet wel onder de indruk komen van de consistentie hiervan, en de integriteit van de schrijvers. Dit zijn geen bedriegelijke woorden, hier worden geen vernuftig samengestelde verzinsels aangeboden. Een wetenschappelijk bewijs van de juistheid van de evangelierverslagen kan niet gegeven worden; maar bij gedurig onderzoek groeit de overtuiging: Dit is waarheid! Zo wordt het geloof gevormd als *bewijs van de dingen die men niet ziet*². Jezus heeft onze dood doorstaan; en verzezen uit de doden doet hij ons delen in het nieuwe leven, de dood voorbij. Wie in dit geloof voortgaat, weet zich met hem verenigd; en heeft de twijfel overwonnen. Jezus, *de steen door de bouwers verworpen, is het fundament van ons geloof* (psalm van vandaag) en *het hoofd van de kerk*³.

Standvastig geloof gaat niet af op uiterlijk vertoon, maar richt zich op het evangelie, waar geschreven staat waar het om gaat: de menswording van God in Christus, in wie de goede God zich heeft geopenbaard. De wonderen die Jezus verrichtte getuigen hiervan. Hij komt hiermee aan de zwakheid van mensen tegemoet. Het mooiste is als Gods kinderen in Jezus geloven om de persoon die hij is; want ál wat een mens van God kan zien is in hem waarneembaar. Het ware geloof ziet zijn liefdevolle goedheid en roept uit: "Werkelijk, hier kan begin noch einde aan zijn!". Zo wordt hij beleden als JAHWEH, als IK BEN. Oog in oog met het eeuwige, geloven christenen in de mens die dit zichtbaar maakt.

Niet allen is dit geloof direct gegeven. Jezus komt hun tegemoet en leert: *Geloof dan om de werken*⁴. Zijn woorden, zijn handelen en de wonderen die hij gedaan heeft, alles is erop gericht de mensen de ogen te openen voor wie hij is; en om hen die tot hem komen tot God te voeren. Bij zelfstandige lezing van het evangelie zal ieder ontdekken dat de tekst voor een belangrijk deel in beslag wordt genomen door de vele wondertekenen, beginnend met de gebeurtenissen rond zijn geboorte en eindigend met zijn verrijzenis en hemelvaart. De evangelist Johannes beklemtoont dit als hij zegt dat de ruimte ontbreekt om alle wonderen die Jezus gedaan heeft in zijn verslag van de gebeurtenissen op te nemen; en hij voegt eraan toe: *Deze bovennatuurlijke dingen zijn geschied en opgetekend, opdat je zult geloven dat Jezus de Christus is, de Zoon van God.*

De Farizeeën verwijten Jezus dat hij zich aan God gelijk maakt. Zij worden woedend als hij zonden vergeeft. *Wie kan zonden vergeven dan God alleen?*⁵ Op de vraag of hij soms meer denkt te zijn dan Abraham, antwoordt hij: *Voor Abraham was, IK BEN*⁶; waarop zij hem wegens godslastering willen stenigen; want IK BEN is hetzelfde als de godsnaam JAHWEH.

Sommigen menen dat Jezus niet meer dan een voorbeeld is geweest; en heeft getoond hoe een mens behoort te leven, want daar gaat het immers om? Maar zouden mensen, die niet in staat zijn de wonderen te verrichten waarmee Jezus zijn macht heeft getoond, wel het grootste van alle wonderen kunnen doen, namelijk zichzelf tot God verheffen, en leven als kinderen van zijn huis? Gezegend zijn allen, die temidden van ongeloof en verwarring blijven volharden op de weg van het geloof, *dat zoveel kostbaarder is dan vergankelijk goud, dat ook door het vuur gelouterd wordt* (eerste lezing).

De voorschriften die Jezus geeft over een goed leven, kunnen ook door wilskrachtige mensen niet op eigen vermogen worden nagevolgd. Wie kan van nature zijn of haar vijanden liefhebben? Wie is nooit kwaad op anderen?⁷ Welke gehuwde kijkt nooit met verkeerde ogen naar het andere geslacht?⁸ Wie bidt er voor zijn of haar vijanden?⁹ Daar is iets bovennatuurlijks voor nodig: de wedergeboorte tot nieuwe mensen¹⁰, die hun weg gaan in geloof, door de Geest van Christus geleid. De geestloze verkondiging van goeddoen met Jezus als voorbeeld maakt de verkondiging moralistisch en saai. Christenen weten wel dat zij goed moeten leven; en komen naar de kerk om daarbij Gods hulp te zoeken. Die genade wordt geschonken door het geloof in Christus. De heiligen zijn onze voorbeelden; maar *Hij is het beeld van de onzichtbare God*¹¹. Hij maakt het zijn leerlingen mogelijk als zijn kinderen te leven¹².

Als Thomas Jezus' handen ziet, en de wond in zijn zijde, roept hij uit: *Mijn Heer en mijn God!* Dit is de belijdenis van de kerk. Evenals de apostelen moeten christenen leren hun

twijfel hierover te overwinnen. Een levend geloof van haar leden vormt het cement van de gemeenschap. Dit geloof wordt gevormd en versterkt als zij *zich ernstig toeleggen op de leer van de apostelen; en trouw zijn in het breken van het brood en het gebed* (eerste lezing). In de brieven van het Nieuwe Testament wordt nader uiteengezet wat die leer inhoudt. Helaas wordt de voorgeschreven lezing hieruit vaak overgeslagen. "Te moeilijk", oordeelde een voorganger; maar dat is te gemakkelijk gezegd. Zijn de kerkgangers van nu soms minder intelligent dan in de tijd van Petrus en Paulus? Dat niet, maar wel minder onderlegd.

goed onderricht is een eerste vereiste, zeker in een tijd waarin twijfel en ongeloof de overhand krijgen, en de kennis van het geloof tot een dieptepunt is gedaald. In de vroege kerk ontwikkelden christenen zich door een grondige voorbereiding op het doopsel tot volwassen gelovigen, bij wie het geestelijke vooropstond en het materiële werd gedeeld. Indien bij kerkgangers twijfel de kop opsteekt, hebben Christenen het voorbeeld van Thomas. Tot hem en tot heel zijn kerk spreekt Jezus vandaag de eenvoudige woorden: *Wees niet ongelovig maar gelovig*. Want - zo leert de apostel - het geloof groeit *door te geloven*¹³. *God, laat ons uw redding zien, geef voorspoed aan uw volk!* (ps 118)

1) Mt 28,17 2) Heb 11,1 3) Ef 1,22 4) Joh 14,11 5) Mc 2,7 6) Joh 8,58 7) Mt 5,22 8) Mt 5,28
9) Mt 5,43 10) Joh 3,39 11) Kol 1,15.17 12) Joh 1,12 13) Rom 1,17

psalm 118

- L Breng dank aan God want Hij is goed;
A zijn liefdevolle goedheid is eeuwig.
L Laat heel zijn volk dit steeds herhalen:
A Zijn liefdevolle goedheid is eeuwig.
L Laat zijn priesters tezamen dit belijden:
A Zijn liefdevolle goedheid is eeuwig.
L Laat allen dit beamen, die leven in eerbied voor God:
A Zijn liefdevolle goedheid is eeuwig.
L Zwaar was ik getroffen, ik kwam welhaast ten val:
toen vond ik mijn God aan mijn zijde.
A Uit Hem is mijn kracht, mijn blijdschap;
Hij is mij tot Redder geweest.
L De steen die de bouwers hebben afgekeurd:
Hij is tot hoeksteen geworden.
A Zo heeft de HEER het bewerkt,
het is een wonder in onze ogen.
L Dit is de nieuwe dag die God ons heeft gegeven:
laten wij juichen, ons samen verheugen!
A God, laat ons uw redding zien,
geef voorspoed aan uw volk!

eren wij onze God (ps 118)

*eren wij onze God en Vader,
 Gods goedheid is in eeuwigheid.
 Laat heel zijn volk dit nu herhalen:
 Gods goedheid is in eeuwigheid.
 Laat al zijn priesters het beamen:
 Gods goedheid is in eeuwigheid.
 Hij roept zijn kinderen bij hun namen.
 Heer, leid ons tot uw eeuwigheid.*

*Hoor, hoe de Heer zijn kind rechtvaardigt:
 hoe Hij mij zwaar getuchtigd heeft;
 hoe Hij mij strafte in genade,
 maar aan de dood niet overgeeft.
 Bouwers, zij wilden niet vertrouwen
 de hoeksteen van het heiligdom;
 maar de rechtvaardigen: zij bouwen
 op hem die was, die is, die komt.*

*Dit is de dag, van God gegeven,
 treed binnen in zijn heiligdom.
 Zie toch, hoe hij verlicht ons leven,
 die van godswege tot ons komt.
 Hij doet ons voor het altaar knielen,
 kom offer hem je dankbaarheid.
 Aloude woorden ons bezielen:
 zijn goedheid is in eeuwigheid!*

al mijn verlangen, lied 44

* * *

zondag van Pasen 3(A)

1ste lezing: hand 2,14.22-32
 psalm 16 zie beneden
 2de lezing: 1Pe 1,17-21
 evangelie: Lc 24,13-35

Hij verklaarde uit alle profeten wat in de schriften op hem betrekking had.

De 'Emmaüsgangers' herkenden Jezus niet, zoals ook Maria Magdalena hem niet herkende, toen ze in de ochtend van zijn verrijzenis bij het graf zag staan¹. Evenmin herkenden de apostelen hem, toen hij hun verscheen aan de oever van het meer². Eerst toen Jezus hen opnam in het visioen van het toekomstige bestaan beseften zij in zijn tegenwoordigheid te verkeren. Zoals ál Jezus' woorden en handelen, is de wijze waarop dit plaatsvond erop gericht het geloofsleven van zijn kerk te versterken.

De verklaring hoeft niet ver gezocht te worden. Leert het gezond verstand niet dat het bovennatuurlijke moeilijker te vatten is dan het aardse? Zie, hoe Jezus zijn leerlingen hierin tegemoet komt. Uit 't veld geslagen door zijn dood, waarmee hun aardse hoop lijkt te zijn vervlogen, neemt hij hun op in zijn nieuwe staat, de dood voorbij, waar zij van nature geen deel aan kunnen hebben; en waar het uiterlijk van de dingen - en ook zijn eigen uiterlijk - heeft afgedaan. *Met brandend hart* horen zij hem aan. Eerst bij hen thuis aan tafel plaatst hij hen weer terug in hun aardse werkelijkheid; en neemt hij vóór zijn vertrek even zijn aardse gedaante weer aan, zodat zij hem herkennen, waarop zij terughollen naar Jeruzalem om hun vreugde met de overige leerlingen te delen.

Zeven weken later wordt met de komst van de heilige Geest in Jeruzalem en na de toespraak van Petrus tot de samengestroomde menigte³ de eerste kerk zichtbaar. Duizenden mensen sluiten zich in de weken die volgen bij de eerste leerlingen aan; en ontvangen het doopsel. Als dan de twee leerlingen uit het evangelie van vandaag samen met de andere gelovigen het brood breken⁴, zullen zij hierbij steeds opnieuw Jezus voor ogen krijgen, zoals hij bij hen thuis in Emmaüs het brood met hen deelde: zijn lichaam, dat hij voor hen en alle mensen gegeven heeft⁵.

In dit sacrament weten christenen zich één met hem, die als eerste van de mensen het Rijk van God is binnengegaan; en die hun door zijn Geest de Schrift opent, zoals toen op de weg naar Emmaüs. Voorheen was JAHWEH voor hen een hoog en verheven onbekende; maar *de eniggeboren Zoon heeft Hem doen kennen*⁶. Werkelijk, alles wat aan de menswording van God voorafgaat, zoals het beschreven staat in het Oude Testament, moet wel op dit adembenemende wonder betrekking hebben!

Een treffend citaat uit de toespraak van Petrus is de profetie van David uit psalm 16: *U laat mijn ziel niet over aan het dodenrijk, uw heilige zal het bederf niet zien*. David, die gestorven en begraven is, spreekt hier niet over zichzelf, maar voorzegt de opstanding van de Messias. In het Nieuwe Testament worden ook veel andere psalmen geciteerd, om aan te tonen dat in Jezus de belofte aan het oude Israël is vervuld. Stervend aan het kruis opent hij zijn leerlingen nog de Schrift met de psalmwoorden: *Mijn God, mijn God, waarom hebt U mij verlaten?*⁷; en: *Vader, in uw handen beveel ik mijn geest*⁸.

Wie eenmaal tot dit inzicht is gekomen, gaat de wet en de profeten en de psalmen lezen als één lange profetie over de menswording van God, over Jezus die als een dienaar in ons midden heeft geleefd, over zijn dood en verrijzenis en zijn wederkomst voor het oordeel; want - zoals Petrus leert - *van hem leggen alle profeten getuigenis af*⁹. Hij is *het lam zonder vlek of gebrek* (tweede lezing) waarnaar het paaslam verwijst, dat geslacht werd op de vooravond van de uittocht uit Egypte¹⁰.

Dit vertrek van het oude Israël uit Egypte is een voorafbeelding van de kerk van Christus, die zich losmaakt uit een wereld die beheerst wordt door de macht van de duisternis. Johannes de Doper wijst de verlosser aan en verklaart: *Ik ben gekomen om zijn weg te bereiden*¹¹. Mozes heeft hem voorgezegd als *de profeet*¹². Jesaja, de eerste van de vier grote profeten uit het Oude Testament, heeft hem uit de verte zien komen als *dienaar van de Heer*, van wie op Goede Vrijdag wordt gelezen: *Hij was veracht en door de mensen verlaten*¹³. Jesaja spreekt niet over zichzelf als hij zegt: *De Geest van JAHWEH rust op mij, (...) om het jaar van Gods genade af te kondigen*¹⁴. Honderden jaren later, in de synagoge van Nazareth, verklaart Jezus: *Heden is dit schriftwoord voor uw oren vervuld*¹⁵.

*De maagd zal zwanger worden en een zoon baren; en men zal hem de naam Immanuël geven, hetgeen betekent: God met ons*¹⁶. Deze woorden van Jesaja worden in het evangelie betrokken op de geboorte van Jezus¹⁷. Waar zou de profeet ook anders over kunnen spreken dan over dit alles overheersende mysterie van de menswording van God? Zonder dit evangelie kan er geen verlossing zijn. Als hij alleen zou doelen op de omstandigheden van de nu lang vervlogen tijd waarin hijzelf leefde, wie zou er dan - uitgenomen een handjevol historici - nog in deze woorden geïnteresseerd zijn?

Petrus legt uit dat de genade, bestemd voor de kerk, door de oude profeten is voorgezegd. *Sprekend door de Geest van Christus voorspelden zij al het lijden dat over Christus zou komen, en de daarop volgende verheerlijking*¹⁸. De vier evangelisten, Paulus en de overige schrijvers van het Nieuwe Testament hebben als getrouwe opvolgers van de profeten de woorden van God aan zijn kerk doorgegeven; en het evangelie verkondigd van verlossing door zijn Messias Jezus.

Moet dan de Schrift van kافت tot kافت letterlijk worden genomen? Nee. In de *bergrede*¹⁹ verklaart Jezus hoe de wet van God naar de geest moet worden genomen. Als voorbeeld: bij het gebod *Gij zult niet doden* dienen christenen te beseffen dat je ook met de mond kunt doden. De goede God zal zijn kinderen doen verstaan waar het in de Schrift om draait²⁰; en hun leren naar zijn wil in de wereld te leven, door zijn Geest geleid.

Een oude vriend vroeg mij eens het evangelie kort samen te vatten. Op mijn antwoord "God is mens geworden om de mensen tot God te verheffen", was 't even stil; en toen zei hij: "Als dat waar zou zijn dat zou alles anders maken!" Een betere preek kon ik me niet wensen! Zo belangrijk is het onderricht, dat om te beginnen door Paulus in zijn brieven wordt gegeven. In de eerste eeuwen was de catechese de eerste prioriteit. Nieuwe christenen werden niet tot de kerk toegelaten dan na een grondige voorbereiding, die wel twee jaar kon duren. Jezus heeft het zijn volksgenoten voorgehouden: *Abraham verheugde zich mijn dag te*

*zien*²¹. Deze 'dag' is de tijd van genade tussen komst en wederkomst: de periode van de wereldwijde verkondiging van het evangelie, waarvan de dichter profeteert: *De einden der aarde zullen de redding van onze God aanschouwen*²². Deze verkondiging is aan de kerk toevertrouwd. Tot allen die hiertoe behoren spreekt de profeet: *Laat je handen niet verslappen, Sion, want de Heer je God zal binnen je muren zijn, een reddende held*²³. Elke dag dient ermee gevuld te zijn dit in gedachten, woorden en daden waar te maken. Alles wat zonder dit geloof wordt gedaan is verloren tijd. *Heer, U bent mijn God, mijn enig goed; ik heb niets buiten U* (psalm van deze zondag).

1) Joh 20,14 2) Joh 21,12 3) hand 2,14vv 4) hand 2,46 5) Lc 22,19 6) Joh 1,18 7) Mt 27,46; ps 22,1
 8) Lc 23,46; ps 31,6 9) hand 10,43 10) Joh 1,29; ex 12,21 11) Joh 1,21 12) Dt 18,18 13) Jes 53,3
 14) Jes 61,1v 15) Lc 4,19 16) Jes 7,14 17) Mt 1,23 18) 1Pe 1,11 19) Mt 5,7 20) Voor het verstaan van de Bijbel zie [www.gelovenbeleven.nl/ik_geloof/deel IV.2.3](http://www.gelovenbeleven.nl/ik_geloof/deel_IV.2.3) 21) Joh 8,56 22) ps 98,3 23) Sef 3,16

psalm 16

- L Mijn God, bewaar uw kind;
 bij U zoek ik mijn toevlucht.
- A U bent mijn God, mijn enig goed; ik heb niets buiten U.
- L De heiligen heb ik lief;
 maar wie andere goden volgt roept onheil af.
- A Ik heb geen deel aan hen;
 ik wil zelfs hun namen niet noemen.
- L Mijn God, U bent mijn erfdeel, mijn bezitting;
 mijn levenslot is veilig in uw hand.
- A Het meetlint viel mij op een liefelijke plaats;
 een heerlijk erfdeel viel mij toe.
- L Ik dank mijn God, Hij heeft mij onderwezen;
 zelfs in mijn slaap leer ik Hem innerlijk verstaan.
- A Onafgebroken denk ik aan mijn God;
 van Hem is mijn gemoedsrust, omdat Hij bij mij is.
- L Mijn hart is verheugd en mijn binnenste juicht:
 ook mijn lichaam mag rusten in hoop.
- A U laat mijn ziel niet over aan het dodenrijk,
 uw heilige zal het bederf niet zien.
- L U wijst mij de weg naar het leven;
 bij U is vreugde, altijd door.
- A Nu vind ik mijn blijdschap in kennis van U,
 ik mag U voor eeuwig genieten.

bewaar uw kind (psalm 16)

*Bewaar uw kind dat bij U schuilt. O Heer, U bent mijn herder,
mijn enig goed, ik heb niets buiten U; leidt U mij verder!*

*Zo spreekt de Heer: wie Mij behoort, zal delen in mijn vrede.
Ik houd Mij ver van wie mijn woord verlaten en vertreden.*

*Mijn erfdeel is mijn Heer en God, ik word door U gedragen!
U geeft mij rust, mijn levenslot verheugt mij al mijn dagen.*

*Ik dank mijn Heer, Hij die mij leert, zelfs als ik lig te slapen.
In al mijn gangen, ik probeer mijn herder te behagen.*

*Mijn hart verheugt zich, ik ben blij: Hij doet mij veilig wonen.
Met ziel en lichaam doet Hij mij verrijzen uit de doden.*

*Mijn enig goed, die mij behoedt: U wijst de weg ten leven.
Nu deel ik in uw overvloed: uw vreugde, mij gegeven.*

al mijn verlangen, lied 15

* * *

zondag van Pasen 4(A)

1ste lezing: hand 2,14.36-41

psalm 23 zie beneden

2de lezing: 1Pe 2,20-25

evangelie: Joh 10,1-10

Ik ben de deur van de schapen

Op kernachtige wijze wordt vandaag de boodschap duidelijk waar heel de Schrift van getuigt: *Ik ben de weg en de waarheid en het leven; en: Niemand komt tot de Vader, tenzij door mij¹; en: Wie mij ziet, ziet de Vader².* De liefdevolle goedheid van de Vader - het kan niet vaak genoeg herhaald worden – is in Jezus volmaakt zichtbaar. Wie zou tot God willen naderen buiten hem om? Wie zich van Jezus afwendt, keert de goede God de rug toe; en veroordeelt hiermee zichzelf tot de verschrikking van een leven buiten Hem. In de huidige wereld wordt de leegheid van zo'n bestaan nog gemaskeerd door de vele afleiding die de wereld biedt en door de zorgen die het leven met zich meebrengt. Maar daarna? *Als zij uit de droom ontwaaken: o God, dan kent U hen niet³.*

De schapen verstaan de stem van de herder, vol van liefde, die hun in het geweten waarschuwt als zij dreigen af te dwalen. Zij bekeren zich van wat niet deugt, om de nabijheid te kunnen genieten van hem die hun het eeuwige leven leert. Zij schenken hun liefde niet aan voorbijgaande dingen, maar aan de Auteur van al het zijnde⁴; en bezingen Hem in de psalmen. *Hoe goed is het, om dicht bij God te leven! In Hem is mijn vertrouwen; laat al mijn doen en laten hiervan getuigen⁵.* Dit klinkt misschien gemakkelijk; maar het is een

levenslange strijd de eigen belangen en voorkeur aan de kant te zetten en de herder te volgen. Zo maakt hij het waar: *Waar ik ben, daar zal ook mijn dienaar zijn*⁶.

Aangewezen op hun eigen kracht zullen de schapen al gauw de moed opgeven. Maar zij zijn onderweg niet zonder hulp van de herder. Hij voert hen - zoals de psalm van deze zondag het zegt - *naar een groene wei en stromend water*, naar een plaats die vreemd blijft voor wie hem niet daadwerkelijk volgen. Waarom zijn er zo veel christenen voor wie deze bekende bijbelse woorden niet méér zijn dan alleen poëtische taal? Omdat zij zeggen Jezus te willen volgen, maar tegelijkertijd willen vasthouden wat zij hebben. Zijn schapen echter luisteren naar zijn stem: *Wie mijn volgeling wil zijn, moet mij volgen door zichzelf te verloochenen en zijn kruis op te nemen*⁷.

Allen die de herder toebehoren gaan delen in zijn opdracht; en verlangen *de wil te doen van Hem die mij gezonden heeft*⁸. Dit betekent dat zij ook in zijn lijden zullen delen. *Christus heeft voor jou geleden; en je een voorbeeld nagelaten. Je moet in zijn voetstappen treden* (tweede lezing). Hij maakt het echter tot een lichte last, door zijn Geest die hij zijn volgelingen doet toekomen, de Geest die in de Bijbel wordt aangeduid als levend of stromend water⁹.

Meer dan ooit heeft de kerk behoefte aan christenen die dagelijks ernst maken met hun geloof. Aan wie anders zouden buitenstaanders de alles overtreffende waarde van dit geloof moeten aflezen? De schandalen die de kerk van Christus teisteren zijn een ramp voor haar aanzien; en ook voor die menigte van zoekende mensen die zich niet thuis voelen in een wereld die jaagt naar bezit, vertier en succes, en die geen bevrediging vinden in shoppen en reizen, noch in de dagelijkse sleur van TV, computerspelen en internet. Zij zien wel de ellende in de wereld, maar beseffen dat zij niets kunnen uitrichten zolang zij hun eigen problemen niet hebben opgelost. Als de kerk hen niet opvangt, waar kunnen zij dan nog heen? Zij zoeken vaste grond onder de voeten. Dat fundament is Christus, die zijn volgelingen een nieuw begin van leven geeft.

De schapen die niet stilstaan maar Jezus volgen, zijn als wegwijzers in een wereld die meer en meer de koers kwijt raakt. Worden zij uitgescholden, dan schelden zij niet terug. Zij doen goed aan wie hen dwarszitten, door het geloof in Christus die in hen woont¹⁰. Het lidmaatschap van zijn kerk is voor hen geen vrijblijvende zaak. Het gaat om leven en dood, zoals Petrus het samengestroomde volk op de eerste pinksterdag van de kerk oproept: *Red jezelf uit dit ontaarde geslacht*. Betekent de naam Jezus niet *God redt*? Er is geen ander dan hij, die kan verheffen uit de zelfzucht, waarin mensen levend dood zijn¹¹.

Laat niemand de oren sluiten voor de waarschuwing: *Je hebt de naam dat je leeft, maar je bent dood. Herstel wat je rest aan leven, en dreigt te sterven*¹². Dit leven is in Christus. Het evangelie van vandaag noemt hen *dieven en rovers*, die beweren ook langs andere wegen het Rijk van God binnen te kunnen gaan. Deze leraren ontnemen hun volgelingen het kostbaarste wat zij hebben: de vrede van hun ziel, die nergens anders gevonden kan worden dan bij Christus, *de deur van de schapen*, de toegang tot eeuwig leven.

Mocht iemand verklaren vrede te hebben gevonden bij een sekte, een goeroe, of welke *dieven en rovers* zich ook aandienen: geloof het niet. De wens is hier de vader van de gedachte. Vroeg of laat zal aan het licht komen dat men zich te snel heeft overgegeven aan wat geen uitkomst biedt. Allen die openstaan voor de Geest van Christus, om hem te kunnen dienen, zullen gaandeweg duidelijker zijn stem gaan verstaan. Zij zullen zeker geen vreemde volgen, maar van hem wegluchten omdat zijn stem hun tegenstaat.

Een schijnbaar ruimhartige opvatting is de stelling dat alle godsdiensten gelijkwaardig zijn; en dat het van hoogmoed getuigt de weg van Christus als de enig juiste te zien. Maar indien de basis van het christelijk geloof juist is, en God in Jezus mens is geworden: wie zou dan een andere weg tot Hem kunnen aangeven? De andere monotheïstische godsdiensten ontkennen de menswording ten stelligste. Maar, zal men zeggen, moeten we dan die andere godsdiensten, die evenals wij één goede God belijden, geheel verwerpen omdat zij de menswording en verrijzenis van Jezus afwijzen? Zeker niet. Veeleer is respect op z'n plaats voor allen die in één almachtige en goede God geloven.

Christenen hebben de dure plicht hun geloof voor te leven en zo nodig te verwoorden. Het verschil met andere godsdiensten is de belijdenis dat God niet onbereikbaar ver is, maar zich tot de wereld heeft neergebogen. Hij doet zich kennen in Jezus Christus. Deze verkondiging van Jezus als God-met-ons wordt door velen verworpen, als zouden er twee goden zijn. De juiste houding in dit geschil is allen lief te hebben; en die ene God, die de harten van zijn kinderen zoekt te bewonen, zichtbaar en verstaanbaar te maken. Hij houdt van alle mensen; en ook niet-christenen zullen eens - bij dit leven of hierna - Jezus mogen zien: de menselijke liefde en goedheid van God in persoon. Wie hem liefheeft wordt op de dag van het oordeel door dit geloof gerechtvaardigd; maar wie zich afwendt, keert zich af van de levende God. Er is geen ander dan Jezus, door wie de wereld behouden kan worden. Met recht noemt hij zich *de deur naar het leven. In het huis van de HEER mag ik wonen, tot in lengte van dagen* (psalm 23).

1) Joh 14,6 2) Joh 14,9 3) ps 73,20 4) Joh 1,3 5) ps 73,28 6) Joh 12,26 7) Mt 16,24 8) Joh 4,34
9) ps 42; ps 46; ps 110; Jes 30; Jes 35; Jes 44,3; Jer 31,9; Ez 47; hoogl 4,15; Zach 14,8; Joh 4,14; Joh 7,38; e.a.
10) Gal 2,20 11) Ef 2,1 12) openb 3,2

psalm 23

- L De HEER is mijn herder,
't ontbreekt mij aan niets.
- A Hij voert mij naar een groene wei,
aan rustig water mag ik drinken.
- L Ik leef weer op;
Hij leidt mij op 't rechte spoor, omwille van zijn naam.
- A Ik vrees geen kwaad, al ga ik door het dal van de dood;
want U bent bij mij, uw herdersstaf stelt mij gerust.
- L U richt voor mij een maaltijd aan,
voor ogen van mijn belagers.
- A Dan zalft U mij met olie* op het hoofd, *H Geest
zodat ik overvloei van vreugde.
- L Uw goedheid en uw liefde begeleiden mij,
alle dagen van mijn leven.
- A In het huis van de HEER mag ik wonen,
tot in lengte van dagen.

*psalmen & gebeden***mijn herder is de Heer (psalm 23)**

*Mijn herder is de Heer, mijn God,
die al de zijnen kent.*

*Hij ziet mijn nood, Hij keert mijn lot,
Ik vind mijn rust in Hem.*

*De Heer, mijn herder, leidt mij voort;
Hij luistert als ik roep.*

*In stilte wordt een stem gehoord:
mijn herder die mij hoedt!*

*Hij voert mij naar een groene wei,
geeft voedsel aan mijn ziel.
Aan rustig water voert Hij mij,
zijn Geest verlaat mij niet.*

*En als mijn weg door dalen gaat:
de Heer is aan mijn zij.
Ik heb geen angst, ik vrees geen kwaad,
zijn woorden troosten mij.*

*Nu offer ik de Heer mijn dank,
Hij maakt zijn tafel klaar.
Dan is Hijzelf tot spijs en drank,
zijn koninkrijk is daar!*

liedbundel al mijn verlangen, lied 87

* * *

zondag van Pasen 5(A)

1ste lezing: hand 6,1-7
 psalm 33 zie beneden
 2de lezing: 1Pe 2,4-9
 evangelie: Joh 14,1-12

Geloof je niet dat ik in de Vader ben, en de Vader in mij is?

Jezus, *de deur van de schapen*¹, laat er geen misverstand over bestaan dat er geen andere weg ten leven is dan door het geloof in hem, die leert: *Ik en de Vader, wij zijn één*²; en: *Vóór Abraham was, ik ben*³. IK BEN, dat is JAHWEH, de naam van God⁴! De Farizeeën waren verontwaardigd dat hij, een onaanzienlijk mens, zich aan God gelijk stelde; en dreigden hem te stenigen. Jezus echter, in plaats van te vluchten, tracht hen zachtmoedig tot inzicht te brengen. *Als ik de werken van de Vader niet doe, behoeven jullie niet te geloven; maar als ik ze wel doe* De wonderen moeten de mensen er de ogen voor openen dat in hem meer dan een profeet in ons midden heeft geleefd⁵. Oprecht geloof neemt Jezus aan om wie hij is, een mens zonder bedrog, vol van goedheid en waarheid, wijsheid en liefde.

Wat zou een mens anders van de Schepper God kunnen zien, dan in Jezus zichtbaar is?⁶ Gods almacht is in de schepping voor iedereen waarneembaar; maar zijn goedheid wordt openbaar in Jezus - en in zijn volgelingen, voor zover zij zichzelf vergeten en door zijn Geest worden geleid. *Als levende stenen worden zij gevoegd in een geestelijke tempel*: in de kerk van Christus, waarvan Jezus zelf de hoeksteen is (tweede lezing). Dit geloof bindt christenen samen: Christus in mij en in jou. Zo wordt een geloofsgemeenschap tot een aantrekkelijke plaats voor zoekende mensen, die verlangen naar een geestelijk tehuis.

De schriftgeleerden eisten gehoorzaamheid aan de wet; maar het evangelie leert het geloof in de mens geworden God, naar wie de wet vooruitwijst. Als zijn leerling Filippus aan Jezus vraagt hem de Vader te tonen, krijgt hij hetzelfde te horen als de schriftgeleerden: *Geloof je niet dat ik in de Vader ben, en de Vader in mij is? Geloof het dan om de wonderen die je mij ziet doen.* Als Jezus aan het begin van zijn publieke optreden tijdens een bruiloftsfeest water in wijn heeft veranderd, tekent Johannes hierbij aan: *Zo maakte hij een begin met zijn tekenen; en openbaarde hij zijn grootheid*⁷. Vandaag wordt in het evangelie opnieuw de betekenis van de wonderen beklemtoond. *Zij zijn opgetekend opdat je zult geloven dat Jezus de Christus is, de Zoon van God*⁸.

Theologen die de God-gelijkheid van Jezus afwijzen, menen dat de wonderverhalen in de vroege kerk zijn gecomponeerd, om de figuur van Jezus extra glans te verlenen, of ook om een bepaalde boodschap over te brengen. Hun uitgangspunt is het ongeloof dat Jezus

geen macht heeft over de schepping. Het aantal beschreven wonderen is echter te groot en te gedetailleerd om ze als fantasieverhalen te kunnen bestempelen. Daarbij is de boodschap die deze wonderen volgens hen willen verkondigen, meestal zo voor de hand liggend, dat geen weldenkend mens het in z'n hoofd zou halen hiervoor zulke verhalen te bedenken. De evangelist Johannes verklaart keer op keer met welke bedoeling Jezus zijn wondertekenen heeft verricht: namelijk om twijfelende mensen te bevestigen in het geloof dat hij als God met ons hier toe de macht bezit.

Dit ongeloof van moderne schriftgeleerden is zo oud als de kerk. Paulus is er kort over: *Als Christus niet verrezen is, is het geloof waardeloos*¹⁰. Hiermee raakt de apostel het hart van de boodschap van de kerk. Door het werk dat Jezus in de wereld heeft verricht zijn allen die geloven bevrijd uit de macht van zelfzucht en eigenliefde. Niemand is hier van nature vrij van; en niemand kan zich hier op eigen kracht uit kan verheffen, om - gelijk de engelen - te leven als een burger van het hemelrijk¹¹. Jezus, de *hoeksteen* van de kerk¹², is gekomen om de mens van de zonde vrij te maken; en de hemel te ontsluiten door het geloof in hem.

Hoe dit kan? Als Jezus vandaag aan zijn leerling Filippus en aan heel zijn kerk voorhoudt: *Geloof mij, ik ben in de Vader en de Vader is in mij*, dan houdt deze twee-eenheid een belofte in. Wat hij hier zegt over zichzelf zal gelden voor allen die hem toebehoren. Zoals Jezus wordt genoemd God-met-ons, kan de Geest die hij de gelovigen schenkt het beste worden begrepen als God-in-ons, naar het woord van de apostel: *Ik ben het niet die leef, maar Christus die in mij woont*¹³. Paulus werkt dit in zijn brieven - onmisbare uitleg van het evangelie - volledig uit. Zoals Christus door de macht van zijn Vader uit de doden is opgewekt, kunnen ook allen die met hem zijn verbonden, een nieuw leven gaan leiden¹⁴ door het geloof in hem, *die in de harten woning maakt*¹⁵.

Zo is Jezus niet alleen *in de Vader*, maar ook in allen die met hem zijn verenigd, met de doop als bezegeling. *De rechtvaardige zal leven door het geloof*, en de goede vruchten hiervan voortbrengen. Het is haast niet te bevatten, zo alles vernieuwend is dit evangelie. Is er een groter wonder denkbaar dan een humeurig mens die aangenaam in de omgang wordt, moedeloosheid die plaats maakt voor opgewektheid, of hebzucht die wijkt voor zelfverloochening? Christus wordt zichtbaar in allen die zichzelf vergeten om hem te mogen ontvangen. Zij zijn als *levende stenen* van zijn kerk, een *koninklijk priesterschap* (eerste lezing), lichten in de wereld¹⁶ en wegwijzers naar de hemel. Tot hen zegt Jezus: *Wees niet bezorgd, in het huis van mijn Vader zijn vele woningen*.

De Willibrordvertaling spreekt van 'ruimte voor velen'; en in de versie van 1995: 'kunnen velen verblijven'. Dit is wel erg vrij vertaald naar de gedachte dat in de hemel genoeg

plaats is. Wie twijfelt daaraan? De letterlijke tekst: *In het huis van mijn Vader zijn vele verblijven* sluit aan bij het spraakgebruik van het Nieuwe Testament. Als de Geest van Christus in mij is, waar verblijft Hij dan? In mijn hoofd misschien? Maar waar dan? In mijn hersens? Het is moeilijk voor te stellen. Zou de Geest van God een vergankelijke omhulling nodig hebben? Als dit lichaam sterft, zou ik Hem dan verliezen omdat ik Hem geen ruimte meer kan bieden? De plaats waar Hij verblijft is evenals Hijzelf geestelijk. Hij verblijft in de ziel. In een materialistisch tijdperk, waarin alle aandacht naar het lichaam gaat, wordt dit woord ziel weinig meer gehoord. Toch is het niet moeilijk te begrijpen. Het heeft betrekking op innerlijk leven: op blijdschap en verdriet, op hoop en moedeloosheid, op angst, zorgen, liefde en haat, eerzucht, hebzucht en ijdelheid, offervaardigheid en medeleven, kortom op het geestelijk leven, dat zich afspeelt in de ziel als *geestelijke woning*.

Wie de absolute goedheid en waarheid in Jezus bewondert, en in het verlangen met hem te leven het eigenbelang laat varen; wie de eerzucht verruilt voor nederigheid om hem te mogen kennen; wie zo een zuchtje mag ervaren van het hemelse leven, zal de woorden van de apostel beamen: *Wij zouden liever uit dit lichaam verhuizen en onze intrek nemen bij de Heer*¹⁷. De persoon, de ziel, verlaat het lichaam om binnen te gaan in de hemel, waar voor elke gelovige een eigen plaats is. Bij het sterven gaan de zielen niet op in één 'wereldziel', zoals sommigen beweren; maar zullen zij als aparte personen voor Gods troon verschijnen, als gescheiden 'woningen', vervuld van zijn Geest, om voor eeuwig bij Hem te zijn. Christenen delen het wondermooie vooruitzicht in een nieuw en geestelijk lichaam in de hemel te zullen verblijven, als de mensen zoals God elk van hen bij hun schepping heeft bedoeld¹⁸.

Deze hoop versterkt het verlangen van gelovigen door de Geest van Christus te leven. Hij bindt hun op 't hart: *Wat je ook zult vragen in mijn naam, ik zal het doen*. Uiteindelijk komen al hun gebeden hierop neer, dat zij vragen dat Christus door hun wijze van leven bekend zal worden. Zij zijn geroepen het werk voort te zetten dat tweeduizend jaar geleden begonnen is; en de goedheid van God zichtbaar en verstaanbaar te maken, opdat mensen van goede wil het leven zullen vinden; want niemand komt tot de Vader tenzij door hem. Jezus zelf zal hun dit mogelijk maken; ja, zij zullen zelfs grotere wonderen doen dan hij. Dit is niet zo onwaarschijnlijk als het lijkt. Het gaat hier om het grootst denkbare wonder van mensen die de zelfzucht als met Christus gekruisigd beschouwen¹⁹; en op weg gaan met hem, die de zielen van de gelovigen bewoont²⁰. *Ons hart verheugt zich in Hem; zijn heilige naam doet ons vertrouwen* (psalm van deze zondag).

1) Joh 10,7 2) Joh 10,30vv 3) Joh 8,58 4) ex 3,14 5) Joh 14,6 6) Joh 1,18
 7) Joh 2,11 8) Joh 20,31 9) Joh 2,11; 3,2; 10,21-38; 11,42; 12,9vv; 12,30; 12,37; 14,11; 15,24; 20,31 10) 1Kor 15,17
 11) Fil 3,20 12) ps 118,22; Ef 2,20 13) Gal 2,20 14) Rom 6,4 15) Ef 3,17 16) Mt 5,16 17) 2Kor 5,8
 18) 1Kor 15,44v 19) Rom 6,6 20) Kol 1,29

psalm 33

- L *De rechtvaardigen juichen voor God;
zij zingen een nieuw lied, die eerlijk in het leven staan.*
- A Breng dank aan God bij de gitaar;
en zing voor Hem je psalmen bij de harp.
- L Het woord van God is betrouwbaar,
al zijn werken getuigen van waarheid.
- A In recht en rechtvaardigheid heeft Hij behagen;
heel de aarde spreekt van zijn goedheid.
- L De ogen van God zijn op hen die Hem vrezen;
en op zijn liefdevolle goedheid hopen.
- A Hij verlost hun ziel van de dood;
in hongersnood bewaart Hij hun leven.
- L Vol verlangen zien wij uit naar de HEER;
Hij is onze Helper en Beschermmer.
- A Ons hart verheugt zich in Hem;
zijn heilige naam doet ons vertrouwen.

psalmen & gebeden

* * *

zondag van Pasen 6(A)

1ste lezing: hand 8,5-8.14-17
 psalm 66 zie beneden
 2de lezing: 1Pe 3,15-18
 evangelie: Joh 14,15-21

Op die dag zul je weten dat ik in mijn Vader ben en jij in mij en ik in jou.

Niet alleen over de eerste pinksterdag van de kerk te Jeruzalem spreekt Jezus, en niet alleen over zijn leerlingen die hier op aanschouwelijke wijze - met tekenen van vuur en wind - zijn Geest ontvangen. Allen die na hem komen worden door hem persoonlijk aangesproken, opdat zij in geloof het wonder zullen ervaren van *ik in Christus en Christus in mij, en samen in de Vader*. De twee-eenheid van Jezus met zijn Vader wordt kernachtig weergegeven door zijn woorden: *ik in mijn Vader*. Voor zover een vergelijking hier kan opgaan, is Jezus als een beker water uit de oceaan. Beide zijn zij water; maar de oceaan is méér dan dat ene schepje dat hieruit is genomen. *Ik en de Vader, Wij zijn één*, zegt Jezus¹. Beiden zijn zij God; maar, zo zegt hij, *de Vader is groter dan ik*. Want in de beperking van de mens Jezus wil de alomtegenwoordige God zijn eeuwige goedheid aan de mensen

openbaren. Zo wordt heel de mensheid betrokken in de twee-eenheid van de Vader en de Zoon. Jezus onderricht zijn leerlingen hierover: *Ik in mijn Vader en jij in mij en ik in jou*.

Het evangelie van vandaag doet 't hart sneller kloppen. De Geest van Christus, God-in-mij, leert mij Hem kennen! Wie dit kan beamen, heeft geen moeite met de drie-eenheid. De heilige Geest, God in mij Verkeer ik dan met de Almachtige en Alomtegenwoordige? Ja. Zo spreekt Hij door de profeet: *Ik woon hoog en verheven, en in elk eenvoudig en vriendelijk mensenhart*². Maar dan is de verbanning uit het paradijs ten einde! De kerk van Christus leert onomwonden dat de Geest van Christus is geschonken aan allen die hem liefhebben. De sacramenten van doopsel en vormsel zijn daar van godswege de bevestiging van. Ik hoef niet te twifelen. Christus woont in mij; en zo ben ik samen met hem bij God. Wie zou niet alles loslaten om dit inzicht volkomen door te laten werken? *Heilig in je hart Christus als Heer*, leert de apostel (2^e lezing). Hier begint de strijd tussen de oude zelfzuchtige mens, die God niet kan dienen, en de nieuwe mens, levend in geloof. Zelfs Johannes de Doper, een heilig man, weet wat dit betekent. Hij wijst op Jezus en spreekt de profetische woorden: *Hij moet toenemen, ik moet minder worden*³.

Hoewel ik met mijn verstand kan bevatten hoe alles overheersend en vernieuwend dit evangelie is; en hoewel ik het van harte geloof en mijzelf hierom gelukkig prijs, bespeur ik in mij toch ook een gevoel van gemis: geen tongen van vuur, geen profetische vervoering, maar gewoon het dagelijks leven als altijd. Laat mij de Geest dus niet bedroeven door toe te geven aan dergelijke onbetrouwbare gevoelens. Toen het bestaan zonder uitzicht was en zinloos leek, heeft Hij mij opgericht. Zonder Hem zou het leven er nu slecht hebben uitgezien. Bovendien heeft Hij mij zijn tekenen niet onthouden. In momenten van zijn onzegbare nabijheid is zijn goedheid meer dan een woord geworden; en heeft Hij het inzicht geschonken: Werkelijk, hier kan begin noch einde aan zijn, U bent God, U BENT! JAHWEH is uw naam: IK BEN⁴.

Ongeloof zoekt tekenen, maar de Geest leert de weg van het geloof in zijn aanwezigheid. Gods kinderen houden Jezus' woorden in gedachten: *Ik ben in mijn Vader, jij bent in mij en ik in jou*. Worden de levens van de grote heiligen niet getekend door periodes van wat genoemd wordt geestelijke droogte en duisternis? Johannes van 't Kruis, Thérèse van Lisieux en vele anderen hebben de volharding getoond waar de apostel op aandringt⁵. Hun getuigenissen vormen geen geringe bemoediging voor christenen, die de *goede strijd willen strijden*⁶; en de *oude mens*⁷ als *met Christus gekruisigd* beschouwen⁸. Als nieuw geboren worden zij geleid door de Geest. Hij is het zelf, die met groot geduld zijn kinderen leert niet toe te geven aan afleiding, waardoor geestelijke groei in de weg wordt gestaan.

Hij leert hen Jezus voor ogen te houden, die in liefde voor allen de God-verlatenheid heeft doorstaan⁹. De heiligen zijn inspirerende voorbeelden voor Christenen die verlangen met hun Heer tot nieuw leven op te staan¹⁰.

Wie bijzondere gewaarwordingen najaagt wordt door de sektes bediend, waar menselijke opwinding wordt aangeprezen als werking van de Geest. Wie hierin verstrikt raakt, wordt bevangen door trots tot de uitverkorenen te behoren. Jezus wijst vandaag de weg om hem te leren kennen; en de voorsmaak te krijgen van eeuwig leven. *Als je mij liefhebt, zul je mijn geboden onderhouden*. Iedere christen kent deze geboden. Zij moeten hem liefhebben - of zij zijn aanwezigheid nu ervaren of niet - en andere mensen als zich zelf. Een levensprogramma! En ook een belofte; want zo doende zal God zich gaandeweg doen kennen door de Geest van waarheid, *die bij je blijft en in jou zal zijn*.

Een leger van heiligen zijn christenen ten voorbeeld gesteld. Het is *een smalle weg*¹¹, die niemand alleen hoeft te gaan. De Geest van Christus, God-in-ons, geleidt zijn kinderen stap voor stap, als zij zichzelf vergeten om Hem toegang te kunnen verlenen. Als zij in het leven van alledag zoeken te verstaan wat goed is om te doen; en als zij Hem om hulp smeken dit te volbrengen, zal Hij zich niet verborgen houden. *Zou Hij naar mij luisteren, als er onrecht in mij school? Mijn God: Hij luistert werkelijk naar mij!* (psalm 66)

1) Joh 10,28vv 2) Jes 57,15 3) Joh 3,30 4) ex 3,14 5) Heb 10,36; 12,1 6) 1Tim 6,12 7) Ef 4,22
8) Rom 6,11 9) Mt 27,46; ps 22,1 10) zie gelovenbelevens.nl/ de ogen van de ziel. 11) Mt 7,14

psalm 66

- L Heel de aarde, juich voor de HEER, bezing zijn grote naam.
A Breng Hem de eer die Hem toekomt; ontzagwekkend is uw werk!
L Laat allen U aanbidden; en zingen, tot eer van uw naam.
A Zie toch hoe Hij handelt op aarde:
ontzagwekkend is zijn werk voor de mensen.
L Hij baant voor zijn volk een weg door de zee;
ook de rivier laat hen passeren.
A Daarom verheugen wij ons in God;
zijn almacht doet Hem heersen voor eeuwig.
L Jullie allen die leven in eerbied voor de HEER:
hoor hoe Hij mijn ziel verhief.
A Ik had Hem nog niet aangeroepen,
of zijn lied kwam mij in de mond.
L Zou Hij geluisterd hebben, als er onrecht in mij school?
Mijn God: Hij luistert werkelijk naar mij!
A Eer aan God, die mijn gebed niet afgewezen heeft;
Hij heeft mij zijn liefde niet onthouden.

psalmen & gebeden

* * *

hemelvaart (A)

1 ^{ste} lezing:	hand 1,1-11
psalm 47	zie beneden
2 ^{de} lezing:	Ef 1,17-23
evangelie:	Mt 28,16-20

Sommigen twijfelden.

Bij ons thuis zeggen ze: "Dat is allemaal onzin". "Maar zoiets zuig je toch niet uit je duim?" De reacties waren verdeeld, toen ik in de hoogste klas van de basisschool het verhaal van hemelvaart had verteld. "Wat vind u er zelf van?" vroeg één van de kinderen. Op mijn reactie: "Wat denk je?" was het antwoord: "Ja, als u 't niet gelooft". Daar waren zij het over eens. Voor hen lag de zaak open; maar als ik het niet geloofde, wat deed ik daar dan?

Deze twijfel aan het verhaal van hemelvaart is twijfel aan de boodschap van de kerk, dat God in Jezus als mens met de mensen in de wereld is verschenen; en dus niet alleen als mens moet worden geëerd, maar ook als God moet worden aanbeden. De twijfel van de apostelen betrof niet Jezus' hemelvaart. Ze hadden hem immers met eigen ogen zien opstijgen, tot een wolk hem aan hun ogen onttrok. Maar zij konden het nog niet ten volle bevatten dat zij in deze mens oog in oog hadden gestaan met JAHWEH, de almachtige, alom tegenwoordige God. Zijn grootheid is duidelijk, maar het hart is te klein om het ontzagwekkende gebeuren te beamen: God is mens geworden in liefde voor mij.

Evenals alle wondertekenen heeft Jezus ook dit teken van zijn hemelvaart verricht om de twijfel over zijn persoon weg te nemen; en te bevestigen dat hij werkelijk van God was uitgegaan om Hem te openbaren aan een wereld in nood. Hier wordt opnieuw duidelijk, dat hij naar God is teruggekeerd: niet als één van zijn profeten, maar als Zoon van de Vader. Voor een profeet zal niemand knielen; en een heilige wordt wel vereerd maar niet aanbeden. Wie dus voor Jezus neerbuigen, erkennen hem als méér dan een profeet of een heilige: zij buigen voor God-met-ons. Deze belijdenis is heel moeilijk voor hen, die Jezus ook als mens van vlees en bloed hebben meegemaakt. Voor de apostelen, die de opdracht hebben Jezus wereldwijd te verkondigen, is het zaak hierover zekerheid te hebben. Hij niet alleen mens met de mensen geweest, maar tevens God uit God.² Zo luidt de geloofsbelijdenis van de kerk.

In onze gesecculariseerde wereld is het meer dan ooit nodig dat christenen met hart en ziel achter deze belijdenis staan; en de menswording met woord en daad in de wereld tegenwoordig stellen, willen zij niet worden meegesleurd door de stroom van ongeloof, helaas ook binnen de kerk. Paulus bidt voor de kerk: *Ik smeek God u de Geest te geven van wijsheid en openbaring* (2^e lezing). Die duidelijkheid wordt soms niet dan na een lange worsteling bevochten. Je vraagt het links en rechts aan mensen die het moeten kunnen

weten: “Wie is Jezus? Is hij God? Is almachtige? Is hij Schepper?” Dan wordt bij veel christenen - evenals aanvankelijk bij enkele van de apostelen - de aarzeling zichtbaar, ten teken dat zij het geloof in Christus nog niet tot hun eigendom hebben gemaakt. Als zij de Bijbel kennen, komen zij met het bezwaar dat Jezus heeft gezegd: *De Vader is groter dan ik*³.

Zij die de weg gaan van gebed en zelfopoffering waarlangs de Geest de ruimte krijgt, worden onderricht door God, die zich doet kennen door allen die Hem liefhebben. Zijn kinderen verstaan innerlijk zijn liefdevolle goedheid, waar deze chaotische wereld zo'n behoefte aan heeft. Voor hen is Jezus de Geliefde, die de wil van de Vader heeft volbracht; en als minste van de mensen zichzelf heeft gegeven, om allen te winnen. In de beperking van een mens was hij inderdaad minder dan de Vader, want niet alom aanwezig. Nochtans kunnen mensen van goede wil de volheid van Gods goedheid in hem zien; en tonen zijn werken dat hij deelt in de almacht van de Schepper, zoals Johannes leert: *Alles is door hem geworden*⁴.

Als mens met de mensen heeft Jezus ten einde toe het menselijk lot ondergaan, om na zijn dood allen die in hem geloven tot de Vader te verheffen. De apostelen zien hem naar de hemel gaan als hun eigen broeder en als eersteling van heel zijn kerk, opdat zij er zeker van mogen zijn: waar hij is, daar zullen zij hem mogen volgen. Zo heeft hij het hun geleerd: *Waar ik ben, daar zal mijn leerling zijn*⁵. Dit is het evangelie dat alle christenen zonder ophouden moeten overwegen. Zij moeten leren geen gehoor meer te geven aan de stem van de twijfel⁶, maar op te staan in het geloof in de menswording van God. Zo wordt het geloof tot *zekerheid van de dingen die zij niet zien*⁷; maar die zij eigenlijk aldoor al wisten, ook in de tijd dat zij in onzekerheid verkeerden.

Gelovige mensen belijden niet alleen met de mond het credo, waarin Jezus wordt bezongen als *God uit God en licht uit licht*⁸, maar zij kunnen er door innerlijke aanschouwing ook werkelijk amen op zeggen: Zo is het. Maar ook als hij zich verborgen houdt en het innerlijk leven lijkt op een woestijn, dan dragen zij dit gelijkmoedig; en raken niet in de war als de duivel hun influistert: “Hij hoort je niet”. In de wetenschap dat hij niet hoog en ver is, maar de harten beproeft, danken zij God met de woorden van de psalm: *Ik houdt van U, U hoort mijn stem, mijn smeken. Ja, U luistert werkelijk naar mij!*⁹

De wolk die Jezus bij zijn hemelvaart aan het oog van de leerlingen onttrekt is het bewijs van zijn nabijheid. Zonder die wolk zou hij als een stipje in de hoogte zijn verdwenen, alsof God alleen hoog en verheven woont. Het tegendeel is waar: Hij is onzegbaar nabij; en zoekt woning in elk eenvoudig en vriendelijk mensenhart¹⁰. Dit geloof heeft de twijfel

verdreven. Na Pinksteren aanbidden allen hem met de woorden van 'de ongelovige Thomas': *Mijn Heer en mijn God!*¹¹

De wolk is het troostrijke teken van de aanwezigheid van de onzichtbare God, zoals de Schrift leert: *Hij bedekt de aanblik van zijn troon door daarover zijn wolken uit te spreiden*¹². In een wolk ging Hij voor Israël uit door de woestijn¹². Op het gebed van Salomo bij de inwijding van de nieuwe tempel vulde een wolk het heiligdom¹³, terwijl de priesters het credo van Israël zongen: *Eer aan God, want Hij is goed; zijn liefdevolle goedheid is eeuwig*¹⁴. Zo maakt de wolk die Jahweh aan de aanblik van de apostelen onttrekt duidelijk, dat christenen *Hem die woont in ontoegankelijk licht*, gedurende hun vergankelijke bestaan op aarde niet kunnen aanschouwen¹⁵. Zij gaan leven in geloof in hem, die *op dezelfde wijze zal wederkeren als de apostelen hem naar de hemel hebben zien gaan*¹⁶; en verspreiden de zegen van Christus, die allen liefheeft. *Zij zijn de beschermers der aarde, door wie onze God verheerlijkt wordt* (psalm van Hemelvaart).

1) Joh 14,11 2) Mt 1,23 3) Joh 14,28 4) Joh 1,3 5) Joh 12,26 6) Jak 1 7) Heb 11,2 8) credo 9) ps 116,19)
10) Jes 57,15 11) Joh 20,28 12) Job 26,9 13) 2kron 5,13 14) ps 136 15) 1Tim 6,16 16) hand 1,11

psalm 47

- L Alle volken, klap in de handen,
zing vol vreugde voor onze God!
- A Ontzagwekkend is God, de Allerhoogste,
de grote koning der aarde.
- L Hij spreekt - en de mensen onderwerpen zich,
de volkeren geven zich gewonnen.
- A Zij zijn het erfdeel dat Hij ons schenkt,
de heerlijkheid van Jakob die Hij liefheeft.
- L Onze God stijgt op met gejuich,
de HEER bij het klinken der bazuin.
- A Zing psalmen voor God, en prijs Hem,
zing de lofzang voor onze Koning!
- L God is koning over heel de aarde;
zing de lofzang zoals het behoort.
- A Hij regeert over de volkeren,
gezet op de troon van zijn heiligheid.
- L De heiligen der mensen komen bijeen:
het volk van de God van Abraham.
- A Zij zijn de beschermers der aarde,
door wie onze God verheerlijkt wordt.

* * *

zondag van Pasen 7(A)

1 ^{ste} lezing:	hand 1,12-14
psalm 27	zie beneden
2 ^{de} lezing:	1Pe 4,13-16
evangelie:	Joh 17,1-11

Zij hebben erkend dat ik van U ben uitgegaan.

Gedurende de negen dagen tussen Hemelvaart en Pinksteren waren zij bijeen om te bidden: Jezus' leerlingen, de vrouwen die hem volgden en zijn broeders, een groep van 120 personen¹. Zaten zij, zoals vaak wordt gedacht, in die bovenzaal angstig bij elkaar, niet wetend wat de toekomst hun zou brengen nu hun meester van hen was weggenomen? Maar hoe zouden zij bang zijn, nu Jezus voor hun ogen naar de hemel was opgestegen, met de opdracht te wachten op de vervulling van de belofte, de komst van zijn Geest die binnen enkele dagen plaats zou vinden? Na zijn hemelvaart *keerden zij met grote blijdschap naar Jeruzalem terug*.² Zeker, ze zijn op hun hoede; want zouden zij die hun meester vervolgden ook zijn leerlingen niet haten? Toch voelen zij zich niet onzeker. Zij houden zich niet verborgen, maar komen dagelijks naar de tempel. Zij vragen zich niet angstig af wat hun te doen staat; maar bezinnen zich op het werk dat komen gaat; en vullen de opengevallen plaats van Judas in met de verkiezing van Mattias³

Het is geen geringe opdracht die hun zal worden toevertrouwd: de goede God te verkondigen in een vijandige wereld; en mensen van goede wil te brengen tot kennis van Hem, die rust geeft aan de ziel en uitzicht op eeuwig leven. Dit vraagt gelovig en volhardend gebed, niet twijfelend of God wel luistert. Dat doet Hij immers altijd, daar mag iedereen zeker van zijn. Ook al lijkt het of Hij soms het gebed niet hoort, dan mogen christenen er toch van overtuigd zijn dat Hij hun vragen al kent, nog voordat zij zijn uitgesproken. Hij wacht soms met een antwoord, om het geloof tot standvastigheid te doen groeien; of om redenen die Hem alleen bekend zijn. Ieder die de weg van het geloof gaat kent de noodzaak van een regelmatig en volhardend gebedsleven, naar het voorbeeld van David, die zegt: *Zeven keer per dag kom ik U danken*⁴.

Zeven keer is niet voor iedereen haalbaar, maar drie keer moet kunnen. De tijd die dit kost wordt ruimschoots vergoed door de innerlijke vrede van Christus die God zijn kinderen schenkt. Hij maakt de boodschap van verlossing in zijn volgelingen zichtbaar, kracht bijgezet door de Geest, God-in-ons. Zoals de eerste leerlingen in Jezus de goedheid van de Schepper voor ogen hadden, zo zal Hij hun die geloven God innerlijk doen kennen. In de geest zien zij Jezus: niet zijn uiterlijke verschijning, maar de liefde en goedheid die uit God zijn. Voor ogen van zijn leerlingen is hij naar de hemel opgevaren naar zijn Vader en onze Vader⁵. Toch aanbieden zij geen hoge en verre God.

Een wolk onttrok hem aan hun ogen, als een teken dat hij niet in de hoogte gezocht moet worden. Elke gelovige mag hem in zijn of haar eigen hart persoonlijk ontmoeten. Dit is de grootse en hartverwarmende gebeurtenis van Pinksteren, waar de eerste leerlingen zich op voorbereiden. Op deze dag komt de kerk tot de volheid van belijden: God heeft als mens in ons midden gewoond; en Hij openbaart zich in de Geest aan allen die hem liefhebben.

Tussen belijdenis en verstaan ligt echter de taaie weerstand van *de oude mens*⁶, die het evangelie misschien wel met de mond belijdt, maar in de praktijk op de oude voet voort wil gaan; en denkt: "Het is wel genoeg zo, God is zo goed, Hij neemt mij wel zoals ik ben". Het lijkt op een kind dat de kamer op moet ruimen, maar gaat spelen en denkt: "Mijn ouders zijn zo lief, ze zullen wel niet al te boos zijn". Die ouders houden inderdaad veel van hun kind; maar zullen bij zulk gedrag wel verdrietig zijn, omdat het de ontwikkeling van het kind schaadt. Wie echt van God houdt, kent geen groter genoeg dan voor Hem de kamer op te ruimen. Aan wie zo leven, en de kamer van hun ziel zuiveren van zelfzucht, doet Hij zich kennen; en kan Hij grotere taken toevertrouwen⁷. Maar wie in het kleine niet getrouw is moet vrezen van Hem vervreemd te raken.

Wie de *oude mens* niet als dood en begraven beschouwt⁸ kan de Geest van Christus niet ontvangen; maar verkeert nog in de macht van het kwaad. Zodra iemand ernst dreigt te gaan maken met het geloof, doet de duivel zich met listige redeneringen gelden. Op tal van wijzen tracht deze 'slang', *de sluwste van alle dieren*, christenen af te houden van een leven met God⁹. Zonder een geregeld gebedsleven zullen zij geen weerstand kunnen bieden; en zal er niets veranderen in hun leven. Zij zullen niet tot het inzicht komen hoe ingrijpend de menswording van God is. In plaats van zich erop te bezinnen dat Jezus van God is uitgegaan, om hen *tot goden te maken*¹⁰, vallen zij ten prooi aan allerlei dwaling die het nieuwe leven in de weg staat. Geestelijk verblind hebben zij hem niet voor ogen; en hechten zij geen waarde aan wat genoemd wordt de *pre-existentie*: Jezus' bestaan in de Vader vóór zijn komst in de wereld.

Opdat zijn leerlingen niet tot twijfel zouden vervallen over de God-gelijkheid van hun Heer, heeft Jezus voor zijn vertrek uit deze wereld voor hen gebeden: *Vader, geef mij de heerlijkheid die ik bij U had, eer de wereld bestond*. De ontkenning van deze pre-existentie maakt hem tot een schepsel gelijk alle mensen, tot een man die door God geroepen zou zijn om te tonen dat het voor gewone mensen echt wel mogelijk is zich geheel aan het kwaad te onttrekken. Hoewel dit in strijd is met het gezonde waarnemingsvermogen, laten velen zich toch misleiden. Zij blijven in de macht van de verleider, onbekwaam het licht van Christus in de wereld te doen schijnen¹⁰. Het evangelie van menswording en verrijzenis echter, en het nieuwe leven waar Jezus zijn leerlingen deel aan geeft, zal de

moedelozen opbeuren, wanhopigen nieuw uitzicht bieden, eenzame mensen gelukkig maken en oprechte zoekers naar waarheid de weg wijzen.

In het evangelie wijst Jezus hen terecht, die de verrijzenis ontkennen: *U dwaalt wel zeer*¹¹. Hun leer is *de dood in de pot*¹². De inhoud hiervan kan niet gezond worden gemaakt dan door het zuivere meel van het evangelie: de boodschap van Jezus, die in God was vóór de tijd bestond; en in dit laatste tijdperk van de geschiedenis het menselijk lot heeft gedeeld. Zo groot en allesoverheersend is deze verkondiging, dat Petrus zegt: *Dit zijn geheimen, waarin zelfs engelen verlangen door te dringen*¹².

Zoals een pasgeboren baby alles nog moet leren, zo heeft het geloof in de mens geworden God tijd nodig om tot volwassenheid uit te groeien. God heeft zijn kinderen bestemd om - met Jezus verenigd - hier en nu het leven te gaan leiden waar zelfs de dood geen einde aan zal maken. Dit kan niet anders dan in de praktijk worden geleerd. *Zie*, zegt de Heer van de kerk, *Ik maak alle dingen nieuw*¹⁴. Dit nieuwe leven is totaal verschillend van wat de omringende wereld bezielt. Het betekent liever te geven dan te ontvangen, liever de minste te zijn dan te heersen¹⁵, liever arm te zijn dan rijk¹⁶, liever te beminnen dan te haten, liever te sterven in liefde voor hem die de harten zoekt te bewonen, dan uit eigenliefde te handelen. Wie zou durven beweren daartoe op eigen kracht in staat te zijn? Aan allen die geloven dat in Jezus de eeuwige God in de wereld heeft gewoond, geeft Hij de macht als zijn kinderen te leven¹⁷. *De HEER is mijn licht en mijn redder, voor wie zou ik nog bang zijn?* (psalm van deze zondag)

1) hand 1,15 2) Lc 24,52v 3) hand 1,26 3) Lc 24,52 4) ps 119,164 5) Joh 20,17 6) Kol 3,9
7) Lc 16,11 8) Kol 2,12 9) gen 3,1 10) ps 82 11) Mt 22,23.29 12) 2kon 4,40 13) 1Pe 1,12
14) openb 21,5 15) Mc 10,43 16) Lc 6,20 17) Joh 1,12

psalm 27

- L De HEER is mijn licht en mijn redder;
voor wie zou ik nog bang zijn?
- A Als de HEER mijn leven versterkt,
wie zou ik dan nog vrezen?
- L Dit vraag ik van God, hiernaar verlang ik:
zolang als ik leef met Hem te verkeren;
- A om zijn liefdevolle goedheid te kennen,
en in zijn woning te ervaren.
- L Hoor mijn stem als ik U aanroep,
wees mij genadig en antwoord mij.
- A Mijn verlangen gaat naar U, mijn HEER;
ik zoek uw aangezicht, verberg U niet voor mij.

psalmen en gebeden

* * *

Pinksteren (ABC)

1 ^{ste} lezing:	hand 2,1-11
psalm 104	zie beneden
2 ^{de} lezing:	1Kor 12,3-7.12-13
evangelie:	Joh 20,19-23

Jezus blies over zijn leerlingen.

De Schrift gebruikt verschillende beelden om de Geest van God aan te duiden. Bij Jezus' doop in de Jordaan daalde de Geest in de gedaante van een *duif* op hem neer. De psalm van deze zondag spreekt over *stromend of levend water: Vanuit de bronnen vloeien de beken; en drinken ál wat leeft*. Op de dag van Pinksteren zette de Geest zich op de leerlingen neer als *tongen van vuur*. Tot Nicodemus zegt Jezus: *De wind blaast waarheen hij wil. Je hoort het geluid, maar je weet niet vanwaar hij komt of waar hij heen gaat. Zo is het met ieder die uit de Geest geboren is*¹. En vandaag: Jezus blies over zijn leerlingen en zei: *Ontvang de heilige Geest*.

Het is niet zo vreemd als het lijkt, dat Jezus over zijn leerlingen blaast; want voor *adem* en *geest* gebruikt het bijbelse Hebreeuws hetzelfde woord. Ook de innerlijke mens moet ademen om te leven. Deze *adem* is de Geest van God, op wie christenen zonder ophouden een beroep moeten doen. Het lichaam wordt door God van minuut tot minuut in stand gehouden, tot het op de bestemde tijd in de aarde zijn samenhang zal verliezen. De ziel echter, het innerlijk wezen van de mens, dat het lichaam tijdelijk als bedekking heeft gebruikt, zal met al haar eigenheid blijven bestaan. Het leven in gemeenschap met de Schepper zal duren, de dood voorbij. Allen die Hem toebehoren zijn in geestelijke zin samen met Jezus, *de eerstgeborene uit de doden*², tot nieuw leven gewekt. Midden in het dagelijkse leven zijn zij bedacht op het hemelse. "Je bent", zegt de apostel, "als het ware al met Christus gestorven; en je leeft in verbondenheid met hem, die de hemel is binnengegaan"².

Dit nieuwe leven gaat niet op eigen kracht. Jezus zelf heeft - als mens met de mensen - gezegd dat hij niets kan doen uit zichzelf, *maar alleen datgene wat hij de Vader ziet doen*³. Hij doelde op de Geest van God, die hem in eenheid met de Vader deed leven en liefhebben, spreken, zwijgen en handelen. Zo leven de kinderen van God door de Geest die Jezus hun zendt. Wie voort wil gaan in verbondenheid met hem, stemt vanzelf alle doen en laten af op de Geliefde. Dit vraagt een dagelijkse toewijding, waarbij christenen zich voortdurend afvragen of het goed is in Gods ogen wat zij doen. Daarom drukt Jezus zijn leerlingen op het hart steeds te blijven bidden⁴. Als je opstaat, als je uitgaat, als je thuiskomt, als je gaat slapen: laten je gedachten onophoudelijk bij mij zijn⁵; *want zonder mij kun je niets doen*⁶. Een bid-dend mens zal zichzelf niet zo gauw verliezen in zelfzucht en eigenbelang; maar de juiste beslissingen nemen, door de Geest geleid.

Het is een opwindende gedachte dat God zo nabij is, en direct betrokken bij ieders bestaan. Naarmate hun innerlijk leven meer op Hem gericht is, gaan zijn kinderen beter begrijpen wat Jezus bedoelt, als hij zegt: *God is geest; en wie hem dienen wil moet hem aanbidden in geest en in waarheid*⁷. Als hun innerlijk leven met volledig voorbijzien van zichzelf op God is gericht, en zij dus volkomen openstaan voor Hem, dan kan Hij bij hen zijn intrek nemen als in zijn eigen *woningen*⁸. Net als Jezus zijn zij vervuld van de Heilige Geest. Zo houdt hij het zijn kerk voor: *Wie in mij gelooft, zal ook zelf de werken doen die ik doe*⁹. Misschien zal iemand hier tegenin willen brengen dat de praktijk helaas anders is. Helaas, ja. Maar laten we daarbij niet naar anderen kijken; en ook niet steeds weer aankomen met alle misstanden in de wereld, die toch niet meer zijn dan een optelsom van persoonlijke vergrijpen.

Christenen zijn niet geroepen om anderen te oordelen. Beter is het dit oordeel aan God over te laten. Laten zij beseffen dat zij zich zelf bezondigen aan de dingen waartegen zij zich uitspreken; dat zij in hun eigen leven meer ernst kunnen maken met het geloof in de Geest van God die de ziel zoekt te bewonen. Staan we Hem niet voortdurend in de weg? Als we verzuchten dat de praktijk anders is, moet dit een aansporing zijn met nog meer ijver God te zoeken; en te bidden om zijn Geest bij alles wat we ondernemen. *Is er soms een vader die zijn kinderen een steen zal geven, als zij hem om brood vragen? Hoeveel te meer zal dan je Vader in de hemel de Heilige Geest geven aan wie hem erom vragen?*¹⁰

Wie voortgang zoekt op deze *smalle weg*¹¹ van het geloof, gaat de talrijke aanwijzingen van Jezus verstaan; en zal niet vervallen in de fout de Geest van God als *een kracht* te bestempelen; want niets is minder waar. Hij is geen onpersoonlijke kracht, maar de levende God, die doet opstaan tot een nieuw en onzelfzuchtig leven¹². De almachtige, alom tegenwoordige, eeuwige en hoogverheven liefdevolle God spreekt tot mij in mijn eigen hart! Hij neemt mij bij de hand; en leert mij te doen waartoe ik van nature onmachtig ben¹³: mijzelf niet voorop te stellen en mijn eigen belang te vergeten; niet gekwetst te zijn, maar te bidden voor wie mij schade berokkenen, en hen lief te hebben¹⁴. Hij opent mij de ogen voor het gevaar dat zij lopen, die zich laten leiden door de zelfzucht van *de oude mens*¹⁵. Als zij niet tot inkeer komen, zullen zij eens de woorden van de Heer horen: *Ga weg van mij, ik heb je nooit gekend*¹⁶.

Zou ik, die dezelfde dingen heb gedaan, tot ik de stem mocht verstaan van hem, die zichzelf in liefde voor mij heeft gegeven: zou ik hen niet liefhebben die mij maar onbeduidende dingen aandoen, vergeleken met wat Jezus heeft moeten ondergaan? Voor de *oude mens*¹⁷ is dit te moeilijk; maar de nieuwe mens, die leeft in genade en de Geest niet bedroeft, leert langzaam de liefde te verstaan, die al het andere in de schaduw stelt.

Christenen hebben het leven gevonden. Al zal het aardse lichaam sterven: zij hoeven geen angst meer te hebben. Met een nieuw en geestelijk lichaam zullen zij bij Hem mogen binnengaan¹⁸.

Zo spreekt de Geest tot de gelovigen. Zelfs als Hij zich verborgen houdt is Hij hun nabij. Hij staat niet toe dat zijn kinderen ten val komen. Hij leert hun *het schild van het geloof*¹⁹ te hanteren. Zo worden zij tot volwassen gelovigen, die niet - zoals bij de sektes - uit zijn op opwindende geestelijke ervaringen. Ongeacht wat hun overkomt laten gelovige mensen zich niet in de war brengen, maar nemen zij zorgen en moeite aan als hun kruis²⁰, in de wetenschap dat dit de weg is waarlangs God zich doet kennen. Zij hebben Jezus, mens met de mensen, erkend als *God-met-ons*²²; en zij zijn met hem op weg naar het eeuwige leven, geleid door zijn Geest *van wijsheid en inzicht, van kracht en goede raad, van kennis en ontzag voor God*²³. Zij oordelen niet naar het uiterlijk, nemen het op voor de zwakken en gedenken de armen. Gelovige mensen weten zich gezegend door Hem, God in ons, die de harten verwarmt. *Zolang als ik leef wil ik zingen voor mijn God; en in ál wat ik doe Hem mijn dank betuigen* (psalm van Pinksteren).

1) Kol 1,15 2) Kol 3,1vv 3) Joh 5,19 4) Lc 18,1 5) Mc 8,34 6) Joh 15,5 7) Joh 4,24 8) Ef 2,18 9) Joh 14,12
10) Lc 11,12vv 11) Mt 7,14 12) Rom 8,9 13) Kol 3,3 14) Mt 5,44 15) Kol 3,9 16) Mt 7,23 17) Ef 4,22
18) 1Kor 15,44 19) Ef 6,16 20) Mt 16,24 21) Mt 5,9 22) Mt 1,23

psalmgebed (ps 104)

- L Vereer de HEER, mijn ziel!
Mijn God, U bent hoog en verheven.
- A Met macht en majesteit bent U bekleed,
omgeven met glans en heerlijkheid.
- L U spreidde de hemelen uit,
daarboven is uw verheven verblijf;
U zult komen op de vleugels van de Geest.
- A Vanuit de bronnen vloeien de beken;
tussen de heuvels stromen zij neer,
en drenken ál wat leeft.
- L God, hoe talrijk zijn uw werken, in wijsheid geschapen;
overal op aarde bewegen zich uw schepsels,
- A Verbergt U zich, dan staan zij verschrikt;
neemt U hun geest weg, dan vergaan zij weer tot stof.
- L Dan zendt U de Geest, en zij worden herschapen:
het aanschijn van de aarde wordt vernieuwd.
- A Zolang als ik leef wil ik zingen voor mijn God;
en in ál wat ik doe Hem mijn dank betuigen.

* * *

zondag na Pinksteren (A) Drie-Eenheid

1 ^{ste} lezing:	ex 34,4-9
tussenzang	Dan 3 (zie beneden)
2 ^{de} lezing:	2Kor 13,11-13
evangelie:	Joh 3,16-18

Zo zeer heeft God de wereld liefgehad, dat Hij zijn enige Zoon gegeven heeft.

Wie is deze Zoon? Johannes noemt hem *het Woord van God*. Beter had het niet gezegd kunnen worden: *In het begin was het Woord, en het Woord was bij God, en het Woord was God*¹. Zo is Jezus ook door de engel aan Maria aangekondigd als mens geworden God². Jezus bevestigt dit. Op de vraag van zijn tegenstanders of hij soms meer denkt te zijn dan Abraham, de vader van alle gelovigen, is zijn antwoord: *Vóór Abraham was, IK BEN*³. Hierop ontstaken zij in woede; want IK BEN is de vertaling van JAHWEH, de heilige naam van God⁴. Johannes licht deze menswording van God uitvoerig toe. *In hem was leven. (...) Hij was het ware licht dat ieder mens verlicht. (...) De wereld is door hem geworden. (...) Het Woord is vlees geworden.* En Johannes de Doper getuigde: *Hij was eerder dan ik. (...) Hij heeft God doen kennen.* Als later Filippus aan Jezus vraagt hem de Vader te tonen, krijgt hij ten antwoord: *Ik ben al zo lang bij je, ken je mij nu nog niet, Filippus? Wie mij ziet, ziet de Vader*⁵.

God, als een Vader voor alle mensen, richt in Jezus zijn Woord tot de wereld om zichzelf te openbaren. Niet zijn almacht wil Hij openbaren. Die is immers in heel de schepping waarneembaar, voor wie zich niet laat misleiden door de onwaarschijnlijkste aller theorieën, dat de natuur door een willekeurige en eindeloze aaneenschakeling van toevalligheden zou zijn ontstaan. Nee, in Jezus spreekt God zijn ultieme Woord, door in hem aan de wereld zijn eigen wezen te tonen, zijn liefde en goedheid, waarvan ieder die er ook maar iets van ervaart moet bekennen: "Hier kan begin noch einde aan kan zijn. Dit is eeuwig, dit is God!" Zo lief heeft God de mensen, dat Hij hun temidden van een wereld die ten onder gaat in de mens Jezus zijn uiterste redmiddel heeft gegeven.

Omdat Hij voortkomt uit God en één is met Hem, mag Jezus dus tevens genoemd worden *Zoon van God*. De enige Zoon is hij, omdat deze menswording zich niet herhaalt. Aan het einde van de tijd zal Jezus met al zijn engelen bij zich verschijnen in zijn almacht voor het oordeel⁶. Dan zal zijn godheid voor iedereen duidelijk zijn, zonder dat er nog woorden gevonden hoeven te worden om zijn eenheid met de Vader te bewijzen. Deze Twee-eenheid staat aan het begin van de Drie-Eenheid. Voor wie de godheid van Jezus afwijst, zal de eenheid van Vader, Zoon en heilige Geest een raadsel blijven.

Belijden christenen dan drie goden, zoals hen wordt verweten? Nee. Elk weldenkend mens zal inzien dat christenen niet zo dwaas zijn dit te denken. *De Vader is groter dan ik,*

zo luiden Jezus' eigen woorden⁷. In zijn beperking als mens is hij niet alomtegenwoordig. Vergelijk het met een kopje water, dat minder is dan de zee waaruit het genomen is. Zo is Jezus God; maar toch minder dan de Vader uit wie hij is voortgekomen.

Gelukkig zijn allen die Jezus belijden als *God met ons*, zonder zich te vermoeien met de vraag of er dan twee goden zijn. Theologie is nuttig en nodig om de gelovigen voor dwaling te behoeden; en de godsdienst te beschermen voor aanvallen van binnenuit en van buitenaf. Nuttiger en nodiger nog zijn zij die door de Geest van Christus leven; en zo de levende God zichtbaar maken in hun daden. Gelukkig ook de *armen van geest*, die zich niet aftobben met theologische verklaringen, maar de Geest van Christus kennen als *God-in-ons*. Hij doet christenen innerlijk dezelfde goedheid zien, die de leerlingen in Jezus lijfelijk voor ogen hadden. Gezegend zijn zij die ervaren dat de almachtige, eeuwige en alomtegenwoordige God hun ziel als woning zoekt! Met eindeloos geduld zal Hij hun leren zichzelf te vergeten en Jezus te volgen, die zijn leven ten einde toe gegeven heeft aan een wereld in nood. Zij maken deel uit van het leger van heiligen, die de wereld een ander aanzien geven.

Jullie weten toch dat je lichaam een tempel is van de heilige Geest, schrijft Paulus aan de kerk te Korinte⁸. Helaas is deze kennis in de kerk van vandaag niet zo vanzelfsprekend meer als in de eerste eeuwen, toen nieuwkomers niet dan na een tweejarige periode van voorbereiding tot het doopsel werden toegelaten. Laat die opwindende gedachte opnieuw tot leven komen, dat God ons zo nabij is als geen mens dit kan zijn; en dat Hij in hoogsteigen Persoon zijn kinderen wil leren wat goed is om te doen. Als ik dan mijn eigen voorkeur gaandeweg laat varen om zijn wil te kunnen verstaan, zal Hij mij rijk belonen met kennis van zijn eigen wezen, en dus van het eeuwige leven. Wie in alle dingen probeert Hem te behagen, is zodoende overgegaan van de dood naar het leven. Het lichaam moet weliswaar sterven, maar de geest leeft; en op de dag van het oordeel zullen christenen met een nieuw en geestelijk lichaam worden bekleed. Dit vooruitzicht doet de angst voor de lichamelijke dood verbleken. *Dood, waar is je engel?*¹⁰

God, die de ellende in de wereld ziet, heeft Jezus gezonden om als mens met de mensen dit lijden te dragen. Begaan met een wereld die gevangen is in angst voor het onzekere van de dood, toont Hij zijn kinderen door zijn Geest het leven dat begin noch einde kent. De hoog verhevene is Hij, die zich als God-in-ons wil openbaren aan allen die zich door Hem laten leiden. Voor eenvoudige gelovigen hoeft de Drie-Eenheid dus geen raadsel te zijn. Zij hebben dit woord, dat door allerlei theologische bewoordingen voor gewone mensen tot iets onbegrijpelijks is geworden, niet nodig. Zij zien met ontzag naar de werken van de almachtige en alomtegenwoordige God, zij horen het evangelie van Jezus, de

eerstgeborene uit de dood¹⁰; en zij verheugen zich, omdat hij hun door zijn Geest innerlijk zijn goedheid doet verstaan. Naarmate dit beter tot hen doordringt, zullen christenen met des te meer ijver de dagelijkse strijd aangaan om de zelfzucht achter zich te laten als met Christus gekruisigd; en als nieuwe mensen meewerken aan de roeping van de kerk om hem in de wereld te dragen. *Breng dank aan God, allen die leven in eerbied voor Hem. Zijn liefdevolle goedheid is eeuwig* (psalm van deze zondag).

1) Joh 1,1 2) Mt 1,23 3) Joh 8,58 4) ex 3,14 5) Joh 14,9 6) Mt 25,31 7) Joh 14,28 8) 1Kor 3,16; 6,19
9) 1Kor 15,55 10) Kol 1,18

lofzang van Chananja, Azarja en Misaël (Dan 3)

- L Breng dank aan de HEER in alle eeuwigheid;
en vereer zijn heerlijke en heilige naam.
- A Laat ál wat Hij tot aanzien riep,
Hem dank en eer betuigen.
- L Hemelen, breng dank aan God.
- A Geef Hem eer in alle eeuwigheid.
- L Alle engelen, breng dank aan God.
- A Geef Hem eer in alle eeuwigheid.
- L Zon en maan, breng dank aan God.
- A Geef Hem eer in alle eeuwigheid.
- L Sterren aan de hemel, breng dank aan God.
- A Geef Hem eer in alle eeuwigheid.
- L Volk van God, breng dank aan God.
- A Geef Hem eer in alle eeuwigheid.
- L Al zijn priesters, breng dank aan God.
- A Geef Hem eer in alle eeuwigheid.
- L Alle werkers in zijn huis, breng dank aan God.
- A Geef Hem eer in alle eeuwigheid.
- L Rechtvaardigen, breng dank aan God.
- A Geef Hem eer in alle eeuwigheid.
- L Allen, nederig Hem toegewijd, breng dank aan God.
- A Geef Hem eer in alle eeuwigheid.
- L Geef dank aan God, geef Hem eer in alle eeuwigheid.
- A Hij ontrukte ons aan het dodenrijk,
verlost uit het vuur.
- L Breng dank aan God,
allen die leven in eerbied voor Hem.
- A Zijn liefdevolle goedheid is eeuwig.

* * *

Sacramentsdag (A)

1 ^{ste} lezing:	deut 8,2-3.14-16
psalm 147	zie beneden
2 ^{de} lezing:	1Kor 10,16-17
evangelie:	Joh 6,51-58

Neem, eet, dit is mijn lichaam.

Gewoon brood voedt een vergankelijk lichaam. Maar de mens is meer dan een lichaam dat zal vergaan in de aarde. Om zijn volk te leren *dat zij niet kunnen leven van brood alleen* (eerste lezing), heeft God hun in de woestijn het manna te eten gegeven. Dit is een voorafbeelding van Christus, *het levende brood, dat uit de hemel is neergedaald. Wie van dit brood eet, zal in eeuwigheid leven*¹. Christenen, levend in de woestijnen die dit leven toch vaak is, mogen tijdens dit gebroken bestaan al iets van dit nieuwe leven met hem ervaren, in gemeenschap met allen die eten van dit geestelijke voedsel (tweede lezing). Dit voedsel is de eucharistie.

Sacramenten zijn kort gezegd hulpmiddelen, waarin God zijn genade betoont aan allen die Hem zoeken². In deze zichtbare tekenen is Hij werkelijk aanwezig. Bij het doopsel klinkt zijn stem uit de hemel, zoals eens bij de doop van Jezus in de Jordaan: *Dit is mijn lieve kind, van wie ik houd*³. Bij het sacrament van het altaar horen de gelovigen Jezus' woorden tijdens hun laatste maaltijd: *Dit is mijn lichaam; en: Dit is mijn bloed van het verbond, dat vergoten wordt voor velen*⁴. Sedertdien klinken elke zondag in de kerk uit Jezus' mond dezelfde woorden; en worden het brood, en soms ook de wijn aan de gelovigen uitgereikt. Ontvangen zij hiermee Jezus' lichaam en bloed? Hierover is vooral tijdens en na de Reformatie veel gezegd en gestreden. Tot op heden is dit één van de voornaamste geschilpunten tussen de Rooms katholieke kerk, die de werkelijke tegenwoordigheid leert, en de protestantse kerken, waar over een gedachtenismaaltijd wordt gesproken⁵.

Teneinde te begrijpen waar het om gaat, kunnen christenen te rade gaan bij de vroege kerk. Uit de overlevering van de eerste eeuwen van komt een eenvoudig beeld naar voren. Na de lezingen hield de voorganger (meestal de bisschop, iedere stad van aanzien had een eigen bisschop, door het volk gekozen) zijn overweging, waarna de dienst van de tafel begon. De kerkgangers hadden hun gaven (ter ondersteuning van de armen en het onderhoud van de voorgangers), in natura van huis meegenomen; en bij de ingang van de kerkruimte op een tafel neergelegd. We zouden dit nu de credenstafel noemen. Na de overweging werden hieruit door assistenten, die diakens werden genoemd, brood en wijn naar het altaar voorin de gebedsruimte gebracht. Dan stond de priester op en begaf zich aan het hoofd van de gelovigen naar voren (dus vanzelf met de rug naar hen toe) en zond namens allen een dankgebed op, waarin de menswording van Jezus werd herdacht, zijn

verwerping door de oversten, zijn laatste maaltijd met zijn leerlingen, zijn lijden en sterven, zijn verrijzenis en hemelvaart, en de verwachting van zijn wederkomst. Daarop braken hij en de diakens het brood, om dit vervolgens het sacrament aan de gelovigen uit te reiken.

Zijn dit brood en deze wijn werkelijk lichaam en bloed van Christus? Vanaf het begin van de kerk is dit wel zo beleefd. Voor wie Jezus' woorden in gedachten heeft: *Als je niet tot inkeer komt en wordt als de kinderen, kun je het Rijk van de hemel niet binnengaan*⁵, is dit is goed te begrijpen. Die inkeer leidt tot het besef hem nodig te hebben om temidden van een wereld van elk voor zich in onschuld te kunnen leven. In de eucharistie wordt zichtbaar hoe zijn hulp verkregen wordt. De gelovigen die aan de maaltijd deelnemen, voegen zich in het gezelschap van de leerlingen van het eerste uur. Zij hebben Jezus lief; en verlangen gedurende de korte tijd die hun in deze vergankelijke wereld gegeven is, als zijn broeders en zusters te leven. Hij is - zoals de psalm van vandaag het leert - *priester voor eeuwig*⁶; en geeft zichzelf in deze maaltijd, teneinde hen in staat te stellen naar Gods bedoeling te leven⁷. Evenals de apostelen zullen zij na afloop van de dankzegging in brood en wijn Christus ontvangen, die in het vlees is gekomen om zijn volgelingen tot nieuw leven op te wekken.

Allen die Jezus in geloof ontvangen worden door dit voedsel versterkt in hun roeping zijn werk in de wereld voort te zetten. *Een koninklijk priesterschap*⁸, noemt de apostel hen. Zij verlaten de kerk met de woorden van hun Heer nog naklinkend in de oren: *Dit is mijn lichaam, dit is mijn bloed*. Het stoffelijke bevestigt het geestelijke, het zichtbare verduidelijkt het innerlijke: Christus woont in hen. Zijn Geest zal hen maken tot *zout van de aarde, lichten in de wereld*⁹.

Hoe het mogelijk is dat brood en wijn zijn geworden tot lichaam en bloed van Christus, terwijl dit naar het uiterlijk toch niet zichtbaar is? Deze vraag is voer voor theologen; en had dat ook maar beter kunnen blijven. De massa van de gelovigen zal, nadat zij met hart en ziel het dankgebed hebben meegebeden, deze vraag niet in gedachten hebben; maar in diep ontzag ingaan op de uitnodiging het lichaam en bloed van Christus te ontvangen. Hiermee wordt de beweging naar God toe voltooid; want daartoe zijn zij immers naar de kerk gekomen? Zij hebben hun gaven naar de kerk gebracht, waaruit brood en wijn als *het werk van onze handen* op het altaar zijn geplaatst om ze God aan te bieden. Vanwege het gemak heeft later het geld van de collecte de gaven in natura vervangen; maar de intentie, uitgesproken bij het gebed over de gaven, is steeds dezelfde gebleven: "Vader, neem dit brood en deze wijn, het werk van onze handen, en neem geheel ons leven". Zo bieden de deelnemers bij het begin van de dienst van de tafel zichzelf aan God aan.

Misschien zal iemand opmerken dat het woord *consecratie* nog ontbreekt. Dit woord is de uitkomst van het debat over de werkelijke tegenwoordigheid van Christus in het sacrament. Op welk ogenblik zou de verandering van gewoon brood en gewone wijn in vlees en bloed zich moeten voltrekken? Het antwoord van katholieke theologen luidt: tijdens de instellingswoorden *Dit is mijn lichaam (...)* en *dit is mijn bloed (...)*. In reactie op de ontkenning hiervan werd dit moment in de liturgie extra benadrukt door tijdens deze woorden brood en wijn op te heffen, onder het klingelen van een bel. Ook kregen de theologische vaktermen een plaats in de catechese. Door deze ontwikkeling ging alle aandacht tenslotte uit naar het moment van consecratie als het hoogtepunt van de eucharistie; en verdween de betekenis van de offerande naar de achtergrond.

De eucharistie is dus een beweging naar God toe. In brood en wijn bieden de gelovigen zichzelf als een onvolmaakt offer aan, om na de dankzegging voor het verlossingswerk van Christus hem in eigen persoon te ontvangen, die zijn broeders en zusters in staat stelt naar Gods bedoeling voort te gaan. Van deze beleving is helaas weinig overgebleven. Het zou al veel helpen als naar oorspronkelijk gebruik gewoon brood zou worden gebruikt. Tot op heden is dit niet toegestaan. Dat is wel jammer; want wie herkent er nog iets van zichzelf in de hosties, die van de credenstafel naar het altaar worden gebracht? Alsof het om iets heiligs gaat, branden er soms zelfs kaarsen bij deze ongewijde hosties. Zo diep is de kennis weggezaakt van wat hier werkelijk gebeurt.

Toen tijdens een catechese-avond deze actieve deelname van de gelovigen aan de mis ter sprake kwam, merkte één van de deelnemers op: "Als dat zo is, mag het wel van de daken geroepen worden!" Inderdaad. In de vroege kerk zagen de deelnemers aan de mis hoe op zondagmorgen van huis meegenomen brood en wijn op het altaar werden geplaatst, als tekenen van hun eigen leven dat zij aan God opdroegen. Daar stonden zij als het ware zelf, verlangend naar God, maar niet bij machte tot Hem te reiken, met de het psalmwoord van David in gedachten: *Leid mij op de rots die te hoog is voor mij*⁹.

Als de schaal met ongewijde hosties en de beker wijn op het altaar worden geplaatst, mogen christenen zich hierin herkennen: "Hier staan wij in onze onvolmaaktheid, verlangend ons aan U toe te wijden door het geloof in Christus, die met het offer van zijn leven onze tekorten heeft aangevuld". In het tafelgebed wordt dit offer herdacht; en bij de communie ontvangen de gelovigen de Zoon van God, die allen die hem liefhebben de macht geeft hem te volgen in een leven van zelfverloochening. Met de apostel kunnen zij zeggen: *Ik ben het niet die leef, Christus is het die in mij woont*¹⁰. Waar christenen hem daadwerkelijk toebehoren, komt de woestijn van dit leven tot bloei¹¹.

1) Joh 6,51 2) *Ik geloof*, deel V 3) Mt 3,17 4) Mc 14,22vv 5) Mt 18,5 6) Heb 7,17 7) Joh 1,12 8) 1Pe 2,9
9) Mt 5,13vv 10) Gal 2,20 11) Jes 35,1

psalm 147

Stad van God, wees verheugd in de HEER;
 Sion, hef de lofzang voor Hem aan!
 Hij maakt sterk de grendels van je poorten;
 en zegent zijn kinderen die hier wonen.
 Hij geeft vrede aan je grenzen;
 en verzadigt je met brood.
 Zijn bevel gaat over heel de aarde;
 zie toch: hoe snel gaat zijn woord!
 Hij geeft sneeuw op de velden
 en bedekt de bergen met rijp;
 wie kan voor zijn koude bestaan?
 Dan zendt Hij zijn woord,
 en de koude verdwijnt;
 het waaien van zijn Geest doet de wateren vloeien.
 Hij maakt zijn volk zijn woorden bekend;
 zijn geboden vertrouwt Hij hun toe.
 Hallelujah!
 Zo deed Hij aan geen enkel ander volk,
 zijn wetten zijn voor hen verborgen.
 Zij zijn het erfdeel dat Hij ons schenkt,
 de heerlijkheid van Jakob die Hij liefheeft.

Jezus kwam ons leven delen

*Jezus kwam ons leven delen,
 als de minste, niet geacht.
 Wie hem liefheeft en verwacht,
 die wordt hemelhoog verheven.*

*Zalig ieder, die nu nadert
 tot de tafel van de Heer.
 Telkenmale daalt hij neer
 in het brood van zijn genade.*

*Zalig, wie hem mag ontvangen,
 om met hem op weg te gaan.
 Kracht en vrede geeft hij aan
 wie oprecht naar hem verlangen.*

*Mag zijn liefde in ons gloeien.
 Hij die hoogverheven troont
 en elk nederig hart bewoont,
 doet ons leven openbloeien.*

al mijn verlangen, lied 98

* * *

TIJD DOOR HET JAAR (A) vervolg

zondag 10(A)

1 ^{ste} lezing:	Hos 6,3-6
psalm 50	zie beneden
2 ^{de} lezing:	Rom 4,18-25
evangelie:	Mt 9,9-13

Volg mij.

De tollenaar Matteüs inde belastingen voor de Romeinse bezetter. Wordt deze gehate man door Jezus geroepen?? Voor zijn critici en voor hen die alleen op het uiterlijk afgaan was dit een reden tot ergernis; maar oprechte mensen verwonderden zich. Hier wordt iemand die zij niet als vriend zouden willen hebben uitverkoren tot het apostelschap en tot een voorbeeld voor de kerk. Wat bezat Matteüs dan, dat anderen in mindere mate hadden, of helemaal niet? En hoe was het mogelijk dat hij direct Jezus volgde? Hij is één van de velen waar de wereld op neerkijkt; maar die de wereld beschaamd zullen doen staan.

Matteüs verkeert als voorbeeld van een gelovig mens in gezelschap van de tollenaar Zachæus¹, een prostituée², een misdadiger³, Romeinse soldaten⁴, tempeldienaars⁵, een blindgeboren man⁶, een Romeinse officier⁷, een heidense vrouw⁸, een melaatse⁹, een Samaritaanse vrouw¹⁰. Al deze mensen, door de geloofsgemeenschap van die dagen met de nek aangekeken, houden christenen een spiegel voor. Jij die denkt dat je zo netjes leeft kon wel eens veel verder van God verwijderd zijn dan de mensen waar je op neerkijkt. Deze zelfgenoegzaamheid kan geen plaats vinden bij de goede God, die alle mensen liefheeft. Allen echter die in Christus de liefde van God ontmoeten, de afstand tot Hem erkennen en Hem om hulp vragen, wordt hoog door Hem verheven. Zij aan wie veel vergeven is, zullen veel dankbaarheid tonen; en voor hun omgeving tot sprekende voorbeelden worden.

Het geloof van al deze mensen blijkt hieruit, dat zij Jezus zien en hem liefhebben. Gelukkig zijn zij, want zonder het te beseffen hebben zij de levende God voor ogen; en volgen Hem. Als zij met hem op weg gaan, zullen zij mogen ervaren hoe hij innerlijk tot zijn volgelingen spreekt. Stapje voor stapje brengt hij hen dichterbij zich. Hij leert hun de rug toe te keren aan wat niet deugt; en verleent hun de kracht om in moeite en verlatenheid te volharden. Zo groeit dit geloof tot volwassenheid, tot zij als Gods eigen volk - het nageslacht van Abraham – het werk in de wereld kunnen voortzetten dat Jezus tweeduizend jaar geleden begonnen is. Al getuigde hun levenswijze aanvankelijk tegen hen, innerlijk verkeerden zij toch niet geheel in duisternis; en de goedheid van God die zij in Jezus hebben ontmoet, heeft beantwoord aan hun innerlijk verlangen. Dit is het begin van geloof.

Matteüs is één van het onafzienbare leger van mensen die hun oude leven hebben verlaten om Christus te volgen. Zij tonen wat de profeet bedoelt met de woorden van God: *Liefde en goedheid zijn Mij meer waard dan offers* (eerste lezing). Als dit geloof uitgroeit tot vertrouwen: “Al zie ik Hem niet, ik ben door God gekend, Hij heeft mij lief en wil mij bij zich hebben”, dan kan het niet anders of christenen brengen Hem dank en bezingen zijn eeuwige goedheid, op dezelfde wijze als het oude Godsvolk in de psalmen JAHWEH heeft bezongen.

Dit geloof brengt een scheiding tussen mensen aan, die nu nog niet zichtbaar is. Veel kerkleden van strenge en behoudende richting, die zichzelf rechtvaardig achten en beter dan anderen, zullen eens tot hun schrik hen zien binnengaan in het Rijk van God, over wie zij hun oordeel klaar hadden. Zij hebben het woord van de Heer veronachtzaamd: *Ik ben niet gekomen om rechtvaardigen te roepen, maar zondaars*¹¹. Het evangelie roept hen tot inkeer en boete.

Hetzelfde geldt voor mensen die zichzelf al te gemakkelijk uitroepen tot bevrijders van de mensheid uit onrecht en onderdrukking. Als niet het besef vooropstaat van het eigen tekort en de medeschuld aan het lijden in de wereld, dan heeft dit streven geen basis. Als zij vertrouwen op eigen kracht, en niet hun handen heffen tot hem die de schuld vergeeft en zijn Geest schenkt om werkelijk goed te doen, dan is hun werken vruchteloos; en brengt hun zelfingenomen houding verdeeldheid teweeg. De strijd tussen beide vleugels van de kerk – vrijzinnigen en conservatieven - brengt het geloof in diskrediet; en schaadt het werk van de Heer die zij denken te dienen.

Matteüs zag in Jezus zijn diepste verlangen belichaamd. Hij werd geraakt door zijn onschuld, goedheid en menslievendheid, waar hijzelf zo ver van afstond. Een onrechtvaardig mens hoorde zijn roeping: *Volg mij*; en hij stond op en ging met Jezus mee. De zondaar volgt de onschuld in persoon; en de Heer van het leven vereenzelvigd zich met hem die in onrecht gevangen zit en maakt hem vrij. Hoe zal hij Jezus danken? In dienst van zijn Heer zal de evangelist en apostel Matteüs zijn leven maken tot een offergave aan God. Wat dit betekent voor het dagelijks leven van christenen, heeft Jezus duidelijk gemaakt in zijn z.g. *bergrede*¹², waaruit Matteüs vele uitspraken heeft verzameld. Deze hoofdstukken uit zijn evangelie zijn het meest bekende stukje van de Schrift geworden.

Ook bij buitenstaanders is de bergrede bekend. De vredesactivist Ghandi vertelt van de indruk die deze tekst op hem maakte; en hij voegt eraan toe dat hij misschien wel christen was geworden, als hij gezien had dat christenen hiernaar leefden. De kerkgangers mogen

zich zo'n opmerking wel aantrekken. Veel kerkverlaters die zeggen wel in God te geloven, maar denken de kerk niet nodig hebben. Zouden ze de inhoud van deze rede eens goed bestuderen, dan zouden zij moeten toegeven in de verste verte niet bij machte te zijn te volbrengen wat hier staat geschreven. Daar hebben christenen hulp bij nodig, Gods hulp, ofwel genade, naar het woord van de Heer: *Zonder mij kun je niets doen*¹³. Matteüs, bid voor onze kerk, dat het werk van Christus voortgang mag vinden in allen die hem belijden als hun Heer, levend in de verwachting van zijn komst. *Eens zal Hij komen voor het oordeel. Dan is het te laat, en geen mens om je te helpen* (psalm van deze zondag).

1) Lc 7,37 2) Lc 23,43 3) Lc 19,9 4) Mt 27,54 5) Joh 6,68; 7) Mt 8,8 8) Mt 15,28; 9) Lc 17,19; 10) Lc 4; 11) Mt 9,13 12) Mt hss 5-7 13) Mt 15,5

psalm 50

- L God de HEER: Hij roept tot heel de aarde,
vanwaar de zon opkomt tot waar hij ondergaat.
- A Je vervult je voorgeschreven plichten,
maar zou ik iets nodig hebben?
ál wat bestaat heb ik immers geschapen?
- L Breng aan God het offer van je dankbaarheid;
en betaal de Allerhoogste je gelofte.
- A Roep Mij aan op de dag van benauwdheid:
dan zal ik je tot redding zijn; en zul je Mij vereren.
- L Tot wie traag is en trouweloos zegt de HEER:
waarom neem je mijn woorden in de mond?
- A Je bent driftig en oneerlijk;
en je laat jezelf in boosheid gaan.
- L Daarom wijs ik je terecht, opdat je ogen opengaan:
kom tot inkeer, als je God bent vergeten.
- A Eéns zal Hij komen voor het oordeel;
dan is het te laat, en geen mens om je te helpen.

[gelovenbeleven.nl/psalmen & gebeden](http://gelovenbeleven.nl/psalmen%20&%20gebeden)

* * *

zondag 11(A)

- 1ste lezing: ex 19,2-6
psalm 100 zie beneden
2de lezing: Rom 5,6-11
evangelie: Mt 9,36-10,8

De oogst is wel groot, maar arbeiders zijn er weinig.

Nooit heeft God zo vertrouwelijk tot een mens gesproken als tot Mozes, die twintig eeuwen voor Christus het volk Israël uit Egypte heeft geleid, dwars door de woestijn heen

naar het land van belofte. Op de Sinaï, waar Mozes de wet ontvangt, verzekert God hem dat Israël, als het de geboden blijft onderhouden, Hem uit alle volken op een bijzondere wijze zal toebehoren (eerste lezing). Mozes, een zachtmoedig man, was er zich terdege van bewust dat het volk niet door eigen verdienste zo'n belangrijke plaats innam. Israël, als nageslacht van Abraham, de 'vader van alle gelovigen' was niet beter dan andere volken; maar God had hun een beslissende rol toebedeeld in zijn plan alle mensen van goede wil te redden uit de overheersing van het kwaad. In hun midden is Hij begonnen zijn macht te tonen, opdat het tot de omringende volken - met hun veelheid van afgoden - door zou dringen dat er maar één God is, niet alleen voor Israël maar voor geheel de wereld.

David bezingt Jahweh in de psalmen, zoals vandaag in psalm 100: *Eindeloos is zijn ontferming; zijn liefdevolle goedheid is eeuwig*. Voor zoekende mensen is dit een openbaring. God is goed, Hij heeft mij lief, mijn lot gaat Hem ter harte! Zozeer is Hij bij de wereld betrokken, dat Hij zich zichtbaar en verstaanbaar heeft willen maken in een mens, in Jezus, God met ons. Allen die Jezus' liefde en goedheid erkennen, zullen het moeten erkennen: "Zo heeft God de mens bedoeld". Met God verzoend hebben zij deel gekregen aan het geloof van Abraham (tweede lezing). Door hen wordt de goedheid van God niet alleen met het verstand beaamd, maar ook innerlijk gekend; en het verstand leert hun: "Dit is het wezen van God". Hij is voor hen geen vreemde meer. In gebed spreken zij met Hem van persoon tot Persoon, in de vaste overtuiging dat Hij luistert en dat Hij antwoord geeft, al is dit op een andere manier dan zij in de wereld gewend zijn.

Zonder dat zij het direct beseffen is een onafzienbare menigte wereldwijd naar deze goedheid - naar God dus - op zoek, als een vaste basis en als uitgangspunt van hun handelen. In de moeite en het verdriet die dit leven met zich meebrengt, en in angst voor het onbekende van de naderende dood laat dit verlangen naar een geestelijk houvast zich niet dan kortstondig verdringen door alle afleiding die de wereld biedt. Met het ouder worden komen de vragen steeds sterker naar boven: "Waarom leef ik eigenlijk, wat heb ik nog te verwachten, hoe kan ik mijn driftbuien overwinnen, mijn ongeduld, mijn verslaving; hoe wordt ik mijn moedeloosheid de baas, of mijn gevoel van eenzaamheid; hoe vind ik eindelijk vrede van binnen?" In de hoop op een oplossing lopen de mensen het uitgebreide aanbod op de 'reli-markt' af, zonder te weten dat het antwoord aan de kerk in beheer is gegeven.

De kerk is het lichaam van Christus, met Jezus als hoofd. Ieder die zich christen noemt, moet beseffen hierin een eigen verantwoordelijkheid te dragen. "Die zit elke zondag in de kerk, en moet je zien hoe hij tekeer gaat!" Zulke opmerkingen geven aan, dat buitenstanders in hun hart wel aanvoelen waar het in de kerk om gaat. Hoe meer dit zichtbaar

wordt in hen die tot deze geloofsgemeenschap behoren, des te groter de overtuigingskracht voor de waarheid van het evangelie; en de aantrekkelijkheid voor een menigte van zoekers.

*Bij het zien van deze menigte wordt Jezus door ontferming bewogen*¹. Waarom kloppen zij niet vaker aan bij de kerk? Omdat hij zijn leerlingen voorhoudt dat zij *geen twee heren kunnen dienen: God en de wereld*². Dit schrikt velen af, die de waarheid hiervan wel inzien³. Maar ook gaan mensen aan de kerk voorbij, omdat deze de naam heeft gekregen van een uitstervende club van oude mensen; en van een autoritaire organisatie die zich niet bezighoudt met hun vragen, maar geboden en verboden uitvaardigt. Hoewel de pastorale praktijk in de meeste parochies anders is, komt het beeld naar voren van een kerk die haar leden gedragsregels voorschrijft op het gebied van b.v. de sexualiteit, het celibaat en de positie van de vrouw, zonder hierover een open gesprek aan te willen gaan. In een tijd, waarin individuele vrijheid zwaar weegt, roept het verzet op als de kerk in het geweten van de mensen wil treden.

Het vertrouwen wordt verder beschaamd door de verregaande verdeeldheid van de kerk van Christus, terwijl Jezus, het hoofd van de kerk, toch uitdrukkelijk om eenheid heeft gebeden, *opdat de wereld zal geloven dat U mij gezonden hebt*⁴. Nu de ledenaantallen slinken en de kerken druk zijn met hun eigen reorganisatie staat de eucumene op een laag pitje, hoewel de basis hier wel ontvankelijk voor is. Door alle moeilijkheden wordt de blik naar binnen gericht, zonder oog voor hen die overal hun heil zoeken, behalve in de kerk van Christus.

Jezus ziet die ontheemde menigte met ontferming aan. Juist in deze individualistisch ingestelde tijd waarin zovelen verloren lopen, blijft zijn opdracht van kracht te bidden om *arbeiders in de oogst*: om mensen, vol van de Geest, die het bevrijdende evangelie verkondigen van Jezus, God met ons en mens met de mensen, de deur naar het leven⁵. Hij is onze vrede temidden van de strijd, onze bruidegom, onze grote liefde. Hij vraagt van zijn kinderen geen blinde gehoorzaamheid en geen inspanning die te zwaar voor hen is, maar liefde uit een zuiver hart, en geloof in hem die mogelijk maakt wat menselijkerwijs gesproken te hoog gegrepen is: de naaste lief te hebben als zichzelf. Het is een prachtige, alles overtreffende boodschap die hij aan de apostelen toevertrouwt; maar ook een boodschap die ingaat tegen de gevestigde belangen. *Wie mijn leerling wil zijn, zo houdt hij zijn kerk voor, moet zichzelf verloochenen*⁶.

Het evangelie leert te breken met een leven van elk voor zich. Christenen kunnen niet het vergankelijke liefhebben naast Jezus. Dit valt niet mee. De goden van deze wereld laten zich niet zo gemakkelijk terzijde schuiven. Het vraagt gebed om je te onttrekken aan de schaamteloze overconsumptie, die de meeste mensen gewoon vinden. Zij willen niet

zien hoeveel ellende bijvoorbeeld hun onmatige gebruik van energie in de wereld teweeg brengt. Wie constant zijn hulp inroept zal ervaren dat Jezus, al is hij aan het oog onttrokken, toch zijn broeders en zusters innerlijk sterkt door zijn Geest, en hen stapje voor stapje leidt langs de *smalle weg*, die voert naar het koninkrijk van God⁷.

Wie Jezus daadwerkelijk volgt, als een arbeider in de oogst, mag het eeuwige leven hier en nu al proeven. Allen die hem onverdeeld dienen worden tot een zegen voor hun omgeving; en groeien tot de mensen zoals God hen heeft bedoeld. Christenen mogen zich bovenmate verheugen dat zij op de goede weg zijn, met Christus verbonden. *Zij juichen om hem, die ons bij hen heeft teruggebracht* (tweede lezing); *en gaan met een lofzang binnen door zijn poorten* (psalm van deze zondag).

1) Mt 9,36 2) Lc 16,13 3) Lc 18,23 4) Joh 17,21vv 5) Joh 10,7 6) Mt 16,24 7) Mt 7,14

psalm 100

- L Alle landen van de wereld:
zing vol vreugde voor de HEER
- A Dien Hem met blijdschap;
en kom met gejuich voor zijn aangezicht.
- L Erken de HEER als je God en je Schepper:
zijn eigen volk zijn wij, de schapen van zijn weide.
- A Ga binnen door zijn poorten met een dankgebed;
en kom met een lofzang in zijn voorhof.
- L Wees vervuld van dankbaarheid;
en verheerlijk zijn grote naam.
- A Eindeloos is zijn ontferming;
zijn liefdevolle goedheid is eeuwig.

*Apostelen, profeten: U geeft hun in de mond,
het eeuwig Woord te spreken van Jezus, God met ons;
van Hem die is gekomen, om aan het eind der tijd
genade te betonen, om één met ons te zijn.*

*Apostelen, profeten: wie naar hun woorden hoort,
die gaat zichzelf vergeten, brengt goede vruchten voort.
Temidden van een wereld, verdeeld en vol geweld,
gaat hij in vrede verder; de dagen zijn geteld.*

*Apostelen, profeten, zolang de tijd nog wacht,
doen zij de wereld weten: de Heer komt in zijn macht!
Wil dan tot inkeer komen: of God, Hij die ons zendt,
doet eens de woorden horen: Ik heb je nooit gekend!*

al mijn verlangen, lied 12

* * *

zondag 12(A)

1 ^{ste} lezing:	Jer 20,10-13
psalm 69	zie beneden
2 ^{de} lezing:	Rom 5,12-15
evangelie:	Mt 10,26-33

Niets is bedekt of het zal onthuld, niets verborgen of het zal bekend worden.

In oude kerkgebouwen zijn ter rechter- en linkerzijde van het altaar twee lezenaars ingebouwd: de ene voor de lezing uit het evangelie en de andere voor de lezing uit de brieven van het Nieuwe Testament, waarin het evangelie wordt uitgewerkt). Na het besluit hieraan een lezing uit het Oude Testament toe te voegen, volgde in de meeste parochies de reactie om het epistel achterwege te laten: drie lezingen zou teveel zijn. Dat is heel jammer, want zo verdween uit de vieringen de oudste en onmisbare catechese van de kerk.

Vandaag betreft dit de passage over Christus, de nieuwe mens, door wie de vloek van het kwaad, dat sedert Adam de wereld heeft beheerst, is weggenomen. Met de menswording van Jezus is voor zijn volgelingen de *tijd van genade* aangebroken¹, ook wel genoemd het *duizendjarig vreedrijk*²: de periode tussen Jezus' komst in zwakheid en zijn wederkomst in macht voor het oordeel. Dan zal hij allen bij zich opnemen, die de gave van Gods genade hebben aangenomen door *de ene mens Jezus Christus* (tweede lezing). Christenen, verlangend naar een bestaan waarin alle onrecht is uitgebannen, leven in hoop op Hem *die de armen redt uit de handen van kwaadwilligen* (eerste lezing).

In heel het Oude Testament wordt hiernaar vooruitgezien³. In de psalm van vandaag wordt Jezus voorzeggd als de lijdende dienaar van Jahweh, die door Hem in de wereld is gezonden om de last op zich te nemen van een wereld in nood. *De ijver voor uw huis heeft mij verteerd. Op mij kwam de spot neer van hen die U haten. Maar mijn gebed, JAHWEH, richt ik tot U. Op de tijd van genade zult U mij verhoren.* In de ogen van de Joodse leiding, die de Messias in aardse macht en majesteit verwachtte, was die eenvoudige mens Jezus echter een bedrieger, een vervloekte die de kruisdood verdiende⁴.

Zij die het verlangen kennen naar innerlijke goedheid en waarheid zullen in hem, *de nieuwe Adam*, echter geen spoor van bedrog zien. Christenen hebben hem lief, die hun deel geeft aan het nieuwe leven bij de Vader; en zij verwachten hem met al zijn engelen bij zich voor het oordeel aan het einde van de tijd⁵. Als zij Jezus niet alleen met de mond belijden, maar hem daadwerkelijk toebehoren, mogen zij het oordeel in vertrouwen tegemoet zien. Naarmate zij de moeite van het leven niet ontvluchten, maar in liefde voor hem hun kruis dragen, zal hij hun zijn aanwezigheid doen ervaren, en de waarheid van zijn woorden: *Kom tot mij, als je uitgeput bent en onder lasten gebukt gaat; en ik zal je rust en verlichting schenken*⁶. De leerling staat echter niet boven zijn meester⁷.

Wie de weg van Christus gaat, zal op dezelfde wijze als hij van de mensen te lijden hebben. Daarom steekt hij christenen vandaag een hart onder de riem: *Wees niet bang voor de mensen*, voor hun leugens en laster en het onrecht dat je wordt aangedaan; want *niets is bedekt of het zal onthuld, niets verborgen of het zal op de dag van het oordeel bekend worden*. Wees niet bang als het lijden je treft; maar put troost uit de gedachte dat God het ziet.

De Vader ziet het onrecht waaronder zovelen gebukt gaan. Hij ziet het mensonterende lijden, dat onschuldige mensen en zelfs kinderen wordt aangedaan. Als zij geen uitkomst zien is Hij hun nabij. Hij hoort hun roepen en spreekt tot hun hart. Op gelijke wijze heeft zijn Christus geleden; en zij zullen in zijn opstanding mogen delen. Op die dag zal blijken dat Hij recht doet op aarde; en dat het oneindig veel beter is onschuldig te lijden, dan in de schoenen te staan van de plegers van onrecht en wreedheid.

Jezus bemoedigt zijn volk: *Buiten de Vader om zal niet één mus op de grond vallen*. Hij ziet alle onrecht en lijden in de wereld. Zoals Hij Kaïn heeft gewaarschuwd toen deze zijn broer Abel wilde doden, zo spreekt Hij tot boosdoeners in hun geweten. Maar dwingen doet Hij niemand. Hij roept allen in vrijheid tot Hem te komen. Ook al beweren hersenonderzoekers van niet: de mens heeft een vrije wil het goede of het kwade te kiezen - tot de dag van het oordeel komt. Dan zal het voor kwaadstichters te laat zijn om tot inkeer te komen.

De mensen zeggen wel: "Er is helemaal geen God", maar in hun hart zijn velen daar toch niet zo zeker van. Laat deze twijfelaars niet luisteren naar hen die wijzen op het lijden in de wereld; en de mening verkondigen dat er na de gruwelen in de concentratie kampen van de Nazi's niet meer gesproken kan worden van een goede God, die betrokken is bij het lot dat mensen treft. Zij zouden eens het dagboek van ETTY HILLESUM moeten lezen⁸. Deze *engel van Westerbork*⁹, zelf slachtoffer van de nazibeulen, maakt hierin haar lezers op ontroerende wijze deelgenoot van haar groeiende besef van Gods tegenwoordigheid, en zijn betrokkenheid bij haar en haar Joodse lotgenoten. Haar verslag van de gebeurtenissen bevestigt wat David drieduizend jaar eerder schreef, nadat hij ernstig in de verleiding was geweest om te verklaren dat God het onrecht van kwaadwilligen niet ziet. *Zij zijn gezond en welgedaan, zij worden niet gekweld als zo veel anderen. (...) Ik kon 't niet begrijpen; tot Hij mij in zijn heiligdom hun einde deed zien*¹⁰.

Jezus leert dat de goede God niet alleen elk woord en elke daad van de mensen kent en hun bedoeling doorgrondt; maar ook dat Hij hun op de dag van het oordeel aan ieder rekenschap zal vragen. Daar kan niet genoeg de nadruk op gelegd worden. *Ontzag voor*

*de Schepper is het begin van wijsheid*¹¹. Christenen die hiervan doordrongen zijn, zullen ál hun doen en laten onder zijn oordeel stellen. Als zij Hem gaandeweg leren kennen en liefhebben, zullen zij mogen ervaren dat Hijzelf hun de kracht hiertoe geeft; en gaan zij de vreugde van het eeuwige leven verstaan. Daarom bidt de psalmdichter: *HEER, haast U mij te helpen, als ik roep tot U om hulp; en: Stel een wacht voor mijn mond, laat geen onvertogen woord van mijn lippen komen!*¹²

Het is te hoog, te wonderlijk om te bevatten: wij zijn door God gekend en geliefd. Waar wij ook gaan of staan, *met al onze gangen is Hij vertrouwd*¹³. Hij verlangt naar ons, Hij wil ons bij zich hebben. Zouden christenen die liefde niet beantwoorden? Hoe onvolmaakt ook, Hij ziet 't wel; en Hij zal hun rijk belonen. Hoe waardevol is dus elke nieuwe dag die Hij geeft; en hoe vol van mogelijkheden Hem liefde te bewijzen, en zo een schat te verzamelen die blijft tot in het eeuwige leven¹⁴. En zijn er soms omstandigheden die bij gelovigen de gedachte doen opkomen dat Hij hun gebeden niet hoort, dan is het geloof hun tot vaste grond, en tot een bewijs voor de dingen die zij nu voor een korte tijd nog niet kunnen zien¹⁵. Zo is voor Gods kinderen zelfs de duisternis licht als de dag¹⁶, in het vertrouwen dat Jezus niet hoog en ver is, maar woning zoekt in ieder gelovig mensenhart. *Hij hoort het zuchten van de armen, en vergeet de gevangenen niet* (psalm van deze zondag).

1) 2Kor 6,1vv 2) openb 20,2vv 3) Lc 24,27 4) Gal 3,13 5) Mt 24,36 6) Mt 11,28 7) Mt 10,24
8) geloven beleven.nl/Etty Hillesum 9) doorgangskamp naar Auschwitz 10) psalm 73 11) spr 1,7
12) ps 141,1vv 13) ps 139,13 14) Mt 6,19 15) Heb 11,2 16) ps 139,12

psalm 69

- L HEER, het is om U, dat zij mij bespotten;
ik word vernederd en te schande gemaakt.
- A Van mijn broeders en zusters ben ik verwijderd,
als een vreemde voor mijn eigen familie.
- L Ik word verteerd van ijver voor uw huis;
en getroffen door de spot van wie U haten.
- A Ik blijf tot U roepen, U zult mij verhoren op de vastgestelde tijd.
- L Antwoord mij in uw grenzeloze liefde;
wees mij tot redding in uw trouw.
- A Vat moed, als je uitziet naar de Heer:
Hij hoort het zuchten van de armen en vergeet de gevangenen niet.
- L Laten engelen en mensen Hem vereren;
want God verlost zijn volk
en herbouwt hun stad als een eeuwig bezit.
- A Dit is het erfdeel voor wie Hem dienen;
wie Hem liefhebben zullen daar wonen.

* * *

zondag 13(A)

1ste lezing: 2kon 4,8-11.14-16
 psalm 89 zie beneden
 2de lezing: Rom 6,3-4.8-11
 evangelie: Mt 10,37-42

Wie zijn leven verliest om mijnenwil zal het vinden.

Wie metterdaad met Jezus op weg willen gaan, moeten beseffen dat voor hen de macht van het kwaad gebonden is, maar dat het de levens van wie hem verwerpen blijft beheersen. Dit betekent dat christenen, zolang zij in deze wereld leven, niet alleen zullen delen in zijn vrede, maar ook in zijn kruis. Van nature zoeken zij hun eigen eer, willen zij het lijden ontvluchten en verweren zij zich tegen onrecht en vernedering; maar Jezus wijst hun die hem liefhebben de weg van zelfverloochening.

Wie in de Geest van Christus leeft en het recht van de sterkste afwijst, zal de eigen belangen maar moeilijk kunnen verdedigen. Zijn leerlingen zijn daar ook niet op uit. Bij onenigheid zullen zij liever de vijf procent eigen ongelijk erkennen dan vast te houden aan hun vijftienprocentig procent. Als zij liever onrecht lijden dan zelf onrechtvaardig te handelen, krijgen zij soms heel wat te incasseren. In de wetenschap te delen in het lijden van Christus zullen zij dit met blijdschap ondergaan; en zo zijn nabijheid mogen ervaren. Het is immers de *oude mens*¹ die zich gekwetst voelt; maar *de nieuwe mens*² verheugt zich in elke gelegenheid die hem of haar dichterbij de Geliefde brengt.

Jezus' leerlingen zullen in de Geest van hun Heer liever dienen dan heersen. Als hun omgeving hier misbruik van maakt, nemen zij hier geen aanstoot aan, maar bidden voor hen die in onwetendheid verkeren van de geestelijke rijkdom waar zij zelf deel aan krijgen. Zij hebben de zelfzucht, de bron van alle kwaad, verlaten; en moeten hierdoor veel van de genoemens missen waar de wereld naar streeft. De heiligenlevens laten dit duidelijk zien. Hoe dichterbij Gods kinderen bij Hem leven, des te meer verliezen vergankelijke luxe en vertier hun glans. Hun omgeving beschouwt hen vaak als dwazen; maar zij weten zich gezegend door hem, die hun leert lief te hebben wie hen belasteren en bespotten. Wie Jezus in daden en zo nodig ook in woorden belijdt, zal dit soms zelfs met de dood moeten bekopen. Een menigte martelaren heeft dit tijdelijke bestaan in liefde voor hem opgegeven, met een eeuwige beloning voor ogen. Zo is de leer van Christus tegengesteld aan de wetten van de wereld. Niet voor niets wordt een christen in de brieven van Paulus een *nieuwe schepping* genoemd³; en noemt het evangelie de bekering een *wedergeboorte*⁴.

In het Nieuwe Testament vormen de brieven van Paulus een onmisbaar stuk onderricht. In de tweede lezing schrijft hij aan de christenen van Rome: *U weet dat de doop, waarin*

wij één zijn geworden met Christus Jezus, ons heeft doen delen in zijn dood. Veel hedendaagse christenen weten dit niet. Als kinderen gedoopt, bestond hun enige geloofsondericht in de voorbereiding op de eerste communie op zevenjarige leeftijd en enkele bijeenkomsten voorafgaande aan het vormsel. Als er hier en daar al iets aan volwassenencatechese wordt gedaan, is er toch nooit sprake van een systematische inleiding op *de elementaire christelijke leer*, zoals Paulus het noemt⁵: de leer van de kerk, zoals deze op de algemene kerkvergaderingen is vastgelegd. Helaas wordt in veel kerken de voorgeschreven lezing uit de brieven van de apostelen meestal overgeslagen.

De apostel schrijft: *Je moet jezelf beschouwen als dood voor de zonde en levend in Christus Jezus* (tweede lezing). Voorwaar een stukje catechese om bij stil te staan! Paulus legt het doopsel uit als een nieuw begin in het leven van elke gelovige. Dit sacrament is de bevestiging van godswege van een nieuwe schepping. Het oude is voorbij en het nieuwe leven, met Jezus verbonden, heeft hier en nu al een aanvang genomen. Op andere plaatsen spreekt Paulus van *de oude mens*, die als het ware met Christus is gestorven en begraven⁶; en van *de nieuwe mens*, die leeft door zijn Geest, in verbondenheid met hem⁷. Met goddelijk geduld zal Hij de pas gedoopte leren de zelfzucht te verzaken, die tot de oude mens behoort. Dit betekent je kruis opnemen en loslaten wat je verhindert Jezus te volgen.

Allen die deze weg gaan, zijn als nieuw geboren en verenigd met hem, die als eersteling de hemel is binnengegaan. Gesterkt door zijn Geest zullen zij temidden van het geweld van de wereld al iets van dit Rijk van de hemel zichtbaar mogen maken. Zij voelen wel de verleiding tot zonde, maar keren hier direct in geloof de rug aan toe; en roepen Gods hulp hierbij in. Werkelijk, Hij wacht niet met hen in deze strijd terzijde te staan. Zo groeien zij in geloof. En mochten zij toch hebben toegegeven, dan is Hij direct bereid tot vergeving aan wie Hem hierom vragen. Elke zondag wordt dit in de kerk immers beleden: *Ik geloof in de vergeving van de schuld*. Zo zijn zij op weg het oude en vergankelijke leven de rug toe te keren, ja, als afgedaan te beschouwen; en mogen zij zich als nieuwe mensen op weg weten naar hun hemelse vaderland.

Bewust levende christenen staan dus steeds opnieuw voor de keuze voor het nieuwe leven met Christus of voor de verleider, de Satan, die de oude mens aanmoedigt de eigen verlangens voorop te stellen en God te vergeten, zoals eens Adam en Eva Hem voor een vermeend genoeg verlaten hebben. Hier is geen tussenweg mogelijk. *Niemand kan twee heren dienen*⁸. Ook in de verhouding tot de eigen familie moet de liefde voor God vooropstaan; en moeten zijn leerlingen gehoor geven aan Jezus' woorden: *Wie vader of moeder, zoon of dochter meer liefheeft dan mij, is mij niet waardig*. Voor hen die de

grootheid van Christus niet zien lijkt dit een harde tekst. Niet alleen mens met de mensen is hij, maar ook God met ons. Als de evangelist Johannes neervalt voor de engel om hem te aanbidden, protesteert deze: *Dat nooit! Ik ben niet meer dan een dienaar zoals jij. Aanbid God alleen*⁹. Als Jezus na zijn verrijzenis aan de apostelen verschijnt, en Thomas uitroept: Mijn Heer en mijn God! krijgt hij ten antwoord: *Omdat je mij gezien hebt geloof je? Zalig zijn zij die niet gezien en toch geloofd hebben*¹⁰.

Als Jezus dan aanbeden mag worden als God met ons en één met de Schepper, zouden christenen hem dan niet liefhebben boven al zijn schepsels, waaronder ook de eigen ouders en kinderen? Dit betekent geenszins dat zij tekort schieten, integendeel. Als zij daadwerkelijk hun kruis opnemen en de weg van zelfverloochening gaan, zal hun Heer hun zijn Geest van liefde niet onthouden; en zullen zij niet alleen hun vader en moeder en kinderen, maar alle mensen honderd keer meer liefhebben dan voorheen.

De kinderen van God leven in liefde voor Hem en zijn schepping. Hun loon zal hun niet ontgaan. De martelaar en kerkvader Johannes Chrysostomos (vierde eeuw) wekt zijn toehoorders op: *Weet wel dat God zijn kinderen beschermt. In moeite en pijn is Hij nabij en zorgt Hij voor je. In de dood laat Hij je niet over aan het gezelschap van kwaadwilligen. Hij zal je met waardigheid bekronen en aan engelen gelijk maken. Laten we dit steeds voor ogen houden, onze zielen behoeden en de weg van de deugd vervolgen met nog meer ijver dan voorheen, opdat wij na de geduldig gedragen zorgen van dit snel voorbijgaande leven zullen mogen delen in het goede dat God ons heeft beloofd*¹¹.

De martelaar Cyprianus, bisschop van Carthago (derde eeuw) getuigt van zijn liefde voor Christus: *In zijn doodstrijd noemde hij niet zijn goddelijke majesteit. Hij verdroeg alles geduldig tot het einde. Hij ontvangt zijn doodslagers, opdat zij zich bekeren en naderen tot hem, die vriendelijk is en verdraagzaam, gekomen om ons te redden; en met bewonderenswaardig geduld zijn kerk voor niemand afsluit. Als zijn tegenstanders, die hem lasteren en zich vijanden betonen van zijn naam, zich van hun kwade weg bekeren, zal hij ook hen doen delen in de beloning van het hemelse Rijk. Kan iemand iets vertellen, vriendelijker en geduldiger dan dit?*¹¹ En Jezus zelf spreekt in een gelijkenis: *Uitstekend gedaan, goede en trouwe dienaar. Over weinig ben je trouw geweest, over veel zal ik je aanstellen. Ga binnen in de vreugde van je Heer*¹². Dit is de hemelse beloning die Gods kinderen in het vooruitzicht is gesteld.

1) Rom 6,6 2) 1Joh 5,1 3) 2Kor 5,17 4) Joh 3,3 5) gelovenbelevens.nl/ik_geloof 6) Ef 4,22 7) Kol 3,10 8) Mt 6,24
9) Mt openb 22,10 10) Joh 21,28v 11) gelovenbelevens.nl/de_ogen_van_de_ziel

psalm 89

- L Heer, ik wil zingen van uw blijken van liefde;
en voor elk geslacht opnieuw van uw waarheid getuigen.
- A Uw goedheid is eeuwig, uw waarheid is gevestigd in de hemel.
- L Gezegend het volk dat de jubelzang kent:
zij die leven in het licht van uw aanschijn, o God.
- A Zij verheugen zich in U; en staan op, door U gerechtvaardigd.
- L Van U is de kracht en de heerlijkheid,
door uw genade worden wij verhoogd.
- A De HEER is ons schild, de Heilige van Israël is onze Koning.

psalmen & gebeden

* * *

zondag 14(A)

- 1ste lezing: Zach 9,9-10
psalm 145 zie beneden
2de lezing: Rom 8,9.11-13
evangelie: Mt 11,25-30

nederig en zachtmoedig

Veel mensen stellen de eigen persoon centraal, soms tot in het ziekelijke toe. Zo niet de heiligen, die de Geest van Christus iets meer dan andere gelovigen de ruimte geven: nederig, zachtmoedig en onschuldig als een kind. Christenen bewonderen hen om de wijze waarop zij zichzelf vergeten om met hem hun weg te kunnen gaan. Zij bewonderen eigenlijk niet de heiligen, maar de Geest van Christus die hen bezielt, en naar Wie ook hun verlangen uitgaat. Dit is het kenmerk van rechtgeaarde christenen. Zij weten dat van nature de lat voor hen te hoog ligt; en stellen hun vertrouwen op hem die hun verlangen vervult naar de mate waarin zij gehoor geven aan zijn oproep: *Wie mijn volgeling wil zijn moet mij volgen door zichzelf te verloochenen*¹. Zo wordt hun van godswege geschonken wat hun eigen macht te boven gaat: als kinderen van God te leven.

Jezus dankt God, die zijn koninkrijk niet opent voor leraren die denken te weten hoe dit Rijk eruit ziet; en de mensen de zware last opleggen als christenen te leven, zonder het geloof dat hij als God-met ons hun de macht hiertoe geeft. Voor allen echter die hem liefhebben, hun tekorten betreuren en hun onmacht belijden deze te overwinnen, wordt Jezus *de deur naar het leven*². De Zoon van God dankt als mens met de mensen onze Vader voor de rechtvaardigheid van het oordeel dat Hij hem in handen heeft gegeven³. Niet door geleerdheid opent Hij zijn volk de ogen; maar hij doet zich kennen door geloof.

Geleerdheid - hoe nuttig ook - kan het geloof in de weg staan. De schriftgeleerden die met al hun kennis van de Schrift God niet kennen, kunnen hun gehoor onderrichten noch stichten. Met hun kennis over taal en geschiedkundige achtergrond kunnen vakmensen er aan voorbijgaan, dat alle psalmen spreken over de komende Christus⁴.

In de psalm van vandaag ziet koning David als profeet in de toekomst de door God beloofde Nakomeling verschijnen⁵, die de troon van David voor eeuwig zal bezetten⁶. Vol van vreugde bezingt hij de komende Messias: *Genadig is de Heer, vol van mededogen, één en al goedheid en vergevingsgezind.*

David en alle profeten hadden graag willen weten *waarop de Geest van God in hen doelde*⁷: het alles overheersende wonder van de menswording van God. Vandaag wordt de profeet Zacharia aan het woord gelaten, die honderden jaren voor Christus deze koning van de Joden Jeruzalem ziet binnenrijden: *rechtvaardig en zegevierend, nederig, en gezeten op een ezel*⁸. In deze nederige koning heeft God zich geopenbaard. Niet in het vertoon waar de wereld achteraan holt openbaart Hij zich, maar in een eenvoudig en zachtmoedig mens heeft Hij zijn liefde en goedheid, zijn eeuwige wezen, aan de wereld getoond. Dit is het evangelie dat aan de kerk in beheer is gegeven.

Hoe is het mogelijk dat de oversten hem niet hebben herkend? Zij rekenden zich tot het volk van God, door Zacharia *dochter van Sion genoemd*. Sion is de plaats van Gods woning onder de mensen, zoals de profeet in de aanvang van zijn uitspraken heeft gezegd: *Wees verheugd, dochter van Sion, want zie: Ik kom in uw midden wonen. Vele volken zullen in die dagen gemeenschap zoeken met de Heer*⁸. Over wie wordt hier anders gesproken dan over Jezus, door wie christenen overal ter wereld mogen toebehoren aan de God van Israël? Dit wereldwijde volk van God wordt in de Bijbel gezien als door Hem verwekt⁹ en door Jezus aangenomen als zijn bruid¹⁰. Hoe verlangt hij naar de wederliefde van zijn volk! *Hoe heerlijk zijn je liefkoningen, mijn zuster, mijn bruid!*¹¹

God is mens geworden om de mensen tot God te verheffen. Maar wie komen er tot zijn Christus? Wie behoren tot dit volk van God? Onbevange ogen moeten hem erkennen als een mens in wie geen spoor van bedrog is. De oversten en schriftgeleerden hebben hem echter als een bedrieger veroordeeld, omdat hij de *traditie van de ouden* niet voor heilig hield¹². Ook de exegeten die Jezus ontkennen als God met ons werpen zich wel op als leraren, maar kennen niet het evangelie van nieuw leven in verbondenheid met hem, verrezen uit de dood. Zo was het tweeduizend jaar geleden in Israël; en zo is het nu in de kerk van Christus.

Levend door de Geest van God, leren gelovige mensen de zelfzucht als afgedaan te beschouwen; en gaan zij innerlijk God zien, zoals mensen van goede wil hem aan het begin van de nieuwe jaartelling in levende lijve hebben gezien en gevolgd: liefdevol en goed. Gelukkig zijn zij! Zij mogen hier en nu iets beleven van een rijkdom, waarbij alle aardse

overdaad zijn glans verliest. Zij zullen er dan ook gemakkelijk afstand van doen, zoals de heiligen onder ons laten zien, met Jezus voor ogen, *die in de wereld nog geen plaats had om zijn hoofd neer te leggen*¹³.

De almachtige en alomtegenwoordige God, die zijn schepping van dag tot dag draagt in zijn hand: Hij is het zelf die zijn kinderen innerlijk leert; en hen bijstaat in hun dagelijkse strijd te leven als met Christus verzezen. Het doet de adem stokken. Dit evangelie is zoveel meer dan de armelijke verkondiging van *samen delen*, die uitloopt op mondjesmaat geven en hulp verlenen. Paulus waarschuwt: *Zou iemand de Geest van Christus niet hebben, dan behoort hij Hem niet toe* (tweede lezing). De Geest leert christenen zichzelf te vergeten; en te geven uit zijn overvloed.

Gods kinderen doen meer dan hun aardse goederen wegschenken. In liefde voor hun Heer geven zij zichzelf, om hun omgeving in zijn geestelijke rijkdom te doen delen. Hij toont hun die onafzienbare menigte die nergens rust vindt¹⁷. Als die zoekende mensen al eens een kerk binnenlopen, zullen zij dan baat vinden bij een moralistische boodschap? Hun verlangen gaat uit naar innerlijke goedheid, waarheid en liefde; en naar rust voor hun ziel. Jezus, doe hun uw woorden verstaan: *Kom tot mij, allen die uitgeput zijn en onder lasten gebukt gaan; en ik zal jullie rust en verlichting schenken.*

1) Mt 16,24 2) Joh 10,7 3) Joh 5,22 4) Lc 24,44 5) hand 2.30 6) 2Sam 7,12 7) 1Pe 1,10 8) Zach 2,10v
9) Ez 16,8 10) Mt 9,15; Joh 3,29 11) hoogl 4,9 12) Mt 15,1-9 13) Mt 8,20

psalm 145

- L Mijn God en mijn koning, uw naam wil ik heiligen,
in tijd en eeuwigheid U vereren.
- A Elke dag die U mij geeft zal ik U danken;
uw naam zal ik voor altijd bezingen.
- L Genadig is de HEER, vol van mededogen,
één en al goedheid en vergevingsgezind.
- A God is goed voor ál wat leeft;
uit alles spreekt zijn ontferming.
- L Uw goedheid blijkt uit uw handelen;
al uw heiligen brengen U hulde.
- A Zij verkondigen de wereld de macht van uw werken
en de heerlijkheid van uw Rijk.
- L God is rechtvaardig in ál wat Hij doet;
in goedheid handelt Hij.
- A Hij is hen nabij, die roepen tot Hem;
die Hem aanroepen in vertrouwen.
- L Hij luistert naar hen en vervult hun verlangen;
Hij redt hen, die in eerbied voor hem leven.

* * *

zondag 15(A)

1 ^{ste} lezing:	Jes 55,10-11
psalm 65	zie beneden
2 ^{de} lezing:	Rom 8,18-23
evangelie:	Mt 13,1-23

in goede aarde

In goede aarde vallen. Het gezegde doelt op het innerlijk van de mens, waar iets aandacht krijgt, of wordt verworpen en vergeten. Dat is ook wat er gebeuren kan met het evangelie van menswording en verrijzenis, en onze deelname hieraan. Met de gelijkenis van de zaaier verwijst Jezus naar de bekende bijbelse metafoor van de vruchten van de aarde. Zo worden bij Ezechiël¹ en in het laatste bijbelboek openbaring² gelovigen vergeleken met bomen aan een waterstroom (de heilige Geest), die rijkelijk vrucht dragen. Mensen zonder God echter zijn *als kaf, dat verwaait in de wind*³.

De Bijbel spreekt over een liefdevolle God die zich bekommert om zijn mensen; en hun wederliefde verlangt. Zij bewijzen Hem hun liefde in het gebed, en door mededogen en opofferingsgezindheid in de omgang met anderen. Dit wordt door Hem beloond met versterking van de deugden, die gelovigen maken tot wegwijzers naar de hemel. Dit is één van de mooiste vruchten van het geloof: als anderen tot inzicht komen, zodat de Geest hun levens kan vernieuwen; en zij gaan delen in het geluk van de kinderen van God. Nergens zijn deze vruchten overvloediger zichtbaar dan bij Jezus, die als een graankorrel in de aarde is gevallen en gestorven. Door zijn verrijzenis is hij het begin is geworden van zijn kerk⁴, het nieuwe en wereldwijde volk van God.

Als het zaad niet in de aarde valt en sterft, blijft het alleen; maar als het sterft brengt het veel vrucht voort. Dit geldt eveneens voor allen die Jezus toebehoren. Zij moeten sterven aan zichzelf, om als nieuwe mensen te leven met hem⁵, niet langer op eigen kracht maar door de Geest die in hen woont. De Geest van Christus wordt door Jezus voorgesteld als *levend water*, dat uit hun innerlijk vloeit⁶. Hij is het, die hen tot volwassen gelovigen maakt, zoals de psalm van vandaag zegt: *U bezoekt de aarde en drinkt de akkers; onuitputtelijke rijkdom gaat van U uit*; met de veelbetekenende toevoeging: *De akkers zijn wit om te oogsten*. De oogst heeft in de Schrift de betekenis van het laatste oordeel aan het einde van de tijd, als het graan wordt gemaaid en het kaf van het koren wordt gescheiden⁷.

Wie in de Bijbel thuis raakt, gaat deze en vele andere beelden gaandeweg verstaan; en komt onder de indruk van de eenheid van dit boek der boeken. Daarom zijn de drie schriftlezingen en het psalmgebed van de zondag zo belangrijk. Steeds opnieuw gaat het hierin over de goede God, die zijn schepselen in vrijheid tot zich roept; want liefde laat zich niet dwingen. Onophoudelijk spreekt Hij tot hen in hun geweten; en blijft Hij hen bij monde

van zijn profeten vermanen en bemoedigen. Uiteindelijk is Hij tot het uiterste gegaan; en heeft Hij in Jezus, God-met-ons⁸, zijn eigen wezen in een mens geopenbaard⁹. Wie hem ziet, ziet de Vader¹⁰. Wie hem liefheeft, heeft God lief. Wie hem volgt redt zijn of haar leven van *de eeuwige dood*¹¹: een bestaan zonder hem.

Gedurende de huidige *tijd van genade* worden allen worden opgeroepen zich af te wenden van wat niet deugt, in eerbied en ontzag voor Hem die wil dat zij behouden worden¹²; en daarom de dag van het oordeel nog uitstelt. De apostel Petrus waarschuwt de kerken dat *het einde van alle dingen is nabij is*¹³. Dat dit einde nog uitblijft, betekent niet dat hij zich heeft vergist, zoals velen beweren¹⁴. De apostelen, de evangelisten en de kerkvaders na hen vergissen zich niet als zij waarschuwen: *Er komt een tijd, dat de mensen de gezonde leer niet meer zullen verdragen. Zij zullen zich naar eigen smaak een menigte leraren uitzoeken die hen naar de mond praten*¹⁵. Deze leraren zijn het, die onkruid tussen het koren zaaien, waardoor de halmen worden verstikt en geen vruchten voortbrengen.

Zij die zich laten meevoeren door de geest van de tijd, waarin het eigen ik centraal staat, worden ongevoelig voor het adembenemende wonder van de menswording van God in Jezus¹⁶. Zij komen niet tot deelname aan het nieuwe leven, waartoe Jezus zijn volgelingen roept. In naam christen, stellen zij niet hun vertrouwen op hem, die hun voorhoudt: *Zonder mij kan je niets doen*¹⁷. Zij raken niet verontrust door zijn aankondiging van zijn wederkomst in macht voor een oordeel, als ieder rekenschap zal moeten afleggen van zijn of haar daden. Zij zien dit niet echt gebeuren; en laten zich door hen die zich leraren noemen, maar het niet zijn, maar al te gemakkelijk in hun houding bevestigen.

De evangelietekst van vandaag is een weergave van de instelling van velen. Jezus spreekt tot hen in gelijkenissen, omdat deze zich gemakkelijk vastzetten in het geheugen. De apostelen hebben dit niet nodig. Zij nemen zijn woorden als waarheid aan; en hebben alles achtergelaten om hem te volgen. Voor de meeste mensen is dit (nog) niet zo, zelfs niet voor veel geregelde kerkgangers. Zij luisteren niet, omdat zij anders evenals de apostelen de weg van onthechting¹⁷ en zelfverloochening¹⁸ zouden moeten gaan. Veel buitenkerkelijken, onkundig van het evangelie maar met het oprechte verlangen naar een goed en eerlijk leven, zullen hun eens voorgaan in het Rijk van God. Zou de boodschap hen bereiken van de menswording van God en de vernieuwing van het bestaan door deelname aan zijn verrijzenis, dan zouden zij zich bekeren en met Jezus hun weg vervolgen als voorbeelden voor oppervlakkige gelovigen.

Sommige zaadjes worden door vogels weggepikt. Zo vergaat het hun die het evangelie

verwerpen zodra zij het horen. Zij zijn vrij toegankelijk voor de duivel, die de boodschap van nieuw leven direct verduistert en met valse redenen onwerkzaam maakt. Het bestaan van deze vijand, die je overal aan het werk kunt zien, wordt echter door de moderne mens veelal ontkend.

Ook zijn er velen die het geloof in een liefdevolle God en in Jezus als zijn Zoon niet afwijzen; maar in hun hart als iets moois ervaren. Als echter hun omgeving hen belachelijk maakt om hun vermeende naïviteit, of als de familie ertegen gekant is, laten ze het er maar bij. Het zaad heeft geen wortel geschoten.

Verder zijn er die het evangelie wel aannemen, maar twee heren willen dienen: God en de wereld¹⁹. Maar hoe kan iemand de Geest van Christus ontvangen en een voorsmaak krijgen van het eeuwige leven, als het hart uitgaat naar mooie kleren, een nieuwe auto of een verre vakantiebestemming; en als hij of zij meer verlangt naar eer van mensen dan van God? Wie zich niet ontledigt om de Geest ruimte te kunnen bieden, zal hem vergeten die de Geest schenkt; en die zich omwille van de mensen geheel heeft gegeven.

Als het zaad in goede aarde is gevallen en sterft, zullen christenen bemerken dat het nieuwe leven met hun verrezen Heer niet lukt zonder gebed. Hiertegen bestaat vaak een innerlijke weerstand. Je geeft liever een uur tijd aan duizend en één nuttige en onnutte zaken, dan tien minuten te besteden aan dit eerste onder de werken, zonder welk niemand tot God kan naderen. Als Hij soms afwezig lijkt en het gebed geen enkele voldoening schenkt, bedenk dan dat Hij je moeite ziet; en zich slechts even verborgen houdt om het geloof tot vastheid te brengen: Hij heeft mij lief, Hij draagt mijn leven.

Veel christenen zullen zich in het bovenstaande wel herkennen. Zij gaan naar de kerk om God om hulp te vragen. Hij ziet hun verlangen naar een leven met Hem; en wil keer op keer hun zwakheden vergeven. Hij toont hun dat hun verlangen alleen kan worden vervuld door het geloof in Jezus, God-met-ons, die in zijn lichaam de volkomen zelfverloochening heeft volbracht, waartoe geen mens van nature in staat is. Ter versterking van hun geloof mogen zij hem in de communie ontvangen onder de zichtbare gedaante van *het levende brood, dat uit de hemel is neergedaald*²⁰. Hij is het, die hun als korenhalmen doet groeien en vrucht doet dragen: dertig- zestig- of zelfs honderdvoudig. Tijdens dit leven maken zij de vruchten van de Geest zichtbaar, zoals Paulus ze opsomt: *vrede, geduld, goedheid, trouw, ingetogenheid*²¹. In het toekomstige leven zullen zij voor eeuwig Gods tegenwoordigheid mogen genieten. *Gezegend wie, door U geroepen, uw woning binnengaat; en uit uw hand ontvangt het goede, verlost van alle kwaad* (psalm 65).

1) Ez 47,12 2) openb 22,2 3) ps 1,4 4) Joh 12,24 5) Rom 6,4 6) Joh 7,38 7) openb 14,14vv 8) Mt 1,23
9) Joh 1,18 10) Joh 14,9 11) openb 2,11; 20,6-14 12) 1Tim 2,4 13) 1Pe 4,7 14) 2Pe 3,3v 15) 2Tim 4,3
16) Mt 1,23 17) Joh 15,4 18) Mt 16,24 19) Mt 6,24 20) Joh 6,48 21) Gal 5,22

psalm 65

- L U bezoekt de aarde en drenkt de akkers;
onuitputtelijke rijkdom gaat van U uit.
- A De beek van God is vol van water*;
het graan* gedijt, U geeft de groei.
- L U maakt de akker klaar; en drenkt haar van omhoog;
- A De regen maakt de aarde zacht,
U zegent wat daar groeit.
- L U bekroont het jaar van uw goedheid,
de akkers zijn wit om te oogsten.
- A Zelfs de steppe wordt tot vruchtbaar land,
de heuvels dragen juichend vrucht.
- L De weiden zijn met kuddes gevuld,
de valleien met graan overdekt.
- A Allen tezamen zingen zij vol vreugde hun lied.

*de heilige Geest

*de gelovigen

nu is mijn ziel tot rust gekomen (psalm 65)

*Nu is mijn ziel tot rust gekomen,
verheugd zing ik U toe.
U riep uw kind bij U te wonen,
sindsdien wordt ik niet moe
in woord en daad U te verheffen:
zo heb ik U beloofd,
toen U zich boog om mij te redden.
O Heer, ik heb geloofd!*

*Gezegend wie, door U geroepen,
uw woning binnengaat;
en uit uw hand ontvangt het goede,
verlost van alle kwaad.
Gezegend wie uw Woord ontvangen,
uw werken zien alom.
Overal wachten, vol verlangen,
uw kinderen op uw komst.*

*Uw Geest, een stroom van levend water,
brengt vruchtbaarheid op aard.
Dit is de tijd van uw genade,
nu wordt de oogst vergaard.
Alom op aarde, in zijn vrede,
Gods volk bezingt zijn Heer.
Ja, Hij ziet om naar onze wereld,
breng dank en geef Hem eer!*

geloven beleven.nl/al mijn verlangen, lied 123

* * *

zondag 16(A)

1 ^{ste} lezing:	Wijsh 12,13.16-19	
psalm 86	zie beneden	
2 ^{de} lezing:	Rom 8,26-27	
evangelie:	Mt 13,24-4	1. het onkruid Mt 13,24-30.36-43 2. het mosterdzaadje Mt 13,31-32 3. zuurdesem Mt 13,33

In de gelijkenis van de zaaier is duidelijk gemaakt hoe de verkondiging van het Rijk van God wordt bemoeilijkt. Vogels pikken het zaad weg, een rotsachtige bodem doet de halmen verpieteren en distels verhinderen de groei van het geloof. Ook vandaag wordt in gelijkenissen uitgelegd hoe het Rijk van God in deze wereld door tegenkrachten wordt geschaad. De gelijkenissen vormen een waarschuwing aan christenen, opdat zij zich niet zullen laten ontmoedigen; maar zich met des te meer ijver zullen inzetten voor de voortgang van het evangelie.

1 het onkruid

De dalen tooien zich met koren¹. De velden zijn wit om te oogsten². Op deze en vele andere plaatsen in de Schrift wordt het graan gebruikt als beeld van de kinderen van God. Zij belijden het geloof niet alleen met de mond, omdat ze nu eenmaal als christenen zijn opgevoed, maar laten ook de Geest van Christus in hun leven toe; en brengen - als graankorrels in de halmen - de vruchten van de Geest voort: vruchten van liefde en goedheid. De vijand van het evangelie heeft hier een intense afkeer van, omdat zijn domein, beheerst door zelfzucht, ijdelheid en begeerte, erdoor wordt aangetast.

Waar Jezus heerst wordt de zelfzucht - door Paulus *het vlees* genoemd - verlaten. *Het vlees strijdt tegen de Geest³*, houdt de apostel christenen voor. Zij die leven door de Geest van Christus behoren als *nieuwe mensen⁴* toe aan hem, die hen heeft onttrokken aan het gezag van de vijand. Wie leven naar het vlees kunnen God echter niet behagen⁵. Zij maken geen deel uit van zijn Rijk. Als zij leden zijn van de kerk, brengen zij hier aanzienlijke schade aan toe. Met de mond belijden zij Christus als koning; maar hun gedrag toont dat zij leven onder de heerschappij van ... ja, hoe vreemd hier tegenwoordig ook tegenaan wordt gekeken: van de duivel en zijn trawanten.

De moderne mens, die alles verwerpt waar geen wetenschappelijk bewijs voor is, beschouwt demonen en engelen als voortbrengsels van bijgelovigheid; en lacht om de gedachte van de persoonlijke vijand waar Jezus over spreekt. Toch is zijn werkzaamheid overal zichtbaar. Wie zich aan de zonde, waardoor hij zijn gezag uitoefent, tracht te ontworstelen, zal meteen zijn macht gewaar worden. Wie tracht de begeerte te overwinnen die een mensenleven bederft, moet ervaren dat die opgave te zwaar is. Wie zich ertoe zet ondeugden te overwinnen en de deugden te gaan beoefenen, moet al gauw toegeven

dat het niet wil lukken. De goede wil is er wel, maar de kracht te volbrengen is ontoereikend, ook al zou je duizend levens hebben.

Wie zal mij uitkomst brengen, en mij tot God terugvoeren? *God zij dank door Jezus Christus onze Heer!*⁶ Want God is mens geworden om de mensen tot zich terug te voeren. De kerk die dit evangelie in beheer heeft, wordt door de duivel met kracht bestreden, door haar leden op alle mogelijke wijzen in verzoeking te brengen. De schade die wordt toegebracht blijkt bijvoorbeeld uit het schandaal van sexueel misbruik door kerkelijke functionarissen. Vanzelfsprekend baart dit veel opzien in de media. Helaas is dit niet het enige onkruid. De akker waar de tarwe op moest gedijen, is door de vijand bezaaid met een mengsel van alle denkbare dwalingen, die het geloof aantasten en ondermijnen.

Een voorbeeld. Een veel gehoorde opvatting luidt, dat de evangelist Lucas in de vroege kerk voorganger zou zijn geweest van een plaatselijke geloofsgemeenschap. Zijn evangelie zou niet op historische gegevens berusten, maar de neerslag zijn van zijn verkondiging aan deze eerste christenen. Hoewel Lucas zelf met nadruk verklaart de juistheid van zijn gegevens nauwgezet te hebben onderzocht⁷, gaat men er toch soms van uit dat zijn verhaal goeddeels verzonnen is, met de intentie de boodschap meer kracht bij te zetten. Alle wonderen - van de menswording van Jezus en de vele tekenen die hij verricht heeft, tot aan zijn verrijzenis en hemelvaart - zouden later zijn toegevoegd om de figuur van Jezus meer glans te geven; en de mensen aan te sporen in zijn voetspoor te gaan, goed te doen en de vijand lief te hebben. Jezus wordt hier gereduceerd tot een voorbeeld ter navolging, tot een heilige onder de heiligen.

Zie, hoe dit onkruid het evangelie verstikt! Laten zij opstaan, die liefhebben wie hen bespotten, belasteren, bestelen en bedriegen. De heiligen die dit waarmaken zullen zich hierop niet beroemen, maar hem de eer geven die in hen woont en werkt. Er is immers niemand die dat op eigen kracht kan doen. Daar is hulp bij nodig, Gods hulp, door het geloof in Jezus die dit heeft volbracht; en die allen die hem liefhebben en hun onmacht belijden in staat stelt hem te volgen. Zijn wondertekenen doen hun inzien dat in deze timmermanszoon God in hun midden heeft gewoond, die macht heeft over zijn schepping. Voor allen die in hem geloven bewerkt hij het veel grotere wonder van de vernieuwing van een mensenleven. Het goede zaad van het evangelie voert tot wedergeboorte, en een nieuw leven naar Gods bedoeling.

Behalve de ontkenning van Jezus als God-met-ons bevat het onkruidmengsel ook het zaad van het conservatisme. Hier worden de evangelieën wel gezien als historisch juiste verslagen van de gebeurtenissen in Israël, tweeduizend jaar geleden. Ook de leer van de kerk,

die op dit evangelie verder bouwt, wordt hier beaamd. De moeilijkheid is dat hiernaast de traditie eveneens voor heilig wordt gehouden; en het onderscheid niet wordt gezien tussen de onveranderlijke leer van de kerk en zaken van beleid, zoals het gebruik van voorbehoedsmiddelen of de vrouw in het ambt⁸. Een open gesprek over beleidszaken, waarin de argumenten voor en tegen worden afgewogen - toch een eis van deze tijd - wordt hierdoor bemoeilijkt, waardoor het vertrouwen wordt ondermijnd.

Nog veel andere misvattingen bevat dit vijandelijke zadenmengsel. Daar is de ál te vrome Mariaverering, die de moeder van de kerk als *medeverlosseres* wil benoemen. Daar is ook de trots van *evangelikalen*, die op zondagmorgen in allerlei zaaltjes bijeenkomen. De Geest, die zij in een sfeer van opwinding menen af te roepen, houdt zich ver van deze plaatsen. Wat verder te denken van christenen die 'shoppen' onder het kerkaanbod; en zo de eenheid ondermijnen. Met al deze dwalingen tracht de duivel verdeeldheid te zaaien, de groei van de gelovigen te bemoeilijken en te verhinderen dat zij goede vruchten voortbrengen, dertig- zestig- of zelfs honderdvoud.

Wat te doen? Tegen al die dwalingen in het geweer komen, en trachten het onkruid uit te trekken? Die strijd zou nog meer kwaad doen. Met het onkruid zouden ook veel goede halmen verloren gaan. Een krachtige verkondiging van Jezus, onze broeder en God-met-ons, die mensen van goede wil tot God verheft, zal de goede halmen sterken en doen standhouden tot de oogst. Daarom zegt Jezus: *Laat beide opgroeien tot de tijd van de oogst is aangebroken*. Dan, op de dag van het oordeel, zal de Heer van de oogst de maaiers (de engelen) opdracht geven het onkruid samen te binden en te verbranden; en het koren op te slaan in zijn schuur. Dan zal blijken wat ieders geloof waard is geweest; en zullen de rechtvaardigen hun loon ontvangen.

2 het mosterdzaadje

Het is een wonder van de natuur: hoe klein een zaadje ook is, het bevat alle nodige gegevens. Als het in de aarde valt en sterft, groeit hieruit naar het plan van de Schepper de plant die in het zaad verborgen aanwezig was. Zo gaat het ook als iemand het evangelie tot zich door laat dringen: God is mens geworden, om mensen van goede wil bij God terug te brengen. Het zaaigoed is in goede aarde gevallen: in het innerlijk van de mens, die de boodschap met blijdschap aanneemt en door het geloof in Christus tot een nieuwe schepping wordt. Deze *nieuwe mens* zal door gebed en volharding in geloof opgroeien en tot volwassenheid komen⁹. Hij of zij wordt als een boom, waarin velen een toevlucht vinden.

3 zuurdesem

In vroeger dagen liet men het deeg rijzen door de natuurlijke gistcellen, die overal in de lucht voorkomen. Hierdoor begint het meel, met water gemengd, na enkele dagen vanzelf te gisten. Als dit door vers deeg wordt geroerd, begint ook dit na spontane vermenigvuldiging van de gistcellen langzaam te rijzen. Omdat dit heel langzaam gaat, bakten de vrouwen bij de overhaaste uittocht uit Egypte ongezuurde koeken (matzes). Ter herdenking van deze exodus worden door Joodse mensen op het Paasfeest nog steeds matzes gegeten¹⁰.

Dit ritueel wordt door scrupuleuze reiniging van alle vaatwerk zorgvuldig voorbereid. Met Pasen, dat een nieuw begin markeert, mag geen spoortje gist meer aanwezig zijn. *Je mag het bloed van mijn slachtoffer niet met iets gezuurds offeren*, schrijft de wet van Mozes voor¹¹. Het paaslam verwijst naar Christus¹², en het ongezuurde brood naar allen die hem toebehoren, in het doopsel gereinigd van schuld. *Doe het oude zuurdeeg weg, om vers deeg te worden*, zegt de apostel; *want ook ons paaslam is geslacht: Christus*¹³. En hij waarschuwt: *Bedenk dat een weinig zuurdesem het hele deeg zuur maakt!*¹⁴

De gelijkenis van de drie maten meel brengt het verhaal in gedachten, waarin JAHWEH verschijnt aan Abraham. Als deze voor zijn tent zit, staan er opeens drie personen bij hem, die zich laten uitnodigen tot de maaltijd. *Gauw, drie maten fijn meel, en bereid koeken*, zegt hij tot Sarah¹⁵. Terwijl een knecht een kalf bereid, bakt Sarah ongezuurde koeken. Het doet denken aan het oud-testamentische offer; en aan de eucharistie, waarin de gelovigen tijdens de offerande zichzelf aan God aanbieden als ongezuurd brood. De kerk heeft dit verband met het Oude Testament nog lange tijd gehandhaafd door het gebruik van ongerezen hosties voor te schrijven; *want wij moeten dit feest niet vieren met het oude zuurdeeg, met het bederf van slechtheid en boosheid, maar met het zuivere brood van reinheid en waarheid*¹⁶.

Voor Jezus' Joodse gehoor was het verband tussen zuurdeeg en zonde duidelijk. In de gelijkenis van de drie maten meel waarschuwt hij zijn leerlingen hoe gemakkelijk de zonde - als gist door het deeg - het persoonlijk en kerkelijk leven kan doortrekken. De geschiedenis bevestigt zijn woorden. Is het Rijk van God verdeeld? Toch heeft de kerk dit sinds haar ontstaan steeds opnieuw laten zien. De strijd spitst zich voornamelijk toe op de persoon van Jezus: "Wie is hij?" Velen zien hem meer als God, en niet werkelijk als mens met de mensen. Anderen betwijfelen de menswording van God in Jezus Christus. De neiging hem alleen hoog en verheven te zien heeft geleid tot 'verticaal' denken: God is in de hemel en de mens op de aarde. De beleving wordt gezocht in het ritueel. De tegenpartij zoekt de beleving in dienst aan de wereld, met Jezus als een voorbeeld. Beide partijen berokkenen de kerk van Christus veel schade.

God is mens geworden. Door talloze wonderen heeft Jezus als God met ons zijn eenheid met de Vader getoond. Als mens met de mensen heeft hij ons lot gedeeld. Voor allen die hem liefhebben houdt het wonder van zijn opstanding uit de dood de belofte in van nieuw leven, door de heilige Geest, God in ons, die christenen is geschonken. De drie maten fijn meel verwijzen naar de Drie-eenheid van Vader, Zoon en heilige Geest. Maar de vrouw (de kerk) voegde een stukje zuurdesem toe, tot het gehele deeg met gist doortrokken was.

De betekenis is duidelijk. De verkondiging van het evangelie wordt in de weg gestaan door het eigenzinnige streven van hen die uiteindelijk zichzelf dienen en niet God; van kerkleden die de pracht en praal van de liturgie stellen boven een eenvoudige en bewogen verkondiging; en van vakgeleerden die menen de wijsheid in pacht te hebben, die hen nochtans vreemd blijft. Ook al vormen zij samen een kleine minderheid op het totale aantal gelovigen, door hun invloed binnen de kerk en de aandacht die zij krijgen in de media wordt het werk waartoe Jezus zijn leerlingen roept niet weinig bemoeilijkt. *Ze zijn U totaal vergeten; maar U, mijn God, bent één en al ontferming* (psalm van vandaag).

1) ps 65,14 2) Joh 4,35 3) Gal 5,17 4) Rom 7,6 5) Rom 8,8 6) Rom 7,25 7) Lc 1,1vv 8) *Ik geloof* deel IV hs 3
9) Ef 4,24 10) ex 12,15 11) ex 23,18 12) Joh 1,29 13) 1Kor 5,7 14) Gal 5,9 15) gen 18,1-8 16) 1Kor5,8

psalm 86

- L Mijn God, buig U neer en antwoord mij,
ik voel mij ellendig en leeg.
- A Wees mij genadig, en bewaar de ziel van uw geliefde;
red uw kind dat op U vertrouwt.
- L Uit alle volken zullen zij komen,
om U te aanbidden en eer te bewijzen;
- A om de naam van de Schepper te bezingen;
want wie zou uw grootheid overtreffen?
- L U betoont mij uw liefde, onpeilbaar;
U redt mijn ziel uit het diepe dodenrijk.
- A Mensen, in hun trots, staan op tegen mij;
en een woedende menigte zoekt mijn leven.
- L Ze zijn U totaal vergeten;
maar U, mijn God, bent één en al ontferming.
- A U bent een God van genade, geduldig,
vol van liefde en waarheid.
- L Zie mij genadig aan, geef sterkte aan uw dienaar;
en verlos de zoon van uw dienares.
- A Maak mij tot een teken ten goede,
dat zij die u haten beschaamt;
omdat U mij terzijde staat en troost.

* * *

zondag 17(A)

1ste lezing: 1 kon 3,5-12

psalm 119 zie beneden

2de lezing: Rom 8,28-30

evangelie: Mt 13,44-52

1. de schat in de akker (Mt 13,44)

2. de kostbare parel (Mt 13,45-46)

3. het sleepnet (Mt 13,47-50)

4. oude en nieuw dingen (Mt 13,51-52)

1 de schat in de akker

De schat in de akker behoort aan de eigenaar van de grond. Ging het om een gewone akker, dan zou de eerlijkheid gebieden de ontdekking aan de eigenaar te melden. Het gaat hier echter om een heel bijzondere akker: het innerlijk van de mens. In beginsel is deze akker weliswaar eigendom van de mens zelf, maar de werkelijkheid is anders. *Niet het goede dat ik wens, maar het kwade dat ik niet wens: dat doe ik*, verzucht Paulus¹. Wie zo spreekt geeft te kennen de zeggenschap over het eigen innerlijk te hebben verloren; en onder de heerschappij van een ander te vallen. *Wie zal mij verlossen?* vraagt de apostel zich af; om er meteen op te laten volgen: *God zij gedankt, door Jezus Christus, onze Heer!*²

Paulus heeft de *schat in de akker* ontdekt: het evangelie van Jezus, de liefdevolle goedheid van God onder ons, die bevrijdt van de zelfzucht waardoor de boze zijn macht uitoefent. Met een beroep op het kwaad, waar niemand vrij van is en waardoor de mens zich van God heeft vervreemd, heeft deze heer van het kwaad zich wederrechtelijk tot heerser gemaakt over het innerlijk van de mens; en zijn onderdanen een slavenjuk opgelegd. Onmachtig zich van dit juk te bevrijden, zijn de mensen aangewezen op de liefde van God, die genade vóór recht doet gelden. Door hun levenswijze onderworpen aan zonde en dood, biedt het evangelie de mogelijkheid van een nieuw begin, bevrijd uit de slavernij van de zonde³.

Allen die hun toevlucht bij hem zoeken, zijn door Jezus verlost uit de macht van het kwaad. Wie in hem geloven en door het doopsel met hem zijn verenigd, kunnen in gemeenschap met hem leven, zoals God hen vanaf de aanvang heeft bedoeld⁴. Als vrije mensen behoort de akker van hun innerlijk hun weer toe. De prijs die de duivel vroeg is betaald met het bloed van Christus, de eerstgeborene van zijn kerk en de enige mens op wie het kwaad geen vat heeft. *Hij schenkt zijn dienaren een opmerkelijke Geest, om te kunnen onderscheiden tussen goed en kwaad* (eerste lezing); *en geeft hun de kracht hiernaar te handelen* (tweede lezing).

Wat zij op eigen kracht niet kunnen wordt de gelovigen mogelijk gemaakt door het geloof in hem, met wie zij als broers en zusters zijn verbonden. Zij moeten de rug toekeren aan

alles wat hen tot zonde zou verleiden, en opnieuw onder de heerschappij van de boze zou brengen. Zoals een baby niet direct kan lopen, zal dit nieuwe leven bij mensen die pas tot geloof gekomen zijn met vallen en opstaan gaan, vertrouwend op de vergeving van de goede God, die hun moeite kent. Hij vraagt van zijn kinderen de *oude mens* te verlaten en als nieuwe mensen met Christus te leven, ongehinderd door het verlokkelijks waar de wereld achteraan holt⁵. Zij zijn genaderd tot de zin van het bestaan, tot de eeuwige waarheid zelve in de persoon van Jezus Christus. Als zij niet bereid zijn alles achter zich te laten en hem te volgen, kunnen zij zijn leerling niet zijn⁶. Indien zij dus hun 'akker' in bezit willen nemen, zullen zij dit alles wegdoen om zich weer eigenaar van hun eigen innerlijk te mogen noemen, geroepen om God te kennen en in hun levens zichtbaar te maken.

2. de kostbare parel

Met paarden worden hier de geestelijke sieraden bedoeld, die een mensenleven tooien. De wereldliteratuur biedt een omvangrijke verzameling literatuur, in trek bij mensen die niet voldaan zijn met eten en drinken, luxe en vertier; en naar geestelijk inzicht verlangen. De parelkoopman zou iemand kunnen zijn die doorkneet is in deze wijsheidsliteratuur; en zijn brood verdient met onderricht hierin. Verneemt deze leraar het evangelie en hecht hij hier geloof aan, dan wordt hij een leerling van Christus, om ingewijd te worden in het mysterie van menswording en verrijzenis. Hij gaat deelnemen aan het nieuwe leven, waartoe de gelovigen, met Christus verbonden en levend door zijn Geest, hier en nu al toegang hebben⁷. Gaandeweg zal de koopman tot de ontdekking komen, dat alle oude parels uit zijn voorraad overbodig worden door de kostbare parel van het evangelie. Niet alleen zijn alle waarheden die hij tot dusverre had verkondigd vervat in hem die de waarheid in persoon is; maar, o wonder, ook stelt Jezus Christus zijn broeders en zusters in staat hiernaar te leven.

Een voorbeeld: Het inzicht dat de begeerte aan de wortel ligt van de chaos in de wereld, en dat de mens moet zien deze te overwinnen, leidt tot de ervaring dat niemand hiertoe in staat is. Het verlangen is er wel, en de goede wil mag aanwezig zijn, maar de macht om te volbrengen ontbreekt ten enenmale. Jezus is gekomen om allen die hem liefhebben en hun tekort belijden tot kinderen van God te maken⁸. Zij hebben geen andere wijsheid meer nodig dan het geloof in hem, die geen voorschriften en geboden onderwijst, maar hun zijn Geest van liefde en wijsheid schenkt. In alle eenvoud leert Hij hun te onderscheiden wat goed is om te doen en wat niet. Gaandeweg doet Hij hun de liefde van God kennen, en het eeuwige leven.

De vraag naar de zin van dit vergankelijke bestaan is door filosofen niet opgelost, evenmin als de vraag naar waarheid. Is deze betrekkelijk, of is er zoiets als absolute waarheid?

Jezus' antwoord hierop is verrassend: *Ik ben de weg en de waarheid en het leven*⁹. De betrekkelijke waarheden van de filosofen gaan voorbij; maar de liefdevolle goedheid van God, in Jezus ten volle zichtbaar: zou daar begin of einde aan kunnen zijn? Wie hier deel aan krijgt, niet in de eerste plaats door veel studie, maar door het geloof in hem; en vervolgens zichzelf verloochent om als nieuwgeboren met hem te kunnen leven¹⁰, ontvangt de heilige Geest, de wijsheid van God¹¹. Deze gaat alle andere parels te boven. Zij kan niet anders verkregen worden dan door heen te gaan en alles los te laten, teneinde deze schat te kunnen kopen¹². Dat zal niet één twee drie lukken. De oude mens biedt taai verzet; maar voor Gods kinderen die volharden in geloof en in gebed is de zege verzekerd.

3 het sleepnet

Het rijk van de hemel lijkt op In deze gelijkenissen bij Matteüs wordt geen beeld van de hemel geschetst, maar wel van de verbreiding van het hemelse Rijk op aarde, tot aan het oordeel op de laatste dag. *Volg mij*, zei Jezus bij het meer van Galilea tot de eerste apostelen, *ik zal jullie tot vissers van mensen maken*¹³. Bij zijn hemelvaart hebben de elf hiertoe de opdracht ontvangen: *Ga, en maak alle volkeren tot mijn leerlingen*¹⁴. Sedertdien hebben zij een leger van missionarissen na hen het evangelie verkondigd van menswording en verrijzenis, en de gave van de Geest aan allen die geloven. Zo ging het woord van de oude profeet in vervulling: *De einden der aarde zullen de redding* (Hebreeuws Jesjoeach, Jezus) *van onze God zien*¹⁵.

Niet allen die gehoor hebben gegeven aan de woorden van de apostelen zijn daadwerkelijk Jezus' volgelingen geworden. Velen zijn niet uit overtuiging tot het christendom overgegaan, maar uit andere overwegingen, bijvoorbeeld om gemakkelijker een baan te kunnen krijgen. In het boek van de handelingen der apostelen is al te lezen over een zekere Simon, die gedreven werd door verlangen naar macht¹⁶. Hij werd door Petrus scherp terechtgewezen: *Je hebt part noch deel aan deze leer, want je hart is niet oprecht tegenover God*. Hierop kwam Simon tot inkeer; maar zij die in hun zelfzuchtige houding volharden, zullen in het oordeel Jezus' woorden moeten horen: *Ga weg van mij, bedrivers van ongerechtigheid*¹⁷. Zij zijn de slechte vissen die worden weggeworpen.

Is dit oordeel niet onbarmhartig; en zijn de beelden van vuuroven en tandengeknars niet in strijd met de liefde van God? Wie zo spreekt moet zich het alternatief voor de geest roepen, namelijk een wereld die alsmaar zo doorgaat als nu: een wereld vol van oorlogen en vluchtelingen, armoede en schaamteloze zelfverrijking, onrecht en onderdrukking, uitbuiting van de schepping en verregaande verwoesting van de natuur, een wereld vol van misère en verdriet, zonder enig uitzicht op verbetering. Aan deze wereld, waar het recht

van de sterkste geldt, heeft God in liefde voor alle mensen zijn Zoon overgegeven. Hij heeft hem niet gered uit de handen van kwaadwilligen, die zover gingen dat zij hem, de openbaring van de goedheid van God, een duivel noemden¹⁸. Wat had Hij meer kunnen doen?¹⁹

Het komende oordeel is onlosmakelijk verbonden met de verkondiging van het evangelie. Wie dit oordeel in twijfel trekt, verruilt een essentieel onderdeel van de geloofsbelijdenis voor gedachten over een wereld die geleidelijk naar volmaaktheid zou evolueren. Aanhangers van dit *voortgangsgeloof* sluiten de ogen voor de werkelijkheid; en houden tegen beter weten in vast aan een idee dat een gezonde verkondiging in de weg staat. Beter is het de mensen te waarschuwen: De tijd van genade waarin wij nu leven komt eens tot een einde. Wil je niet behoren tot de slechte vissen in het sleepnet, *bekeer je dan en geloof het evangelie; want het Rijk van de hemelen is nabij!*²⁰

4. oude en nieuwe dingen

*Het oude is voorbij, het nieuwe is al gekomen*²¹. Heeft het oude daarmee afgedaan? Nee, want zonder het oude hoefde niet meer over het nieuwe te worden gesproken. De dag dat het oude en ondeugdelijke voorgoed voorbij zal zijn laat nog op zich wachten. Door de wet van Mozes wordt het kwaad wel aan banden gelegd, maar niet uitgebannen. De wet, de profeten en de psalmen wijzen vooruit naar de dag dat dit een aanvang zal nemen²²: naar Jezus Christus, die de Schrift komt vervullen. De wet kan niemand tot volmaaktheid brengen; maar wie hem daadwerkelijk toebehoren zijn als nieuwe mensen op weg om dit te verwezenlijken²³ langs de weg van het geloof in hem die de harten van zijn leerlingen tot woning zoekt²⁴. In de z.g. *bergrede*²⁵ gaat Jezus uitvoerig in op de bedoeling van de wet; en hoe het evangelie de vervulling hiervan is.

De wet verbiedt het doden met de hand; maar het evangelie spreekt van doden met de mond: *Wie een ander een dwaas noemt zal strafbaar zijn met het vuur van de hel*²⁶. Waar voor de wet lichamelijk overspel strafbaar is, stelt Jezus een begerige blik al gelijk aan echtbreuk²⁷. De wet, die afkeer van de vijand rechtvaardigt, wordt overtroffen door het evangelie, dat leert vijanden lief te hebben en voor hen te bidden²⁸. Theologen die zo hun leerlingen onderrichten, de levensvernieuwing onderwijzen en het begin van eeuwig leven door het geloof in Christus, zijn als de huisvader *die uit zijn schat oude en nieuwe dingen tevoorschijn haalt. Heer, heef mij verstand om uw geboden te verstaan* (psalm van deze zondag).

1) Rom 7,19 2) Rom 7,24 3) Rom 6,16 4) Joh 1,12 5) Kol 3,9 6) Mt 8,19v 7) Gal 6,15 8) Joh 1,12
 9) Joh 14,6; Joh 18,37 10) Mt 16,24 11) Joh 3,3 12) Lc 18,22 13) Mt 4,19 14) Mt 28,19 15) Jes 52,9
 16) hand 8,9-21 17) Lc 13,27 18) Mt 9,34 19) geloven beleven.nl > ik geloof, III.7 20) Mt 3,2 21) openb 21,4v
 22) Lc 24,27 23) Ef 4,24 24) Gal 2,20 25) Mt hss 5-8 26) Mt 5,22 27) Mt 5,28; 28) Mt 5,44

psalm 119 (71-80)

- L Het is mij goed dat ik verdrukt ben geweest:
zo leerde ik uw wetten begrijpen.
- A De woorden van uw mond zijn mij liever
dan duizenden stukken zilver en goud.
- L Uw handen hebben mij gevormd.
Geef mij verstand om uw geboden te verstaan.
- A Zij verheugen zich in mij, die in eerbied voor U leven;
want uw geboden zijn mijn leidraad.
- L Mijn God, ik weet dat U rechtvaardig handelt;
U bracht mij in verdrukking, en U bleef mij trouw.
- A Uw liefdevolle goedheid is mijn troost,
zoals U het uw dienaar beloofd had.
- L Doe mij leven in uw tedere ontferming,
met als enige vreugde uw wet.
- A Maak die hoogmoedigen te schande;
zij halen mij met leugens neer, die leeft naar uw gebod.
- L Zij zullen tót mij komen, die U eren;
omdat zij uw geboden verstaan.
- A Maak mij onverdeeld van hart, om U te dienen;
en niet beschaamd te staan.

psalmen & gebeden

* * *

zondag 18(A)

- 1ste lezing: Jes 55,1-3
psalm 145 zie beneden
2de lezing: Rom 8,35-39
evangelie: Mt 14,13-21

Allen aten tot zij verzadigd waren.

Toen Jezus de stuurloze menigte zag die hem stond op te wachten, was hij diep geroerd. Zij kwamen niet alleen om hun zieken te laten genezen, maar zij voelden dat hier iemand was die antwoord had op hun vragen; en hun de uitweg toonde uit de onzekerheid en de kwelling die het leven soms kan zijn. In de huidige tijd, nu het geloof voor de meesten buiten beeld is geraakt, probeert deze zoekende menigte - tegen een stevige betaling - een antwoord te vinden bij een veelsoortig aanbod van goeroe's en sektes, die inspelen op het ontstane vacuüm op geestelijk gebied; of zij sluiten zich aan bij strijdgroepen, waar hun geleerd wordt dat zij de Allerhoogste hiermee dienen.

Als enkele van deze buitenstaanders eens een kerkdienst meemaken, wat treffen zij dan aan? Worden zij zo geraakt door wat zij horen en zien, en komen zij zo onder de indruk

van de gastvrijheid en de onderlinge verbondenheid van de leden, dat zij voelen op de plaats van hun bestemming te zijn aangeland? Dit is Jezus' leerlingen overkomen. Onder de indruk van zijn persoon en van zijn verkondiging zijn zij in een nieuwe gemeenschap getreden. Petrus verwoordt hun overtuiging: *U hebt woorden van eeuwig leven; tot wie zouden wij anders gaan?*¹

Jezus' bewogenheid met de mensen gaat verder dan de zorg voor het lichaam. Hij verkondigt het koninkrijk van God, waar zoekende mensen rust vinden, en vrede voor hun ziel. Het wonder van de broodvermenigvuldiging wekt de verwachting dat hij de macht bezit niet alleen het lichaam te genezen dat uiteindelijk zal vergaan, maar om de ziel, het innerlijk van de mens, gezond te maken². Want wie al zijn of haar streven richt op vergankelijke dingen, blijft tenslotte onverzadigd achter. *Waarom je loon besteden aan wat niet verzadigen kan?*

Hoe moeizaam de geestelijke zoektocht ook kan zijn, God zal zoekers naar waarheid na een tijd van beproeving zeker belonen. Gezegend zijn zij, als hun ogen opengaan voor van Jezus, de *deur naar het leven*³. Vandaag toont hij zijn macht in een ongehoord handelen, als hij de Vader dankt en het brood blijft breken tot allen verzadigd zijn. Er blijven zelfs twaalf mandenvol over, waarmee de veelgehoorde uitleg wordt gelogenstraft dat veel mensen wel brood bij zich hadden, maar het verborgen hielden uit angst het te moeten delen. Maar vanwaar die angst, als zij zoveel teveel bij zich hadden? Nu zij echter zoveel tekort kwamen dat de leerlingen zich zorgen begonnen te maken, wendden zij zich tot hun Heer, die hun verzoek heeft beantwoord op een wijze die het aan allen duidelijk moet maken: hier is meer dan een profeet in hun midden.

Wie de echtheid van dit wonder ontkent, heeft als enige argument "dat het niet kan". Inderdaad is het menselijkerwijs onmogelijk. De conclusie moet dus zijn dat hier méér is dan alleen een mens; en dat zijn oproep meer inhoudt dan het zo vaak gehoorde 'samen delen'. Dat we oog moeten hebben voor de nood van anderen hoeft niemand ons te vertellen. Het probleem is alleen dat de mensen hoogstens mondjesmaat geven, zonder dat ze er zelf iets van voelen; want het hemd is nu eenmaal nader dan de rok. Niemand heeft het vermogen in zich deze zelfzucht uit te bannen. Het evangelie leert dat Jezus zijn volgelingen hieruit verheft. In het wonder van de broodvermenigvuldiging openbaart hij zijn macht over de schepping, opdat zij het veel grotere wonder zullen gaan geloven: hij is gekomen om de mens, de kroon van de schepping, innerlijk te vernieuwen⁴.

*Ik ben het niet die leef, Christus woont in mij*⁵, leert de apostel. Hij, die in liefde voor alle mensen zijn leven heeft gegeven, zal hun leren zichzelf te vergeten en hem te volgen.

aan alles wat hen tot zonde zou verleiden, en opnieuw onder de *Niets kan ons scheiden van de liefde van Christus* (tweede lezing). Geheel het Nieuwe Testament is van deze boodschap doortrokken. Door gebrek aan bijbelkennis kan de ondermijnende uitleg zich verbreiden van Jezus als niet meer dan een voorbeeld. Zo worden de mensen in hun verlangen naar een nieuw leven terugverwezen naar zichzelf. Jezus houdt echter zijn kerk voor: *Als iemand niet opnieuw geboren wordt, kan hij of zij het Rijk van God niet zien*⁶. Uit hem is de macht zijn volgelingen tot kinderen van God te maken⁷.

Als Jezus geen macht zou hebben over de schepping, zou de evangelist de waarheid geweld aandoen met de verkondiging: *Alles is door hem geworden; en zonder hem is niets geworden van wat geworden is*⁸. Ten onrechte zou er geschreven staan dat hij *ver boven engelen verheven* is⁹. Paulus zou zich ernstig vergissen door Jezus als Schepper te bezingen: *Het heelal is geschapen door hem en voor hem*¹⁰. Johannes de Doper zou een valse profeet zijn door Jezus aan te wijzen als *het Lam van God, dat de zonde van de wereld wegneemt*; en over hem te verklaren: *Hij was eerder dan ik*¹¹. Jezus zou de woorden niet gesproken hebben, die tot zijn veroordeling hebben geleid: *vóór Abraham was, IK BEN*¹².

Als de menswording van God in Jezus wordt beleden, vallen deze teksten op hun plaats. De Farizeeën met hun liefde voor de traditie en de Sadduceeën met hun ongeloof zijn blind voor wat de apostelen steeds duidelijker in Jezus ziet: de goedheid van God. Werkelijk, hier kan begin noch einde aan zijn! Als ex-belastinginner voor de Romeinse bezetter klinkt Matteüs nog het antwoord in de oren dat Jezus de Farizeeën gaf toen zij hem verweten aan tafel te gaan met deze collaborateur en zijn vrienden: *Niet de gezonden hebben een dokter nodig, maar de zieken*¹³. Zo is de tollenaar Matteüs tot een geestelijk leven gekomen, waar zijn critici geen deel aan hebben. Vandaag geeft hij een gedetailleerd verslag van de manier waarop Jezus de menigte heeft gevoed.

Op het bericht van de dood van zijn wegbereider Johannes de Doper zoekt Jezus de eenzaamheid. De menigte geeft hem echter geen rust. Zie het voor je, hoe hij aan het einde van de dag het brood in zijn handen neemt, God dankt, het brood breekt en het zijn leerlingen geeft om uit te delen. Hij breekt en hij breekt en het verstand kan het niet bevatten: hij blijft het brood breken tot allen verzadigd zijn en overhouden. Wat gaat er door Jezus heen in dit uur? Zoals het brood wordt gebroken en aan velen uitgedeeld als voedsel voor het lichaam, zo zal zijn lichaam worden gebroken; en tot geestelijk voedsel worden voor allen die zoeken naar waarheid. Zelfs tot de leerlingen dringt nog niet ten volle door dat hier aan het meer de almachtige en alomtegenwoordige God in een eenvoudig mens onder de menigte verkeert. Hij zal hun later de paar broodjes waarmee hij duizenden

mensen heeft gevoed in herinnering brengen, en de twaalf manden die overbleven; en hen vragen: *Begrijpen jullie het nu nog niet?*¹⁴

Tweeduizend jaar later, is dat begrip diep weggezakt; en wordt het wonder van de menswording van God niet alleen buiten, maar zelfs binnen de kerk door velen openlijk ontkend. Waarheen moet die zoekende menigte nu gaan? Mensen die op zoek zijn naar de zin van het leven, verlangend naar oprechtheid, waarheid en de innerlijke vrede die zij uit zichzelf niet kunnen bereiken, komen niet naar de kerk om een juk opgelegd te krijgen zoals de Joden het gewend waren van hun rabbi's, *die de mensen een zware last oplegden, waar ze zelf geen vinger naar uitstaken*¹⁵. Nee, zij komen om Jezus te ontmoeten, de geneesheer die hun geestelijke nood kent; en die in liefde voor allen zichzelf ten einde toe gegeven heeft.

Gelukkig zijn allen die hem in geloof ontvangen, om een nieuwe weg te gaan, door zijn Geest gesterkt en geleid. Zij zullen uit hun verkregen overvloed niet mondjesmaat geven; want zij hebben leren bidden: Heer, neem mijn geld, mijn goed, en neem geheel mijn leven. Hij schenkt hun zichzelf; en doet hun delen in zijn overvloed waar geen einde aan komt. *Aller ogen wachten op U, die hun voedsel geeft te rechter tijd* (psalm 145).

1) Joh 6,68 2) Joh 14,11 3) Joh 10,7 4) Kol 3,10 5) Gal 2,20 6) Joh 3,3 7) Joh 1,12 8) Joh 1,3
9) Heb 1,6 10) Kol 1,16 11) Joh 1,29; Joh 1,33 12) Joh 8,58 13) Mt 9,12 14) Mc 8,21 15) Mt 23,4

psalm 145

- L Genadig is de HEER, vol van mededogen,
één en al goedheid en vergevingsgezind.
- A God is goed voor ál wat leeft;
uit alles spreekt zijn ontferming.
- L Uw goedheid blijkt uit uw handelen;
uw heiligen brengen U hulde.
- A Onze God ondersteunt wie dreigen te vallen;
wie gebukt gaan richt Hij weer op.
- L Aller ogen wachten op U,
die hun voedsel geeft te rechter tijd.
- A U opent uw hand in uw goedheid;
en zij worden verzadigd.
- L God is rechtvaardig in ál wat Hij doet;
in goedheid handelt Hij.
- A Hij is hen nabij, die roepen tot Hem;
die Hem aanroepen in vertrouwen.

* * *

zondag 19(A)

1 ^{ste} lezing:	1kon 19,9-13
psalm 85	zie beneden
2 ^{de} lezing:	Rom 9,1-5
evangelie:	Mt 14,22-33

Waarom heb je getwijfeld?

Als Jezus verneemt dat Johannes de Doper door Herodes is onthoofd¹, trekt hij zich terug om alleen te zijn². Zijn wegbereider³ is dood, en als mens met de mensen voelt hij de volle zwaarte van zijn missie. In de nacht zoekt hij de eenzaamheid om te bidden; en pas tegen de morgen gaat hij over het water om zich bij de apostelen te voegen. Hoelang heeft hij nog de tijd hen te onderrichten? Evenmin als Johannes zullen de overheden hem sparen.

David heeft het in de geest voorzien: *Zij spannen samen tegen JAHWEH en zijn Christus*⁴; en Elia (eerste lezing) heeft het voorvoeld: *Ze hebben het op mijn leven gemunt*. Indien God, die alle onrecht ziet, zich niet zou weerhouden, zouden kwaadwilligen direct als door vuur worden verteerd. De almachtige God is *als een vernietigende storm*, niet alleen voor hen, maar voor allen, die zonder uitzondering door de zonde dodelijk zijn verwond. Niemand kan zijn aanwezigheid verdragen, tenzij Hij hen beschut. Dit wordt in de Schrift *genade* genoemd. Hij wordt tot *een zachte bries*⁴, waarin Hij door Christus spreekt tot allen die Hem zoeken.

Met Jezus' komst op aarde wordt deze genade aangeboden, niet alleen aan het volk Israël, maar aan alle mensen overal ter wereld en in alle tijden. Teneinde hun de ogen te openen voor zijn macht hen te verlossen uit de greep van de zelfzucht en het kwaad dat hieruit voortkomt, heeft hij zijn talrijke wonderen verricht. In het evangelie van deze zondag komt hij over de golven naar zijn leerlingen toe.

Bij deze gang over het water wil ik niet te lang stilstaan. Zou hij, door wie alles geworden is⁵, en die de schepping draagt in zijn hand, zelf aan de wetten van zijn schepping onderworpen zijn? Wie de wonderen ontkent, ontkracht het evangelie van God-met-ons⁶; en houdt een armzalige boodschap over, die geen enkel verband houdt met het onderricht dat hij aan zijn volgelingen en aan heel zijn kerk geeft⁷. *Bekeer je, want het Rijk van de hemel is nabij*⁸. Dit heeft Jezus bij het begin van zijn driejarige rondgang door Israël verkondigd. Langzaamaan dringt het tot de leerlingen door hoe nabij dit Rijk nu is. In het evangelie van vandaag wordt het eens temeer duidelijk: in Jezus is de hemel op aarde neergedaald. Hij spreekt dit zelf nog niet uit. Voorlopig noemt hij zich *de mensenzoon* en niet de Zoon van God. Dit laatste is wel juist, maar het wordt ook snel tot een dogmatische uitspraak. Levend geloof is meer dan dogmatiek, en kan zo worden samengevat: God is

*goed; alles wat Hij doet is in liefde gedaan*⁹. Die liefdevolle goedheid is in Jezus ten volle zichtbaar. Geloof in God staat gelijk aan geloof in hem.

De goede God moet met hart en ziel, met alle kracht en heel het verstand worden liefgehad¹⁰. De leerlingen hebben alles achtergelaten om hun Geliefde te volgen. Toch hebben velen er aanvankelijk moeite mee om aan te nemen dat in deze eenvoudige mens JAHWEH werkelijk in de wereld heeft geleefd¹¹. Zó ongehoord en veelomvattend is de boodschap van de menswording, dat het geloof in Jezus als God met ons¹², zoals hij door de engel aan Jozef is aangekondigd¹³, door het verstand niet direct wordt doorzien. Dit vraagt tijd en gebed.

De wonderen dragen ertoe bij dat dit mysterie van de menswording van God tot de leerlingen doordringt¹⁴. Vandaag nadert Jezus als in een visioen, lopend over het water en voor de leerlingen onherkenbaar, zodat zij een geestverschijning menen te zien. Het doet denken aan de verrijzenisverhalen, aan de verschijning aan Maria Magdalena¹⁵, aan de Emmaüsgangers¹⁶ en aan de zeven leerlingen bij het meer¹⁷. Ook zij herkenden Jezus aanvankelijk niet, toen hij na zijn verrijzenis aan hen verscheen. Vandaag vertoont hij zich als meer dan mens met de mensen, zodat de leerlingen voor hem neervallen met de belijdenis: *U bent de Zoon van God*.

Zie hem staan op enige afstand van de boot: God-met-ons, die allen tot zich roept. Heel de kerk van Christus hoort vandaag Petrus vragen: *Zeg dat ik tot u kom*; en Jezus' uitnodiging: *Kom. Kom bij mij als je vermoeid bent en zwaar beladen, en ik zal je rust geven*¹⁸. Al gaan de golven nóg zo hoog, je hoeft geen angst te hebben. Al keren allen zich tegen je, ik zal je dragen. Zelfs al benemen ze je het leven, dan heeft God voor jou een woning in zijn koninkrijk gereed.

De boot op het opgezweepte water is een voorafbeelding van de kerk in een chaotische wereld, waarin christenen hun weg gaan in geloof. Het verhaal wijst vooruit naar de tijd dat zij, met Petrus voorop en alle missionarissen en zendelingen na hen, uitgaan naar landen waar de bewoners leven in onwetendheid van het evangelie. De apostelen houden hun Heer voor ogen, die hen op deze woelige zee uitnodigt: "Kom, om nieuw leven te brengen; en aan hen die buitenstaan het evangelie zichtbaar en verstaanbaar te maken".

Bij 't afscheid van zijn leerlingen bidt Jezus voor hen: *Vader, dit is het eeuwige leven dat zij U kennen, de enige ware God, en hem die U hebt gezonden*¹⁹. Dit geloof betekent een Godgewijd leven; want *geloof zonder werken is dood geloof*²⁰. Het werk waartoe God zijn kinderen roept is zichzelf te vergeten²¹; en als nieuwe mensen²² hun weg te gaan, tot welzijn van de wereld, in vertrouwen op Christus die in hen woont²³.

Het gedrag van Petrus laat zien dat dit met vallen en opstaan gaat. Niemand wordt in één klap tot een volmaakte gelovige. Het begin is gegeven in de doop²⁴; maar het vervolg vraagt een leven van inzet en gebed. Evenmin als een mens over het water kan lopen, is hij of zij van nature in staat zichzelf volledig weg te cijferen; en zo de dienst aan God te verrichten. Daar is hulp bij nodig. Jezus zegt: *Dit is het werk dat God van je vraagt: te geloven in hem die Hij gezonden heeft*²⁵. Deze weg van geloof is de hoofdsom van Jezus' onderricht aan de apostelen en aan heel zijn kerk. De korte wandeling van Petrus over de golven maakt dit aanschouwelijk. In het besef dat de Heer hem niets zal gebieden waar hij niet aan kan voldoen, vraagt hij Jezus hem bij zich te laten komen.

Hoewel de apostel niet kan zwemmen, klimt hij daarop overboord om zijn eerste stappen over de golven te zetten; want *niets is onmogelijk voor wie geloof*²⁶. Inderdaad. Maar niets is ook zo menselijk als de zorg om het eigen lijfsbehoud. Gelukkig zijn zij die leven met God; en als de golven hun te hoog gaan Hem aanroepen: *Heer, red mij!* Zij zullen zijn nabijheid ervaren; en Hij zal hen direct de hand reiken. Een volgende keer zullen zij minder spoedig tot twijfel vervallen. Zo groeit het vertrouwen, naar het woord van de apostel: *Het geloof groeit door te geloven*²⁷. De Bijbel is hierbij een niet te onderschatten hulpmiddel. *Zo brengt de aarde haar vruchten voort*, die blijven zullen tot voor zijn troon (psalmgebed van deze zondag).

1) Mt 14,3 2) Mt 14,13 3) Mt 3,3 4) 1kon 19,12v 5) Joh 1,3 6) Mt 1,23 7) *Ik geloof*, deel II, hst 7 8) Mt 4,17
 9) 1Joh 4,7vv 10) Mc 12,30 11) Ti 2,11 12) Jes 7,14 13) Mt 1,23 14) Joh 14,11 15) Joh 20,14 16) Lc 24,16
 17) Joh 21,4 18) Mt 11,25v 19) Joh 17,3 20) Jak 2,26 21) Mt 16,24 22) Gal 6,15 23) Gal 2,20 24) Rom 6,4
 25) Joh 6,29 26) Mc 11,23 27) Rom 1,17

psalm 85

- L Ik wil luisteren naar mijn God: Hij spreekt van vrede,
 opdat zijn volk niet weer tot dwaling zal vervallen.
- A Zijn redding is nabij voor wie Hem vrezen;
 zijn heerlijkheid zal heel het land vervullen.
- L Dan gaan liefde en waarheid hand in hand,
 rechtvaardigheid en vrede omhelzen elkaar.
- A Waarheid ontspruit aan de aarde;
 en gerechtigheid daalt neer uit de hemel.
- L God zal ons geven van het goede;
 dan brengt de aarde haar vruchten voort.
- A Rechtvaardigheid gaat voor Hem uit,
 als Hij zijn weg gaat op aarde.

psalmen & gebeden

* * *

zondag 20(A)

1 ^{ste} lezing:	Jes 56,1.6-7
psalm 67	zie beneden
2 ^{de} lezing:	Rom 11,13-15.29-32
evangelie:	Mt 15,21-28

Vrouw, je hebt een groot geloof!

Jesaja (eerste lezing) spreekt van de komst van Gods *heil*, letterlijk van zijn *Jesjoeach* (Grieks *Jezus*, hetgeen *redder* betekent). Hiertoe heeft God zijn volk naar het beloofde land geleid, om in hun midden zijn Messias (Grieks: Christus) geboren te doen worden. Deze zal Gods gerechtigheid openbaren, namelijk de rechtvaardiging door het geloof, zonder onderscheid¹. Wie Jezus liefheeft en in hem gelooft, toont hiermee oog te hebben voor wat goed is en waar. Het geloof in de goedheid van God, die in Jezus ten volle kenbaar is², maakt hen in zijn ogen tot goede mensen. Zij staan open voor het evangelie van vergeving van schuld, en van een nieuw begin met een schone lei. Zij staan aan het begin van een bestaan waar zelfs de dood geen einde aan kan maken. Zoekende mensen, met de hoop in hun hart op een uitweg uit hun moeilijkheden, vinden in hem de vervulling van hun verlangen.

Alle eeuwen door heeft Israël het geloof bezongen: *Breng dank aan God, want Hij is goed; zijn liefdevolle goedheid is tot in eeuwigheid*³. Nu is in Jezus de liefde en goedheid van God op aarde verschenen om allen te redden, niet alleen uit Israël, maar uit heel de wereld. De profeet heeft het lang tevoren voorgezegd: *De eindigen der aarde zullen Gods redding zien*⁴. He-laaas doet 't tragische feit zich voor, dat velen uit de Joden hun Redder niet hebben erkend. *De zijnen hebben hem niet aangenomen*⁵. Paulus (tweede lezing), 'de apostel van de heidenen', acht zijn ambt des te hoger omdat hij hoopt zijn eigen volk tot na-ijver te prikkelen en tot inzicht te brengen, als zij zien hoe mensen uit andere volken gezegend worden door het geloof in hun Messias; en zich tot de God van Israël bekeren⁶. Vandaag wordt hun en heel de kerk een heidense vrouw tot voorbeeld gesteld.

De leerlingen nemen aanstoot aan haar geroep. Dat zouden zij bij een Joodse vrouw niet zo gauw gedaan hebben. Zó diep zit het verbod uit de wet op de omgang met de overige volken, dat zij de betrekkelijkheid hiervan niet inzien. Het voorschrift geldt slechts tot de vastgestelde tijd, teneinde Israël tot de komst van de Messias te vrijwaren van de afgodendienst bij de heidenen. Hij zal allen tot zich roepen, naar het woord van God: *Mijn huis zal worden genoemd een huis van gebed voor alle volken* (eerste lezing).

Jezus' reactie op de ergernis van zijn volgelingen lijkt hun gelijk te geven: *Ik ben alleen gezond tot de verloren schapen van het huis Israël*. Gedurende zijn driejarige rondgang

door het land nauwelijks buiten de grenzen gekomen. Als enkele Grieken, onder de indruk van zijn optreden, vragen of Jezus naar hun land wil komen, laat hij weten: *Als de graankorrel niet in de aarde valt en sterft, blijft hij alleen; maar als hij sterft brengt hij veel vrucht voort*⁷. Hiermee doelt hij op het offer van zijn leven. Zijn woorden wijzen vooruit naar de menigte van gelovigen uit alle volkeren, die na zijn dood en verrijzenis als vrucht van de verkondiging van de apostelen op de stam van Israël zullen worden geënt, om samen de ene kerk van Christus te vormen. Velen uit het jodendom waren echter van mening dat het noodzakelijk was tot het Joodse volk te behoren; en de wet van Mozes stipt na te leven, te beginnen met de besnijdenis.

Jezus' komst betekende een breuk met deze gedachte. Paulus zal uitvoerig toelichten dat niemand door naleving van de letter van de wet rechtvaardig wordt voor God; maar wel door het geloof in Jezus, *de afstraling van de grootheid van God en het evenbeeld van zijn wezen*⁸. Tal van verhalen en profetieën in het Oude Testament dienen als een waarschuwing voor christenen⁹. Zoals het Israël verging, zo zal het ook de kerk van Christus vergaan¹⁰. Veel van haar leden bezoeken af en toe de vieringen, staan op bij het credo en nemen deel aan het misoffer; maar hun hart is er niet onverdeeld bij; en zij beseffen niet de ontzagwekkende betekenis hiervan. Zij gaan voorbij aan de aansporing te blijven bidden¹¹, verwaarlozen de persoonlijke gebedstijden¹² en kijken vreemd aan tegen de vermaning *geen ongelijk span met ongelovigen te vormen*¹³.

Bewust levende christenen mogen zich verheugen in de Geest, die zich aan hen mededeelt in de mate waarin zij Hem de ruimte bieden. Zij willen niets liever dan dit geloof, waardoor hun leven zich van dag tot dag vernieuwt, met anderen delen. Zij zoeken hun gezelschap onder hen die evenals de heiligen Jezus met hart en ziel liefhebben; en verlangen om hem te mogen kennen. Zij verheugen zich, elke keer als een mens het geloof aanneemt, aan de macht van de boze wordt onttrokken en zich voegt bij het leger van hen die op weg zijn naar het Rijk van God. Zij verheugen zich, omdat zo dit Rijk naderbij komt. Zij verheugen zich in hun geloof; en in het geluk dat hun ten deel is gevallen. Het oude is voorbij, het nieuwe is al gekomen!

Vandaag wordt de kerk ter beschaming een heidense vrouw voorgehouden. De leerlingen willen haar wegsturen; maar Jezus ziet haar geloof. Om dit te tonen, geeft hij een op 't eerste gehoor kwetsend antwoord: *Het brood voor de kinderen van Israël moet niet aan de honden worden gegeven*. Hierop zou menigeen zich beledigd hebben afgewend, maar niet deze vrouw. Zonder het te beseffen staat zij oog in oog met de liefdevolle goedheid van de Schepper; en heeft zij direct haar vertrouwen op hem gesteld. Dit is het ware geloof. Zij spreekt wel een onnavolgbare belijdenis uit: *De honden eten toch ook van de*

krumels, die van de tafel van hun meester vallen?” In andere woorden: Ook het geringste dat van u komt is mij liever dan al het andere. Dit antwoord getuigt van een intuïtief vertrouwen in Jezus: “Van hem kan alleen goeds komen, hij wil mij niet beledigen”. Jezus heeft dit geloof gezien; en door zijn optreden voor de omstanders duidelijk gemaakt.

Gelukkig zijn zij die het geloof van deze Syrische vrouw delen. Het is voor iedereen van een allesoverheersend belang; want het gaat over leven en dood. Voor ieder die Jezus liefheeft, wordt de deur naar het leven geopend¹⁴. Wie hem verwerpt mag zichzelf misschien geruststellen met de gedachte: “Dood is dood”; maar zal eens bemerken hoezeer hij of zij aan de waarheid voorbij is gegaan.

Gelukkig zijn zij, die verlangend uitzien naar een wereld zonder verdriet en pijn, ziekte en dood; een wereld waar de liefde van Christus heerst in de harten, en waar zelfs de herinnering aan oorlog en geweld, bedrog, ijdelheid en onderdrukking is verdwenen. Gezegend zijn zij, die dit geloof vooropstellen en hiernaar leven, als werktuigen van de Geest! Zij mogen vandaag Jezus' woorden vernemen: *Je verlangen wordt ingewilligd*. God, wees ons genadig en zegen ons. *Toon ons het licht van uw aanwezigheid (ps 67)*

1) Rom 3,22 2) Joh 1,18 3) ps 136 4) Jes 52,10 5) Joh 1,11 6) Rom 9,1vv 7) Joh 12,24 8) Heb 1,3
9) 1Kor 10,11 10) *Ik geloof*, IV.5.1 11) Lc 18,1 12) *ik geloof*, VI.4 13) 2Kor 6,14 14) Joh 10,7

psalm 67

- L God, wees ons genadig en zegen ons.
A Toon ons het licht van uw aanwezigheid.
L Maak uw redding bekend, allerwege op aarde.
A Laat de wereld uw wegen verstaan.
L Laat de wereld U eren, o God.
A Laat ál wat leeft U danken en eren.
L Laat de mensen zich verheugen;
en zingen van vreugde.
A U leidt uw volk,
U oordeelt de wereld rechtvaardig.
L Laat de wereld U eren, o God.
A Laat ál wat leeft U danken en eren.
L De aarde brengt haar vruchten voort:
onze God, Hij zegent ons.
A Laat heel de aarde eerbied voor U krijgen.

psalmen & gebeden

* * *

zondag 21(A)

1ste lezing: Jes 22,19-23
 psalm 138 zie beneden
 2de lezing: Rom 11,33-36
 evangelie: Mt 16,13-20

Maar jij: wie zeg jij dat ik ben?

Als er één tekst is die in het geheugen verankerd moet liggen, is het wel deze: *U bent de Christus (gezalfd), de Zoon van de levende God*. Het uitzonderlijke feitenrelaas van Matteüs is dermate vertrouwenwekkend, dat deze woorden direct worden aangenomen als iets nieuws, iets ongehoords, als een openbaring van God. En dat is het ook. Elke verkondiging die de kerk van Christus waardig is, moet deze belijdenis van Petrus als basis hebben, als begin en eindpunt, gedragen door de verwondering om het nooit geheel te bevatten mysterie: God is in Jezus mens geworden. Wat kan deze hemelschokkende gebeurtenis anders betekenen dan dat Jezus, de langverwachte messias, allen die hem liefhebben bij de Vader terug zal brengen?

*Kom vanavond met verhalen, hoe de oorlog is verdwenen;
 en herhaal het honderd malen: alle malen zal ik wenen¹.*

Wie deelt dit verlangen niet; en wie gelooft er nog in de vervulling hiervan? Menselijkerwijs gesproken is er geen uitkomst; maar Petrus wijst hem aan, die het geweld in de mensen breekt. Allen die Jezus toebehoren, zichzelf vergeten en zijn Geest de ruimte geven, hebben temidden van ruzie en verdeeldheid *hun zwaarden tot ploegijzers gemaakt* om als christussen te leven, gezalfd door zijn Geest². Zij verheugen zich, met de hoop in het hart eens zijn woorden te mogen vernemen: *Kom binnen in het koninkrijk van mijn Vader³*.

David, koning en profeet, in wiens nageslacht de Christus is geboren⁴, bezingt hem in de psalmen; en kondigt hem vandaag aan als *de verheven Heer, die let op de geringen; maar van hoogmoedigen zich verre houdt⁵*. Duizend jaar later is Petrus de spreekbuis van hen die in de wereld niet in tel zijn, maar door God worden bemind. Aan allen die in Jezus Gods antwoord zien op hun roep om hulp, toont Hij in de geest zijn goedheid, die begin noch einde kan hebben. Zonder het te weten staan Jezus' volgelingen van het eerste uur oog in oog met het eeuwige leven dat de kerk elke zondag viert; en dat de gelovigen koesteren in hun hart als een *parel van grote waarde⁶*. Jezus prijst hen gelukkig: *Niet vlees en bloed hebben jullie dit geopenbaard, maar mijn Vader in de hemel*.

Wie kan ooit de omvang van het evangelie bevatten? De almachtige, alomtegenwoordige God komt zijn kinderen in Christus onzegbaar nabij. De gelovigen verheugen zich, want het ongehoorde geschiedt. Hij ziet hun verlangen en trekt zich hun lot aan. Hij buigt zich neer en spreekt tot zijn kinderen van Persoon tot persoon. Ondanks al hun gebreken acht

Hij hen waardig bij Hem binnen te komen en het geheimenis te verstaan, dat vandaag aan Petrus, als eerste van de kerk, is geopenbaard. Zo graag wil God de mensen bij zich hebben, dat Hij in ons midden heeft gewoond, *om ons de onpeilbare rijkdom van zijn wijsheid en kennis te openbaren* (tweede lezing).

Wie bij zichzelf te rade gaan, zien voornamelijk redenen waarom Hij hen niét bij zich zou willen hebben. Dat zou een mooie hemel worden! Maar Hij houdt van allen. Dat is wat christenen geloven. Hun gebreken, waar zij zich bij de mensen voor schamen, kunnen zij voor God niet verborgen houden. Hij richt hen in liefde op, omdat Hij het geloof ziet in zijn goedheid, en hun onmacht Hem daadwerkelijk te volgen. Dit geloof is alles wat zijn kinderen Hem kunnen aanbieden; en het is Hem voldoende.

Vandaag wordt hun méér nog aangezegd dan het verdwijnen van oorlog. Boven alle denken en dromen vervult Hij hun verlangen; want zijn goedheid wordt het deel van wie Hem liefhebben. Zo geeft Hij allen die Jezus toebehoren een nieuw begin. Met Petrus gaan zij op weg om dit nieuwe en eeuwige leven zichtbaar te maken.

De gelovigen van het eerste uur vormen na de neerdaling van de Geest op de pinksterdag te Jeruzalem het begin van de kerk van Christus⁷. Petrus is hun eerste bisschop, en de eerste in een lange reeks pausen. Zijn nieuwe naam betekent *rots*, want zo staat er geschreven: *Op deze rots zal ik mijn kerk bouwen; en de poorten van de hel zullen haar niet overweldigen*. Het kwaad heeft geen vat op hen die Jezus daadwerkelijk toebehoren, zichzelf vergetend hun kruis opnemen⁸ en zijn weg gaan. Hijzelf is het die als een herder zijn gelovigen hoedt⁹; en voor hen uit gaat naar hun eeuwige bestemming. Naarmate zij groeien in geloof, zal heel hun leven als een offergave voor hem worden.

Zoals de zon de maan verlicht, die in zichzelf geen licht heeft, zo zal de Geest van Christus de leden van zijn kerk innerlijk verlichten. Terecht is het woord kerk vrouwelijk, want al haar leden vormen samen de bruid van Christus¹⁰. Tijdens de reformatie, toen het onbepaalde pauselijke gezag werd betwist, stonden de reformatoren de mening voor dat met dit woord rots niet de persoon, maar het geloof van Petrus wordt bedoeld. Inderdaad is het geloof in Christus de grondslag van zijn kerk; en is de macht van de paus begrensd. Zijn woord is nog geen wet; en zijn persoonlijke mening kan veranderen.

Tijdens het debat over de pauselijke onfeilbaarheid deed John Henry Newman¹¹, de grootste theoloog van de negentiende eeuw, die was overgegaan van de protestantse naar de katholieke kerk, de geveugelde uitspraak: *Eerst het geweten, dan de paus*. Newman zag het geweten als een aanwijzing dat God tot al zijn schepselen persoonlijk spreekt. Zijn uitspraak werd hem door velen niet in dank afgenomen. Aan het einde van zijn leven werd hij evenwel tot kardinaal benoemd; en onlangs is hij zalig verklaard.

Toch is het spreken van de paus van wezenlijk belang voor de eenheid van het geloof en de kerk. Indien hij niet namens zichzelf spreekt, maar uit hoofde van zijn functie en na ruggespraak met zijn bisschoppen, kunnen de leden zijn woorden niet zomaar naast zich neerleggen. Zo draagt de bisschop van Rome als opvolger van Petrus *de sleutels van de hemelen*, met Jezus zelf als toegangspoort¹². In zijn woorden: *Niemand komt tot de Vader tenzij door mij*¹³.

De onfeilbaarheid wordt vaak verkeerd begrepen. Petrus was geen onfeilbaar mens. Ál te zeer op het aardse bedacht, werd hij door Jezus terechtgewezen¹⁴. Ook de pausen na hem waren niet volmaakt, soms verre van dat. Als echter alle bisschoppen - na langdurig gebed en overleg met hun achterban - over een punt van geloof overeenstemming hebben bereikt, dan mag worden aangenomen dat de Geest van Christus dit heeft bewerkt. De paus kondigt als hoofd van de kerk dit punt namens Hem af. Het is veelvuldig voorgekomen dat een bepaalde opvatting, door één of meer theologen naar voren gebracht, op deze wijze na zorgvuldig onderzoek is verworpen. In het evangelie van vandaag geeft Jezus dit aan met zijn uitspraak over binden en ontbinden.

Dit binden en ontbinden heeft in het bijzonder betrekking op de vergeving van zonden. Op het kruis schenkt Jezus vergeving aan de rover die met hem gekruisigd is, en vol berouw om zijn gebed vraagt. *Vandaag nog zul je bij mij zijn in het paradijs*, antwoordt Jezus¹⁵. Dit woord is een hart onder de riem voor hen die rondlopen met een zwaar belast geweten. Petrus ontvangt vandaag als plaatsvervanger van Christus, het ware hoofd van de kerk¹⁶, de macht deze schuldvergeving uit te spreken; en zo allen die gebukt gaan onder schuldbesef als gelovige mensen een toekomst te geven. Deze bediening is in de dagelijkse praktijk aan de priesters opgedragen.

In eerste instantie is het voldoende als de mensen God en elkaar om vergeving vragen. Dit is niet altijd mogelijk: de betrokkenen zijn onbereikbaar; of het misdrijf was zo ernstig dat de dader geen rust vindt. In dat geval kan de priester namens God vergeving schenken; of - indien hij niet overtuigd is van de oprechtheid van het berouw - dit weigeren. Helaas is deze biecht later dwingend voorgeschreven, zelfs aan kinderen; en werd er op de duur de spot mee werd gedreven: "Ik zei maar dat ik uit de suikerpot had gesnoept". Dit heeft ertoe geleid dat dit sacrament zo goed als in onbruik is geraakt: een ware ramp voor de kerk.

De apostelen zijn diep onder de indruk van wat Jezus hun leert. Zij voelen zich begenadigd te mogen delen in de openbaring van godswege, die zij in hun midden hebben in Jezus, God-met-ons¹⁷. Zolang Jezus door het land trekt, mogen zij hier niet over spreken. Het volk moet hem volgen om wie hij is: de onschuld in persoon, liefdevol en goed, één en al

mededogen. Wie hierdoor wordt getroffen, hem lief krijgt en hem volgt, getuigt hiermee van het geloof dat God van zijn kinderen vraagt. Gelukkig zijn allen, die dit geloof in hun hart koesteren *als een kostbare parel*¹⁸. Zij gaan op weg om alles los te laten en hem alleen te dienen: Jezus, de Zoon van de levende God. *Hoog en verheven is de HEER, naar geringen ziet Hij om* (psalm van deze zondag).

1) Leo Vroman 2) christus betekent gezalfde 3) Mt 25,34 4) Mt 1,1 5) ps 138 6) Mt 13,46 7) Mc 15,41
8) Mt 16,24 9) Joh 10,11 10) Mt 25,1 11) *de ogen van de ziel* 12) Joh 10,7 13) Joh 14,6 14) Mt 16,23
15) Lc 23,43 16) Ef 1,10 17) Mt 1,23 18) Mt 13,45

psalm 138

- L Mijn God, ik wil U danken met heel mijn hart,
in de gemeenschap van de heiligen zingen voor U.
- A Ik buig mij neer in uw heilige woning,
om U te danken voor uw goedheid en uw trouw.
- L U hebt, omwille van uw naam,
uw belofte heerlijk vervuld.
- A Ik had nog niet geroepen, of U antwoordde mij;
U hebt mij versterkt met kracht in mijn ziel.
- L Hoog verheven is de HEER; naar geringen ziet Hij om.
- A Hij houdt zich ver van hen, die zichzelf in de hoogte steken.
- L Temidden van moeite en benauwdheid
zult U mijn ziel in leven houden.
- A U heft uw hand tegen mijn belagers;
uit de woede van mijn vijanden redt U mij.
- L Mijn God zal mij altijd blijven beschermen;
zijn rechterhand zal mij uitkomst brengen.
- A Uw liefdevolle goedheid is eeuwig;
laat het werk van uw handen niet varen.

psalmen & gebeden

* * *

zondag 22(A)

- 1ste lezing: Jer 20,7-9
psalm 63 zie beneden
2de lezing: Rom 12,1-2
evangelie: Mt 16,21-27

Wie mij wil volgen moet zichzelf verloochenen.

Er laait een vuur op in mijn hart, het brandt in mijn gebeente. Ik doe alle moeite het in bedwang te houden; maar het lukt me niet. (1^e lezing) De profeet Jeremia werd door zijn tijdgenoten verworpen, omdat hij - na talloze vergeefse oproepen tot bekering - uiteindelijk de inname van Jeruzalem door de koning van Babel had aankondigd¹. Zijn profetie

werd vervuld en het volk werd in ballingschap naar Babel afgevoerd, vanwaar, zoals hij had voorzegd, na zeventig jaar een rest naar Jeruzalem terugkeerde² om de stad te herstellen en de tempel te herbouwen³.

Bij het latere jodendom stond Jeremia hoog in aanzien. Velen dachten aanvankelijk zelfs dat de komende Messias niemand anders zou zijn dan hij⁴. Zij vergisten zich. Evenals hun volksgenoten honderden jaren eerder van de profeet hadden geëist dat hij de bevolking een hart onder de riem zou steken door de bevrijding van Jeruzalem aan te kondigen, zo verwachtten zij nu dat de Messias hen zou verlossen van het juk van de Romeinse bezetter. Hadden zij lering getrokken uit de geschiedenis, dan hadden zij begrepen dat God niet handelt naar de aardse verlangens van zijn volk, die hun wel kortstondig voordeel brengen, maar tegelijkertijd van Hem vervreemden. De Messias zou niet komen om voor het volk Israël het aardse Jeruzalem te herstellen, maar om uit alle volkeren, voor allen die verlangen naar een goed en onzelfzuchtig leven, de toegang tot het hemelse Jeruzalem te openen.

De behandeling die Jeremia en de overige profeten⁵ in het verleden te verduren hebben gekregen, had de schriftgeleerden tot het inzicht kunnen brengen dat de Messias door de onbekeerlijkheid van de mensen wellicht hetzelfde lot beschoren zou zijn. Zij hadden zich de waarschuwing kunnen aantrekken, dat *Jahweh niet vraagt om de vele brandoffers die zij volgens voorschrift brachten*⁶, maar dat Hij het hart van de offeraar aanziet⁷: of daar schuldbesef leeft⁸; en of hij of zij zich onverdeeld *als een offer aan God wil wijden* (tweede lezing). Hij ziet wie verlangen: niet naar eer en aanzien, maar naar een wereld zonder strijd⁹, waarin allen eensgezind de God van Israël liefhebben; en in vrede samenwonen. De mensen die hunkeren naar deze vrede: zij zijn het voor wie God zijn Zoon in de wereld heeft gezonden om hen bijeen te brengen, niet alleen uit Israël maar uit geheel de wereld. *Dan zal er één kudde zijn, met één herder*¹⁰.

Als Jezus door het land trekt, begint hij zijn schapen te verzamelen. Naar het oordeel van de Joodse leiding zijn dit onwetende mensen zonder aanzien; en zij uiten hun ergernis hierover: *Vervloekt is die schare, die de wet niet onderhoudt!*¹¹ Er zijn prostituees¹² onder, collaborateurs¹³, en zelfs ook heidenen¹³, met wie de omgang verboden was. Zij volgen hem om de liefde en waarheid die zij in hem zien en waar zij in hun hart naar verlangen. Jezus wijst zijn critici terecht. *Niet de gezonden hebben een dokter nodig, maar de zieken*. Zullen zij luisteren? Vanaf het begin bereidt hij zijn leerlingen erop voor dat de religieuze overheid hen zal vervolgen. *Gelukkig ben je, als je om mij wordt bespot en vervolgd en gelasterd. Wees blij en verheug je, want groot is je loon in de hemel. Zo hebben zij ook de profeten vervolgd die vóór jullie leefden*¹⁴.

De mensen verwonderen zich over Jezus' optreden¹⁵. Zijn boodschap draagt het karakter van iets nieuws, iets ongehoords: geen streven naar bezit, maar *zalig de armen*¹⁶; *niet heersen maar dienen*¹⁷; niet met gelijke munt terugbetalen, maar je *vijanden liefhebben*¹⁸ en de *andere wang toekeren*¹⁹; niet op eigen kracht vertrouwen, maar: *van U is de kracht*; niet je last afschudden, maar: *wie mij wil volgen moet zichzelf verloochenen en zijn of haar kruis opnemen*.

Jezelf verloochenen?? Dit druist in tegen de menselijke natuur, waarin het eigen ego o, zo belangrijk is²⁰. Anderen helpen? Zeker; maar zelf daarvoor inleveren? Nee. Het hemd is nu eenmaal nader dan de rok. De zelfzucht van de *oude mens*²¹ zit diep ingebakken. Niemand die zich daaraan kan ontworstelen, tenzij inderdaad: tenzij door Christus, met wie christenen door het geloof zijn verbonden. Wat hun van nature te zwaar valt, wordt mogelijk door het geloof in hem, die de levens van zijn volgelingen vernieuwt. Zij hoeven er niet aan te twifelen of zij hem toebehoren, die de macht van het kwaad heeft verbroken; en de weg naar de hemel geopend heeft. *Als eerstelingen onder de schepselen*²² krijgen zij deel aan het nieuwe leven met hem.

Dit woord eerstelingen verwijst naar het joodse Paasfeest, waarin de Messias wordt voorafgebeeld als eerste van de nieuwe graanoogst²³; en naar Pinksteren, *het Feest van de eerstelingen*²⁴: van allen die Jezus toebehoren. Het is een groot voorrecht tot dit aantal te worden gerekend. De psalmen en profeten van het oude verbond wijzen vooruit naar dit nieuwe volk van God. *Over uw redding juicht mijn hart*²⁵, zingt David. Zou deze vreugde niet wat meer bezongen mogen worden? Maar ach, veel koorleden, die hierin voor moeten gaan, komen niet voor de vieringen, maar alleen als het hun beurt is om te zingen.

Wie mij wil volgen moet zichzelf verloochenen. Jezus houdt vandaag Petrus en de kerk voor dat Christenen bereid moeten zijn alles los te laten wat een leven met hem in de weg staat. Zij kunnen geen twee heren dienen: God en de wereld²⁶. Ook de eerste van de apostelen, die zojuist de belijdenis van de kerk heeft uitgesproken: *U bent de Christus, de Zoon van de levende God*, heeft de aandacht nog zo sterk bij deze voorbijgaande wereld, dat hij de woorden van zijn Heer in twijfel trekt: *Dat zal u niet gebeuren!* Petrus wil hem behoeden voor de dood; en beseft nog niet dat de Zoon van God gekomen is om de dood te overwinnen en zijn volk hieruit te verheffen. Zo heeft ook de Satan vóór de aanvang van Jezus' rondgang door Israël tot drie keer toe vergeefs getracht Jezus aan de aarde te binden; en hem zo in zijn macht te krijgen²⁷.

Wie Jezus liefheeft wil in zijn nabijheid leven; en tijd, geld en goed aan hem toewijden in een leven van onthechting. Stap voor stap en met oneindig geduld - de liefde laat zich

niet dwingen - leert hij christenen wat zij los moeten laten om alle aandacht op hem te richten; en zodoende hem te leren kennen en zijn wil te verstaan. Dit is de weg van genade die de harten beroert, als de gelovigen zich realiseren dat hier de almachtige en hoog verheven God in eigen Persoon tot hen spreekt. Die onthechting is niet zonder gevaar. Wie te hard wil lopen, en de ascese te snel tracht door te voeren, maakt deze tot doel op zich; en zal zich hier zelfs op laten voorstaan. Wie in gebed niet voortdurend de leiding zoekt van Geest van Christus, zal zo ondanks alle inspanning juist verder van huis raken.

Allen die zich actief aan God willen toewijden *als een levende, heilige offergave die Hij kan aanvaarden* (eerste lezing), mogen zich verheugen. Hij ziet het hart aan: wie Hem liefhebben, en ernaar verlangen Hem steeds beter te leren kennen. Hij ziet het wie uitzien naar een betere wereld, waar liefde en vrede heersen. Hij vervult hun verlangen langs de weg van het geloof, nu nog temidden van een vergankelijke wereld, vol van onrust, oorlog, lijden en verdriet²⁷; maar eens in de heerlijkheid van zijn Rijk. *God, U bent mijn God, ik zoek naar U; innerlijk brand ik van verlangen* (psalm van deze zondag).

1) Jer 22,24vv 2) Jer 25,11v 3) 2kron 36,23 4) Mt 16,14 5) Mt 23,29v 6) Hos 6,6 7) Mt 9,13 8) ps 51,18
 9) Jes 11,6 10) Joh 10,16 11) Joh 7,49 12) Lc 7,6vv 13) Mt 9,10vv 14) Mt 5,11v 15) Lc 4,32 16) Lc 6,20
 17) Joh 13,12vv 18) Mt 5,43 19) Mt 5,39 20) Rom 8,7 21) Ef 4,22 22) Jak 1,18 23) Lev 23,10 24) Lev 23,16
 25) ps 13,6 26) Mt 6,24 27) Mt 4,1-11 28) Joh 16,33

psalm 63

- L Mijn God, ik zoek naar U, innerlijk brand ik van verlangen.
 A Met heel mijn wezen zag ik naar U uit,
 in een dor en dorstig land zonder water.
 L Toen zag ik U in uw heiligdom: uw eeuwige grootheid en macht.
 A Uw liefde is beter dan dit leven; van uw goedheid wil ik getuigen.
 L Mijn leven lang zal ik U danken en eren; en volharden in gebed.
 A Met heerlijk voedsel verzadigt U mij,
 een ongekende vreugde zing ik uit.
 L Als ik neerlig zijn mijn gedachten bij U;
 en ik richt mij op U in doorwaakte nachten.
 A U bent mij altijd tot helper geweest;
 onder uw vleugels voel ik mij gelukkig.
 L Mijn God, ik hecht mij aan U;
 uw rechterhand houdt mij staande.
 A Zij houden geen stand, die mijn ondergang zoeken:
 zij dalen in de diepte neer.
 L De koning verheugt zich in God;
 zijn volgelingen prijzen zich gelukkig.
 A Verdwenen is elke leugenmond, voorgoed tot zwijgen gebracht.

psalmen & gebeden

* * *

zondag 23(A)

1 ^{ste} lezing:	Ez 33,7-9
psalm 95	zie beneden
2 ^{de} lezing:	Rom 13,8-10
evangelie:	Mt 18,15-20

Als één van je broers of zusters gezondigd heeft

De discipline die hier wordt voorgeschreven is in de kerk van de eenentwintigste eeuw ver te zoeken. Toch is deze praktijk van persoonlijke van eminent belang voor de betrokkene zelf, voor de onderlinge eenheid die zo aantrekkelijk is voor buitenstaanders, en voor het aanzien van de kerk van Christus, die geroepen is tot zijn werk in de wereld. Een buurman die zich afvroeg wat ik toch in de kerk te zoeken had, vertelde over een christelijke makelaar die hem een huis had verkocht, dat tal van gebreken bleek te vertonen. "Elke zondag zit hij vooraan in de kerk", voegde hij er bitter aan toe. Ik stel me voor, dat iemand van aanzien uit die kerk op die makelaar was afgestapt en om opheldering had gevraagd. Hij zou er vreemd van hebben opgekeken: "Waar bemoeit u zich mee?" Toch was na enige uitleg misschien een lichtje gaan branden, zeker als twee mensen van aanzien in de parochie met hem waren gaan praten¹. Het lidmaatschap van een kerk is immers niet vrijblijvend. Het betekent méér dan af en toe je gezicht te laten zien. De plaatselijke geloofsgemeenschap is de zichtbare werkelijkheid van Christus die in ons midden woont, met hem als het hoofd en de kerkgangers als zijn ledematen. Ieder lid heeft – elk naar zijn of haar eigen gaven eigen gaven - een taak in deze gemeenschap; en allen delen in de opdracht het geloof zichtbaar en verstaanbaar te maken.

"Vertel me nou eens in enkele woorden wat dat geloof eigenlijk inhoudt?" vroeg een oude vriend mij eens, die niet begreep wat ik zag in die algemeen versmadede kerk. Op mijn antwoord: "*God is mens geworden om de mensen tot God te verheffen*", was het even stil; en toen zei hij: "Tja, als dat waar zou zijn dat zou alles anders maken maar ik geloof het niet". En waarom geloofde hij het niet? Vanwege de nare ervaringen in de kerk van zijn ouders. Of gebruikte hij dit als een excuus om zich hier verder niet mee bezig te hoeven houden?

Zo spreekt de Heer van de kerk: *Zie Ik maak alle dingen nieuw*¹. Dit nieuwe leven mag toch wel met hart en ziel worden nagestreefd? Het evangelietekst brengt het nadrukkelijk onder de aandacht: daar hoort geen gesjoemel ten eigen bate bij. Het gaat om de eenheid van de kerk, gedragen door het geloof van haar leden, die het evangelie van menswording en verrijzenis samen gestalte moeten geven. De apostel leert: *Met Christus ben ik gestorven, en toch leef ik; ik ben het niet die leef, maar Christus die in mij woont*². Hoe meer dit voor alle gelovigen geldt, des te sterker zal de liefde voor Christus in de gemeenschap

zichtbaar worden en in de vieringen worden ervaren, met als bekroning de communie, waarin de deelnemers in brood en wijn op zichtbare wijze hem ontvangen, met wie zij op onzichtbare wijze zijn verbonden.

Christus in mij en in jou: die herkenning geeft gemeenschap. In een wereld van elk voor zich, met een ontstellende eenzaamheid onder de mensen en een leger van zoekers naar een zinvol bestaan, is geen krachtiger getuigenis denkbaar. Zonder deze gemeenschap krijgt de sociale activiteit van de kerk het karakter van zelfrechtvaardiging; en gaat het ritueel van de vieringen de plaats innemen van een levend geloof. De wierook, opstijgend als beeld van de gezamenlijke gebeden, wordt tot een plechtstatig vertoon, waar niemand de betekenis meer van kent⁴. Jezus waarschuwt nadrukkelijk: *Ik ken jullie daden. Je hebt de naam dat je leeft, maar je bent dood. Wordt wakker. Herstel wat je rest aan leven en dreigt te sterven*⁵.

De schandalen van seksueel misbruik zijn de dood in de pot voor een leger van mensen die een antwoord trachten te vinden voor het gevoel van leegte in hun bestaan. Waar moeten al die zoekers heen als de kerk haar aanzien verliest? Het is treurig dat deze wandaden door voorgangers zo lang zijn verzwegen. Gebrek aan openheid inzake misstanden wekt evenveel verzet als die misstanden zelf. Beter is het duidelijk te maken hoe die misstanden konden ontstaan. De kerk zou bij uitstek het instituut moeten zijn waar deze openheid wordt beoefend. Wat heeft zij te verbergen, die geroepen is de waarheid van Christus te verbreiden? Het is een eis van deze tijd, ook wat betreft het interne beleid. Het ontbreekt echter aan een podium tot gedachtevorming, - zoals een tijdschrift - waarop ieder op gepaste wijze zijn of haar mening kan geven; en waar de kerkelijke overheid de gevolgde lijn en de genomen beslissingen kan toelichten en aannemelijk maken.

De geschiedenis van Israël laat duidelijk zien wat er gebeurt als het volk niet langer naar Gods wil tracht te leven. Zie ik het gebeuren dat - zoals Jezus leert - leden van een parochie namens de voorgangers anderen tot de orde roepen, die het evangelie in een kwaad daglicht stellen? Helaas niet. Dit soort maatregelen komt pas in zicht, als er een algemeen gedeeld gevoel van urgentie heerst, van verantwoordelijkheid voor hen die buiten staan en in onwetendheid verkeren. Voorwaarde hiervoor is een bewust geloof van haar leden, en een dagelijkse gebedspraktijk. De Heer, die de harten van zijn leerlingen verenigt en hun van ijver vervult, zal zijn kinderen helpen hun gezamenlijke roeping waar te maken.

Eenheid, zuiverheid en openheid bepalen het aanzien van de kerk. Geen van de gelovigen kan zich onttrekken aan de verantwoordelijkheid hiervoor, zoals staat geschreven bij de

profeet Ezechiël (eerste lezing): *Heb je de overtreder gewaarschuwd, en komt hij niet tot inkeer, dan sterft hij in zijn eigen schuld; maar jij hebt je leven gered.* En bij Lucas: *Heeft je broeder gezondigd: geef hem een berisping; heeft hij spijt: vergeef het hem*⁶. Zo bewerken de leden van de kerk vergeving in de hemel, zo versterken zij de onderlinge eenheid, en bevorderen zij het werk van hun Heer in een wereld in nood. Laat onze gezamenlijke gebeden hiervoor opstijgen tot voor Gods troon! *Laten wij knielen om Hem te aanbidden; en ons buigen voor God die ons geschapen heeft!*

1) openb 21,5 2) Gal 2,20 3) Joh 17,21 4) openb 8,3v 5) openb 3,2v 6) Lc 17,3

psalm 95

- L Laten wij juichen voor God, de rots van onze redding;
en vóór Hem verschijnen, om Hem te danken en te eren.
- A Groot is de HEER, onze God en onze Koning:
heel de schepping wordt door Hem gedragen.
- L Laten wij knielen om Hem te aanbidden;
en ons buigen voor God die ons geschapen heeft.
- A Hij is onze God, wij zijn het volk dat Hij voedt,
de schapen van zijn kudde, door zijn vaste hand geleid.
- L Als je vandaag zijn stem verstaat:
wees dan niet halsstarrig, als destijds in de woestijn.
- A Daar stelden zij Mij op de proef,
hoewel zij mijn werken zagen.
- L Veertig jaar heb Ik hen verdragen, maar zij blijven dwalen;
zij willen mijn wegen niet kennen.
- A Toen heb Ik gesproken in mijn toorn*: *buiten Gods genade
zij zullen in mijn rust niet binnengaan.

[gelovenbelevan.nl/psalmen & gebeden](http://gelovenbelevan.nl/psalmen%20&%20gebeden)

* * *

zondag 24(A)

- 1ste lezing: Sir 27,30-28,7
psalm 103 zie beneden
2de lezing: Rom 14,7-9
evangelie: Mt 18, 21-35

Hoe dikwijls moet ik vergeven?

Zeventig maal zeven keer vergeven? Voor wie uitsluitend leeft in het heden, en niet nadenkt over de dood, lijkt zeven keer wel genoeg. Wat moet je met iemand die steeds opnieuw in dezelfde fout vervalt, en daar vervolgens weer vergeving voor vraagt? Het houdt een keer op; en je trekt je handen van zo iemand af. Wie echter de schuld overdenkt,

overdenkt die wij bij onze Schepper hebben; en het oordeel waar niemand aan ontkomt in gedachten houdt, gaat anders denken. *Kan hij, die onverbiddelijk is voor zijn medemens, om vergeving bidden voor zijn eigen zonden* (eerste lezing)?

Wie bij zichzelf te rade gaat, zal beseffen hoe moeilijk het is allerlei grote en kleine ondeugden te overwinnen; en moet erkennen soms wel zeven keer op één dag in dezelfde fout te vervallen. Hoe moeilijk is het niet de gulzigheid te overwinnen, of ongeduld, of onzuivere gedachten! Wie tot dit inzicht komt, en overweegt gemeten te zullen worden met de maat die hij of zij zelf aanlegt¹, zal moeten toegeven dat zeven keer verre van genoeg is. Wie zou van God elke avond vergeving durven te vragen, en van Hem de lankmoedigheid verwachten die je zelf aan anderen weigert? Zo'n houding zou betekenen dat je als onboetvaardig mens in het oordeel komt; en hoe zou iemand in deze gesteldheid het Rijk van God kunnen binnengaan?

Betekent dit dat je altijd alles moet vergeven, ongeacht hoe of wat? Indien je slachtoffer van een misdrijf bent, kan dit heel moeilijk zijn. Voorwaarde voor vergeving is berouw van de gene die om vergeving vraagt, zoals er staat in de psalmen: *Een radeloos hart dat geen uitkomst ziet: o God, dat wijst U niet af*². Wie een ander vergeving weigert, brengt zichzelf schade toe door te volharden in de haat die de ziel vergiftigt. Als echter iemand geen berouw heeft, is vergeving niet aan de orde. Toch moet ook hier de blik op Christus gericht blijven. Hij laat geen ruimte voor haat; maar leert zijn volgelingen hun vijanden lief te hebben en voor hen te bidden, in de hoop dat zij tot inkeer komen. Zelfs aan het kruis heeft Jezus voor zijn vervolgers gebeden: *Vader, vergeef het hun; want zij weten niet wat zij doen*⁴. Hij is zijn kerk voorgegaan in deernis met hen, die niet beseffen dat hun daden in dit vluchtige bestaan gevolgen hebben voor een eeuwigheid hierna. In liefde heeft hij zichzelf overgegeven, om allen de ogen de openen en tot inkeer te brengen; en hen te redden uit een wereld, gevangen in hebzucht en begeerte, trots en pretenties.

Ook voor kleine, maar steeds weer terugkerende misstappen kan het moeilijk worden de hand over het hart te strijken. Toch is dit een voorwaarde voor innerlijke vrede. Zou ik iemand niet liefhebben, die mij keer op keer afblaft, en elke keer opnieuw spijt betoont? Zou ik niet mijn medeleven tonen aan iemand die laat zien hoe moeizaam de strijd tegen de zonde kan zijn? Wie in deze strijd volhardt door steeds opnieuw te beginnen, is op de goede weg; en verdient alle mogelijke hulp, hoe dikwijls hij of zij ook in de oude fouten terugvalt. Zou ik niet voor hem of haar bidden dat die volharding beloond mag worden? Als ik anderen niet de liefde betoon die ik voor mezelf van Christus verwacht, dan sta ik schuldig tegenover God; en moet ik Hem om vergeving vragen, wil ik bij mijn dood het koninkrijk van God binnen kunnen gaan.

Het Rijk van God lijkt op een koning, die rekening en verantwoording wilde vragen. De gelijkenis heeft betrekking op het oordeel dat Jezus in handen is gelegd⁶: en dat is aangevangen bij zijn menswording en zal worden afgesloten bij zijn wederkomst. Zij die hem in hun denken, doen en laten niet onverdeeld hebben gediend, kunnen in deze conditie, waarin aan de *oude mens*⁷ niet de rug is toegekeerd, niet zonder meer de hemel binnengaan. Zij die sterven met wrok jegens anderen, kunnen na hun dood niet op Gods vergeving rekenen, *alvorens de gehele schuld zal zijn betaald*. Deze *afrekening* betekent een moeizaam proces van inkeer en boete, dat voorkomen had kunnen worden.

Is iemand na de dood nog in staat die schuld goed te maken? Zeker wel. Hoe onbetaalbaar die schuld ook mag zijn, voor hen die Christus zijn toegewend gaat genade voor recht. Dit geloof zal hen behouden. Dit betekent een proces van bekering dat heel pijnlijk kan zijn. Als dit na de dood moet gebeuren spreekt men het *vagevuur*, het voorportaal van de hemel; of - zoals de heilige Jean Vianney, pastoor van het Franse dorpje Ars⁸ het noemde - *de ziekenzaal van de goede God*. "Hoeveel beter is het tijdens dit leven met Hem in het reine te komen!" verzuchtte deze patroon van alle pastores.

Dit besef is bij christenen weggezakt. In de kerk wordt zondags gebeden voor de overledenen. Dit gebed is een troost voor hen die bij hun sterven niet rechtstreeks de hemel kunnen binnengaan. Het houdt de gemeenschap bij de les: ook voor mij komt dit leven eens ten einde; en dan? Laat mij God toch met meer ijver en toewijding gaan dienen! Moge het evangelie van vandaag ertoe bijdragen dat velen deze woorden ter harte gaan nemen; en gaan bidden: *Heer, verlicht mijn ogen, eer de dood mij overvalt!*¹⁰.

1) Mt 7,2 2) ps 51,19 3) 1Kor 2,2 4) Lc 23,34 5) Lc 23,43 6) Joh 5,22 7) Ef 4,22 8) *Ik geloof*, deel III hst 7.3

9) *Zie de ogen van de ziel* 10) ps 13,4

psalm 103

- L Breng dank aan God, mijn ziel! laat ál wat in mij is zijn naam vereren.
 A Breng dank aan God, mijn ziel; en vergeet niet hoe Hij je goeddoet.
 L Breng dank aan Hem die je fouten vergeeft,
 die je kwalen geneest, en je leven redt van het graf;
 A die je leven redt van de ondergang,
 en je kroont met liefde en ontferming.
 L Hij blijft ons niet verwerpen, zijn toorn zal niet eeuwig duren.
 A Hij straft ons niet zoals we verdienen;
 en vergeldt ons niet naar het kwaad dat we deden.
 L Zo hoog als de hemel is boven de aarde,
 is de macht van zijn liefde voor wie Hem vrezen.
 A Zover als de zonsopgang van de ondergang vandaan is,
 zover van ons af doet Hij al onze zonden.

vrede in de strijd (psalm 103)

*De Heer geeft vrede in de strijd, aan wie zijn naam belijden.
 Verheug je: in rechtvaardigheid bevrijdt Hij al zijn kleinen.
 Hij doet zijn goedheid hun verstaan, als nieuwe mensen verder gaan.
 Hij blijft zijn volk geleiden.
 In liefde, die ons leven doet, geduldig, vol ontferming,
 vergeldt Hij steeds ons kwaad met goed, wil Hij ons niet verderven.
 Zijn liefdemacht is hemelhoog. Toen Hij zich tot ons nederboog,
 wierp Hij de zonde verre.*

al mijn verlangen, lied 16

* * *

zondag 25(A)

1ste lezing: Jes 55,6-9
 psalm 145 zie beneden
 2de lezing: Fil 1,20-24.27a
 evangelie: Mt 20,1-16a

Zo zullen de laatsten de eersten, en de eersten de laatsten zijn.

De kerk wordt hier vergeleken met een wijngaard, waarin christenen geroepen zijn niet voor zichzelf te werken, maar in dienst van hun Heer die zij liefhebben en die hun zijn loon geeft: eeuwig leven in zijn vreugde, verlost van alles wat de huidige wereld tot zo'n droevige plaats maakt. Wie heeft er nooit bij een uitvaart gezeten, verwonderd om het verschijnsel van de dood; en met de vraag: "Wat nu, er kan toch niet zomaar een einde aan zo'n leven komen?" Christenen zijn wel zeer bijzonder bevoorrecht dat zij het antwoord kennen! Teresa van Avila¹ vertelt in haar boek *mijn leven*, hoe zij er al jong veel over nadacht, en de woorden steeds opnieuw bij zichzelf herhaalde: *eeuwig leven, eeuwig leven*. Geen kwelling en geen zonde meer, geen tweespalt, geen begeerte, geen hebzucht en geen ijdelheid; geen verlies en geen rouw, geen ziekte meer van het lichaam, dat tijdelijke omhulsel dat verouderd en vergaat, maar een geestelijk en onvergankelijk lichaam²; geen lijden meer en geen sterven, maar eeuwige vreugde in de hemel: dit is de beloning waar christenen naar uitzien.

Wie dit uitzicht voor ogen krijgt, prijst zich bovenmate gelukkig door de Heer van de wijngaard geroepen te zijn, misschien pas op latere leeftijd: op het middaguur, of zelfs *te elfder ure*. Hoezeer zal iemand zich niet verheugen, die geroepen wordt als de dood niet ver meer is; en het uitzicht zich opent op een leven met Hem, die hij of zij nu pas heeft mogen ontmoeten? De gelijkenis heeft betrekking op een mensenleven. De meeste kerkgangers zijn vanaf hun geboorte bij de kerk ingeschreven geweest; maar een toenemend aantal heeft pas later Christus aanvaard, *God met ons*³, en *de deur naar het leven*⁴. Tot het ogenblik dat hij in hun leven verscheen hebben zij *op de markt gestaan*, wachtend op emplooi.

Zoekend naar een uitweg uit de leegte in hun bestaan, naar uitkomst uit problemen die zij niet de baas kunnen worden, verlangend naar een antwoord op de vragen die bij bewust levende mensen opkomen, hebben zij op de 'markt', gestaan, Jezus de oprechtheid van hun verlangen zag; en hen in zijn dienst riep.

Er wordt gezegd dat de kerken leeglopen. Het ledental slinkt niet door kerkverlating, maar door sterfte van de relatief vele ouderen. Er is echter ook een stroompje volwassen gelovigen, die de kerk binnenkomen. Deze 'laat geroepen' gaan met blijdschap aan het werk in de wijngaard van de Heer. Aanvankelijk zal hij nog niet veel aan hen hebben. Het geloof moet volwassen worden en de *oude mens*⁵ *als met Christus gekruisigd*⁶ worden beschouwd. Zij zijn enthousiast maar hun woorden zijn niet altijd ingegeven door de Geest en kunnen weerstand oproepen. Als kleine kinderen⁷ in het nieuwe leven moeten zij leren *voorzichtig te zijn als slangen en argeloos als duiven*⁸. Soms treffen zij in de kerk mensen die zich in hun positie inleven, en hun tot leidlieden worden; want de catechese als voorbereiding op het doopsel is niet altijd even degelijk.

Helaas komen velen ook terecht bij de sektes, waar knollen voor citroenen worden verkocht; en waaruit zij heel moeilijk - en vaak ook helemaal niet - uit loskomen. Veel leden van de kerk, van huis uit opgegroeid en met weinig kennis van hun geloof, missen de ijver die de sektes voor zoekende mensen zo aantrekkelijk maakt. In de kerken is bij velen het heilige vuur er echter uit. Daarom spreekt de profeet: *Zoek de Heer nu Hij zich laat vinden!* (eerste lezing); en tracht Paulus dit vuur bij christenen aan te wakkeren: *Voor mij is het leven Christus en sterven winst* (tweede lezing).

De *werkers van het eerste uur* doen plichtmatig wat van hen verwacht wordt, zonder die oprechte liefde voor hun Heer, die zo kenmerkend was voor de vroege kerk. Zij beseffen niet het voorrecht van hun roeping, noch de heerlijkheid die de Heer zijn kinderen in het vooruitzicht stelt. Daarom kan het gebeuren dat zij aan het einde van de dag mopperen over de laatkomers: "Wij hebben ons altijd ingezet voor de minstbedeelden; en zij, wat hebben zij voor goeds gedaan?" Zouden zij enig idee hebben van de aard van deze beloning, dan zouden zij zich samen met 'de werkers van het elfde uur' verheugen, in onuitsprekelijke blijdschap om het eeuwige leven, waartoe Jezus in zijn liefde hun de toegang heeft geopend.

De liefde voor Christus moet voorop staan. Al naar gelang van hun geloof stelt hij zijn volgelingen in staat oneindig veel meer te doen voor een wereld in nood, dan zij ooit op eigen kracht waar kunnen maken. Geen mens kan op grond van eigen verdienste recht doen gelden op een plaats in het Rijk van God, waar alleen volmaakte mensen kunnen

binnengaan; en wie zou zichzelf volmaakt durven noemen? Volmaaktheid wordt niet verkregen door veel te werken; maar *Hij geeft het zijn geliefden in de slaap*⁹. Wie God liefheeft wordt door Hem opgenomen; maar wie zichzelf rechtvaardig acht denkt God niet nodig te hebben.

Die *dag* uit de gelijkenis heeft niet alleen betrekking op een mensenleven, aan het einde waarvan de afrekening volgt; maar ook op de huidige laatste periode van de geschiedenis, in afwachting van de wederkomst van Christus. Behoudens zij die volledig naar God toegewend hebben geleefd, kunnen de meeste christenen bij hun sterven niet direct in de hemel worden opgenomen. In afwachting van het laatste oordeel bevinden zij zich in de weinig benijdenswaardige toestand, waarin alle troost en afleiding van het aardse bestaan hun is ontvallen. Met spijt en berouw moeten zij zich afkeren van alles waarin zij niet als werkers in de wijngaard hebben geleefd, maar hun eigen belangen en vertier hebben nagejaagd, zonder Jezus, gekruisigd, voor ogen te houden¹⁰. Deze louteringstoestand wordt het vagevuur genoemd.

Het onderricht dat Jezus zijn kerk in deze gelijkenis geeft, bedoelt de mensen ertoe brengen hun dood in te overwegen, en de afrekening die de Heer van de kerk bij zijn wederkomst zal houden. Het zal hen ertoe brengen zich met vuur en ijver te zetten aan het werk in zijn wijngaard, om zodoende hier en nu al iets te mogen beleven van de beloning die hij zijn kinderen in het vooruitzicht stelt. *Mijn God en mijn koning, uw naam wil ik heiligen, in tijd en eeuwigheid U vereren!* (psalm van deze zondag)

1) *de ogen van de ziel* 2) 1Kor 15,44 3) Mt 1,23 4) Joh 10,7 5) Ef 4,22 6) Rom 6,6 7) Joh 3,3 8) Mt 10,16
9) ps 127,2 10) 1Kor 2,2

psalm 145

- L Mijn God en mijn koning, uw naam wil ik heiligen,
in tijd en eeuwigheid U vereren.
- A Elke dag die U mij geeft zal ik U danken;
uw naam zal ik voor altijd bezingen.
- L God is groot, boven alles te eren;
zijn macht is niet te doorgronden.
- A Genadig is de HEER, vol van mededogen,
één en al goedheid en vergevingsgezind.
- L God is goed voor ál wat leeft;
uit alles spreekt zijn ontferming.
- A Uw goedheid blijkt uit uw handelen;
al uw heiligen brengen U hulde.
- L God is rechtvaardig in ál wat Hij doet;
in goedheid handelt Hij.

- A Hij is hen nabij, die roepen tot Hem;
die Hem aanroepen in vertrouwen.
- L Over allen die Hem liefhebben waakt de HEER;
maar wie zonder Hem leven gaan te gronde.
- A Mijn God wil ik danken en eren;
laat ál wat leeft zijn naam bezingen, in alle eeuwigheid.

psalmen & gebeden

* * *

zondag 26(A)

- 1ste lezing: Ez 18,25-28
psalm 25 zie beneden
2de lezing: Fil 2,1-11
evangelie: Mt 21,28-32

Wie heeft de wil van de Vader gedaan?

Door de komst van de Messias werd het geloof van Joodse mensen op een wel zeer bijzondere en directe wijze getest. In de persoon van Jezus, mens geworden God, hebben zij alles voor ogen gekregen wat een mens van Gods wezen kan kennen: zijn liefde en goedheid, volkomen onbezoedeld door de uitingen van de zelfzucht, die elk ander mensenleven ont-sieren. Wie zou hem niet liefhebben, en duidelijker dan ooit de eigen tekorten inzien? Wie? Het antwoord is duidelijk. Niet alleen de joden tweeduizend jaar geleden, maar ook christe-nen schieten veelal evenzeer tekort; en gelijken op die eerste broer uit het evangelie van vandaag. Hun hart is niet echt bij God; en zij onderscheiden zij zich niet van anderen. Indien mensen zonder God of gebod, die maar raak leven en het daarbij niet zo nauw nemen met de moraal, door tegenslag en verlies geen uitweg meer zien, tot inkeer komen en God gaan dienen, worden zij vaak ijverige gelovigen, die geboren en getogen christenen beschamen. Aanvankelijk hebben zij niet willen luisteren naar de goede God, die alle mensen bij zich wil hebben; maar als de tweede broer zijn zij op hun schreden teruggekomen; en tot voorbeeld geworden voor 'de eerste broer'.

Het is opzienbarend dat Jezus de gelijkenis vertelt aan hogepriesters en oudsten: aan hen die het volk moeten onderrichten; en die voor moeten gaan in een gelovig leven, trouw aan de Joodse wet. De hoofdsom van deze wet zullen zij duizenden keren met de mond hebben beleden: *Hoor, Israël: de HEER, onze God, de HEER is één. Je moet de HEER, je God liefhebben met heel je hart, met heel je ziel en met al je kracht*¹. Maar wat betekenen gedachteloos herhaalde woorden, als zij het leven niet vernieuwen? Jezus waarschuwt hen, die in het re-ligieuze bedrijf het beleid bepalen. Overtuigd van hun rechtzinnigheid en ongevoelig voor de eis van de tijd, betrekken zij de woorden van de profeten over de

dreigende neergang van het volk niet op zichzelf, omdat zij menen te behoren tot de beloofde rest die gespaard zal worden². In de evangelieteksten is dit een steeds terugkerend thema.

Met groot geduld blijft Jezus in gesprek met hen, die naar buiten toe het beeld van de godsdienst bepalen. Zij vertegenwoordigen een vorm van godsdienstigheid, die met oprecht geloof weinig van doen heeft; en die het aanzien van de geloofsgemeenschap schaadt. De liefde voor de traditie komt in de plaats van de liefde voor God; en uiterlijke vormenrijkdom vervangt innerlijke eenvoud en ingetogenheid. Jezus leert zijn volgelingen dat wie groot wil zijn in het volk van God de minste van allen moet worden³; en hij waarschuwt hen die zich graag in mooie gewaden in het openbaar vertonen: *Over u zal een strenger vonnis worden uitgesproken*⁴.

Ook de schriftgeleerden waarschuwt hij, omdat zij de goede God met hun onderricht geen recht doen. Wat hebben de kerkvaders, met Athanasius⁵ voorop, gedurende de eerste eeuwen niet gestreden tegen de opvatting van Arius, die leerde dat de mens Jezus niet tevens als God mag worden aanbeden. Toch worden tot vandaag studenten op het verkeerde spoor gezet, als Jezus wordt voorgesteld als niet meer dan een voorbeeld ter navolging. Maar wie is in staat hem te volgen? Als hun het gebed wordt ontnomen: *Help mij te doen wat ik op eigen kracht niet kan*, staan zij dan later niet met lege handen in de gemeenschap waarin zij voor moeten gaan? Als zij de belijdenis missen van de apostel: *Ik ben het niet die leef, maar Christus die in mij woont*⁶; als zij de Geest van Christus niet kennen als God-in-ons: waarin onderscheiden zij zich dan van mensen buiten de kerk? Hun boodschap mist de inspiratie van hem, die in liefde voor allen *zichzelf heeft ontleidigd en het bestaan van een slaaf heeft aangenomen*, om allen die hem liefhebben bij God terug te brengen (tweede lezing).

Een man had twee zonen. Hij zei tot de eerste: "Ga vandaag werken in mijn wijngaard". "Goed, vader", was het antwoord; maar hij deed het niet. Kerkleden mogen zich dit aantrekken; want buitenkerkelijken zullen hen beschaamd doen staan.. Jezus ontziet ook de kerkelijke overheden niet; en haalt zich hiermee hun woede op de hals, en uiteindelijk ook zijn veroordeling en terechtstelling. Ondanks de woorden die zij spreken en het indrukwekkende vertoon kan het zijn dat zij in Gods ogen zichzelf slechts dienen; en niet op zijn opdracht zijn ingegaan. Zal de gelijkenis hun tot inzicht brengen? Zullen zij zich de woorden van de profeet aantrekken, die hun het kwaad aanzegt (eerste lezing)? Zullen zij zich herkennen in de eerste zoon? De tweede zoon, die aanvankelijk weigerde en misschien een goddeloos leven heeft geleid maar later zijn Vader gehoorzaamde, is uiteindelijk beter af. *Hij zal leven en niet sterven* (eerste lezing); want hij heeft de Heer ontmoet, *liefdevol en goed, die zondaars de weg wijst* (psalm van deze zondag).

1) deut 6,4v 2) Jes 10,20v;11,10vv; Jer 40,11 3) Lc 9,48 4) Lc 20,46 5) *de ogen van de ziel* 6) Gal 2,20

psalm 25

- L Doe het mij verstaan, mijn God, hoe ik met U leven moet;
leer mij de weg van de waarheid te gaan.
- A Mijn God en mijn Verlosser,
laten mijn gedachten steeds bij U zijn.
- L U bent met ons begaan,
U staat ons in liefde terzijde, in uw goedheid, die eeuwig is.
- A Gedenk niet mijn fouten, noch de schuld van mijn jeugd;
maar handel met mij in mededogen.
- L God is goed en getrouw;
wie tegen Hem zondigen wijst Hij de weg.
- A Hij helpt de nederigen voort;
en leert hen rechtvaardig te leven.
- L Wie zijn belofte voor ogen houdt en zijn wetten na wil leven,
gaat voort op de weg van liefde en trouw.
- A Mijn God, laat mij uw naam* verstaan;
en vergeef mij mijn grove overtredingen.

*IK BEN

psalmen & gebeden

* * *

zondag 27(A)

- 1ste lezing: Jes 5,1-7
psalm 80 zie beneden
2de lezing: Fil 4,6-9
evangelie: Mt 21,33-43

Toen de tijd van de oogst gekomen was, zond hij zijn dienaars.

Bij opbrengst van de wijngaard, gaat 't niet om druiven maar om mensen die tot 't inzicht zijn gekomen dat een eeuwige goede God de wereld heeft geschapen en in stand houdt. Wie zou niet leven in eerbied voor Hem, die al zijn schepsels kent; en wie zou Hem niet willen dienen, die hem of haar onafgebroken zoekt? De wet, de psalmen en de profeten: heel de Schrift getuigt van zijn liefde voor alle mensen. Aan zijn uitverkoren volk is die openbaring gegeven, om trouw te beheren; en de liefde van God zichtbaar te maken. Uiteindelijk is de kennis van Hem niet voorbehouden aan Israël alleen, maar: *God zegent ons, opdat de einden der aarde ontzag voor Hem hebben*¹. Alle profeten hebben hierover gesproken: *Alle einden der aarde zullen de redding van onze God zien*².

Niet alleen Israël is het onderwerp van het evangelie en niet alleen over duizenden jaren geleden spreekt de tekst; maar de gelijkenis heeft onverkort betrekking op de kerk van

Christus, op zijn volk wereldwijd, *geënt op de stam van de olijfboom Israël*³. *Het zal worden één kudde, met één herder*⁴. *Niet hij is een jood die het uiterlijk is, en niet dat is besnijdenis wat uiterlijk, aan het vlees, geschiedt; maar hij is een jood die het in het verborgene is*⁵. De ware besnijdenis is die van het hart, *naar de geest en niet naar de letter*⁶. Besneden zijn of niet besneden zijn betekent niets, *maar wel of men een nieuwe schepping is*⁷. De Israëlieten hebben het voorrecht uitverkoren te zijn om in een heidense wereld als eerste volk de Schepper van hemel en aarde te kennen. Aan hen heeft Hij zijn macht geopenbaard. Zijn profeten hebben het volk op hun dwalingen gewezen; en gesproken over de komst van de Messias⁸, die de Redder van de wereld wordt genoemd.

Ondanks hun schijnbare vroomheid en uiterlijk vertoon had het Joodse establishment alleen oog voor het aardse.. Door hun streven Jezus uit de weg te ruimen maakten zij zijn woorden waar: *Hij is de erfgenaam, laten we hem doden om zijn erfenis in te nemen*. Bij die erfenis dachten zij aan het grondgebied van Israël, aan het plechtige ritueel zoals dit door Mozes was voorgeschreven en aan hun eigen vooraanstaande plaats hierin. Naar de buitenkant godsdienstig, waren zij innerlijk niet op God gericht, maar op macht en handhaving van hun positie; en niet bereid zich de les te laten lezen door een persoon als Jezus, arm en onaanzienlijk. Toch zongen zij in hun synagogen over hem die komen zou: *De steen die door de bouwlieden is afgekeurd⁹ is tot hoeksteen geworden*¹⁰. Zij beseften niet te zingen over Jezus, de messias en de hoeksteen van het nieuwe gebouw: de wereldwijde kerk van Christus.

God heeft het volk Israël uitverkoren om de komst van zijn Messias in hun midden voor te bereiden. Hier heeft het adembenemende wonder plaatsgevonden van de menswording van God. De kerk heeft als roeping dit evangelie van Jezus, God met ons, in heel de wereld zichtbaar en verstaanbaar te maken. Hij is het die mensen tot God verheft. Hier en nu geeft Hij hun al deel aan zijn verrijzenis¹¹; en leidt hen zo het eeuwige leven binnen. Zou in deze wereldkerk de ontwikkeling anders verlopen dan in de geloofsgemeenschap van Israël? Wie zich verdiept in de geschiedenis van de kerk ontmoet helden en heiligen, zoals de talrijke martelaren; en de kerkvaders, die er gedurende de eerste eeuwen voor hebben gestreden dat dit evangelie ongewijzigd aan het nageslacht kon worden doorgegeven. De geschiedenis vertelt echter ook over velerlei dwaling binnen de kerk, over machtsmisbruik en strijd om hoge posities, en over het wereldse leven van kerkvorsten. De geschiedenis van het pausdom geeft van dit laatste een onthutsend beeld. Ook over hen spreekt het evangelie: *Het Rijk Gods zal u ontnomen worden*.

Ach, had de kerk de eenvoud en armoede beoefend, die Jean Vianney, pastoor van het Franse dorpje Ars sur Froment¹², tot patroon van alle pastores heeft gemaakt. Het kerkje van Ars trekt nog jaarlijks een stroom van pelgrims, die hier inspiratie komen opdoen; en vragen om de voorbede van deze heilige. Onder hen bevinden zich pastores van over heel de wereld, die zich komen bezinnen op hun moeilijke taak de mensen voor te gaan in de liefde voor God. Heilige pastoor, bid voor christenen in deze geseclariseerde wereld: dat zij hun roeping zullen verstaan; en dat de Geest van Christus in hen zijn werk kan doen, tot welzijn van hun omgeving. Mogen zij de waarschuwing van de profeet ter harte nemen: *Ik verwachtte zoveel van mijn wijngaard, waarom bracht hij zulke wrange vruchten voort?* (eerste lezing)

De vroegere grandeur van deze wijngaard - de kerk van Christus - zal niet meer terugkomen. Vasten en boete zijn in deze tijd meer op z'n plaats dan luisterrijk vertoon. David bidt: *Een berouwvol hart en een verbroken geest: dat zult u niet afwijzen, mijn God*¹³. Maar wie wil dit horen? Ook het oude Israël verwachtte dat de Messias zich gelijk Salomo, de zoon van David naar het vlees, temidden van pracht en praal op zijn troon zou zetten. Toen Jezus verscheen, de *zoon van David*, door de profeten voorzegd, herkenden zij hem niet in deze eenvoudige man, die niet eens tot hun kring behoorde. Zij verwierpen hem, in wie God zich aan de wereld heeft geopenbaard.

God is mens geworden in Jezus. Hij is het, die mensen van goede wil tot God verheft en hen vervult van zijn Geest. Christenen die dit evangelie zonder ophouden overwegen en God om hulp vragen, zal Hij maken tot lichten¹⁴ in een wereld die zich afwendt van de Schepper, omdat de duisternis hun liever is dan het licht¹⁵. Hij zal zijn kinderen tonen dat in onze samenleving een menigte mensen verloren loopt, zonder geestelijk houvast. Waar moeten zij het zoeken? Heer, ontferm U over hen: dat zij mensen mogen treffen die hun de eenvoud leren verstaan van het evangelie van God-met-ons; en dat zij rust zullen vinden voor hun ziel. *God hoelang blijft U doof voor het gebed van uw volk?*

1) ps 67,8 2) Jes 52,10 3) Rom 11,17vv 4) Joh 10,16 5) Rom 2,28 6) Dt 10,6 7) Gal 6,16 8) Rom 9,5
9) ps 118,22 10) Mt 21,42 11) Rom 6,11 12) *de ogen van de ziel* 13) ps 51,19 14) Mt 5,16 15) Joh 1,5

psalm 80

- L HEER, God van het hemelse leger,
 hoelang blijft U doof voor het gebed van uw volk?
 U reikt ons brood van verdriet, een beker vol tranen aan.
- A Voor onze naasten zijn wij een aanstoot,
 onze vijanden lachen om ons.
- L HEER, God van het hemelse leger, kom ons herstellen!
- A Toon ons het licht van uw aanwezigheid,
 dan zullen wij gered zijn.

- L U hebt een wijnstok uit Egypte weggedragen;
en volken verjaagd om deze te planten.
- A U hebt de aarde toebereid,
hij schoot wortel en vervulde het land.
- L Waarom hebt U de muur van uw wijngaard doorbroken,
zodat ieder die voorbijkomt er van plukken kan?
- A Wilde dieren dringen er binnen;
en doen zich tegoed aan zijn opbrengst.
- L HEER, God van het hemelse leger,
Zie uit uw hemel neer en verzorg weer uw wijnstok.
- A Zie om naar de stam die U hebt geplant,
naar uw kind, dat U grootbracht voor Uzelf.
- L Uw hand is met hem aan uw rechterzijde:
de mensenzoon, die van U zijn kracht ontvangt.
- A Laat ons leven en uw naam aanroepen,
om niet meer te wijken van U.
- L Heer, God van het hemelse leger, kom ons herstellen!
- A Toon ons het licht van uw aanwezigheid,
dan zullen wij gered zijn.

* * *

zondag 28(A)

1ste lezing: Jes 25,6-10

psalm 23 zie beneden

2de lezing: Fil 4,12-14.19-20

evangelie: Mt 22,1-14

Ga naar de kruispunten van de wegen en nodig wie je er maar vindt.

De eerste lezing, het psalmgebed en het evangelie hebben alle betrekking op een bruiloftsmaaltijd. Christus, de Geliefde, is de bruidegom; en allen die hem liefhebben - mannen zowel als vrouwen - vormen samen de bruid. De profeet voorziet dit feest *op de berg van God*: de plaats waar Hij zijn volk tot zich neemt; en waar *de sluier* wordt weggenomen, die de mensen het zicht op Hem beneemt (eerste lezing). Koning David ziet dit uit de verte gebeuren en bezingt deze vereniging in de psalmen: *U nodigt mij uit aan uw tafel*; en: *Met olie zalft U mijn hoofd*. Vol van de Geest, voorziet hij duizend jaar tevoren het hemelse feest, als de genodigden de hemel zijn binnengegaan. Dit wordt voorafgebeeld in de eucharistie. Alle vieringen hebben tot doel dit besef te versterken. Hoe moeilijk het leven soms ook mag zijn: dit visioen houdt christenen op de been. De Geest van Christus zal hun last verlichten.

Het feestmaal op de Sionsberg wordt in de gelijkenis een bruiloftsfeest genoemd dat een koning geeft voor zijn zoon, in wie Jezus wordt herkend. Johannes de Doper was verheugd *de stem van de bruidegom* te horen¹. Paulus schrijft aan de kerk van Korinte: *Met uw enige bruidegom Christus heb ik u verloofd*²; en de psalm vermaant: *Vergeet je volk en het ouderlijk huis, laat de koning je schoonheid begeren!*³ Waar zou de Schrift anders over spreken dan over mensen die zijn genodigd op het feest van hun Heer? Het is een adembenemende gedachte bij Christus te mogen binnengaan; ja, in geloof al te zijn binnengetreten, om voort te gaan in het nieuwe leven met hem. Als dit geloof de geesten verenigt: werkelijk, dan is de kerk een stukje hemel op aarde!

De gelijkenis laat zien dat het helaas vaak anders gesteld is. Op zondagmorgen wordt in de kerk dan weinig van dit vooruitzicht ervaren. De kerkgangers, verspreid over de ruimte, rafelen de vaste gebeden zo snel af, dat ze onmogelijk kunnen beseffen wat zij bidden. Wie zich hierdoor niet laat afleiden, mag toch bij de aanvang van het eucharistisch gebed de oproep vernemen: *Verhef je hart*; en verheugd het antwoord geven: *Wij zijn met ons hart bij de Heer*. De bruidegom roept zijn bruid, nog wel.

Laat ons jubelen en juichen, roept de profeet uit (eerste lezing), *want de Heer richt op de berg Sion voor alle volkeren een maaltijd aan*; en: *Hij zal de dood voor eeuwig vernietigen!* Jesaja spreekt over Jezus, wiens naam betekent *God redt*⁴. Honderden jaren tevoren ziet de profeet hem komen, *onze God, op wie wij hopen*. In de tempel te Jeruzalem mocht niemand dan de priesters binnengaan. Nu is voor christenen over geheel de wereld dit heiligdom toegankelijk gemaakt door het offer dat Jezus voor hen heeft gebracht. Overal waar kerken zijn mogen zijn volgelingen hem in brood en wijn ontvangen; en delen in zijn verrijzenis. Laat ons juichen en jubelen!

De praktijk in Israël stak schril af tegen dit visioen van Jesaja. De godsdienst was buitenkant geworden⁵. Hoog en laag dachten aan niet veel anders dan aan hun dagelijkse beslommeringen. Zij namen aanstoot aan Gods profeten en luisterden niet naar hun oproep tot bekeering en hun waarschuwing voor een naderend oordeel; maar zij hebben hen vernederd en aan de kant gezet⁶.

Zou het in de kerk van Christus anders lopen? Jezus' waarschuwing in het evangelie is niet alleen gericht tot het oude Israël, maar evenzeer tot zijn kerk. De voorbijgaande *stad van de mens* krijgt alle aandacht; en de *stad van God*, het Rijk van de hemel, wordt verwaarloosd. Het bruiloftsmaal staat gereed; maar de leden van de kerk zijn het niet waard. *U bent genaderd tot de stad van de levende God*, waarschuwt de Hebreënbrieff; en: *Hoe zouden wij ontsnappen, als wij ons zouden afwenden van Hem die uit de hemel spreekt?*⁷

Wie deze waarschuwing verwerpt, gelijkt op hen die zich niet stoorden aan de oproep van de dienaars, maar elk hun eigen weg gingen: *de één naar zijn akker, de ander naar zijn zaken*. Nog klinken Jezus' waarschuwende woorden: *Hun stad zal in vlammen opgaan*. Nog roept de wijsheid op de straten van de stad van de mens⁸: *De afkerigheid van de onverstandigen betekent hun dood (...); maar wie luistert naar Mij zal gerust wonen, beveiligd tegen de verschrikking van het onheil*⁹. Wie hecht er nog waarde aan de verkondiging van een komend oordeel? Het behoudende deel van de kerk onderschrijft dit leerstuk wel; maar maakt zich niet ongerust en denkt: "Ons zal het niet treffen". Bij de liberale vleugel haalt men de schouders op en zegt: "God is liefde, iedereen komt in de hemel". Het brede midden is door het ontbreken van goed onderricht onkundig over de toekomst van kerk en wereld.

Als de genodigden het af laten weten, stuurt de koning zijn dienaren *naar de kruispunten van de wegen*, om allen die zij aantreffen, goeden zowel als kwaden, binnen te brengen in zijn huis. Door de kerk verwaarloosd, wordt deze ontheemde menigte door de Heer van de kerk gezien. Zij zijn het, over wie Jeremia profeteert: *Sion, hef je handen op, en smee de Heer voor het leven van de kinderen, die op elke straathoek van honger versmachten*¹⁰. Zij mogen dan soms veel kwaad hebben bedreven, in hun hart leeft toch het verlangen naar iets beters. Mochten zij Jezus ontmoeten, dan zouden zij hem liefhebben en volgen. Eenzaam, tobbers, zoekers, zwervers en al die mensen, arm en rijk, die geen rust kunnen vinden in hun bestaan: zij worden binnengebracht in het huis van God, om deel te nemen aan het bruiloftsmaal waar de eerstgenodigden aan voorbijgelopen zijn. Want zijn huis moet vol. De Heer van de kerk zal niet komen eer heel zijn oogst is binnengehaald. *Bid daarom tot te Heer van de oogst, zo houdt Jezus zijn leerlingen voor, dat hij arbeiders zendt om te oogste*ⁿ.

Dit betekent geenszins dat iedereen zonder meer zou kunnen naderen tot de tafel van de Heer. Wie niet met oprecht berouw over zijn of haar verleden aan het oude de rug heeft toegekeerd, is niet waardig aan deze maaltijd deel te nemen. Alleen zij, die als Gods geliefde kinderen door het water van het doopsel zijn gereinigd; en die voor God hun zonde hebben beleden, zullen in vol vertrouwen op Hem te communie mogen gaan. Geestelijk gesproken hebben zij een *bruiloftskleed* ontvangen, waarin zij de feestzaal betreden. Wie echter bij zichzelf denkt: Ik doe niemand kwaad, ik ben wel goed genoeg, waarom moet ik gedoopt worden? Wie dus zonder feestkleding de bruiloftsmaal binnengaat, ontvangt vandaag een ernstige waarschuwing: *hij zal worden buitengeworpen, waar geweest is en tandengeknars*. Hoe kan iemand de hemel binnengaan die denkt de bruidegom niet nodig te hebben? Niemand kan zichzelf tot die waardigheid verheffen. Hoe kan iemand de hemel binnengaan die denkt de bruidegom niet nodig te hebben?

Gezegend zijn zij, die genodigd zijn tot de maaltijd van de Heer. Als wedergeboren¹² ontvangen zij voedsel voor hun geloof; en worden zij toegerust om in een voorbijgaande wereld door hun doen en laten, door hun spreken en zwijgen het nieuwe leven zichtbaar te maken. Zij gaan verder in de hoop ééns voorgoed te mogen binnengaan: niet in een huis van steen, waar de liturgie een voorafbeelding is van het komende, maar in het hemelse koninkrijk, om de aanwezigheid te genieten van de Geliefde. *De HEER is mijn herder, 't ontbreekt mij aan niets. Hij voert mij naar een groene wei, aan rustig water mag ik drinken* (psalm 23). Dat water is de Geest van Christus, die het eeuwige leven doet kennen.

1) Joh 3,29 2) 2Kor 11,2 3) ps 45,11 4) Mt 1,21 5) Mt 23,25 6) Mt 23,30 7) Heb 12,22-25
8) spr 1,20 9) spr 1,32 10) klaagl 2,19 11) Mt 9,37v 12) Joh 3,3

psalm 23

- L De HEER is mijn herder, 't ontbreekt mij aan niets.
A Hij voert mij naar een groene wei, aan rustig water mag ik drinken.
L Ik leef weer op; Hij leidt mij op 't rechte spoor, omwille van zijn naam.
A Ik vrees geen kwaad, al ga ik door het dal van de dood;
want U bent bij mij, uw herdersstaf stelt mij gerust.
L U richt voor mij een maaltijd aan voor ogen van mijn belagers.
A U zalft mijn hoofd met olie, zodat ik overvloeit van vreugde.
L Uw goedheid en liefde begeleiden mij, alle dagen van mijn leven.
A In het huis van de HEER mag ik wonen, tot in lengte van dagen.

psalmen & gebeden

mijn herder is de Heer (ps 23)

*Mijn herder is de Heer, mijn God, die al de zijnen kent.
Hij ziet mijn nood, Hij keert mijn lot. Ik vind mijn rust in Hem.*

*De Heer, mijn herder, leidt mij voort; Hij luistert als ik roep.
In stilte wordt een stem gehoord: mijn herder die mij hoedt!*

*Hij voert mij naar een groene wei, geeft voedsel aan mijn ziel.
Aan rustig water voert Hij mij, zijn Geest verlaat mij niet.*

*En als mijn weg door dalen gaat: de Heer is aan mijn zij.
Ik heb geen angst, ik vrees geen kwaad, zijn woorden troosten mij.*

*Nu offer ik de Heer mijn dank, Hij maakt zijn tafel klaar.
Dan is Hijzelf tot spijs en drank, zijn koninkrijk is daar!*

al mijn verlangen, lied 117

* * *

zondag 29(A)

1 ^{ste} lezing:	Jes 45,1.4-6
psalm 96	zie beneden
2 ^{de} lezing:	1Tes 1,1-5
evangelie:	Mt 22,15-21

Geef de keizer wat de keizer toekomt en God wat God toekomt.

Gedurende de middeleeuwen waren kerk en staat één. Daar is geleidelijk verandering in gekomen; maar de inscriptie *God zij met ons* op de zijkant van de vroegere guldens en rijksdaalders, en de acclamatie bij het afleggen van de eed: *Zo waarlijk helpe mij God almachtig* hebben de herinnering nog lang levend gehouden aan de tijd dat Nederland een christelijk land was, waar het overgrote deel van de bevolking was gedoopt. De eenheid van kerk en staat is terug te voeren op de theocratie van Israël, waar de hogepriesters de macht uitoefenden. Met de onderwerping door de Romeinen was aan deze situatie een einde gekomen. Ten tijde van Jezus' optreden werkten vele Joden samen met de bezetter, die rust en orde handhaafde; en betaalden zij belasting aan de keizer van Rome. De apostel Paulus, die elders in het Romeinse rijk vele lokale kerkgemeenschappen heeft gesticht, wijst er in zijn brief aan de christenen te Rome op dat de gelovigen zich aan de overheid dienen te onderwerpen: *Wie zich tegen het bestaande gezag verzet, verzet zich tegen Gods verordening*¹.

De Farizeeën droomden van een onafhankelijke Joodse staat, zoals tijdens het vroegere bewind van de koningen, waar de wet van Mozes de wet van het land was. In hun ogen stond gehoorzaamheid aan de keizer van Rome gelijk aan verraad van de Joodse zaak. Uit hun beroep op de Romeinse stadhouder Pilatus om Jezus terecht te stellen blijkt echter wel hoe dubbel zij hierin waren. In het evangeliieverhaal maken zij gemene zaak met koning Herodes, de zetbaas van de Romeinen. Zij praten Jezus naar de mond, teneinde hem tot een antwoord te verleiden op de vraag waarmee hij zichzelf in moeilijkheden zou kunnen brengen: *Moeten wij de keizer belasting betalen?* Hij doorziet hun onoprechtheid; en doet hun versteld staan door de eenvoud van zijn antwoord: *Geef de keizer wat de keizer toekomt; en aan God wat God toekomt.*

Behoudende mensen zullen altijd moeite met aanpassing hebben als de tijden veranderen. Dit vraagt een wijsheid waar niet ieder een voor openstaat. De liberale Sadduceeën daarentegen –evenals de vrijzinnigen in de kerk – passen zich aan zonder oog voor wat behouden moet blijven. De Geest van wijsheid leert dit onderscheid te maken. Wie naar Hem niet luistert, zoals de Farizeeën weigeren gehoor te geven aan Jezus, die één is met de God die zij denken te dienen, verzet zich tegen Hem; en dwarsboomt het werk God in de wereld is begonnen bij de komst van zijn lang verwachte Messias².

Jezus is gekomen om bij mensen van goede wil - Joden zowel als niet-Joden - de ogen te openen voor de goedheid en liefde van God, die Hij in Jezus openbaart. Allen die in hem geloven worden met hun Schepper verenigd. Dit is de boodschap van de kerk; en al haar handelen moet hierop zijn gericht. In zijn dagen wenste de invloedrijke partij van de Fari- zeeën de klok terug te draaien, in verlangen naar de glorierijke staat van weleer, onder ko- ning Salomo. Ongevoelig voor de goedheid van God die hij kwam openbaren, hebben zij hun Messias aan het kruis gebracht. Uiteindelijk heeft hun streven naar restauratie geleid tot de verwoesting van Jeruzalem in het jaar zeventig na Christus; en de verstrooiing van het Joodse volk over heel de wereld.

Het verlangen naar een Joodse staat is onder vele Joden altijd blijven leven. Zij werden daarin actief gesteund door het behoudende deel van de kerk. Zonder deze steun had Israël niet ongestraft de Palestijnen uit hun dorpen kunnen verdrijven; en had de wereld niet opge- scheept gezeten met het probleem van de Palestijnse vluchtelingenkampen. Onder 'evan- gelische christenen' heerst zelfs de mening dat Jezus zal komen als een machtig vorst, onder wiens heerschappij kerk en staat weer één zullen zijn. Zich beroepend op een tekst in open- baring³ beweren zij dat de Messias - die door het orthodoxe jodendom nog steeds wordt verwacht - zich in Jeruzalem op de troon van David zal zetten, om gedurende duizend jaren een wereldse heerschappij uit te oefenen, waarna het oordeel³. Dit wijkt wel zeer sterk af van het evangelie, waarin Jezus de gebeurtenissen voorzegt die aan zijn wederkomst vooraf zullen gaan⁴.

Dwaling en behoudzucht hebben alle eeuwen door de ontwikkeling van de kerk in de weg gestaan. Zouden christenen de keizer geven wat tot de kerntaken van de staat behoort, dan zou ook God ontvangen wat Hem toekomt. Het behoud van het kostbare systeem van aparte katholieke en protestantse scholen heeft ertoe geleid dat het godsdienstondericht - van- ouds de eerste prioriteit van de kerk - ernstig is verwaarloosd. Nu het overgrote deel van de leerkrachten op katholieke scholen zich geen christenen meer kan noemen, ligt deze taak bij de kerk, die daarvoor niet is toegerust. Het is droevig te zien, hoe gebrekkig voorbereid jon- gens en meisjes in de kerk verschijnen voor de toediening van het vormsel, het zichtbare teken van de gave van de Heilige Geest. Een hele generatie heeft niet de geloofskennis mee- gekregen, die in een geseclariseerde maatschappij meer dan ooit noodzakelijk is. Paus Jo- hannes XXIII heeft de noodzaak van catechese beklemtoond: *Zorgvuldig onderricht door geestelijken is van het grootste belang*; en hij citeert de aanmaning van paus Pius X: *Wij be- klemtonen speciaal dit punt en leggen er sterk de nadruk op dat een priester geen belangrij- ker taak heeft*⁵.

De handhaving van gescheiden confessioneel onderwijs heeft geleid tot de oprichting van aparte islamscholen, waardoor de integratie van moslims in de Nederlandse samenleving stagneert. De gelijkenis van de munt met de beeltenis van de keizer spoort christenen dus aan niet willens en wetens vast te willen houden aan wat geweest is, maar waar nodig de bakens te verzetten; en zich te richten op goed onderricht aan de jeugd.

Een eis van deze moderne tijd van elk voor zich is ook een open oog bij christenen voor een verloren lopende zoekende menigte mensen. Deze mensen verlangen niet naar wat vroeger was en wat zij nooit hebben gekend. Zij hongeren en dorsten naar uitzicht in hun leven, naar een nieuw begin, dat in het evangelie wordt aangeboden. Deze boodschap van de menswording en de verrijzenis van Christus, en onze deelname aan het nieuwe leven bij de Vader is de kerken in beheer gegeven. *Laat alle volken van zijn grootheid horen; en maak aan de wereld zijn wonderen bekend!* (psalm van deze zondag)

1) Rom 13,2 2) Ef 4,15 3) Mt 24 4) openb 20,1vv 5) de encyclieken *sacerdoti nostri* en *acerbo nimis*

psalm 96

- L Zing voor God een nieuwe melodie;
laat heel de wereld Hem eer betuigen.
- A Geef Hem de eer die Hem toekomt;
en verkondig zijn redding van dag tot dag.
- L Laat alle volken van zijn grootheid horen;
en maak aan de wereld zijn wonderen bekend.
- A God is groot, laat ál wat leeft Hem eren!
ontzagwekkend is Hij, hoog boven allen verheven.
- L Mensenfamilie, zoek naar je God;
en belijd zijn grootheid en macht.
- A Kom met offers naar zijn heiligdom;
en geef Hem de eer die Hem toekomt.
- L Aanbid Hem in zijn heilige schoonheid;
heel de wereld moet ontzag voor Hem hebben.
- A Laat de volken het horen:
de HEER regeert; nu staat de aarde vast.
- L Laat ál wat leeft vol vreugde zijn,
want onze God zal komen voor het oordeel.
- A Hij oordeelt de wereld rechtvaardig,
alle volkeren naar waarheid.

psalmen & gebeden

* * *

zondag 30(A)

1ste lezing: ex 22,20-26

psalm 18 zie beneden

2de lezing: 1Tes 1,5-10

evangelie: Mt 22,34-40

Aan deze twee geboden hangt heel de wet en de profeten.

Als een kille ideologie het beleid bepaalt, niet getemperd door mededogen, staat de deur open voor dictatuur, met de terreur ten tijde van Nazi Duitsland als afschrikwekkend voorbeeld. Dieptepunt van de geschiedenis is de planmatige massavernietiging van de joodse bevolkingsgroep in de gaskamers. Als nooit tevoren heeft de Antichrist hier zijn gezicht getoond; en zijn vermogen de massa te misleiden. Dit soort gebeurtenissen zijn voorboden van de wereldwijde verdrukking, waar Jezus voor waarschuwt.

Van hen die niet bij de gruwelen betrokken waren, bleven velen passief. Slechts relatief weinigen deden wat in hun vermogen lag om de getroffensten bij te staan. Maar stel je een samenleving voor waar deze liefde onbekend is en mensen van goede wil geheel ontbreken, en je hebt een beeld van de hel. Omgekeerd kan ieder zich een beeld vormen van een wereld, waar de Geest van liefde de zelfzucht en de eigenliefde heeft uitgebannen, waar hardheid en wreedheid, eerzucht en ijdelheid, trots en onverschilligheid, hebzucht en begeerte en alle andere uitingen van liefdeloosheid, die de wereld tot zo'n onherbergzaam oord maken, zijn verdwenen. Geen gevangenen meer, geen zuchten van armen, geen rouw om gesneuvelde soldaten en geen angst voor terrorisme; geen fietsslotsen meer, geen voordringen in winkels, geen varkensflats noch verwoesting van de natuur, maar eensgezinde vreugde om de gave van het hoogste goed: liefde die de harten verwarmt, de eenzaamheid verdrijft en het onrecht niet kent. De aarde zou een paradijs zijn.

De liefde is het hoogste goed, zij is van God gegeven.

Door haar de ziel haar God ontmoet: de waarheid en het leven.

De liefde is een levensdoel, hoe zal ik haar bereiken?

Steeds als ik haar aanwezig voel, wil zij weer van mij wijken.

De liefde is het hoogste goed. Ik voel mij als een blinde.

Zij, die de wereld leven doet: ik tast om haar te vinden.

De liefde klopte aan mijn hart, toen liet ik mij beminnen.

Zij voerde mij met zachte hand het nieuwe leven binnen.

De liefde is een beker wijn, zij komt het hart genezen.

Zij is een zoete medicijn, ik ben met haar verzezen.

De liefde zoekt geen roem en eer, zij dringt zich niet naar voren.

Zij dankt en eert de goede Heer, Hij zal haar steeds verhoren.

*De liefde is een groot gebod, het eerste der geboden.
Zij is het innerlijk van God, zij zal je rijk belonen.*

*De liefde is de levensbron, wie dorst heeft kome nader.
Gezegend wie hier vrede vond, zij toont je God de Vader.*

*De liefde is een helder licht, beklim haar hoge toren.
Zij opent een nieuw vergezicht aan wie haar toebehoren.*

*De liefde kent begin noch eind, zij geeft zich niet met mate,
aan ieder die, haar toegewijd, het oude heeft verlaten.*

*De liefde is de gave Gods, zij doet de harten branden.
Wie haar verzaakt in blinde trots staat eens met lege handen.*

*De liefde is een hoog gewelf waar velen samenkomen.
Wie met haar leeft vergeet zichzelf, om eeuwig daar te wonen.*

*De liefde is een eeuwig vuur, dat nimmermeer zal doven;
en eeuwig is de levensduur, van wie in haar geloven.*

liedbundel *al mijn verlangen* nr 26

Het gebod van de liefde voor God en de mensen, dat door Jezus tot in zijn bittere einde volledig is vervuld: dit gebod werd in Israël overtreden door de behoudende partij van de Farizeeën en de vooruitstrevende Sadduceeën². Deze partijen hadden een eigen agenda; en komen hierin overeen met de conservatieve en vrijzinnige vleugels van de kerk van Christus. Samen maken zij niet meer dan 20% van de christenen uit; maar zij bepalen wel het gezicht van de kerk. In Jezus' dagen hebben beide partijen samengespannen om de God, die zij zo zelfbewust dachten te dienen, aan het kruis gebracht. Steeds opnieuw probeert Jezus de ogen ervoor te openen, dat de goedheid en mensenliefde van God, die zij denken te dienen, in zijn persoon wordt geopenbaard. Want zo luidt het credo van Israël: *Breng dank aan God, want Hij is goed, zijn liefdevolle goedheid is eeuwig*¹. Bij ieder die in hem gelooft en hem volgt, zal dit hierin tot uiting komen dat de medemens wordt bemind: niet mondjesmaat, *maar evenveel als jezelf*.

Jezus leert niet dat je van jezelf moet houden; want dat doet iedereen al. Want wie heeft zichzelf niet lief? Wie verlangt als vreemdeling (eerste lezing) niet naar toenadering en steun? Wie vindt het niet prettig, als iemand zich om hem of haar bekommert? En wie leeft niet op bij begrip van anderen, als zij gemaakte fouten niet aanrekenen? Dit leidt tot het gezegde: *Wat gij niet wilt dat u geschiedt, doe dat ook een ander niet*. Maar Jezus heeft gezegd: *Wat jij wil dat jou geschiedt, doe dat ook een ander*². Dit gebod is van nature voor de mensen te zwaar; en wordt door hemzelf vervuld, nederig en zachtmoedig, in volkomen toewijding aan de mensen.

Voortdurend is hij met zijn critici in gesprek, teneinde hen op betere gedachten te brengen. Misschien zullen bij hen, die van de godsdienst een star geheel van wetten en regels hebben gemaakt, de ogen opengaan voor waar het werkelijk om gaat. Zonder de liefde zijn zij niet meer zijn dan *galmende bekkens en schelle cymbalen*³.

Gelovige mensen hebben hem lief, ongeacht hoe zij zich voelen. Als het gevoel zwijgt en God zeer ver weg lijkt, gaan zij de zekere weg van het geloof: "Ook al hoor ik niet uw stem, ook al keren allen zich tegen mij en lijkt U afwezig; ook al staat het water mij tot de lippen en schreeuw ik het uit in mijn ellende: nochtans zal ik niet twijfelen aan uw liefde jegens mij en alle mensen; en voortgaan in de vaste overtuiging dat ik door U wordt gedragen. *U zult niet zult toestaan dat ik boven mijn vermogen op de proef wordt gesteld*⁴."

In het sacrament van het vormsel: de zalving met olie en het opleggen van handen, wordt de gave van de Geest op zichtbare wijze bevestigd. Waarom is hier vaak zo weinig van te merken? Omdat het geloof zo zwak is, dat de *oude mens*⁵ overheerst. Hier wreekt zich het totale gebrek aan onderricht. De mensen zijn als vaten, gevuld met zelfzucht en eigenliefde. Wie Jezus wil volgen moet zichzelf ontledigen, de oude mens beschouwen als met Christus gekruisigd en gestorven, om als nieuwe mensen met hem te verrijzen⁶. *Ikzelf leef niet meer, Christus is het die in mij woont*⁷. Dit korte credo is een levensmotto voor bewust levende christenen. Daarom is de tweede lezing (uit de brieven van Paulus) zo belangrijk voor de vorming van het geloof, dat nu bij veel kerkgangers nog in de kinderschoenen staat. Wie in dit geloof volhardt, zal temidden van alle hardheid en onrecht van deze wereld mogen ervaren hoe nabij de goede God is.

Paulus stelt de christenen van Thessalonika ten voorbeeld aan de kerk. Deze mensen, sinds kort ontruikt aan afgodendienst, hebben het evangelie van de goede God, die alle mensen liefheeft en tot nieuw leven roept, met blijdschap aangenomen. Onder velerlei beproeving hebben zij volhard in het geloof, zodat hun onderlinge liefde en eensgezindheid in heel die streek tot een krachtige verkondiging is geworden. Heer, laat in onze gemeenschap de Geest van Christus zo aanwezig zijn, dat zoekende mensen een antwoord vinden op hun vragen. *Laat ons hem uit de hemel verwachten, die door God uit de doden is opgewekt: Jezus, die ons redt uit de komende toorn* (tweede lezing).

1) Mt 22,23 2) ps 136; ps 118 3) 1Kor 13,1 4) 1Kor 10,13 5) Rom 6,6 6) Joh 3,3 7) Gal 2,20

psalm 18 (2Sam 22)

- L Mijn God en mijn sterkte, U heb ik lief:
mijn rots, mijn vesting en mijn bevrijder.
- A U bent de rots bij wie ik schuil, mijn schild,
mijn vaste burcht, mijn redder die mij opricht.

- L Ten dage van mijn ongeluk vervolgden zij mij;
maar God is mijn toeverlaat geweest.
- A Hij brengt rust en ruimte in mijn leven;
en verlost mij omdat Hij verheugd is om mij.
- L Mijn God heeft mijn rechtvaardigheid beloond;
en Hij gaf mij naar mijn zuiverheid van handen.
- A Want ik bleef bij de weg van de HEER;
en week niet moedwillig af van mijn God.
- L Zijn wet is mij voortdurend in gedachten;
ik heb zijn geboden niet verworpen.
- A Ik verlang ernaar volmaakt met Hem te leven,
steeds op mijn hoede voor ongerechtigheid.
- L Psalmen wil ik zingen tot eer van uw naam;
U geeft uw koning verlossing;
- A U bewijst uw liefde aan uw gezalfde,
aan David en zijn nageslacht, voor eeuwig.

psalmen & gebeden

* * *

zondag 31(A)

1ste lezing: Mal 1,14 - 2,2.8-10

psalm 131 zie beneden

2de lezing: 1Tes 2,7-9.13

evangelie: Mt 23,1-31

Zij leggen de mensen ondraaglijke lasten op.

Vanaf het begin is Jezus met de Farizeeën en schriftgeleerden in conflict geweest. Zij zagen hun positie bedreigd; en accepteerden niet zijn autoriteit, die hem niet door hen was verleend. De gedachte dat zijn gezag rechtstreeks van God afkomstig zou kunnen zijn was hun vreemd, laat staan de erkenning dat hij aan God gelijk zou zijn. De Farizeeën wierpen zich op als schatbewaarders van de traditie, die zij zó heilig achtten, dat zij de heilige in hun midden verwierpen. Hun eerbied voor de teksten die eens afgedaan zullen hebben, hun liefde voor mooie gewaden en de schittering van het ritueel dat slechts een afbeelding is van wat komen gaat, dit alles verhindert hun te zien wat eeuwig is: de waarheid, liefde en goedheid van God, die Jezus' optreden kenmerken.

Jezus sprak heel anders dan de mensen gewend waren van hun schriftgeleerden, die de Bijbel uitplozen zonder aandacht voor het visioen dat uit deze boe ken spreekt. Zij bogen voor de Schrift, en niet voor God, die hierin aan mensen van goede wil eeuwig leven aanzegt. De massa die Jezus hoorde spreken stond echter versteld over zijn woorden: *Een nieuwe leer met gezag!*¹ De theologen hoorden het met woede aan hoe hij zijn gehoor

waarschuwde: *Als je gerechtigheid die van de schriftgeleerden en Farizeeën niet verre overtreft, zul je zeker niet binnengaan in het hemelse Rijk*². Zij achtten zich specialisten, zonder te beseffen dat eens zelf hierop zullen worden aangesproken: *Jullie zijn van de weg afgeweken; en veel mensen struikelen door wat jullie hun leren* (eerste lezing).

Deze dingen zijn opgetekend als een waarschuwing aan de kerk van Christus. Wie zou over hem iets durven beweren dat niet door de Geest van Christus is ingegeven? Toch gebeurt dit wel. Een sterk voorbeeld is het vroegere kerkelijk voorschrift dat baby's, die gestorven waren zonder het doopsel te hebben ontvangen niet op het katholieke kerkhof in gewijde aarde mochten worden begraven. Voor hen zou de hemel gesloten blijven; maar veel christenen dachten: "Zo is God toch niet?" Als tegemoetkoming aan dit onbehagen bedachten theologen het 'voorgeborchte', een soort mindere hemel. Hoe konden gestudeerde mensen zoiets verzinnen? Zij steunen op het gezag van de kerk, zonder het besef in dienst van God te staan; en aangaande zaken van leven en dood niet gerechtigd te zijn anders te spreken dan woorden van godswege.

In de eenentwintigste eeuw heeft de kerkelijke overheid sterk aan gezag ingeboet. Onder bijbelgeleerden heerst verdeeldheid, hetgeen tot uiting komt in het denken over uiteenlopende zaken als geboortebeperving, reageerbuisbevruchting (waarbij levende, niet-gebruikte embryo's worden vernietigd), het verplichte celibaat en de vrouw in het ambt. Indien het gesprek over deze zaken niet naar de eis van de tijd in alle openheid wordt gevoerd, maar de besluiten als decreten van bovenaf verschijnen, hoe moeten dan gewetensvolle en weldenkende leden van de kerk tot een afgewogen oordeel komen? Hoe kunnen vrouwen begrijpen dat een kerkelijk ambt voor hen niet altijd verstandig is, terwijl zij van jongs af aan zijn opgeleid om alle maatschappelijke functies te kunnen bekleden? De heilige filosofe en kerklerares Edith Stein heeft zich hier honderd jaar geleden al voorzichtig over uitgelaten³.

Theologen die willen voldoen aan de eisen van de moderne wetenschap nemen geen zaken aan die menselijkerwijs onmogelijk zijn, zoals de wonderen die Jezus verrichtte, en zijn opstanding uit de dood. Indien zij hem niet erkennen als God-met-ons, die mogelijk maakt wat ieders macht te boven gaat, kunnen zij de eis van gerechtigheid, die zij anderen opleggen, zelf niet waarmaken⁴. Wie Jezus verlangt te volgen, komt het eigen onvermogen tegen. Hij of zij heeft daar hulp bij nodig: *de genade van onze Heer Jezus Christus*⁴, als hij zich neerbuigt en de goede wil van zijn kinderen beloont.

Wie bewondert niet St Franciscus, die in armoede leefde? Hij ging zijn weg in verbondenheid met zijn Heer, zijn oude ik *met Jezus gekruisigd*⁵. Zo is hij voor miljoenen tot een voorbeeld geworden. Jezus is echter meer dan een voorbeeld. Hij vervult de harten van zijn Geest; en geeft het christenen als nieuwe mensen⁶ te leven. *In Christus is de Godheid in heel haar volheid lijfelijk aanwezig; en in hem heb je aan die volheid deel*, schrijft de apostel⁷. De heiligen waren geen geweldenaren, uitblinkend in kracht; maar kleine mensen, die in liefde voor hun Heer hun eigen tekorten moesten erkennen. Zij hebben leren bidden: *Van U is de kracht*. In hun ijver riepen zij onophoudelijk de goede God aan, zoals de Schrift het leert: *De rechtvaardige zal uit geloof leven*⁸.

*Jezus waarschuwt hun die eer van mensen zoeken; en oproepen Jezus te volgen, maar zijn woord vergeten: De vossen hebben holen en de vogels in de lucht hebben hun nesten, maar de mensenzoon heeft geen plaats om zijn hoofd neer te leggen*⁹. *Wie onder jullie groot wil zijn, moet ieders dienaar worden*¹⁰. Heer, help uw kinderen deze levensopdracht waar te maken; en U te dienen in al hun ondernemen, door het geloof in uw Geest die de harten zoekt te bewonen.

1) Mc 1,27 2) Mt 5,20 3) *Zie de ogen van de ziel*, blz 278.10 4) 2Kor 13,13 5) Rom 6,6 6) Kol 3,10 7) Kol 2,9
8) Hab 2,4; Rom 1,17 9) Mt 20,26 10) Mt 8,20

psalm 131

- L Mijn God, ik ben niet trots en niet hoogmoedig;
ik steek mijzelf niet in de hoogte.
- A Ik bemoei mij niet met dingen die te hoog voor mij zijn;
ik heb mijn ziel tot stilte gebracht.
- L Als een kind dat bij de moeder heeft gedronken,
zo is mijn ziel tot rust gekomen.
- A Volk van God, stel je hoop op de HEER, nu en tot in eeuwigheid.

* * *

zondag 32(A)

- 1ste lezing: wijsh 6,12-16
psalm 63 zie beneden
2de lezing: 1Tes 4,13-18
evangelie: Mt 25,1-13

Wees waakzaam, want je kent dag noch uur.

Aan het einde van het kerkelijk jaar staan op het rooster teksten over het naderend oordeel. Vandaag klinkt het onheilspellende *Ik ken jullie niet*. Het gevaar deze woorden eens te moeten horen is reëel genoeg om er bij stil te staan. Wie de waarschuwing ter harte neemt, zal gaan begrijpen wat de Schrift verstaat onder *de vrees voor de Heer*: diep ontzag

voor de onmetelijke grootheid van de Schepper, die als een Vader de kerk erop voorbereid dat aan de huidige *tijd van genade*¹, waarin Hij allen tot zich roept, eens een einde zal komen. *Dien de Heer met vrees*, zegt de psalm².

Gelovige mensen zien verlangend uit naar de vervulling van de belofte; en stemmen hun leven hierop af. Wie zou willen dat de wereld van onrecht, ziekte en oorlog altijd zo door gaat? De tijd om tot inkeer te komen kan niet eeuwig duren. Op de dag van het oordeel zal hier een einde aan komen. Daarom houdt Mozes de mensen voor: *God leert je te leven in vrees voor Hem, opdat je niet tot kwaad vervalt*³. Jesaja voorzegt de komst van de Messias, die vervuld zal zijn van *de Geest van de Heer, een Geest van wijsheid en inzicht, beleid en sterkte, van kennis en vrees voor de Heer*⁴. Deze Geest van wijsheid *zoekt mensen die haar waard zijn* (eerste lezing). Zij leven in vrees voor God die ieders daden kent, ieders woorden weegt en ieders gedachten doorgrondt.

Het bijbelse *vrees* is geen angst; maar houdt in dat christenen zich bewust zijn van het gevaar van de zonde. Wie hieraan toegeeft verwijderd zich van God; een verwijdering die, als er geen inkeer en berouw op volgt, eens definitief zal worden. Deze afwezigheid van God wordt in de Schrift voorgesteld als zijn *toorn*⁵: een toestand van verschrikking, waarvoor Hij in zijn liefde de mensen wil bewaren. Die liefde gaat zo ver, dat Hij Jezus aan de wereld heeft overgegeven, opdat allen tot inkeer komen. Wat kan Hij meer doen, dan aan mensen met een vrije wil zijn liefde tonen in een mens, opdat zij die het goede zoeken gered zullen worden uit de *komende toorn*?⁶ In de gelijkenis van vandaag wordt Jezus voorgesteld als een bruidegom, die aan het einde van de tijd zal verschijnen om zijn bruid tot zich te nemen.

Wie is die bruid? Het evangelie vertelt over tien meisjes, van wie de helft niet op zijn komst is onvoorbereid. Wat zijn dat voor lampen die zij bij zich dragen; en wat is de betekenis van de olie, waarmee ze gevuld moeten zijn? Jezus' gehoor, dat elke sabbath uit de Schrift hoorde lezen, is met deze symboliek vertrouwd. *Luister, mijn dochter, en hoor wat ik zeg: vergeet je volk en je ouderlijk huis, laat de koning je schoonheid begeren*, zingt de psalm⁷. Deze koning is Christus, de bruidegom naar wie zijn bruid - mannen zowel als vrouwen, allen die hem toebehoren - verlangend uitziet. Op de laatste Dag zal hij komen om hen tot zich te nemen. De *bazuin van God* (eerste lezing) zal klinken, de doden zullen tot leven komen, en allen die hem liefhebben *zullen in een oogwenk worden weggevoerd, hun Heer tegemoet*.

De 'dwaze meisjes' staan voor hen die in naam christen zijn, maar aan het geloof in hun bruidegom geen consequenties verbinden. Zij leven niet in vrees voor God, zij hebben

zijn Zoon niet daadwerkelijk lief en zien niet uit naar zijn komst. Hun lampen zijn niet gevuld met olie: zij staan niet open voor de Geest die Jezus doet kennen; en zullen op die laatste dag zijn woorden moeten horen: *Ik ken jullie niet*.

De boodschap van vandaag is door de oude profeten in alle toonaarden aan Israël voorgehouden: denk niet dat je de hemel zult binnengaan omdat je tot het volk van God behoort, omdat je de kerk bezoekt; maar bekeer je voor het te laat is, of je zult worden buitengesloten! Israël was uitverkoren als het volk waar de Messias als mens met de mensen zou verschijnen. Het nieuwe wereldwijde volk van God heeft als opdracht zijn wederkomst voor het oordeel voor te bereiden en de wereld hiervoor te waarschuwen; maar veel christenen denken: Zo'n oordeel, dat zal God toch niet doen?

Christenen die Jezus niet verwachten als kwam hij vandaag - want dag noch uur zijn bekend - en hier naar leven, hebben hun lampen niet gevuld met olie, het symbool van de heilige Geest. Ook de koningen van het oude Israël werden met olie gezalfd, als zichtbaar teken dat God hun zijn Geest wilde schenken om zijn volk in wijsheid te kunnen leiden⁸. Bij de toediening van het sacrament van het vormsel wordt deze zalfolie gebruikt om de gave van de Geest aan de vormelingen te bevestigen. Zij worden tot gezalfden, letterlijk tot 'christussen'. Christenen zijn immers geroepen zichzelf te vergeten⁹ en zich open te stellen voor Hem, God-in-ons, die hun leven vruchten doet dragen die God welgevallig zijn¹⁰.

Zij die die Jezus toebehoren weten zich als *zijn bruid* verenigd in één Geest, geroepen om hem liefde te bewijzen; en zich te geven aan een wereld in nood¹¹. Zij doen dit niet op eigen vermogen, maar uit kracht van zijn Geest, ingedachtig het psalmwoord: *Ook de sterkste der mensen kan zichzelf niet bevrijden; maar de ogen van God zijn op hen die Hem vrezen*¹². Johannes de Doper, de laatste van de profeten van het oude verbond¹³, die Jezus aanwees als de eeuwige God¹⁴, noemt zich *de vriend van de bruidegom*; en hij voegt hieraan toe: *Hij moet groter worden, ik kleiner*¹⁵. Jezus noemt zijn wegbereider, vol van de Geest van God, *een brandende en schijnende lamp*¹⁶.

Jezus' volgelingen zijn geroepen hun lampen met olie gevuld te houden: zichzelf te ontledigen om zijn Geest te mogen ontvangen. Wie hier gehoor aan geven zijn als de vijf verstandige meisjes, die zijn werk in deze wereld verrichten en zo zijn komst bespoedigen. Zij zijn door hem gekend; en zullen eens de hemelse bruiloftszaal mogen binnengaan. Bij hun leven werd hun bestaan niet beheerst door de zelfzucht en begeerte van de *oude mens*¹⁷, die zich verzet tegen de Geest¹⁸, het eigen belang vooropstelt en God niet kan behagen. Bij hun dood ontvangen zij het loon voor hun liefde; en zullen zij de deur naar de hemel

geopend vinden. *Zou iemand echter de Geest van Christus niet hebben, dan behoort hij of zij Hem niet toe*¹⁹.

De vijf dwaze meisjes zullen eens de deur gesloten vinden. Waarom weigeren de vijf anderen iets van hun olie aan hen af te staan? Is dat niet egoïstisch, en strijdig met het grote gebod van de liefde? Zeker niet! De dommen hebben wel hun lampen bij zich, waarmee bedoeld wordt dat zij de geloofsbelijdenis onderschrijven die hen in naam tot christenen maakt; maar zij hebben hier niet naar geleefd: hun lampen zijn leeg. Met de mond hebben zij beleden: *Ik geloof in de Heilige Geest*, maar in hun dagelijkse doen en laten hebben zij Hem niet toegelaten. Zij hebben Jezus' opwekking naast zich neergelegd: *Als jullie, vol gebreken, toch goede gaven aan je kinderen kunnen geven, hoeveel temeer zal dan je Vader in de hemel de heilige Geest geven aan wie hem erom vragen*²⁰. Die vijf andere meisjes kunnen dit gemis niet goed maken. Zij zien wel wat er aan schort; en raden hun aan ernst te maken met het geloof. Zij verwijzen naar de kerk, waar het geloof wordt opgebouwd; Maar het is te laat, de bruidegom is inmiddels aangekomen.

Met een beroep op Gods barmhartigheid menen velen dat dit lot hun niet zal treffen. In de praktijk betekent dit dat zij hun leven niet wensen te herzien. Maar zullen zij die Hem niet liefhebben bij de bruidegom kunnen binnengaan? Zullen zij, die vol zijn van verlangen naar vergankelijke dingen, en Gods stem in hun geweten niet beluisteren, kunnen leven als burgers van zijn Rijk? Zouden zij hier binnengaan, dan zou de hemel een voortzetting worden van dit gebroken aardse bestaan, maar dan eeuwigdurend. Toch nemen velen de waarschuwing niet serieus, dat het eens te laat zal zijn. De dag nadert dat Jezus voor heel de wereld in hetzelfde ogenblik zal verschijnen²¹. Dan zal de bazuin klinken; en allen die hem toebehooren zullen met hun Geliefde worden verenigd.

Wees waakzaam, want je kent dag noch uur! De Geest van God zal zijn kinderen en hun een nieuw lied in de mond geven: *U bent mij altijd tot helper geweest; onder uw vleugels voel ik mij gelukkig* (psalm van deze zondag).

1) 2Kor 6,2 2) ps 2,11 3) ex 20,20 4) Jes 11,2 5) Dt 3,17; 1Kon 19,11; 2Kron 24,18; Job 16,9; ps 30,8; Jes 54,8; Sir 16,11; Rom 3,5 6) Joh 3,16 7) Rom 5,9 8) 1Sam 10,1; 16,13 9) Mt 16,24
10) Gal 5,22 11) Mt 5,16 12) ps 33 13) Mt 11,11 14) Joh 1,15 15) Joh 3,30 16) Joh 5,35
17) Ef 4,22 18) Gal 5,17 19) Rom 8,9 20) Lc 11,13 21) Mt 24,27

psalm 63

- L O God, U bent mijn God, ik zoek naar U;
innerlijk brand ik van verlangen.
- A Met heel mijn wezen zag ik naar U uit,
in een dor en dorstig land zonder water.
- L Toen zag ik U in uw heiligdom,
in uw eeuwige grootheid en macht.

- A Uw liefde is beter dan dit leven;
van uw goedheid wil ik getuigen.
- L Mijn leven lang zal ik U danken en eren;
en volharden in mijn gebed.
- A Met heerlijk voedsel verzadigt U mij,
een ongekende vreugde zing ik uit.
- L Als ik neerlig zijn mijn gedachten bij U;
en ik richt mij op U in doorwaakte nachten.
- A U bent mij altijd tot helper geweest;
onder uw vleugels voel ik mij gelukkig.
- L Mijn God, ik hecht mij aan U;
uw rechterhand houdt mij staande.
- A Zij houden geen stand, die mijn ondergang zoeken:
zij dalen in de diepte neer.
- L De koning verheugt zich in God;
al zijn volgelingen prijzen zich gelukkig.
- A Verdwenen is elke leugenmond,
voorgoed tot zwijgen gebracht.

psalmen & gebeden

* * *

zondag 33(A)

1ste lezing: spr 31,10-13.19-20.30-31

psalm 128 zie beneden

2de lezing: 1Tes 5,1-6

evangelie: Mt 25,14-30

Ga binnen in de vreugde van je Heer.

Matteüs spreekt van talenten en Lucas van ponden¹. Het gaat bij talenten niet om menselijke aanleg, de vermogens die elk mens vanaf de geboorte bezit, maar om talentos, een Griekse munteenheid van die dagen. De drie dienaars van Christus ontvangen in deze gelijkenis elk een geldsom naar eigen bekwaamheid. De rijk getalenteerde ontvangt vijfduizend euro, zij die minder aan kunnen twee of één, zodat voor niemand de druk te hoog wordt; en Christenen in de vrede van Christus hun werk kunnen verrichten. Het kapitaal dat zij daartoe ontvangen is de Geest van Christus, van wie de apostel zegt: *Wij dragen deze schat in aarden vaten*². Met die vaten bedoelt Paulus de vergankelijke lichamen, waarin de gelovigen tijdens dit korte bestaan kunnen werken voor een eeuwige beloning. “Is dat niet egoïstisch?” zal iemand tegenwerpen; “Wij moeten toch werken in liefde

voor God, en niet voor onszelf?” Zeker! Wie dit doet zal niet beschaamd uitkomen; en met een nieuw en geestelijk lichaam het Rijk van God mogen binnengaan.

De Geest van God, zonder wie niemand ‘winst’ kan maken, leert zijn kinderen *wijsheid en inzicht, verstandig beleid en krachtig optreden, kennis van waar het op aankomt en ontzag voor de Heer*³. Zij weten dat hun daden door Hem worden gewogen en op de dag van het oordeel openbaar zullen worden⁴. Wie de gave van het woord heeft zal door de Geest spreken, de harten raken en het verstand bevredigen. Wie handig is en praktisch ingesteld, zal zonder eer van anderen te zoeken zeer veel goeds kunnen doen; en zo de Schepper behagen. Wie verzorgend is van aard, zal – met Christus verenigd - zichzelf wegcijferen en een zegen voor velen zijn. Wie leidinggevende capaciteiten heeft, zal aller harten winnen door evenals de Heer aller dienaar te worden⁷. Wie gehandicapt is of zwak van gezondheid, zal door opgewektheid en geduldig gedragen lijden Christus zichtbaar maken. Allen gelijken zij op *de vrouw die de Heer vreest*. Zij is beeld van de kerk (eerste lezing).

De kerk van Christus wordt gevormd door mensen die hem liefhebben; en hem toelaten in hun leven. Ware liefde is niet ik-gericht, maar op de Geliefde, om hem of haar te behagen; en van zijn of haar aanwezigheid te genieten. *Wie mij wil volgen, zegt Jezus, moet zichzelf verloochenen*⁵. Zij die zichzelf ontledigd hebben om vol van de Geest als christenen te kunnen leven, zullen hun gaven volledig benutten; en - zoals de eerste twee knechten uit de gelijkenis – in liefde voor hem de volle winst maken voor hun Heer, in afwachting van zijn komst. Beiden zijn zij gelukkig, omdat zij zich kunnen ontplooien, en steeds duidelijker uitzicht krijgen op het leven na dit leven, dat de Schepper hun belooft. Omdat zij geen water in de wijn doen en geen compromis sluiten met hun geweten, maar vol aandacht zijn voor de stem van hun Heer, zullen zij vaak minder hoog dan anderen stijgen op de maatschappelijke ladder; en zeker geen miljoenen willen verdienen. De Vader toont zijn kinderen een rijkdom die alle luxe in deze wereld doet vergeten. In de wereld misschien niet in tel, weten zij zich door Hem gekend en gedragen; en zullen zij dikwijls ervaren hoe zijn engel hun voor struikelen behoedt. Zelfs de dood jaagt hun geen angst meer aan, want zij horen al de liefdevolle woorden: *Over weinig was je getrouw, over veel zal Ik je aanstellen. Ga binnen in de vreugde van je Heer*.

Lucas vermeldt nog dat de eerste dienaar over tien en de tweede over vijf steden wordt aangesteld, overeenkomstig de bedragen die hun in deze wereld beheer waren gegeven⁶. Blijft deze ongelijkheid dan in het Rijk van God bestaan, en is er in de hemel nog werk te doen? Zie naar de engelen. We kennen de aartsengelen Gabriël, Michaël en Rafaël; en Paulus spreekt over een uitgebreide hiërarchie bij de engelen. Zou er zo in het Rijk van

God ook onder zijn kinderen een rangorde bestaan? Het is een inspirerende gedachte dat er in de hemel geen eenvormigheid is; maar dat in het koninkrijk van God ieder zijn eigen plaats bekleedt. De activiteit bestaat hier in de lofzang en het eerbetoon aan God, die zó volkomen de aandacht innemen en van vreugde vervullen, dat de tijd niet meer is. Zouden in deze hemelse liturgie allen niet hun eigen plaats hebben, zoals in een koor en orkest dirigent, musici en zangers ieder naar eigen vermogen hun taak vervullen en daar gelukkig mee zijn?

Zangeressen en zangers zullen zijn *als engelen in de hemel*⁷. Hier niet de aardse omgang tussen mannen en vrouwen. Zelfs de herinnering aan de spanning, het vele leed en het onrecht dat hieruit voortkomt zal zijn uitgewist. Wat blijft is de liefde die deze omgang behoort te bepalen; en die op de aarde al iets van de hemel zichtbaar maakt. Hier geen wellust meer die de zelfzucht aanwakkert, noch al die andere uitingen van *het vlees*⁸, die ingaan tegen de Geest van Christus. Geen hebzucht meer en geen begeerte, geen afgunst, jaloezie en ijdelheid; maar liefde uit een zuiver hart en zijn vrede die het verstand te boven gaat⁹. Hier ook geen christenen meer, die de *oude mens*¹⁰ niet als met Christus gestorven hebben beschouwd¹¹; maar gelijkvormig zijn gebleven aan de wereld met al zijn verleiding. Omdat deze laatsten de gave van zijn Geest hebben genegeerd, of - zoals de gelijkenis het uitdrukt - hebben begraven, hebben zij geen winst gemaakt voor hun Heer. Hoewel het hun bekend was *dat Hij maait waar hij niet heeft gezaaid*, zijn zij doof gebleven voor de aanmaning: *Zaai je zaad in de morgen, en gun je hand in de avond geen rust; want je weet immers niet of het ene zal lukken of het andere, of dat beide goed zullen zijn*¹².

Christenen delen in Jezus' opdracht de goede God in de wereld zichtbaar en verstaanbaar te maken. Hiertoe zijn apostelen alle eeuwen door naar alle windstreken uitgezwermd. *Bid de Heer van de oogst arbeiders te sturen om te oogsten*¹³, vraagt Jezus zijn kerk. Wordt dit gebed nog gebeden? Zonder vaste gebedstijden zal het vergeten worden. Een onafzienbaar leger christenen heeft echter deze roeping verstaan; en zich alle eeuwen door overal op aarde ingezet om dit werk voort te zetten door de verkondiging van het evangelie en een leven van gebed en belangeloze liefde.

Het is juist wat de derde dienaar zegt: *U oogst waar u niet hebt gezaaid*. Waarom heeft hij dan niet naar deze kennis gehandeld? Ook al zou hij zozeer in beslag genomen worden door alle dagelijkse beslommeringen dat hij zich geen tijd gunde voor gebed, en zijn opdracht verwaarloosde; ook al wist hij niet wat te beginnen met het ene talent dat hem was toevertrouwd, dan had hij toch de vieringen niet hoeven te verwaarlozen, en - zoals iemand geld naar de bank brengt - zijn diensten kunnen aanbieden als vrijwilliger bij de

kerk. Zo had hij de Heer van de kerk op de dag van het oordeel het rendement van het hem toevertrouwde kapitaal kunnen aanbieden.

Wie iets verborgen houdt is als iemand die niet bezit. Als dan de Heer op die grote dag zijn gave ongebruikt terugontvangt, geeft de derde knecht hiermee het enige uit handen wat aan het leven zin en inhoud verleent; want zonder de Geest van Christus is de mens als het ware levend dood¹⁴. Dit korte bestaan biedt voldoende afleiding om hieraan voorbij te kunnen gaan; maar als dit bestaan wegvalt, komen zij die zich hieraan hebben overgeven in de leegte te staan: een verschrikkelijk vooruitzicht. Dit lot treft de derde knecht bij de terugkeer van zijn Heer.

Bij Jezus' wederkomst voor het oordeel vindt een scheiding plaats. De eerste twee dienaren, die tijdens hun aardse bestaan de gave van de Geest dankbaar hebben gebruikt; en met voorbijzien van zichzelf voor hun Heer hebben gewerkt, mogen binnengaan in zijn vreugde, waarvan de derde wordt buitengesloten. Hier komen we bij een punt waar bijna steeds stilzwijgend aan wordt voorbijgegaan. Zo uitvoerig als het laatste oordeel bij de sektes aan de orde komt, zo weinig durft men er in de kerken over te spreken. *Als de menszoon komt, vraagt Jezus zich af, zal hij dan het geloof vinden op aarde?*¹⁵ Inderdaad, want wie heeft dit nog dagelijks in gedachten? *Hij komt onverwacht, als een dief in de nacht*, waarschuwt Paulus (2^e lezing); maar wie houdt hier nog rekening mee? Het lijkt soms wel of niemand meer raad weet met het komende oordeel, dat in de lezingen van de laatste weken van het kerkelijk jaar zo uitdrukkelijk aan de orde komt. Aan die onnutte knecht zal zelfs het ene talent worden ontnomen, zo leert het evangelie, en *hij wordt in de duisternis geworpen*; want nu hij moet voortgaan zonder zijn ene talent – zonder de Geest van Christus – wordt het bestaan duister en vreeswekkend.

“Dat zal God niet doen”, denken velen. Wordt die barmhartigheid zo geen excuus voor een zelfzuchtig bestaan, waarin geen plaats voor Hem is? Veel buitenkerkelijken zonder enig idee van de inhoud van het evangelie, zullen op de dag waarop allen hun leven en werken moeten verantwoorden beter af zijn dan zij die alleen in naam christenen zijn geweest. Als die ónge-lovigen door hun daden hebben laten blijken dat *Gods wet in hun harten staat geschreven*¹⁶, zullen op die dag tot hun onuitsprekelijke blijdschap tot de ontdekking komen dat zij Hem hebben gediend die zij niet kenden. Zij zullen hem liefhebben; en ook zij zullen de woorden mogen horen: *Ga binnen in de vreugde van je Heer. Gezegend de mens, die eerbied heeft voor God; en in zijn wegen gaat* (psalm 128)

1) Lc 19,13 2) 2Kor 4,7 3) Jes 11,2 4) Lc 12,2v 5) Mt 16,24 6) Lc 19,16vv; Kol 1,16 7) Mt 22,30; 8) Rom 8,4vv
9) Fil 4,7 10) Kol 3,9 11) Rom 6,4 12) pred 11,6 13) Mt 9,38 14) openb 3,1; 15) Lc 18,8 16) Rom 2,15

psalm 128

- L Gezegend is de mens die eerbied heeft voor God;
en in zijn wegen gaat.
- A Gezegend zul je zijn, het zal je goed gaan;
je zult de vrucht van je arbeid genieten.
- L Je vrouw is als een vruchtbare wijnstok in je huis;
sterk en gezond zijn je kinderen aan je tafel.
- A Zo wordt de mens gezegend,
die leeft in ontzag voor God.
- L De Heer zal je zegenen uit Sion,
om het goede te aanschouwen in de stad van God,
alle dagen van je leven.
- A Je zult het kroost van je kinderen zien;
vrede over het volk van God!

psalmen & gebeden

* * *

Christus koning (A)

- 1ste lezing: Ez 34,11-12.15-17
psalm 23 zie beneden
2de lezing: 1Kor 15,20-28
evangelie: Mt 25,31-46

*Dezen zullen heengaan naar de eeuwige straf;
maar de rechtvaardigen naar het eeuwige leven.*

Jezus werd door de oversten van de Joodse godsdienst voor Pilatus gebracht, met de beschuldiging dat hij, door zichzelf koning te noemen¹, zich zou verzetten tegen de keizer. De landvoogd ondervroeg hem hiernaar; en het antwoord maakte hem ongerust: *Mijn koningschap is niet van hier*²; en: *Hiertoe ben ik in de wereld gekomen, om getuigenis af te leggen van de waarheid. Al wie uit de waarheid is, luistert naar mijn stem*³. Pilatus was onder de indruk van de onverstoorbare oprechtheid van de beschuldigde, die zichzelf niet trachtte te redden; maar hij hield zich op de vlakte en zei: *Wat is waarheid?* Hij bleek van deze waarheid toch iets begrepen te hebben; want hij ging naar buiten en sprak: *Ik vind geen schuld in hem!*⁴ Zijn aanklagers echter schreeuwden des te harder: *Kruisig hem!* Zo is op de vrijdag vóór Pasen de mens aan een kruis gestorven, die niet alleen koning van de Joden is, maar van alle volkeren, om allen die uit de waarheid zijn bij God terug te brengen^{5,6}.

Koning Salomo heeft duizend jaar tevoren in de geest de beloofde Nazaat⁷ van zijn vader zien komen; en riep uit: *Laten alle koningen zich voor hem neerbuigen, en alle volkeren hem dienen!*⁸ Na het eerste Pinksterfeest in het jaar 33 zijn de apostelen en wie na hen

tot dit ambt geroepen zijn, over de wereld uitgezwermd om het evangelie te verkondigen van de mens geworden God, die de minste van allen is geworden om allen bij de Vader terug te brengen. Wie zou zich niet gelukkig voelen deze koning toe te behoren en zijn Geest te ontvangen? Het betekent niet minder dan eeuwig leven! Niet allen voelen zich echter tot zijn dienst geroepen; en niet alle leden van de kerk van Christus gedragen zich waardig aan deze roeping. In de kerk doet zich dezelfde ontwikkeling voordoen als in het oude Israël, waar de godsdienst oppervlakkig was geworden, en de liefde voor God ver te zoeken.

Veertig dagen na Pasen, terwijl de elf apostelen Jezus bij zijn hemelvaart stonden na te staren, voegden zich opeens twee engelen bij hen, die zeiden: *Wat staan jullie naar de hemel te kijken? Deze Jezus, die van jullie is weggenomen naar de hemel, zal op dezelfde wijze wederkeren als jullie hem hebben zien gaan*⁹. Deze wederkomst in zijn macht en het daarop volgende oordeel zijn onderwerp van de lezingen van de laatste zondagen van het kerkelijk jaar en de eerste zondag van de advent. Op het hoogfeest van Christus, koning van het heelal, leert het evangelie dat hij op die grote dag scheiding zal maken tussen *bokken en schapen*. De ‘bokken’ hebben Jezus' woorden naast zich neer gelegd: *Wie achter mij wil komen, moet zijn kruis opnemen en mij volgen*¹⁰; en de ‘schapen’ zijn voor hun naasten opgekomen met voorbijzien van zichzelf.

Ik vertelde eens aan een groep kinderen over de Vlaamse missionaris Damiaan de Veuster¹¹, die was uitgezonden naar Hawaï; en zich daar had aangemeld om te gaan werken op het eilandje Molokai, een verbanningsoord voor lijdens aan de gevreesde besmettelijke ziekte lepra (melaatsheid). Aan deze mensen, die hij bij zijn totaal verwilderd aantrof, heeft hij zijn verdere leven gewijd, tot hijzelf aan de ziekte is bezweken. De kinderen waren hoogst verwonderd: “Waarom doet iemand zo iets??” Het is te hopen dat zij de herinnering bewaren aan deze heilige man, in wie hun Heer zo duidelijk gestalte had aangenomen; dat zij dit voorbeeld gaan bewonderen, en het verlangen zullen krijgen dit leven van zelfopoffering na te gaan volgen, in liefde voor mensen in nood.

Damiaan is één van die talloze lichtende voorbeelden in een wereld van elk voor zich. Zonder hen zou de wereld er anders uitzien. Het is een adembenemende gedachte, om evenals zij eens Jezus' woorden te mogen horen: *Kom, gezegende van mijn Vader, en ga binnen in het Rijk dat voor jou gereed is vanaf de grondvesting van de wereld*. De goede God kent ieders hart en weegt ieders daden: of zij in liefde zijn verricht. Gelovige mensen weten dit; en richten hun leven hiernaar in. Dit is wat David bezingt in de psalm: *In al mijn doen en laten doorziet U mijn bedoeling*; en: *Zij stonden al in uw boek beschreven: de dagen in het verschiet, toen nog geen daarvan gekomen was*¹³.

Misschien zal iemand tegenwerpen dat alles dus al vastligt; en niemand hier iets aan kan veranderen. Wie hierin een vrijbrief ziet zich in zelfzucht uit te leven, bevestigt zijn of haar eigen veroordeling. De apostel weerlegt het bondig: *Gods werk zijn wij, geschapen in Christus Jezus, om de goede daden te doen, die God al voor ons bereid heeft, opdat wij daarin zouden wandelen*¹².

Het is een schrikwekkende gedachte eens de woorden te moeten horen: *Ga weg bij mij, vervloekten, in het eeuwige vuur dat bereid is voor de duivel en zijn trawanten*. Onder hen zullen er ook zijn die naar het oordeel van de buitenwereld goed geleefd hebben. Wie hen goed gekend heeft weet echter wel beter: ze hebben gehandeld om door de mensen geprezen te worden; maar als puntje bij paaltje kwam, kozen zij voor zichzelf. Jezus heeft het zijn leerlingen voorgehouden: *Zij hebben hun loon al ontvangen*¹⁴. Wie echt begaan is met armen en ongelukkigen, handelt in liefde voor Hem; en geeft hier geen ruchtbaarheid aan, in vrees voor Hem, die de harten doorgrondt.

Dit bijbelse begrip *vrees voor God* betekent geen angst; maar staat aan het begin van een verstandig leven, zoals de Schrift leert: *De vrees voor de Heer voedt op tot wijsheid*¹⁵; en: *De vrees voor de Heer is het kwade te haten*¹⁶. Deze vrees doet christenen alles onder Gods oordeel stellen, zodat Hij hen kan opvoeden tot een leven dat Hem behaagt. Het maakt zijn kinderen gelukkig, omdat zij gaan ervaren op weg te zijn naar hun Geliefde. De aardse liefde tussen twee mensen is hier, als het goed is, een afspiegeling van. Wie veel van iemand houdt, kent geen andere vreugde dan de ander te behagen. Het is voor hen een schrikbeeld van de Geliefde te worden gescheiden.

Het ergste wat mensen kan overkomen is Gods afwezigheid. Hij stelt alles in het werk om hen hiervoor te behoeden. Toch kan de wereld niet altijd zo doorgaan als nu. De dag komt naderbij dat Jezus, die zich in zwakheid aan de wereld heeft overgegeven, met al zijn engelen bij zich terug zal keren in zijn koninklijke macht, om allen die hem liefhebben bij zich te nemen. Gelukkig de mensen die deze koning dienen! Zij verheugen zich, want zij weten zich door Hem geleid en gevoed; en zij zingen voor Hem de psalm van deze feestdag: *Uw goedheid en uw liefde begeleiden mij, alle dagen van mijn leven. In het huis van de HEER mag ik wonen, tot in lengte van dagen!*

1) Lc 23,2 2) Joh 18,36vv 3) Joh 10,3 4) Joh 18,38; Joh 19,6 5) Mt 1,23 6) Joh 10,16 7) 2Sam 7,15v 8) ps 72,11
9) hand 1,10v 10) Mt 16,24 11) *de ogen van de ziel* blz. 263 12) ps 139,1.16 13) Ef 2,10 14) Mt 6,2.16
15) spr 15,33 16) spr 8,13

psalm 23

- L De HEER is mijn herder,
't ontbreekt mij aan niets.
- A Hij voert mij naar een groene wei,
aan rustig water mag ik drinken.

- L Ik leef weer op;
Hij leidt mij op 't rechte spoor, omwille van zijn naam.
- A Ik vrees geen kwaad, al ga ik door het dal van de dood;
want U bent bij mij, uw herdersstaf stelt mij gerust.
- L U richt voor mij een maaltijd aan,
voor ogen van mijn belagers.
- A Dan zalft U mij met olie op het hoofd,
zodat ik overvloei van vreugde.
- L Uw goedheid en uw liefde begeleiden mij,
alle dagen van mijn leven.
- A In het huis van de HEER mag ik wonen,
tot in lengte van dagen.

mijn herder is de Heer (ps 23)

*Mijn herder is de Heer, mijn God,
die al de zijnen kent.
Hij ziet mijn nood, Hij keert mijn lot.
Ik vind mijn rust in Hem.*

*De Heer, mijn herder, leidt mij voort.
Hij luistert als ik roep.
In stilte wordt een stem gehoord:
mijn herder die mij hoedt!*

*Hij voert mij naar een groene wei,
geeft voedsel aan mijn ziel.
Aan rustig water voert Hij mij,
zijn Geest verlaat mij niet.*

*En als mijn weg door dalen gaat:
de Heer is aan mijn zij.
Ik heb geen angst, ik vrees geen kwaad,
zijn woorden troosten mij.*

*Nu offer ik de Heer mijn dank,
Hij maakt zijn tafel klaar.
Dan is Hijzelf tot spijs en drank,
zijn koninkrijk is daar!*

liedbundel *al mijn verlangen*, lied 117

* * *

einde van het kerkelijk jaar (A)

BIJZONDERE VIERINGEN

januari	eenheid van de christenen
2 februari	opdracht in de tempel (Maria lichtmis)
24 juni	sint Jan de Doper (geboorte)
29 juni	Petrus en Paulus
15 augustus	Maria ten hemel opneming
september	vredesweek (I +II)
14 september	kruisverheffing
1 november	Allerheiligen
2 november	Allerzielen
7 november	sint Willibrord
9 november	kerkwijding

eenheid van de christenen

(gebedsdienst: *psalmen en gebeden* voor het ochtend- en avondgebed blz 1-5)

1 ^{ste} lezing:	Ez 37,15-22.26-28; of Jer 50,4-5
psalm 122	zie beneden; of psalm 79; of psalm 133
2 ^{de} lezing:	Rom 15,1-6; of Ef 4,1-6
evangelie:	Joh 17,20-26

... opdat de wereld zal geloven dat U mij gezonden hebt.

God is mens geworden. Deze adembenemende gebeurtenis de basis van het geloof van de kerk van Christus, waar al het andere bij in het niet valt. Wie het hierover eens zijn; en geloven dat Jezus niet hoog en ver is, maar de harten van zijn leerlingen bewoont¹, zullen aanstoot nemen aan de heersende verdeeldheid². Is Christus soms verdeeld? Waar hij afwezig is zijn de mensen tot de ergste dingen in staat. Indien er bij de strijdende partijen niet meer dan een geloof als een mosterdzaadje over is, moet dit voldoende zijn om samen de punten boven water te krijgen, waarin eigenbelang en machtsuitoefening een rol spelen: zaken waar gelovige mensen een afkeer van hebben. De Geest van Christus staat aan de deur en Hij klopt³, om toegelaten te worden en dit aan de schuldigen te leren. Als zij naar Hem willen luisteren, het hoofd buigen en de onderlinge liefde hervinden, zal Hij hen tot hernieuwde gemeenschap brengen. Zo komen zij sterker dan voorheen uit de strijd tevoorschijn; en zullen zij beter hun roeping waar kunnen maken de Heer van de kerk in de wereld iets tegenwoordig te stellen.

Die roeping is niet gering. Door het jodendom voorbereid, door de profeten voorzien, is met de geboorte van Jezus en het begin van de nieuwe jaartelling het laatste tijdperk van de geschiedenis aangebroken, dat ten einde zal komen met zijn wederkomst voor het oordeel over allen die ooit geleefd hebben. Gedurende deze periode wordt wereldwijd het evangelie verkondigd van de menswording en verrijzenis van Christus, en de deelname

hieraan door allen die hem toebehoren. De almachtige, eeuwige en alomtegenwoordige God, de Schepper van al 't zijnde, heeft in de beperking van een mens in deze wereld geleefd, niet om zijn ontzagwekkende grootheid en almacht te openbaren - die kon immers vanaf het begin van de wereld door het verstand in de schepping worden aanschouwd - maar om aan de wereld zijn liefde en goedheid te openbaren. *Breng dank aan God, want Hij is goed; zijn liefdevolle goedheid is eeuwig*⁵, zingt het Joodse volk al sinds oude tijden.

Uit alle boeken van het Oude Testament spreekt het verlangen naar Hem. Dit verlangen wordt in Jezus vervuld. Zonder een spoor van alles wat een mensenleven ontsiert, is de God in hem aanwezig, om mensen van goede wil tot zich te trekken. De gelovigen van het eerste uur wisten nog niet van God-met-ons. Zij volgden Jezus om de mens die hij was; en in wie zij belichaamd zagen waar hun hart naar uitging. Dit is het enige echte en ondogmatische geloof, dat christenen uit alle kerken verbindt. Gelukkig zijn zij die deel aan hem hebben, door de Geest die hij zijn leerlingen schenkt. Zij vormen de kerk van Christus; en zij leven in de hoop hem voor eeuwig te mogen genieten⁶.

Jezus heeft dit evangelie aan zijn kerk in beheer gegeven. Aan de apostelen en hen die na hen kwamen heeft hij de verkondiging toevertrouwd. De voorgangers van de plaatselijke gemeenschap hebben als taak de geloofsopbouw te bevorderen, bestuurders dragen zorg voor de dagelijkse gang van zaken, zangers luisteren de liturgie op, anderen hebben zorg voor de armen, geven godsdienstles aan kinderen, maken de kerk schoon of onderhouden het gebouw⁷. En allen delen in de opdracht van hun Heer om door hun onderlinge liefde de Geest van Christus voor te leven, als een getuigenis aan de omringende wereld. In het begin van de kerk was deze eenheid onder de gelovigen goed zichtbaar. Zij legden zich ernstig toe op het onderricht van de apostelen, de gemeenschappelijke vieringen en het gebed. Zij zorgden ervoor dat er geen minder bedeelden waren die tekort kwamen; *en stonden bij heel het volk in de gunst*⁸. Een gemeenschap als deze is als een magneet voor dat leger van zoekende en eenzame mensen, die nergens rust kunnen vinden.

Vóór zijn afscheid heeft Jezus voor zijn leerlingen gebeden: dat zij één zullen zijn, *opdat de wereld zal geloven*. Maar wat gebeurde er? De wereld sloop de kerk binnen. *Wie onder jullie de eerste wil zijn, moet aller dienaar worden*, leert het evangelie⁹. Wie de geschiedenis van het pausdom naleest, stuit op krasse voorbeelden van het tegendeel. Niet alleen pausen gedroegen zich als heersers die onderdanigheid eisten; maar ook kardinalen en

bisschoppen hebben hun positie misbruikt. Ten tijde van de Reformatie was het gewoon dat kardinalen niet in hun aartsbisdom woonden, maar in Rome, waar zij in weelde leefden. Toen in de zestiende eeuw een tijd van emancipatie aanbrak; en algemeen het verlangen ontstond naar verlichting van het juk van de kerkelijke overheid, heeft het Vaticaan hier niet aan toe willen geven, met als gevolg een kerkscheuring die tot de dag van vandaag door rechtgeaarde gelovigen als een ramp wordt ervaren. Gelukkig is de wederzijdse verkettering nu verleden tijd; en erkennen de katholieke en protestantse kerken elkaars doop. Van echte toenadering is echter nog geen sprake.

Wat scheidt katholieken en protestanten dan nog? In de eerste plaats de kracht van de traditie. Waar je aan gewend bent, dat wil je vasthouden. Dan is er het gebrek aan gemeenschap en vitaliteit. De mensen zien niet hoe aanstootgevend en anti-evangelisch de verdeeldheid is. Het gevoel van geroepen te zijn tot het werk van Christus in de wereld leeft niet sterk. Jezus waarschuwt hiervoor: *Als de mensenzoon komt, zal hij dan het geloof vinden op aarde?*¹⁰ De mensen komen naar de kerk uit gewoonte, of om aan hun eigen religieuze behoefte te voldoen; en voelen geen verantwoordelijkheid - waar zij ook nauwelijks op gewezen worden - voor hen die buiten staan. Door het gebrek aan onderlinge verbondenheid zitten de kerkgangers verspreid over de grote kerkruimtes. Zoekers kunnen zich hier behoorlijk eenzaam voelen¹¹. In het oude Israël was het niet anders. Voortdurend klonk de oproep van de profeten tot ijver voor JAHWEH; maar de mensen wilden niet luisteren. In tijden van nood kwamen zij tot inkeer; maar als het weer beter ging vergaten zij Hem weer. Ook dit oude godsvolk is in twee stukken gebroken, die elkaar soms heftig bestreden hebben¹².

Toch leeft er aan de basis wel het gevoel dat het anders kan. In een verouderde stadswijk kwamen zich na de bouw van een grote moskee steeds meer mensen van Turkse afkomst vestigen; en liep het aantal kerkgangers terug. Twee van de drie protestantse kerken waren al gesloten, toen de besturen van de overgebleven protestantse gemeente en de katholieke parochie de koppen bij elkaar staken: Zullen nu uiteindelijk alle kerken in dit gebied hun deuren moeten sluiten? Moeten we niet liever proberen elkaar te vinden? Er is toen een avond belegd, waar de aanwezigen werden uitgenodigd te vertellen wat het geloof in moeilijke en beslissende momenten voor hen betekende. Er kwamen vele en soms aangrijpende verhalen los, die weer allerlei reacties oproepen. Tijdens de nabespreking rees de vraag, waarin de geloofsbeleving van protestanten en katholieken eigenlijk verschilde? De aanwezigen kwamen unaniem tot de slotsom, dat de vieringen in beide kerken weliswaar verschillend zijn, maar - als het er echt op aankomt - dat er geen wezenlijk onderscheid is. Daarop kwam de vraag naar voren: "Hoe nu verder?" Er zijn toen een vervolgvond afgesproken, en een aantal gemeenschappelijke vieringen.

Deze sloegen zó goed aan, dat bij de kerkgangers van beide denominaties de hoopvolle verwachting ontstond dat het misschien mogelijk was op den duur niet alleen één gebouw te delen, maar ook de zondagen tezamen te vieren...? Helaas bleek al spoedig dat de tijd hiervoor (nog?) niet rijp was. De kerkelijke overheid kon hier geen medewerking aan verlenen.

De moeilijkheid ligt in het verschil in opvatting over de eucharistie. Indien een bisschop zou zeggen: "Vieren jullie maar rustig samen", dan zou - alsof 't er niet toe doet - aan dit verschil voorbij worden gegaan. Volgens de protestantse leer wordt bij het avondmaal de laatste maaltijd van Jezus met zijn leerlingen herdacht, als een afscheid, en tevens een tot weerziens in het koninkrijk van God. Bij de eucharistie wordt deze maaltijd opnieuw beleefd, met de priester als Christus bij het altaar en de kerkgangers als zijn leerlingen. Als dan het brood wordt opgeheven met de woorden *Dit is mijn lichaam*, en vervolgens ook de wijn: *Mijn bloed van het verbond*; en als na het gebed de mensen worden uitgenodigd tot de communie, dan komen gelovige katholieken in kinderlijke eenvoud naar voren om ook werkelijk het lichaam en bloed van Christus te ontvangen. Zij vragen zich niet af hoe dit fysisch mogelijk is, maar verheugen zich in het wonder dat hij zich aan hen geeft; en worden in hun geloof gesterkt. Voor deze geloofsopbouw zijn de eucharistie en de overige sacramenten ook bedoeld.

Dit leerstellige verschil in opvatting van avondmaal en eucharistie kan niet zonder meer gelijk gesteld worden aan de beleving van individuele kerkgangers. Katholieken kunnen gedachteloos naar voren komen, terwijl protestantse gelovigen gewetensvol aan deze maaltijd deelnemen, in het besef dat het om iets heiligs gaat. Dit wordt duidelijk bij uitvaarten, of in kloosters waar ook protestantse gasten deelnemen aan de eucharistie. Tijdens een viering in een abdij werden de aanwezigen uitgenodigd met de woorden: "Wie gedoopt is en zich met ons in geloof verbonden voelt, is van harte uitgenodigd het lichaam van de Heer te ontvangen". Met deze uitnodiging wordt recht gedaan aan de leer van de kerk over de eucharistie, zonder het gevoel van verbondenheid te doorbreken, dat bijvoorbeeld bij uitvaarten met een gemengd publiek heel sterk kan zijn.

Bij dergelijke uitvaarmissen gaan katholieken te communie, die soms de kerk in geen jaren van binnen hebben gezien, terwijl protestantse aanwezigen aarzelen. Velen van hen nemen dan deel, terwijl anderen blijven zitten. Je vraagt je daarbij af, aan wie met meer recht de communie ontzegd had kunnen worden: aan katholieken die alleen bij huwelijken en begravenissen naar de kerk komen, of aan protestantse mensen die gewetensvol naar voren komen om het lichaam van Christus te ontvangen? Pastoraal gezien lijkt het

niet verantwoord deze geloofsbeleving teniet te doen door ál te streng aan de regelgeving vast te houden; en gaat men gezamenlijk te communie. Zou deze praktijk uitgebreid mogen worden naar eucumenische vieringen?

Zolang de katholieke leer over de eucharistie maar helder en eenvoudig wordt verwoord, doet zich hier een mogelijkheid tot toenadering voor. Woorden als *consecratie* en *transsubstantiatie* kunnen daarbij achterwege blijven. De nadruk hierop is een uitvloeisel van twist-gesprekken tussen theologen uit de tijd van de reformatie, honderden jaren geleden; en staan een kinderlijke geloofsbeleving van de communie in de weg. De woorden tijdens het eucharistisch gebed - en ook in de avondmaalsformulieren - *dit is mijn lichaam, dit is mijn bloed van het verbond* laten aan duidelijkheid niets te wensen over. Bij het horen van deze woorden spelen er geen theologische gedachten door 't hoofd; maar gaan de gelovigen te communie in verlangen naar hem, die ze heeft uitgesproken; en in eerbied, omdat hij zichzelf aan hen geeft.

Een andere vorm van verdeeldheid, minstens even ernstig van aard, loopt dwars door de verschillende kerken heen. Het is de tegenstelling tussen enerzijds het conservatisme, dat de traditie belangrijker vindt dan het geloof, en anderzijds de vrijzinnigheid, die alle verandering toestaat en daarbij de basis van het geloof heeft verlaten. In de evangelieën worden deze partijen, die Jezus voortdurend hebben tegengewerkt, aangeduid als de Farizeeën en de Sadduceeën. Numeriek verre in de minderheid, drukken zij toch onevenredig sterk hun stempel op het reilen en zeilen van de kerk.

Eenvoudige gelovigen uit verschillende kerken, bij wie het verlangen naar toenadering leeft, zouden niet in de eerste plaats moeten spreken over het avondmaal of de eucharistie, maar als onderwerp van gesprek moeten kiezen voor de apostolische geloofsbelijdenis (de 12 artikelen van het geloof). Indien zij elkaar vinden in het geloof in een goede God, die zich in Jezus, God-met-ons aan de wereld heeft geopenbaard; en in de Geest, God-in-ons, die de harten verenigd, is er al zeer veel gewonnen. De Geest zal hen verder leiden in het besef dat zij behoren tot de ene de kerk van Christus, die voor zijn leerlingen heeft gebeden opdat zij volmaakt één zullen zijn, en de wereld zal erkennen dat hij door God is gezonden en hen liefheeft¹⁰.

1) Ef 1,27 2) Ef 4,1vv 3) openb 3,20 4) Rom 1,20 5) ps 136 6) ex 3,14 7) 1Kor 12,4vv
8) hand 2,47 9) Mt 20,27 10) Lc 18,8 11) Mt 24,12 12) 1kon 12 13) Joh 17,23

psalm 122

- L Ik was verheugd, toen zij mij zeiden:
laten wij gaan naar het Huis van de HEER.
- A Onze voeten staan in uw poorten, Jeruzalem.
Stad van God, U bent gebouwd tot een volkomen eenheid.

- L Het volk van God trekt hierheen op,
om zijn belofte te gedenken en Hem te danken.
- A Hier staan de rechterstoelen klaar,
de zetels van het huis van David.
- L Bid om vrede voor de stad van God,
om welzijn voor allen die haar liefhebben.
- A Moge er vrede zijn binnen uw muren,
en rust in al uw verblijven.
- L Omwille van mijn broeders en mijn zusters
bid ik om vrede voor de stad van God.
- A Uit liefde voor het huis van onze God
wil ik het goede voor u zoeken.

psalmen en gebeden voor het ochtend- en avondgebed

ik was verheugd (psalm 122)

Ik was verheugd toen zij mij zeiden: er is een nieuw gebod!
Ik was verheugd toen zij mij leidden tot in het Huis van God.

*Het volk van God is onderweg,
van alle zijden zij komen aan.*

Stad uit de hemel, zij daalt neder, Jeruzalem.

Eénzelfde Geest heeft hen verenigd, Geest die hen zingen doet,
door Gods genade doet vereren Hem, die maakt alles goed. refrein

Nu staan mijn voeten in uw poorten, U die naar vrede heet.
En ik verheug mij in uw woorden: uw wet die liefde leert. refrein

Om al mijn zusters en mijn broeders: vrede zij in uw poort!
Ja, mag de liefde hen behoeden, die horen naar uw woord. refrein

Aan U het oordeel voorbehouden, in U gerechtigheid.
Al wie U vindt die wordt behouden en leeft in eeuwigheid. refrein

liedbundel al mijn verlangen nr 87

* * *

opdracht van de Heer in de tempel (2 februari)

1 ^{ste} lezing:	Mal 3,1-4
psalm 24	zie beneden
2 ^{de} lezing:	Heb 2,14-18
evangelie:	Lc 2,22-40 (of 22-32)

Dit kind is bestemd tot val of opstanding van velen.

De menswording van Christus, zijn dood en verrijzenis en onze deelname hieraan: welke christen raakt hier ooit over uitgedacht? Als dit evangelie het leven van christenen gaat beheersen, en zij de oude mens met zijn hebzucht en begeerte de rug toekeren, verlangend temidden van de verdrukking van deze wereld deel te mogen hebben aan het toekomstige hemelse leven, als zij dus zichzelf verloochenen om Jezus te mogen ontmoeten¹, gaan zij twee dingen inzien: ten eerste dat wie zichzelf vergeet om hem te kunnen dienen, ook het lijden van Christus niet bespaard kan blijven; ten tweede dat wie zichzelf vooropstelt en hem zo verloochent, zichzelf veroordeelt tot een leven zonder hem: nu nog met de afleiding die deze vergankelijke wereld biedt; en na de dood in de kwelling van berouw om een zelfzuchtig bestaan.

Wie zich in de heiligenlevens verdiept, zal bemerken dat zij een zwaarder kruis te dragen hadden. Het werk dat Jezus is begonnen wordt door zijn leerlingen voortgezet, geleid door de Geest van Christus. Lidwien van Schiedam droeg in liefde voor Christus geduldig haar lijden; en hij stond haar zo overduidelijk bij, dat haar ziekenkamer een stroom van bezoekers trok, die niet kwamen om haar te troosten, maar om zelf getroost te worden; en door haar versterkt te worden in het geloof. Johannes van het Kruis, die zijn orde wilde hervormen en de ingesloten laksheid onder de broeders probeerde uit te bannen, werd door hen gevangen gezet en vernederd. In zijn cel gaf de Geest van Christus hem de liederen in, die eeuwen later voor christenen nog tot troost en lering zijn². En Maria, toen zij haar kindje naar de tempel bracht, hoorde de profetische woorden van Simeon: *Door je eigen ziel zal een zwaard gaan*³. Maria heeft het zwaarste lijden moeten ondergaan dat een mens kan treffen, toen zij aan de voet van het kruis moest toezien hoe haar Zoon daar te sterven hing.

Dit lijden heeft de heiligen - en een naamloos leger van trouwe christenen met hen - niet afgeschrikt, integendeel: *Zij waren verheugd dat zij waardig bevonden waren smaad te lijden omwille van de Naam*⁴. Jezus, die door zijn Geest in zijn leerlingen woont, zal hun leren alles te verdragen voor hem, die in liefde voor allen zijn leven heeft gegeven. Het is hun roeping hem langs deze weg in de wereld zichtbaar te maken. Hoe zal een zoekende menigte anders de weg tot hem vinden? Als zij worden geslagen, keren zij de andere wang toe⁵. Vernedering ondergaan zij in zachtmoedigheid, wetend dat zij zodoende in het

voetspoor van hun Meester gaan. Zij bidden voor wie hen belagen en bieden geen weerstand tegen het onrecht, met hem voor ogen die in volkomen onschuld het grootste onrecht heeft ondergaan; en op het kruis voor zijn vervolgers heeft gebeden: *Vader, vergeef het hun, want zij weten niet wat zij doen*⁶. Langs deze smalle weg zijn velen de ogen opengegaan voor de heilloze weg waarop zij zich hebben bevonden. De huidige wereld van geweld en onderdrukking zal niet altijd zo doorgaan. De apostel waarschuwt: *Wreek jezelf niet, geliefden, maar laat het over aan Gods gerechtigheid*⁷. Zodoende dragen Christenen bij tot het werk van hun Heer, dat hierin bestaat dat mensen worden behoed voor de val waaruit zij niet meer opstaan; maar dat zij in het oordeel mogen verrijzen tot het hemelse leven, waartoe Jezus zijn volk de toegang heeft ontsloten. *Wie verdraagt de dag van zijn komst? Wie blijft er staande als hij verschijnt?* (eerste lezing) Gelukkig zijn zij, die met Maria, de apostelen en alle heiligen staande blijven op die dag! Zij hebben hun koning ontvangen, zoals de psalm van dit feest leert: *Eeuwige poorten, richt u op! De koning van de heerlijkheid wil door u binnengaan* (psalm 24).

1) Lc 9,23 2) zie *de ogen van de ziel*. 3) Lc 2,35 4) hand 5,41 5) Mt 5,39 6) Lc 23,34 7) Rom 12,19v

psalm 24

- L *Aan God behoort de aarde met haar overvloed,
de wereld en al wie daarop wonen.*
- A Hij heeft haar op de wateren gegrond;
en gevestigd op de stromen.
- L Wie mogen beklimmen de berg van de HEER,
en staan op zijn heilige plaats?
- A Zij, die rein zijn van handen en zuiver van hart;
die geen valsheid beramen en geen leugens rondvertellen.
- L Zij gaan voort met de zegen van God;
Hij, die hen verlost, maakt hen rechtvaardig.
- A Dit zijn de mensen die zoeken naar God,
zijn volk, verlangend voor zijn aangezicht te staan.
- L Eeuwige poorten, richt u op!
- A De koning van de heerlijkheid wil door u binnengaan.
- L Wie is die koning van de heerlijkheid?
- A Het is de HEER, sterk en machtig, die de strijd voor je voert.
- L Eeuwige poorten, richt u op!
- A De koning van de heerlijkheid wil door u binnengaan.
- L Wie is Hij dan, die koning van de heerlijkheid?
- A De HEER van het hemelse leger:
Hij is de koning van de heerlijkheid.

* * *

St Jan de Doper geboorte (24 juni)

1 ^{ste} lezing:	Jes 49,1-6
psalm 139	zie beneden
2 ^{de} lezing:	hand 13,22-26
evangelie:	Lc 1, 57-66.80

Johannes moet hij heten.

De naam Johannes betekent: *God is genadig*. Met de komst van de langverwachte Messias breekt *het jaar van genade* aan, waar de profeten van het oude verbond reikhalzend naar hebben uitgezien. Eeuwenlang hebben zij door de Geest van God gesproken over de komst van de beloofde Redder. De meest uitgesproken teksten zijn te vinden bij Jesaja, de eerste van de vier grote profeten van het Oude Testament. In de eerste lezing voorzegt hij *de dienaar van JAHWEH*, die als *het licht van de wereld*¹ niet alleen de geroepenen van Israël tot God terug zal voeren, maar tot de einden der aarde alle mensen van goede wil zal redden uit de macht van het kwaad.

Zo hebben ook de overige profeten gesproken, met als laatste Johannes de Doper, de wegbereider van Jezus Christus, letterlijk: *Redder Gezalfde*. Deze wordt ook genoemd *de zoon van David*, omdat hij in het nageslacht van koning David ter wereld is gekomen (tweede lezing). Davids koningschap over het aardse Israël werd door God bevestigd als een voorafbeelding van de heerschappij van Christus, die koning is over het Israël naar de geest: over allen die hem liefhebben, naar hem uitzien en met hart en ziel en alle kracht voor hem werken. Zij mogen hier en nu al leven als burgers van het hemelse Rijk.

Toen Johannes het publiek opriep tot bekering, was er in Israël al lange tijd geen profeet meer opgetreden. Het volk vroeg zich af of hij de verwachte Messias was; maar hij ontkende dit: *Na mij komt hij, die sterker is dan ik. Ik ben het niet waard zijn sandalen los te maken. Hij zal jullie dopen met de heilige Geest*². Hiermee verklaart de profeet Jezus tot zijn en aller Heer. Door Johannes' woorden kwamen velen tot inkeer; en ondergingen de doop tot vergeving van zonden, in afwachting van wat komen ging. Hoe groot dit gebeuren was, konden de mensen nog niet beseffen. Pas na de komst van de heilige Geest konden zijn leerlingen dit hoogtepunt van de geschiedenis bevatten: de menswording van God als begin van *het jaar van genade*: het laatste tijdperk van de geschiedenis.

Johannes heeft hem aangewezen over wie alle profeten gesproken hebben: *het Lam van God, dat de zonde van de wereld wegneemt*. Hij heeft over Jezus het profetische getuigenis afgelegd: *Hij was eerder dan ik*. De eeuwige God in ons midden verschenen! Niet voor niets begint de evangelist Johannes zijn evangelie met de woorden: *In het begin was het Woord, en het Woord was bij God en het Woord was God*.

Zo groots is ook de roeping van de kerk van Christus: dit evangelie van de menswording hoog te houden. Deze boodschap wordt ontkracht door de mening, dat uiteindelijk ieder die ooit geleefd heeft de hemel binnen zal gaan. Deze opvatting ontnemt aan de verkondiging de urgentie die sprak uit de Jezus' prediking: *Bekeer je, want het Rijk van de hemel is nabij gekomen*³! Wie zich niet bekeren wil, kan dit Rijk niet binnengaan. Ook de apostelen waren doordrongen van de noodzaak van hun verkondiging: *Laat je dopen in de naam van Jezus Christus, tot vergeving van je zonden; en je zult de gave van de heilige Geest ontvangen. Want voor jullie is de belofte en voor jullie kinderen en voor allen die ver zijn, zovelen als de Heer, onze God, ertoe roepen zal. Zo hebben ook alle verkondigers van het geloof na hen gesproken. Laat je behouden uit dit verkeerde geslacht!*⁴

De urgentie van de boodschap van de menswording van God wordt op treffende wijze duidelijk in de evangeliëlezing over de geboorte van Johannes. Als vader Zacharias zijn spraakvermogen herkrijgt, waar spreekt hij dan over? Over hun enige zoon, die zijn vrouw Elisabeth op gevorderde leeftijd nog ter wereld heeft gebracht? Maar waarover spreekt hij? Vervuld van de Geest dankt hij God niet in de eerste plaats voor zijn zoon, maar roept hij uit: *Breng dank aan God! Hij brengt zijn volk verlossing. Een Redder heeft Hij ons verwekt in het huis van David, zijn dienaar!* Niet over Johannes profeteert de vader, maar over Jezus, voor wie zijn zoon de weg moet effenen. Pas daarna wendt Zacharias zich tot het pasgeboren kindje, en voorzegt hem: *Jij zult voor de Heer uitgaan om zijn wegen te bereiden*⁵.

Tot aller verwondering geeft Zacharias zijn kind, zoals de engel het had bevolen, de naam Johannes, vertaald *God is genadig*; want met het verschijnen van de lang verwachte Messias is het *genadejaar van de Heer* aangebroken, tussen Jezus' komst in zwakheid en zijn wederkomst in macht als hij allen die ooit geleefd hebben rekenschap zal vragen van hun leven op aarde. Dit laatste tijdperk van de geschiedenis wordt aangekondigd door Johannes de Doper, de laatste profeet van het oude godsvolk Israël, dat uitverkoren was in hun midden de Messias te ontvangen. In Gods heilsplan met de mensheid gaat hun functie over op de kerk van Christus, waarin de Joodse gelovigen al spoedig in de minderheid zullen zijn. Sedertdien wordt hun Messias overal verkondigd; en sluiten wereldwijd de mensen zich aan bij het nieuwe volk van God.

Toch wordt op zondagmorgen in alle kerken ook nog steeds gelezen uit de profeten van het Oude Testament: niet alleen omdat zij de werkelijkheid voorzien hebben waarin wij nu leven, maar ook omdat zij door de Geest van God zijn volk vermaanden en berispten: Jullie zijn niet met je hart bij God, maar bij je eigen zaken. Het vergankelijke heb je lief, en het eeuwige wordt verwaarloosd. De profetie die Jesaja uitsprak over Israël, dat zijn God

verloochende, is onverkort van toepassing op de kerk van vandaag: *Het hart van dit volk is vet geworden, en hun ogen zijn verduisterd. Zij zien niet met hun ogen, hun oren horen niet en hun hart is ongevoelig. zodat zij niet tot inkeer komen, en Ik hen kan genezen*⁶. Zo spreekt de Heer. God, bewaar mij, dat mijn hart zal uitgaan naar U alleen, *die bij mij bent. Uw ogen zagen mijn eerste begin; mijn dagen stonden in uw boek, al voordat zij er waren* (psalm van 24 juni).

1) Joh 8,12 2) Joh 1,27-33 3) Mt 3,2 4) hand 2,38 5) Lc1,68-79 6) Jes 6,10

psalm 139

- L God, U onderzoekt mij en U kent mij;
in al mijn doen en laten doorziet U mijn bedoeling.
- A Ik ben voor U een open boek;
U verstaat van verre mijn gedachten.
- L Waar ik ook ga of sta, U bent bij mij;
met al mijn gangen bent U vertrouwd.
- A Nog vóór een woord op mijn tong is:
HEER, het is U al bekend.
- L HEER, U hebt mij innerlijk gevormd,
in de schoot van mijn moeder mijn lichaam geweven.
- A Ik dank U, ontzagwekkend is uw werk;
het is een wonder zoals ik gemaakt ben,
ik ben daar diep van doordrongen.
- L U was al bekend met mijn bestaan,
toen ik werd gemaakt in het verborgene, de diepte van de aarde.
- A Uw ogen zagen mijn eerste begin;
mijn dagen stonden in uw boek, al voordat zij er waren.
- L God, hoe kostbaar zijn uw gedachten,
hoe oneindig veel uw werken!
- A Uw aandacht is veelvuldig als zandkorrels op aarde;
bij mijn ontwaken weet ik mij bij U.

* * *

Petrus en Paulus (29 juni)

1 ^{ste} lezing:	hand 12,1-11
psalm 34	zie beneden
2 ^{de} lezing:	2Tim 4,6-8.16-18
evangelie:	Mt 16,13-19

Wie zeggen de mensen dat ik ben?

Wie is Jezus? Deze vraag is altijd actueel gebleven. Elke generatie moet hier het antwoord op vinden: niet als nazegggers van het credo, maar uit overtuiging, zoals Petrus spreekt: *U bent de Christus, de Zoon van de levende God*. Het woord *christus* betekent hetzelfde als *messias*, namelijk *gezalfd*. David werd een gezalfde, toen Samuël, de rechter van Israël, olie over zijn hoofd goot; en hem maakte tot koning van Israël¹. Ook de koningen na hem werden gezalfd met olie, het teken van de Geest van Christus, die bekwaam maakt het volk voor te gaan op de weg van Jahweh. De naam *Jezus (God redt²)*, is in het Oude Testament bekend van Mozes' opvolger Jozua, die het volk door de rivier de Jordaan heen het beloofde land heeft binnengeleid³. De overeenkomst is duidelijk en behoeft nauwelijks toelichting. Hier wordt het werk van Jezus voorafgebeeld, die allen die in hem geloven door de dood heen het *hemelse vaderland*⁴ binnen voert, waar alle profeten naar hebben uitgezien.

Petrus heeft oog in oog met Jezus gestaan; en Paulus heeft hem op de weg naar Damascus in een visioen ontmoet, toen hij de oude godsdienst van Israël trachtte te bewaken door christenen te vervolgen⁵. De kerkvaders hebben Jezus in de geest gezien; en zich - vaak ten koste van hun leven - beijverd de belijdenis van de kerk veilig te stellen tegen aanvallen van buitenaf en van binnenuit. Aan die belijdenis is vanaf het begin van de kerk getornd. Bij de vele 'gnostische' groeperingen werd Jezus gezien als wijsheidsleraar.

Ook werd in de vroege kerk de menswording soms ontkend, door Jezus te verkondigen als een goddelijk persoon, die werkelijk als mens het menselijk lot heeft ondergaan. Dit beeld is ook in latere jaren nooit weggeweest. Op kinderplaatjes van 1950 wordt hij voorgesteld als een etherische figuur, wit en zwevend. Anderen ontkennen Jezus juist als God met ons⁶, zoals hij door de profeet was voorzeggd⁷. Zij vormden in de vierde eeuw de partij van de Ariëners, die de kerk van Christus veel schade heeft berokkend. In de verzwakte kerk van de eenentwintigste eeuw wordt de menswording van God soms weer openlijk betwijfeld. Onwetend over het evangelie van nieuw leven door het geloof in Christus, wordt hij voorgesteld als een voorbeeld ter navolging. Verder worden tallozen gestrikt door sektes, die zich door de wederdoop van de kerk hebben afgescheiden. Al deze dwalingen zijn op algemene kerkvergaderingen afgewezen. Gelukkig zijn zij, die de belijdenis van Petrus kunnen beamen: *U bent de Christus, de Zoon van God*.

Jezus, de lang verwachte Messias, was vol van de heilige Geest, zonder een spoor van het verderf dat de wereld tot zo'n verscheurde plaats maakt. *Zoon van God* is hij, omdat hij in de beperking van een mens de Schepper van de wereld heeft geopenbaard. Wie hem ziet, ziet alles wat een mens van innerlijk van God kan weten⁸. In zijn eigen woorden: *Ik en de Vader, wij zijn één*⁹.

Hier komt de vraag naar boven waarom het zo belangrijk is dat de mens Jezus tevens als God mag worden aanbeden. Het antwoord is tweërlei. Ten eerste omdat niemand anders dan de Zoon van God zijn Vader ten volle kan openbaren; en zijn liefdevolle goedheid doen kennen aan allen die Hem trachten te dienen. In christenen die streven naar levensheiliging wordt iets hiervan zichtbaar. Jezus heeft in de geest toegang tot allen die zich voor hem openstellen. Hij doet hun zijn liefde en goedheid verstaan, zodat zij het beamen: "Hier kan begin noch einde aan zijn. Mijn God, Hij doet zich kennen!" Hoe zouden we anders het grote gebod kunnen gehoorzamen, en Hem liefhebben als onszelf?¹⁰

Ten tweede omdat Jezus allen te hulp komt, die verlangen hem te volgen, maar hun eigen onmacht hiertoe ervaren. Hoe zouden wij anders het tweede gebod kunnen gehoorzamen, en andere mensen liefhebben als onszelf? De Geest van God leert hun zichzelf te vergeten en als kinderen van God de smalle weg van geloof te gaan, waartoe Jezus zelf de toegang is¹¹. *Wie opzien naar Hem zullen stralen van vreugde; hun vertrouwen wordt nimmer beschaamd.* (psalm van de zondag).

1) 1Sam 16,13 2) Mt 1,21 3) Joz 3 4) Heb 11,16 5) hand 19 6) Mt 1,23 7) Jes 7,14 8) Joh 14,9 9) Joh 10,30
10) Mt 22,37-39 11) Joh 10,7

psalm 34

L *Mijn God wil ik eren in ál wat ik doe;
zijn lied is mij steeds in de mond.*

A De zachtmoedigen zien het;
en verheugen zich met mij.

L Bezing met mij de grootheid van God;
laat ons tezamen zijn naam* vereren.

*IK BEN

A Ik zocht Hem en Hij antwoordde mij;
Hij redde mij uit de verschrikking.

L Wie opzien naar Hem zullen stralen van vreugde;
hun vertrouwen wordt nimmer beschaamd.

A Ik riep in mijn nood tot God;
Hij luisterde naar mij en gaf mij uitkomst.

L De engel van de HEER is rondom wie Hem vrezen;
en geeft hun verlossing.

A Ervaar met mij de goedheid van God;
gelukkig is de mens die bij Hem schuilt.

* * *

15 augustus

Maria ten hemel opneming (ABC)

1ste lezing: openb 11,19;12,1-10

psalm 45 zie beneden

2de lezing: 1Kor 15,20-26

evangelie: Lc 1,39-56

Van vreugde juicht mijn geest om God mijn Redder

Het is een gedenkwaardig treffen, deze ontmoeting van de moeder van de langverwachte Messias en de moeder van Jezus' wegbereider Johannes, de laatste van de profeten van Israël. Hoewel Elisabeth al in haar zesde maand is, zijn beide vrouwen geheel gericht op het prille leven in Maria's schoot. Zo groot is het wat er staat te gebeuren, niet alleen voor beide vrouwen, maar voor alle mensen overal ter wereld, dat zelfs het ongebooren kindje in de vreugde hierover deelt. Al vanaf de dagen van Mozes is geprofeteerd over de komende Redder van de wereld, in wie de schepping een nieuw begin krijgt: over Jezus, die door Elisabeth haar Heer wordt genoemd en door de engel aan Maria is aangekondigd als *de Zoon van God*¹. Daarom is het gepast op dit hoogfeest ter ere van Maria als eerste eer te brengen aan haar zoon, die ook Maria's Heer is.

Toen paus Paulus VI uit ultra-orthodoxe kring het verzoek bereikte zich in te zetten voor het door hen verlangde dogma van Maria als medeverlosseres, wees hij dit af met het argument dat alle verering van Maria moet verwijzen naar haar zoon. Elisabeth gaat hierin voor, door haar te begroeten als *de moeder van mijn Heer*. Sedertdien is de eretitel van Maria *moeder van God*. In de vijfde eeuw trachtte een zekere Nestorius, bisschop van Constantinopel, haar deze titel te ontzeggen, met als argument dat de eeuwige God geen moeder kan hebben. Toen een priester dit openlijk vanaf de kansel verkondigde, trokken de christenen van die stad spontaan de straat op, luid scanderend: *Theotokos! Theotokos!* (moeder van God). Een enthousiasme om jaloers op te worden!

Deze volksdevotie brengt wel het gevaar van overdrijving met zich mee, waarbij alle aandacht naar Maria gaat, en de schijn van aanbidding kan krijgen. Niets zou haar, die geëerd wordt om de nederigheid waarmee zij haar roeping heeft verstaan, meer verdriet doen. Allen die om haar voorspraak vragen, zouden in de eerste plaats moeten bidden dat zij zich in dezelfde geest als Maria zullen openstellen om Jezus te ontvangen. Heer, neem mijn hart, mijn verstand, vervul geheel mijn leven!

Wie Maria wil eren, moet doordrongen zijn van het nooit geheel te bevatten gebeuren van de menswording van God in haar lichaam. De Schrift gaat uiteindelijk nergens anders over dan over de komst van een Redder, die de mensen bij God terug zal brengen. De mens, delend in de zelfzucht die de wereld beheerst, kan zich hier niet op eigen kracht

eigen kracht van verlossen. Wie in dit streven blijft volharden, raakt gevangen in de dwaling van 'het goddelijke in de mens'.

Voor hen die zichzelf rechtvaardig noemen blijft de toegang tot het paradijs gesloten. Allen echter die hun onmacht belijden en de goede God om hulp vragen, komen in zijn genade; en gaan de redding verstaan die Jezus Christus heeft bewerkt. In hem heeft God aan mensen van goede wil een blik in de hemel geschonken. Allen die Jezus, de hemelse mens, toebehooren, zijn op weg naar het Rijk van God. Gaandeweg zal de zoon en Heer van Maria in hun harten woning maken.

Welke vrouw zou zichzelf waardig durven noemen de moeder te worden van de Messias, door de profeet voorzeggd als *Immanuël*, dat is God-met-ons?² Niet alleen is hij de Zoon van God, maar ook de mensenzoon, zoals Jezus zich later steeds zal noemen. Maria is uitverkoren om een menselijk lichaam te geven aan hem, met wiens komst het laatste tijdperk van de geschiedenis is aangebroken. Door haar is hij, die vóór alle tijd in God was, als mens van vlees en bloed verschenen. De goede God heeft Maria voor de zonde behoed, om hem te kunnen ontvangen, *die te zuiver van ogen is om het kwaad te zien*³. Als een nieuwe Eva staat zij aan het begin van het nieuwe volk van God: van allen die Jezus toebehooren. Daarom eert de kerk haar als eerste van de gelovigen.

De Schrift noemt christenen - mannen zowel als vrouwen - samen de *bruid van Christus*. Zou het beter tot hen doordringen hoe verlangend de bruidegom uitziert naar zijn bruid⁴, dan zouden zij hem met meer ijver in woorden en daden tegemoet leven, met Maria als hun voorspreekster. De psalm van vandaag spreekt over haar als koningin: *Uw schoonheid wekt de liefde van de koning*. Over Maria spreekt de psalm. Zij is *bekleed met de zon*: met Christus, *het licht van de wereld*⁵; met *onder haar de maan*, de kerk op aarde: allen die de heerlijkheid van de Heer weerspiegelen; en *bekroond met twaalf sterren*: de twaalf apostelen, verkondigers van het evangelie. Allen samen zingen zij het 'magnificat': *Mijn hart maakt groot de Heer, van vreugde juicht mijn geest om God, mijn Redder*.

Tussen dit bestaan in een vergankelijk lichaam en het visioen van de hemel ligt de angst voor de dood van het lichaam. Voor Maria, als geen ander met haar zoon verbonden, werd de angst verdreven door hem, die de dood heeft overwonnen en leeft bij God. Ook voor christenen, die in verlangen naar hem het aardse niet achten om door zijn Geest te kunnen leven, heeft de dood zijn verschrikking verloren⁷; *want Christus is opgestaan, als eerste van hen die ontslapen zijn* (tweede lezing). Veeleer verlangen zij te sterven, om bij hun Heer te kunnen zijn. Dit verlangen wordt pas volledig vervuld na het laatste oordeel, als de ziel met het lichaam wordt herenigd. Maria is het enige schepsel dat nu al in haar eigen

geestelijke lichaam voor Gods aangezicht leeft. Teneinde alle onzekerheid bij christenen weg te nemen, heeft de Geest Maria hun tot voorbeeld gesteld van de verrijzenis van het lichaam. Gedurende een proces van eeuwen is hierover in de kerk overeenstemming gegroeid, tot uiteindelijk de paus dit uit hoofde van zijn functie namens heel de kerk als een punt van geloof heeft afgekondigd. Al heel lang werd de ten hemel opneming van Maria op allerlei plaatsen gevierd. Nu is dit feest voor heel de kerk voorgeschreven.

Hetgeen in Maria aanschouwelijk wordt gemaakt, geldt als belofte voor al Gods kinderen. *Een stoffelijk lichaam zal vergaan, een geestelijk lichaam zal verrijzen*⁸. Als uiteindelijk het gehele aantal van de gelovigen de hemel is binnengegaan, zullen zij elk in hun eigen geestelijk lichaam de liefdevolle goede God voor eeuwig mogen danken en eren. In deze hemelse liturgie neemt Maria de eerste plaats in. *Alle volkeren zullen je zalig prijzen, voor eeuwig en altijd* (psalm van Maria hemelvaart).

1) Lc 1,35 2) Jes 7,14 3) Hab 1,13 4) Mt 25,6 5) Joh 8,12 6) 2Kor 3,18 7) 1Kor 15,55 8) 1Kor 15,44

psalm 45

- L Luister, mijn dochter, en hoor wat ik zeg:
vergeet je volk en je ouderlijk huis.
- A Dan zal de koning je schoonheid begeren;
Hij is je gebieders, buig je voor Hem neer.
- L Dan komen de rijken met geschenken aan;
en zoeken aanzienlijken je gunst.
- A Eén en al pracht en in kostbaar gewaad
komt de koningsdochter naar binnen.
- L Daar wordt zij tot de koning geleid,
vergezeld van al haar vriendinnen.
- A In opperste vreugde gaan zij binnen;
en betreden het paleis van de koning.
- L Je zonen zullen tot vorsten zijn, over heel de aarde;
elk geslacht opnieuw doe ik je naam gedenken.
- A Alle volken zullen je zalig prijzen, nu en voor immer.

[gelovenbeleven.nl/psalmen & gebeden](http://gelovenbeleven.nl/psalmen&gebeden)

* * *

vredesweek I (september)

voor gebedsdienst: zie gelovenbeleven/*psalmen & gebeden*, blz. 1-5
liederen:*/al mijn verlangen/nrs 22, 55, 73, 87, 139 145, 157, 158*

1ste lezing: Jes 57,15-19

psalm 122 zie beneden

2de lezing: Jak 3,13-18

evangelie: Mt 5,1-12

Zalig zij die vrede brengen; zij zullen kinderen van God genoemd worden.

Van school herinner ik me het woord *godsdiensoorlogen*, een wonderlijk woord, want zijn godsdienst en geweld niet tegenstrijdig? Vanwaar dan die oorlogen? Het antwoord ligt voor de hand: Niet God, maar de mens veroorzaakt dit onheil. Moet je dus, zoals atheïsten wensen, de godsdienst laten varen, omdat er oorlog van komt? Maar hoe kan iemand, die de goede God heeft leren kennen en Hem liefheeft, Hem verlaten? Je zou de rug toekeren aan de Schepper, die de mensen juist heeft gemaakt om hun in zijn liefde en goedheid te doen delen en niet om onderling slaags te raken.

Op het kruis wordt de vrede in Persoon door de leiders van hun godsdienst gedood. Jezus heeft dit ultieme onrecht ondergaan, teneinde zijn leerlingen in deze gewelddadige wereld de weg te wijzen van zelfverloochening. Toen Pilatus, de Romeinse rechter aan wie zijn Joodse geloofsgenoten hem hadden overgeleverd, hem vroeg naar zijn koningschap, antwoordde hij: *Zou mijn koningschap van deze wereld zijn, dan hadden mijn dienaren er wel voor gestreden dat ik niet werd uitgeleverd. Mijn koninkrijk is evenwel niet van hier*¹. Christenen nemen zijn woorden ter harte: *Mijn vrede geef ik jullie: niet zoals de wereld die biedt; maar houd goede moed, ik heb de wereld overwonnen*².

De hogepriesters, oudsten en schriftgeleerden hadden geen oog voor hem, in wie JAHWEH, die ze zeiden te aanbidden, zich openbaarde. Zij waren vervallen tot een oppervlakkig geloof van gehoorzaamheid aan Schrift en traditie. Ook bij het christendom en Islam heeft dit fundamentalisme tot zoveel ellende geleid, dat mensen alles wat godsdienst heet afwijzen. De aanslag op de Twin Towers in New York laat dit zien. Onvergetelijk is het zwarte vlekje dat zich over het televisiescherm bewoog, om zich met niet te beschrijven gevolgen in één van de torens te boren. Het lijden van de getroffenen is als het ware iets heiligs, waar woorden alleen afbreuk aan doen. Hoe had een land als de Verenigde Staten, als het een christelijke natie was geweest, hierop moeten reageren? Voor christenen past hier alleen rouw, diepe rouw over de slachtoffers en hun nabestaanden; en over een wereld waarin zo'n monsterlijke daad kan geschieden. De reactie was echter geheel anders. De president van het land, die behoorde tot de grote bevolkingsgroep van de 'evangelicals', sprak vastberaden van de *war on terrorism*; en zijn achterban van fundamentalistische christenen stond als één man achter hem.

Zou een reactie van inkeer en rouw voor de slachtoffers van de aanslag door de wereld als een zwakheid zijn gezien? Zeker wel door hen, die gewend zijn aan *oog om oog, tand om tand*³. Toch zou deze vreedzame houding overal ter wereld als een woordenloze verkondiging in de Geest van Christus op mensen van goede wil diepe indruk hebben gemaakt. Wellicht was hierdoor de tegenstelling tussen de godsdiensten verzacht. Zo werkt de Geest van Christus; want dit zegt de Heer: *Ik woon hoog en verheven; en bij mensen, eenvoudig en vriendelijk van hart.*

De geschiedenis heeft helaas een ander verloop gehad. 'De war on terrorism' heeft het religieus fanatisme aangewakkerd en een menigte aan nieuwe slachtoffers geëist. Het model voor deze strijd is terug te vinden in het evangelieverhaal. De hogepriesters en oudsten bekleedden een machtspositie die door Jezus werd bedreigd. De Farizeeën beoefenden een schijnvroomheid van strikte gehoorzaamheid aan Schrift en traditie. Voor beide groepen was Jezus een aanstoot. Omdat een menigte hem volgde werd hun positie ondermijnd.

Ook de schriftgeleerden verwierpen Jezus, omdat zijn leer sterk afweek van wat zij onderwezen. Zij plozen de Schrift uit; maar verwierpen de beloofde Messias, die de Schrift kwam vervullen. Ook zij voelden zich bedreigd; want de menigte volgde hem omdat hij sprak met gezag, en heel anders dan zij van hun rabbi's gewend waren. Ook de Sadduceeën (de liberale vleugel van de Joodse kerk) sloot zich aan bij het front dat zich tegen Jezus vormde. Uiteindelijk heeft dit alles ertoe geleid dat een volkomen onschuldig mens door de Joodse raad bijna unaniem veroordeeld werd.

Dit verhaal is door de evangelisten opgetekend als een waarschuwing voor alle gelovigen: zoals het toen ging, zo zal het zich door alle tijden heen en overal herhalen. De geschiedenis van de reformatie kan als voorbeeld dienen. In die tijd woonden vele kardinalen niet in hun eigen bisdom, maar leefden zij in luxe in Rome. Hadden zij als herders onder hun gelovigen verkeerd, om hen voor te gaan in een christelijke levenswijze, dan hadden de reformatoren niet zo'n grote aanhang verworven. Hadden kerkelijke machthebbers de tijd verstaan, en in plaats van machtshandhaving na te streven oog en oor gehad voor de roep om hervorming, dan had veel bloedvergieten voorkomen kunnen worden.

Strijd in de kerk, doden in de naam van God: christenen zien het aan met pijn in het 't hart. Hoe moeten buitenstaanders, zoekend naar een basis voor hun bestaan, de weg van het geloof vinden, als christenen de vrede van Christus niet voorleven? Van wie moeten zij leren *hun zwaarden tot ploegijzers om te smeden*, als de kerk hiertoe niet uitnodigt?

Gezegend zijn zij die nederig en zachtmoedig de Geest van vrede maken. Zonder hen zou deze wereld van elk voor zich er nog heel wat slechter uitzien.

Voor zijn rechter Pilatus heeft Jezus verklaard: *Mijn koninkrijk is niet van hier*. Zoals hij verworpen is, zal ook zijn leerlingen de verdrukking niet bespaard blijven. Hoewel zij alle vredesinitiatieven van harte steunen, weten zij in hun hart, dat zolang deze wereld duurt oorlog en geweld eerder toe- dan af zullen nemen⁵. Zij worden *kinderen van God* genoemd; want zij dragen de vrede van Christus in 't hart, die de wereld niet kan bieden.

1) Joh 18,36 2) Joh 14,27 3) Mt 5,38 4) Lc 6,6vv 5) Mt 24,6vv

psalm 122

- L Ik was verheugd, toen zij mij zeiden:
Laten wij gaan naar het Huis van de HEER.
- A Onze voeten staan in uw poorten, Jeruzalem.
Stad van God, U bent gebouwd tot een volkomen eenheid.
- L Het volk van God trekt volgens voorschrift op,
om Hem hun dank te betuigen.
- A Hier staan de rechterstoelen klaar,
de zetels van het huis van David.
- L Bid om vrede voor de stad van God,
om welzijn voor allen die haar liefhebben.
- A Mag er vrede zijn binnen uw muren
en rust in uw verblijven.
- L Omwille van mijn broeders en mijn zusters
bid ik om vrede voor de stad van God.
- A Uit liefde voor het huis van God
wil ik het goede voor u zoeken.

psalmen & gebeden

Ik was verheugd (ps 87)

Ik was verheugd toen zij mij zeiden: Er is een nieuw gebod.

Ik was verheugd toen zij mij leidden tot in het huis van God.

*Eenzelfde Geest heeft ons verenigd, Geest die ons zingen doet,
door Gods genade doet vereren hem die maakt alles goed.*

Nu staan mijn voeten in uw poorten, stad die naar vrede heet.

Hier sprak de Heer tot mij zijn woorden: zijn wet die liefde leert.

Het volk van God is onderweg, van alle zijden komen zij aan.

Stad uit de hemel, zij daalt neder, Jeruzalem.

* * *

vredesweek tekst II (september)

voor gebedsdienst: zie gelovenbeleven/*psalmen & gebeden*, blz. 1-5
liederen: *al mijn verlangen/nrs 22, 55, 73, 87, 139 145, 157, 158*

1ste lezing: Jes 57,15-19

psalm 122 zie beneden

2de lezing: Jak 3,13-18

evangelie: Mt 5,1-12

Zalig zij die vrede brengen; zij zullen kinderen van God genoemd worden.

"Godsdienst kan leiden tot grote misdadigheid", schreef Lucretius in de tweede eeuw na Christus. De dichter doelt hier op de mensenoffers die aan de goden werden gebracht ten einde hen bij het begin van een veldslag gunstig te stemmen. Deze verschrikking heeft bekendheid gekregen door de godsdienstpraktijk van de Maya's in Zuid-Amerika, waarbij dagelijks een levend mensenhart aan de goden moest worden geofferd. Je staat hier voor het aangezicht van de duivel. Maar ook bij de monotheïstische godsdiensten is het niet moeilijk een lange lijst van gruwelen op te stellen: grote en kleine misdaden, die veelal met een direct beroep op de Allerhoogste zijn begaan. Het einde van die opsomming is niet in zicht. Is God dan geen God van vrede?

De verdrijving van de Palestijnen van huis en haard is gebeurd met een beroep op de Joodse Bijbel. Het geweld dat hierop is gevolgd heeft de instemming van het streng religieuze volksdeel van Israël, en van 'evangelische christenen' wereldwijd. Hoe is dit te rechtvaardigen? Aan christenen kleven nog steeds de wandaden tijdens de kruistochten begaan. Ook de gevechten tussen protestanten en katholieken in Noord-Ierland staan nog vers in het geheugen. Het is dus wel te begrijpen dat de mensen verzuchten: Godsdienst geeft alleen maar narigheid.

Als christen ken je echter ook medegelovigen, die in hun zelfverloochening iets van de vrede van Christus hebben laten zien. Voor hen was (en is) de wereld vaak één grote ballingschap, een kerker en een kwelling. Zij zijn met de mensen begaan, de nood in de wereld laat hun geen rust, zij zoeken en zwoegen om de wil van hun Heer ten uitvoer te brengen, veracht en verlaten, vernederd en bespot blijven zij volharden, met Jezus gekruisigd voor ogen. Hem hebben zij lief; en zij kennen geen groter verdriet dan dat zijn naam wordt beklad door mensen die zich zijn volgelingen noemen, maar het niet zijn. Temidden van alle verdrukking wordt zijn vrede, die het verstand te boven gaat, hun deel.

Het is beter als een zogenaamde ongelovige in de wereld te staan - want wie zal dit ongelooft beoordelen? - dan te behoren tot de christenen die Jezus door hun optreden neer halen; en hem opnieuw aan het kruis brengen. Als zij iets goeds doen moet iedereen 't weten, maar hun kwade intentie houden zij onder een schijn van vroomheid verborgen.

Zij denken hun daden met een beroep op de Bijbel te kunnen rechtvaardigen. Zij zijn

belust op macht en op eer van mensen; en de vrede die zij zeggen voor te staan blijft verre van hen. Als door hun optreden de kerk een slechte naam krijgt, hoe moeten zoekende mensen dan de weg naar de kerk vinden? Als die zoekers het evangelie onder ogen krijgen, zullen zij zien dat het in Jezus' dagen niet anders was. De Farizeeën met hun uiterlijke vroomheid vielen door de mand toen zij Jezus, de goedheid van Jahweh in hun midden, een bedrieger noemden. En de hogepriesters en schriftgeleerden, die aan de godsdienst hun status ontleenden en ervan leefden, zochten in hun hart niet de God die zij zeiden te dienen; maar hebben het Voorwerp van hun godsdienst aan het kruis gebracht.

Zoals het was in de jaren 30 - 33, zo is het nu. Jezus heeft gewaarschuwd dat het bedrog dat de kerk binnensluipt gelijk is op gist in het deeg: *het deeg raakt er geheel van doortrokken*¹. Maar al betreft dit vaak de mensen die aan de weg timmeren en zo het beeld bepalen, zou het toch een grote vergissing zijn de kerk om deze reden te mijden. Beter is het Jezus' voorbeeld te volgen. Hij is zijn geloofsgemeenschap tot aan het bittere einde trouw gebleven. Tot op het kruis heeft hij de vrede zichtbaar gemaakt, die God geeft aan wie hem liefhebben. Allen die in liefde voor Hem en de wereld het lijden niet uit de weg gaan, zullen door hun inspanningen de vrede van Christus mogen oogsten, en in de wereld tegenwoordig stellen.

De kerk is de plaats waar christenen hiertoe inspiratie vinden. Hier klinken de woorden van God en hier worden de sacramenten bediend, waardoor zij worden toegerust voor hun persoonlijke leven en dienst aan de wereld. Laten zoekende mensen zich dus niet van de wijs laten brengen door de verzuchting dat godsdienst alleen maar narigheid teweegbrengt. Laten zij zich voegen bij die naamloze menigte christenen, die met Jezus voor ogen hun weg in de wereld gaan. Zij storen zich niet teveel aan negatieve verhalen in de media; maar proberen hem te volgen, die in deze verwarrende situatie in volkomen vrede zijn onschuld heeft bewaard. Voor allen die hem liefhebben is hij *de deur naar het leven* geworden¹.

Gezegend zijn zij die hem in hun levenswijze zichtbaar maken in een wereld waar de vrede ver te zoeken is. Zij maken het visioen waar van de profeet (eerste lezing), die Gods woorden sprak over het komende godsvolk: *Ik woon hoog en verheven, en bij mensen, eenvoudig en verbroken van geest, om hun harten te doen herleven*². De vrede in de wereld, waar mensen van goede wil zo hevig naar verlangen, kan niet door een vredesbeweging worden bevochten; maar heeft z'n begin in de harten van de mensen.

*Niet in werken, niet in woorden, waar ik eindelijk vrede vind;
maar de eenvoud mij bekoorde, en de onschuld van een kind.*

Het is de vrede van hun Heer, die onder het grofste onrecht en hevige marteling de

liefde voor zijn belagers niet verloor. Ten einde toe bleef Jezus bidden voor hen, die zichzelf in het ongeluk stortten. Deze vrede wordt christenen in 't hart gegeven, als zij in zijn voetspoor gaan, zichzelf verloochenen en zich geven aan deze gewelddadige wereld. Zij zijn het zout van de aarde, en bronnen van vrede voor hun omgeving. Zonder hen zou de wereld er nog heel wat slechter uitzien. *Bid om vrede voor de stad van God, om welzijn voor allen die haar liefhebben* (psalm van deze zondag).

1) Joh 10,10 2) Jes 57,15

psalm 122

- L Ik was verheugd, toen zij mij zeiden:
laten wij gaan naar het Huis van de HEER.
- A Onze voeten staan in uw poorten, Jeruzalem.
Stad van God, U bent gebouwd tot een volkomen eenheid.
- L Het volk van God trekt hierheen op,
om zijn belofte te gedenken en Hem te danken.
- A Hier staan de rechterstoelen klaar,
de zetels van het huis van David.
- L Bid om vrede voor de stad van God,
om welzijn voor allen die haar liefhebben.
- A Moge er vrede zijn binnen uw muren,
en rust in uw verblijven.
- L Omwille van mijn broeders en mijn zusters
bid ik om vrede voor de stad van God.
- A Uit liefde voor het huis van onze God
wil ik het goede voor u zoeken.

psalmen & gebeden

ik was verheugd (ps 122)

Ik was verheugd toen zij mij zeiden: er is een nieuw gebod!

Ik was verheugd toen zij mij leidden tot in het Huis van God.

refrein: *Het volk van God is onderweg, van alle zijden zij komen aan.
Stad uit de hemel, zij daalt neder, Jeruzalem.*

*Eénzelfde Geest heeft hen verenigd, Geest die hen zingen doet,
door Gods genade doet vereren Hem, die maakt alles goed.*

*Nu staan mijn voeten in uw poorten, U die naar vrede heet.
En ik verheug mij in uw woorden: uw wet die liefde leert.*

*Om al mijn zusters en mijn broeders: vrede zij in uw poort!
Ja, mag de liefde hen behoeden, die horen naar uw woord.*

Aan U het oordeel voorbehouden, in U gerechtigheid.

Al wie U vindt die wordt behouden en leeft in eeuwigheid.

al mijn verlangen, lied 87

* * *

kruisverheffing (14september)

1 ^{ste} lezing	num 21,4-9
psalm 78	zie beneden
2 ^{de} lezing	Fil 2,6-11
evangelie	Joh 3,13-17

..... opdat ieder die in hem gelooft eeuwig leven zal hebben

De geschiedenis van Israël is één lange voorbereiding op het ontzagwekkende gebeuren van de menswording van God. Vanaf de dag dat Adam en Eva het paradijs moesten verlaten, en de goede God hen liefdevol bekleedde¹ ter bescherming tegen het ruwe bestaan buiten zijn directe tegenwoordigheid, vanaf Kaïn en Abel en allen die na hen komen, wordt het in de Schrift duidelijk gemaakt dat Hij de mensen liefheeft en hen bij zich wil hebben. Tot de slang, die de eerste mensen heeft verleid, spreekt Hij over *het zaad*¹, het nageslacht van de vrouw: *Hij zal je de kop vermorzelen*². Wie is dit nageslacht, dat de slang, dat is de duivel, zal verslaan, anders dan Jezus, de zoon van Maria en de Zoon van God? In alle volgende boeken van de Bijbel wordt dit evangelie van verlossing uit de macht van de duivel voorzeggd en afgebeeld.

In de eerste lezing richt Mozes in de woestijn een paal op met daarop een koperen slang genageld. Want het volk heeft zwaar gezondigd en wordt door een slangenplaag bedreigd. Ieder die opziet naar de koperen slang zal niet sterven maar in leven blijven. In het evangelie van vandaag opent Jezus voor Nicodemus de Schrift door te verklaren dat *de mensenzoon omhoog moet worden geheven, zoals eens Mozes de slang omhoog hief in de woestijn*. In gesprek met de joden gebruikt Jezus dit beeld opnieuw³; en na zijn intocht in Jeruzalem kondigt hij zijn dood aan met de woorden: *Als ik van de aarde zal zijn omhoog geheven, zal ik allen tot mij trekken*⁴. Dit roept de vraag op, hoe Jezus kan worden vergeleken met de slang die door Mozes omhoog werd geheven? De slang is toch het beeld van de duivel?

De slang op het kruis is zijn macht verloren. Jezus, op wie het kwaad geen vat heeft, heeft zich vereenzelvigd met de mensheid die in de macht van de duivel verkeert, onbekwaam zichzelf uit deze slavernij te verlossen. *Hij, die aan God gelijk was, hij is als mens gehoorzaam geweest tot de dood aan een kruis* (2de lezing). De vloek die de eerste mensen over hen en allen die na hen komen heeft afgeroepen, wordt opgeheven voor allen die in geloof opzien naar hem, die voor allen die hem liefhebben de heerschappij van de duivel heeft gebroken. *Hij heeft ons vrijgemaakt*, schrijft Paulus aan de christenen te Galatië, *door zelf voor ons een vloek te worden*⁵. En op een andere plaats: *Hem die geen zonde heeft gekend, heeft God voor ons tot zonde gemaakt, opdat wij door hem tot Gods eigen heiligheid zouden worden*⁸. Als Jezus zich niet aan zijn terechtstelling onttrekt, maar zijn kruis op zich neemt en op Golgotha tussen twee misdadigers omhoog wordt geheven,

komt de leerlingen in gedachten wat hij hun tijdens de laatste maaltijd⁶ heeft aangezegd. *Aan mij moet in vervulling gaan wat geschreven staat: Hij is tot de misdadigers gerekend⁷.* Honderden jaren tevoren had de profeet met deze woorden de dood van de komende Messias voorzien. Niet alleen over het lijden van de Messias hebben de profeten gesproken, maar ook over de deelname aan de verrijzenis van hun Heer en aan het hemelse leven, door allen die hem toebehoren. *Zijn wij één met hem geworden door het beeld van zijn dood, dan moeten wij hem ook volgen in zijn opstanding, in de overtuiging dat onze oude mens met hem gekruisigd is⁹.*

Was de wreedheid van dit lijden nu echt nodig, om ons als nieuwe mensen met Christus te doen leven? Maar wie zou God willen verbeteren en Hem een andere weg voorhouden? Laten deze leraren hun voorstel eens ter beoordeling indienen. Zij veroordelen weliswaar het onrecht in de wereld, zonder echter zelf van dit onrecht verlost te zijn, laat staan hun leerlingen de weg te kunnen wijzen naar de overwinning hierop. Hoe zou iemand het onrecht kunnen verdragen zonder dit te vergelden, buiten de liefde om van hem, die ten einde toe voor zijn vervolgers heeft gebeden? Hoe zouden christenen de liefde in al haar volheid kennen, zonder één te zijn met hem, die haar heeft voorgeleefd tot in de bittere dood aan het kruis? Had God in Jezus het menselijk lot niet ten einde toe gedeeld, dan hadden wij nooit van hem gehoord, dan was er geen kerk geweest, en leefden wij nu zonder hoop in de wereld.

Christenen die Jezus met hart en ziel liefhebben; en hun onmacht erkennen liefde te betonen aan mensen die hun allerlei narigheid bezorgen, mogen vast vertrouwen op zijn hulp. Zo heeft hij het zijn leerlingen uitdrukkelijk beloofd: *Dan zal de Vader je op mijn gebed een andere Helper geven, om voor altijd bij je te blijven.* Jezus spreekt hier over zijn Geest, zonder wie niemand tot het goede in staat is. Zonder Hem, leert de apostel, *ligt de goede wil ligt binnen mijn bereik, maar niet de goede daad¹⁰*; en hij waarschuwt: *Wie op zichzelf vertrouwt in de mening hieraan genoeg te hebben, bouwt met hooi en stro¹¹*: Dit werk zal op de dag van het oordeel als door vuur vergaan. Jezus houdt het zijn kerk uitdrukkelijk voor: *Buiten mij kun je niets doen¹²*. Gelukkig zijn allen die opzien naar hem, die zijn leerlingen helpt hun kruis te dragen; en met hem op weg zijn naar het eeuwige leven. *Luister, mijn volk, naar mijn onderricht; en hoor wat ik te zeggen heb (psalm van deze dag).*

1) Gal 3,16-19 2) gen 3,15-21 3) Joh 8,28 4) Joh 12,32 5) Gal 3,13 6) Lc 22,37 7) Jes 53,12 8) 2Kor 5,21
9) Rom 6,5 10) Rom 7,18 11) 1Kor 3,12 12) Joh 15,5

psalm 78

- L *Luister, mijn volk, naar mijn onderricht;
en hoor wat ik te zeggen heb.*
- A Ik onderwijs u in een gelijkenis,
in woorden uit een ver verleden.
- L Wat wij van onze ouders hoorden,
mag voor onze kinderen niet verborgen blijven.
- L Strafte Hij hen, dan bekeerden zij zich;
en vroegen zij weer naar God.
- A Zij riepen Hem weer aan als hun Rots;
hun God, de Allerhoogste, als hun Bevrijder.
- L Maar zij beleden Hem slechts met de mond;
en spraken met bedrieglijke tong.
- A Hun hart was niet bij Hem zoals het hoort;
zij hielden niet vast aan zijn belofte.
- L Maar God in zijn goedheid verzoent het kwaad;
Hij wil niet verderven en weerhoudt zijn toorn.

* * *

1 nov Allerheiligen (ABC)

- 1ste lezing: openb 7,2-4.9-14
psalm 24 zie beneden
2de lezing: 1Joh 3,1-3
evangelie: Mt 5,1-12a

Zalig de armen van geest: voor hen is het koninkrijk bestemd.

Het woord *heilig* stamt uit het Hebreeuws, waar het de betekenis heeft van *apart gezet* voor de dienst aan God. De tempel met het altaar en het bijbehorend vaatwerk was geheiligd als plaats van ontmoeting tussen God en de mensen. De tempelruimte werd alleen door de priesters betreden. In het achterste gedeelte hiervan - het *heilige der heiligen*¹ - mochten ook de priesters niet komen, maar alleen de hogepriester, die hier op grote verzoendag met een offer van bloed verzoening deed voor de zonden van zichzelf en het volk².

Bij Jezus' sterven scheurde het voorhangsel, dat het heilige der heiligen afsloot, midden-door³, als teken dat het oude verbond van God met zijn volk had afgedaan. Door het offer van zijn leven heeft Jezus voor allen verzoening bewerkt; en voor allen die hem liefhebben de toegang geopend tot het hemelse heiligdom. In de kerken bestaat deze afscheiding met een heilige ruimte niet. Christenen hebben door het geloof in Christus de toegang hiertoe verkregen. De offerdienst, door Mozes ingesteld, was een voorafbeelding van wat komen ging; en hield voor het nieuwe volk van God – zowel uit de Joden zowel als uit de

omringende volken - op te bestaan. De offers van de oude eredienst konden mensen immers niet vervolmaken⁴; en de voorschriften van de joodse wet waren niet meer dan een voorbereiding op de tijd van herstel, die bij het verschijnen van de Messias is aangebroken. Met de komst van hogepriester Jezus⁵, die zichzelf als *lam van God*⁶ ten offer heeft gesteld, verdwenen de voorgeschreven dierenoffers. De wet is vervuld, het offer is volbracht en de verzoening is een feit. Allen die Christus toebehoren worden door de apostel aangesproken als *heiligen*⁷: mensen die apart gezet zijn om het nieuwe leven, waar zij in Christus deel aan hebben, gestalte te geven.

Christenen die Jezus liefhebben en op hem hun vertrouwen hebben gesteld in hun strijd te leven zoals zijn Geest het hun leert, ontvangen van hem de macht voort te gaan als kinderen van God en wegwijzers naar de hemel. Niet dat zij al volmaakt zijn; maar, zegt Paulus, *Ik streef er vurig naar het te bereiken, gegrepen als ik ben door Christus Jezus*⁸. Vertrouwend op Gods vergeving beginnen de gelovigen elke nieuwe dag met het vaste voornemen en het vurige verlangen zichzelf te verloochenen⁹, de Geest van Christus in hun leven toe te laten, en als *armen van geest* hun wijsheid van Hem te verwachten. Hij leert hun de oorlog te verklaren aan zelfzucht en eigenbelang; en ernst te maken met hun roeping, Om temidden van een wereld die zijn ondergang tegemoet gaat te leven als burgers¹⁰ van het koninkrijk van God. In de geest mogen zij al binnengaan in het werkelijke heiligdom, niet gemaakt van hout en steen. Zij behoren tot de *gemeenschap van de heiligen*, waar de geloofsbelijdenis van spreekt. Zonder hen zou de wereld er nog heel wat slechter voor staan.

Jezus is na zijn sterven, na zijn verkondiging van het evangelie aan de doden en na zijn opstanding uit de dood als *eersteling van de oogst*¹¹ het koninkrijk van God binnengegaan. De heiligen die hun leven met voorbijzien van zichzelf volledig in zijn dienst hebben gesteld zijn als voorbeelden voor de kerk op aarde in de hemel opgenomen. David ziet dit duizend jaar tevoren geschieden en zegt: *God is opgevaren onder gejuich*¹²; en: *Gevangenen leidt u uit in voorspoed*¹³. Want Christus is gekomen om de mensheid te verlossen uit de *slavernij van hebzucht en begeerte*¹⁴. Christenen die hem toebehoren *maken zich rein, zoals Christus rein is* (tweede lezing).

Het gaat bij deze heiligen niet alleen om hen die door de kerk officieel aan de geloofs-gemeenschap ten voorbeeld zijn gesteld, maar om allen die tijdens dit aardse bestaan ernst maken met hun geloof; en zich met vuur en ijver, vertrouwend op Gods hulp, inzetten hun fouten en onhebbelijkheden de rug toe te keren. Als zij na de dood naar het lichaam van ons zijn gescheiden, blijven zij als leden van de gemeenschap van gelovigen in de geest

toch met ons verbonden. De kerk in de wereld mag op de gebeden vertrouwen *van die onafzienbare menigte van mensen die met palmtakken in de hand voor Gods troon zullen staan* (eerste lezing). Christenen die menen dat de gestorvenen niet voor de achterblijvers kunnen bidden, moeten zich afvragen of de gestorven heiligen rust zouden kunnen hebben, zolang hun Heer zonder ophouden pleit voor het volk van God, dat in deze wereld nog in verdrukking leeft¹⁵.

Naast de christenen in deze wereld en zij die als heiligen zijn gestorven, zijn er overleden gelovigen die God tijdens hun leven niet onverdeeld toegewijd zijn geweest. Kunnen zij vóór Hem verschijnen, als hun hart niet volledig bij Hem is? Hun gehechtheid aan vergankelijke dingen en hun nooit afgezworen gewoontes die uit de zelfzucht voortkomen, verhinderen dit. Na hun dood moeten zij nog door een proces van inkeer heen, dat zij bij hun leven niet van harte zijn aangegaan. Ook zij bidden voor de wereld: dat de mensen die hun lief waren met ernst en overgave de goede strijd van het geloof zullen strijden.

Met Allerheiligen viert de kerk dat zij, die als heiligen zijn gestorven, *met witte gewaden zijn bekleed, in afwachting van de dag van het laatste oordeel*¹⁶. Wij vieren tevens de gemeenschap met hen, die nog geen rust hebben; maar intens meeleven met de wereld; en bidden voor hun verwanten; en dat christenen hun wil aan God zullen geven in een wereld in nood. Heel de gemeenschap van alle levende en gestorven gelovigen is verenigd in het gebed dat de kerk haar roeping in de wereld zal verstaan *als het zout van de aarde*¹⁷ te zijn; en haar deuren open te zetten voor zoekende mensen die, onkundig van het evangelie, hun heil zoeken bij allerlei leraren, maar de kerk voorbijlopen. Ach, zouden zij hier binnengaan, neerknielen en de goede God om hulp vragen, dan zou Hij het hun doen verstaan: *Zalig de armen van geest, voor hen is het koninkrijk bestemd*¹⁷. Hij zou hun de vrede van Christus doen ervaren, waar de wereld geen weet van heeft.

De geloofsgemeenschap kent geen rust, vóór alle mensen van goede wil de weg naar het leven gevonden hebben, en *de koning van de heerlijkheid* in hun hart hebben ontvangen. In de geest met elkaar verbonden zien wij uit naar de voleinding, als Jezus met al zijn engelen verschijnt voor het oordeel¹⁸. Dit is het verlangen dat wij delen, de hoop waarin wij leven en het geloof dat de kerk van Christus verenigt. *Eeuwige poorten, richt u op! De koning van de heerlijkheid wil door u binnengaan!* (psalm van deze zondag)

1) ex 26,31vv 2) Heb 9,7 3) Lc 23,45 4) Heb 10,1 5) Heb 2,17 6) Joh 1,29 7) Ef 1,1 8) Fil 3,12
9) Mt 16,24 10) Fil 3,20 11) Deut 26; Joh 4,35; Mt 9,37 12) ps 47,6 13) ps 68,7 14) Rom 6,17
15) Rom 8,34 16) openb 6,11; 7,14; 17) Mt 5,13; 5,3 18) Mt 25,31

psalm 24

- L Aan de HEER behoort de aarde met haar overvloed,
de wereld en al wie daarop wonen.
A Hij heeft haar op de wateren gegrond;
en gevestigd op de stromen.

- L Wie mogen beklimmen de berg van de HEER;
en staan op zijn heilige plaats?
- A Zij die rein zijn van handen en zuiver van hart;
die geen valsheid beramen en geen leugens rondvertellen.
- L Zij gaan voort met de zegen van de HEER;
God, die hen verlost, maakt hen rechtvaardig.
- A Dit zijn de mensen die zoeken naar God,
verlangend om te staan voor zijn aangezicht.
- L Eeuwige poorten, richt u op!
- A De koning van de heerlijkheid wil door u binnengaan.
- L Wie is dan die koning van de heerlijkheid?
- A Het is de HEER, sterk en machtig, die de strijd voor je voert.
- L Eeuwige poorten, richt u op!
- A De koning van de heerlijkheid wil door u binnengaan.
- L Wie is Hij dan, die koning van de heerlijkheid?
- A De HEER van het hemelse leger:
Hij is de koning van de heerlijkheid.

psalmen & gebeden

* * *

2 nov Allerzielen

- 1ste lezing: Jes 25,6-9
psalm 23 zie beneden
2de lezing: openb 21,1-7
evangelie: Lc 23,44-46.50-53; 24,1-6

Vader, in uw handen beveel ik mijn geest.

Toen Jezus gekruisigd was viel er duisternis over het land. Het doet denken aan het bekende fenomeen van de maan die tussen de zon en de aarde schuift. Het is echter duidelijk dat het hier niet om een toevallige samenloop van omstandigheden gaat; maar dat in een teken van godswege duidelijk wordt gemaakt dat de mensheid niet dieper weg kan zakken dan het onrecht dat hier werd begaan, toen één van hen, in wie in het geheel geen duisternis was, werd terechtgesteld.

Toen Jezus stierf scheurde het voorhangsel van de tempel, dat het heilige der heiligen afscheidde. De betekenis is duidelijk: de plaats die door geen mens betreden mocht worden dan door de hogepriesters, is door Jezus¹ toegankelijk gemaakt voor allen die God liefhebben². Dit nieuwe volk van God wordt christenen genoemd. De geloofsbelijdenis spreekt van *de gemeenschap van de heiligen*: niet alleen bestaande uit christenen in de wereld, maar ook uit de heiligen die de hemel zijn binnengegaan; en hen die na hun

hun dood het proces van loutering doormaken, dat zij tijdens hun leven niet zijn aangegaan. De laatsten hebben God en zichzelf willen dienen.

Met de mond hebben zij gebeden: *Uw wil geschiede*; maar in de praktijk heeft het eigenbelang een woordje meegesproken. Zij hebben het woord niet onverdeeld nageleefd, dat Jezus aan zijn kerk voorhoudt: *Wie mij wil volgen moet zichzelf verloochenen*³. Zij hebben de *oude mens*, in wie de zelfzucht woont en die Christus niet wil volgen, niet als dood en met hem gekruisigd beschouwd⁴. In het hemelse heiligdom is voor de zelfzucht echter geen plaats. Het Rijk van God zou zijn glans verliezen. Zou Hij *alles in allen*⁵ kunnen zijn, zolang de gelovigen 't hart niet volledig op Hem gericht hebben?

Hier komt de tegenwerping op: Wie is er zo volmaakt? Niemand toch? Ook de heiligen, die de kerk tot voorbeelden zijn gesteld, waren - veel meer nog dan anderen - diep doordrongen van hun eigen tekort. Als je bijna wordt aangereden door een jongen op een brommer die door rood rijdt, als hij je uitlacht om je geschrokken reactie en doorscheurt: wie voelt dan geen woede in zich opkomen? Wie is er zo heilig dat die aandrift geheel ontbreekt? Misschien wel niemand. Maar heiligen - en Paulus spreekt heel de geloofsgemeenschap hiermee aan⁶ - wenden zich wel direct geschrokken af van hun eigen ongeregelde aandriften: Zo heeft Jezus zich niet doen kennen! Heer, vergeef het mij! Dit gebed wordt direct verhoord; en de gemeenschap met Hem wordt hersteld. De Geest toont hun de liefde van Christus voor de mensen die hem mishandelden, gevangen in haat. In de wereld wordt boosheid met boosheid beantwoord; maar zijn zachtmoedigheid heeft menigeen tot inkeer gebracht.

Christenen staan keer op keer voor de keuze zichzelf te verloochenen om Christus te mogen ontmoeten, of zichzelf te laten gaan en zodoende hem buiten te sluiten. Dit geldt niet alleen voor het verduren van onrecht en agressie, maar ook voor het beteugelen van eerzucht, ijdelheid en kwaadsprekerij, koopziekte, verslaving, gulzigheid, wellust, en de hebzucht *die niets anders is dan afgoderij*⁷. *Strijd de goede strijd van het geloof*⁸, zegt Paulus. Ook hij heeft de volmaaktheid nog niet bereikt, maar hij jaagt ernaar, om de prijs van zijn roeping niet mis te lopen. Juist in dit hartstochtelijke streven de liefde van God in zijn hart een plaats te bieden ligt de heiligheid, die christenen de deur opent naar de hemel, naar zijn belofte: *Zie, ik maak alle dingen nieuw* (2^e lezing).

*Mijn ziel kleeft aan het stof, maak mij levend naar uw woord*⁹. Zo bidt David. Christenen die bij hun leven niet met hart en ziel, met heel hun verstand en alle kracht dit God-gewijde leven hebben nagestreefd, zullen in hun sterven moeten ervaren hoe moeilijk zij dit voorbijgaande leven los kunnen laten. De eigenliefde en de begeerte waar zij zich

tijdens hun aardse bestaan niet van hebben afgewend, verhinderen hun als hemelburgers bij God binnen te gaan. Zij zijn van goede wil, zij erkennen God als hun Schepper en als ze Jezus zien zullen zij hem liefhebben; maar hun liefde is niet onverdeeld. God, die wil dat allen behouden worden, moet hen na dit leven vrij maken van de zelfzucht, waarvoor geen plaats is in zijn Rijk. Deze toestand van loutering werd vroeger het *vagevuur* genoemd. Hoe onpopulair ook, is het toch een ernstige omissie hierover het zwijgen te doen. Is het toe te schrijven aan onbekendheid met de Bijbel en de leer van de kerk,, dat dit onderwerp nooit ter sprake komt? Dat is geen bangmakerij, zoals soms wordt gesuggereerd. Kennis van het oordeel komt de geloofsijver zeer ten goede. En waartoe dient het gebed voor de overledenen, als ze allemaal linea recta de hemel zouden zijn binnengegaan? Deze onduidelijkheid komt de gemeenschap niet ten goede.

In het vagevuur verkeren mensen niet in vlammen; maar woedt innerlijk het berouw, dat zij tijdens hun aardse leven niet meer ernst met hun geloof hebben gemaakt. *Je kunt je beter op aarde bekeren dan hierna*, hield Jean Vianney, veertig jaar pastoor van het Franse dorpje Ars⁹, zijn parochianen voor. Door velen bespot, is deze heilige man nu patroon van alle pastores, voor wie het dorpje Ars (nabij Lyon) een bedevaartsoord is geworden. Laat evenmin iemand denken dat het vagevuur een plaats is waar de straf voor een halfhartig geloof wordt uitgezeten, zoals misdadigers in de gevangenis. De pastoor van Ars noemde het vagevuur *de ziekenkamer van de goede God*. In de psalm van deze dag voorziet David dit geluk: *Ik leef weer op; Hij leidt mij op 't rechte spoor, omwille van zijn naam*. God wil geen mensen straffen; maar dat zij bij Hem binnen kunnen gaan. Dat is onmogelijk zolang zij zich niet zelfzucht betreuren, vol spijt over hun gebrek aan liefde. Berouwwol bidden zij voor hun achtergebleven familie en vrienden: dat Christus de plaats zullen geven die hem toekomt, opdat zij niet in dezelfde kwelling terecht zullen komen.

Op de dag van Allerzielen bidt de kerk voor hen tot God: dat Hij hun uitzicht zal bieden op zijn Rijk van vrede en geluk, dat ook voor hen is bestemd. De verhoring van dit gebed is voor hen een zegen, omdat de wetenschap van de tijdelijke aard van hun kwelling, en de hoop op de eeuwige heerlijkheid hierna, hun lot aanzienlijk zal verzachten. Met hernieuwde hoop zien zij uit naar het moment dat zij mogen aanzitten aan het *feestmaal van de Heer* dat de profeet voorziet (eerste lezing). *Heer, U zalft mij met olie¹⁰ op het hoofd: zodat ik overvloedig van vreugde* (psalm van allerzielen).

1) Heb 2,17 2) Heb 10,20 3) Mc 8,34 4) Rom 6,6 5) 1Kor 15,28 6) Ef 1,1 7) Kol 3,5 8) 1Tim 6,12
9) [geloovenbelevan.nl/de ogen van de ziel](http://geloovenbelevan.nl/de_ogen_van_de_ziel) 10) de Geest van God

psalm 23

L De HEER is mijn herder,
't ontbreekt mij aan niets.

- A Hij voert mij naar een groene wei,
aan rustig water mag ik drinken.
- L Ik leef weer op; Hij leidt mij op 't rechte spoor,
omwille van zijn naam.
- A Ik vrees geen kwaad, al ga ik door het dal van de dood;
want U bent bij mij, uw herdersstaf stelt mij gerust.
- L U richt voor mij een maaltijd aan,
voor ogen van mijn belagers.
- A Dan zalft U mij met olie op 't hoofd,
zodat ik overvloei van vreugde.
- L Uw goedheid en uw liefde begeleiden mij,
alle dagen van mijn leven.
- A In het huis van de HEER mag ik wonen,
tot in lengte van dagen.

psalmen & gebeden

mijn herder is de Heer (ps 23)

*Mijn herder is de Heer, mijn God,
die al de zijnen kent.*

*Hij ziet mijn nood, Hij keert mijn lot.
Ik vind mijn rust in Hem.*

*De Heer, mijn herder, leidt mij voort;
Hij luistert als ik roep.
In stilte wordt een stem gehoord:
mijn herder die mij hoedt!*

*Hij voert mij naar een groene wei,
geeft voedsel aan mijn ziel.
Aan rustig water voert Hij mij,
zijn Geest verlaat mij niet.*

*En als mijn weg door dalen gaat:
de Heer is aan mijn zij.
Ik heb geen angst, ik vrees geen kwaad,
zijn woorden troosten mij.*

*Nu offer ik de Heer mijn dank,
Hij maakt zijn tafel klaar.
Dan is Hijzelf tot spijs en drank,
zijn koninkrijk is daar!*

al mijn verlangen, lied 117

* * *

7 nov Willibrordzondag

1 ^{ste} lezing:	Jes 52, 7-10
psalm 96	zie beneden
2 ^{de} lezing:	Heb 13,7-9.15-17
evangelie:	Mc 16,15-20

U bent de Christus, de Zoon van de levende God

Hoe welkom is de vreugdebode, die over de bergen komt aangesnel! De profeet (eerste lezing) spreekt over Johannes de Doper die Christus aankondigt; en over het leger van apostelen die hun leven hebben gegeven om alle volken te doen delen in het evangelie van Jezus' menswording en verrijzenis. Hun aantal is de laatste eeuw sterk geslonken. Missieorganisaties zijn nog actief in de medische zorg en het onderwijs. Soms werken buitenlandse pastores nog als parochiepriester; maar de actieve verkondiging van het evangelie in onontgonnen gebieden is verleden tijd.

Het kerkhof achter het protestantse kerkje in het voormalige Togolese gedeelte van Ghana, waar ik als wiskundeleraar heb gewerkt op een voormalige zendingsschool, gaf een beeld van de zeer moeilijke omstandigheden waaronder zendelingen hier in de negentiende eeuw moesten werken. De kruizen op hun graven vermelden naast hun (meest Duitse) namen ook een verblijfsduur van vaak niet langer dan twee jaar. Als ze vertrokken, wisten ze dat ze waarschijnlijk nooit meer thuis zouden komen. De meesten bezweken aan malaria. Dit weerhield de mensen er niet van uitgezonden te worden.

Dit is nu verleden tijd. Tieners die ik over de vroegere missieposten vertelde, verwonderden zich over de offerbereidheid van die vroegere missionarissen en zendelingen. Zij kunnen nauwelijks begrijpen wat iemand als Jean de Brébeuf bewoog, die met afgesneden vingers thuis kwam van zijn missie onder de indianen van Quebec, maar toch weer terugkeerde, en uiteindelijk de marteldood stierf. Het verhaal van Damiaan de Veuster, een Belgische priester die zijn leven wijdde aan de zorg voor melaatsen in een kolonie op het eilandje Molokai nabij Hawai en zelf ook aan de ziekte bezweek¹, wekte algemeen verbazing: "Waarom doet hij dat??"

Helaas is met de komst van missionarissen en zendelingen ook de verdeeldheid Rome-Reformatie naar andere werelddelen overgebracht. Willibrord kende deze tweedeling in de Westerse kerk nog niet. In het jaar 690 vertrok hij in een groep van twaalf Benedictijner monniken van toen het al goeddeels gekerstende Engeland naar Friesland, om het evangelie te verkondigen. De tijd was er rijp voor; en zijn missiegebied breidde zich gestaag uit. Dit werd het begin van aartsbisdom Utrecht. Het Luxemburgse Echternach, waar de apostel een klooster vestigde, groeide in de middeleeuwen uit tot centrum van geestelijk leven. Anders dan latere collega's in Afrika kon hij zijn werk tientallen jaren voortzetten,

tot hij op 81-jarige leeftijd stierf.

Willibrord, die in de katholieke kerk patroon van de eucumene is, zou zeer bedroefd zijn als hij zag hoe dit proces stagneert. De verkondiging van het evangelie in onze gesecculariseerde wereld wordt door de heersende verdeeldheid bemoeilijkt. De basis wil wel, maar de invloedrijke conservatieve blokken - zowel in de katholieke als in de protestantse kerk - zijn tegen. Evenals de Farizeeën in Jezus' dagen hechten zij zozeer aan de traditie en bestaande regels, dat de Geest van Christus ondanks de schijn van vroomheid hier geen ruimte vindt. Men durft zelfs te spreken van 'eenheid in verscheidenheid', de aanstoot verbloemend die in de verdeeldheid is gelegen. De wil tot toenadering ontbreekt; en de zorg om het eigen voortbestaan heeft de blik naar binnen gericht, zonder oog voor een menigte zoekende mensen, die geestelijk geen grond onder de voeten hebben.

Nu de actieve missie en zending in verre landen tot het verleden behoort, zou de aandacht moeten uitgaan naar de eigen directe omgeving. De eens zo vitale Europese kerken zijn echter geen schim meer van wat ze geweest zijn. Zoekers vinden hier nauwelijks antwoord meer op hun problemen. Zij hebben geen interesse voor wat de kerken verdeeld houdt; want hun vragen zijn fundamenteler: Is er een God? en: Als God goed is, waarom dan die ellende in de wereld? en: Wat is eigenlijk het evangelie? Tijdens mijn verblijf in Ghana heb ik van de vele missie- en zendingswerkers nooit een bevredigend antwoord hierop gekregen. Pas later hoorde ik het kort en bondig verklaren: *God heeft alle mensen lief. Hij is in Jezus Christus mens geworden, om mensen tot God te verheffen.*

Het zou de vitaliteit van de kerken ten goede komen, als bovenstaande vragen meer aandacht kregen. Zouden christenen, hoe gering ook in aantal, de allesoverheersende betekenis gaan inzien van het evangelie van menswording en verrijzenis; en het gevaar waarin allen verkeren die God niet in hun leven toelaten, dan zou de urgentie van de boodschap zou beter doorklinken in de kerken. Christenen zouden hun verantwoording gaan voelen voor hen die buiten staan, als *schapen zonder herder*², zoekend naar de zin van het leven. Willibrord, bid voor hen! En bid voor ons: dat de Heer van de kerk mensen zal zenden in zijn oogst; *want de oogst is wel groot, maar arbeiders zijn er weinig. Laat de volken het horen: de HEER regeert; nu staat de aarde vast* (psalm van dit feest).

1) *de ogen van de ziel* 2) Mt 9,36vv

psalm 96

- L Zing voor de HEER een nieuwe melodie;
laat heel de wereld Hem eer betuigen.
- A Geef Hem de eer die Hem toekomt;
en verkondig zijn redding van dag tot dag.
- L Laat alle volken van zijn grootheid horen;
en maak aan de wereld zijn wonderen bekend.

- A Groot is de HEER en hoog verheven,
laat ál wat leeft Hem eren.
- L Nietswaardig zijn de goden der mensen;
maar de HEER heeft de hemelen gemaakt.
- A Verheven schoonheid gaat voor Hem uit,
macht en heerlijkheid vervullen zijn heiligdom.
- L Mensenfamilie, zoek naar de HEER;
en belijd zijn grootheid en macht.
- A Kom met je offers naar zijn heiligdom;
en geef Hem de eer die Hem toekomt.
- L Aanbid de HEER in zijn heilige schoonheid;
heel de wereld moet ontzag voor Hem hebben.
- A Laat de volken het horen: de HEER regeert;
nu staat de aarde vast.
- L Laat ál wat leeft vol vreugde zijn,
want onze God zal komen voor het oordeel.
- A Hij oordeelt de wereld rechtvaardig, alle volkeren naar waarheid.

psalmen & gebeden

* * *

kerkwijding (9 november)

1ste lezing: Ez 47,1-2 + 8-9 + 12

psalm 46 zie beneden

2de lezing: 1Kor 3,9b-11 + 16-17

evangelie: Joh 2,13-22

De ijver voor uw huis zal mij verteren.

Het water dat uit de hemelse tempel stroomt (eerste lezing), wordt tot een rivier, waarlangs de vruchtbomen overvloedig vrucht dragen. De profeet spreekt over de Geest als een waterstroom; en over christenen als bomen, die hun wortels uitslaan naar het water. Jezus leert zijn kerk hierover: *Laat wie dorst heeft tot mij komen en laat drinken wie gelooft. Stromen van levend water zullen uit je binnenste vloeien*¹. Hij spreekt over de Geest van God die zijn leerlingen zullen ontvangen, *om vruchten te dragen van wijsheid en inzicht, van genade en sterkte, van kennis en ontzag voor Jahweh*². Dit is de Geest waarin David zich verheugt: *Er is een stroom die vreugde brengt in de stad van God, waar zijn heilige woningen zijn* (psalm van deze dag). Onder die woningen moet worden verstaan de zielen van de gelovigen, die elk hun eigen plaats zullen hebben in de hemelse stad, waar zij met God verkeren. Dit is het wat Jezus zijn leerlingen voorhoudt: *In het huis van*

*mijn Vader zijn vele woningen*³. Elke christen die zichzelf vergeet om ruimte te bieden aan de Geest, ziet hoopvol uit naar de vervulling van deze belofte. De kerk is een afbeelding van dit huis. Christenen die zich beijveren Gods wil te verstaan en te volbrengen, zullen zich met hart en ziel inzetten om in dit huis aan het werk van Christus te kunnen bijdragen. Zij zien hoe hun Heer de misstanden in de tempel bestreed; en bidden om zijn Geest, die hun zal leren hoe elk naar eigen vermogen kan bijdragen aan een kerk waar liefde heerst; en waar christenen eensgezindheid in hun zorg voor zoekende en eenzame mensen. Zij houden Jezus' woorden in gedachten, die hij sprak toen hij vóór zijn gevangename voor zijn leerlingen bad tot de Vader: *Ik heb hun de heerlijkheid gegeven die U mij geschonken hebt, opdat zij één zijn, zoals Wij één zijn*⁴. Kan iemand zich zijn leerling noemen, zonder het zich aan te trekken als die heerlijkheid met voeten wordt getreden? Nee, maar evenals hun Heer worden allen die hem daadwerkelijk toebehoren verteerd van ijver om het huis van God, de kerk van Christus, hiertegen te beschermen. Want *onze gedachte is de gedachte van Christus* (tweede lezing).

Misschien vraagt iemand nog wat die misstanden zijn, en hoe die heerlijkheid met voeten wordt vertreden? Voorop staat wel de ongehoorde verdeeldheid van de kerk van Christus. Zelfs in kleine dorpen staan minstens twee en meestal nog meer kerken. Alsof dit niet al erg genoeg is, trekken sommigen - terwijl in de kerken in hun eigen plaats zo goed als leeg zijn - elders naar een kerk van hun eigen voorkeur. Geheel tegen het verlangen van hun Heer in volgen zij de gangbare moraal van 'elk wat wils'. Maar is Christus dan verdeeld? De Heer van de kerk heeft een ander voorbeeld gegeven. Hij bleef trouw aan de synagoge, waarvan de oversten hem bepaald niet welgezind waren; en waar Farizeeën en Sadduceeën - conservatieven en vrijzinnigen - de dienst uitmaakten.

Even erg is de gewoonte alleen naar de kerk te komen bij grote feesten, of als het een keer goed uitkomt. Wordt zo een gemeenschap opgebouwd? Zelfs in de besturen tref je mensen aan die je maar zelden in de kerkbanken ziet. Hoewel de koren vaak de dienst uitmaken in de liturgie, komen veel koorleden alleen als ze moeten zingen. Verder ach, de lijst van misstanden is lang. Laten Christenen hierover niet verbitterd raken, of ook zelf hun heil elders gaan zoeken; maar zich voegen naar de Heer van de kerk, die wil dat allen één zijn in het verlangen hem te dienen. Laten zij een voorbeeld nemen aan de heilige naar wie hun kerk is genoemd, en die met voorbijzien van zijn of haar eigen voorkeur de liefde van Christus heeft voorgeleefd. Laten zij de woorden van de psalmist ter harte nemen: *De ijver voor uw huis heeft mij verteerd*⁵. Zij weten zich één met Christus; en zingen het lied van deze dag: *De HEER van het hemelse leger: Hij is mét ons*.

1) Joh 7,38 2) Jes 11,2 3) Joh 14,2 4) Joh 17,2 5) ps 69,10

psalm 46

- L God is onze toevlucht en sterkte;
wij hebben geen angst, al beeft ook de aarde,
en wankelen de bergen* in zee.
- A Laat de golven maar bulderen,
laat de bergen bewegen in de woedende zee.
- L Er is een stroom* die vreugde brengt, *de H.Geest
in de stad van God waar zijn heilige woningen zijn.
- A Hier is God in haar midden, zij zal niet wankelen;
zij staat onwrikbaar vast als de nieuwe Dag aanbreekt.
- L Volkeren woeden en machtige naties wankelen;
dan verheft de HEER zijn stem, heel de aarde beeft.
- A De HEER van het hemelse leger: Hij is mét ons;
de God van Jakob is onze toevlucht.
- L Kom, en zie het werken van de HEER,
die op aarde wonderbaarlijke dingen verricht.
- A Hij maakt een einde aan de oorlog op aarde;
en vernietigt het verwoestende wapentuig.
- L Laat af, en weet dat Ik God ben:
verheerlijkt op aarde, verhoogd onder de volken.
- A De HEER van het hemelse leger*: Hij is mét ons; *engelen
de God van Jakob is onze toevlucht.

ik was verheugd (ps 122)

*Ik was verheugd toen zij mij zeiden: er is een nieuw gebod!
Ik was verheugd toen zij mij leidden tot in het Huis van God.
Het volk van God is onderweg,
van alle zijden zij komen aan.
Stad uit de hemel, zij daalt neder, Jeruzalem.*

*Eénzelfde Geest heeft hen verenigd, Geest die hen zingen doet,
door Gods genade doet vereren Hem, die maakt alles goed.*

*Nu staan mijn voeten in uw poorten, U die naar vrede heet.
En ik verheug mij in uw woorden: uw wet die liefde leert.*

*Om al mijn zusters en mijn broeders: vrede zij in uw poort!
Ja, mag de liefde hen behoeden, die horen naar uw woord.*

*Aan U het oordeel voorbehouden, in U gerechtigheid.
Al wie U vindt die wordt behouden en leeft in eeuwigheid.*

al mijn verlangen, lied 87

* * *

EVANGELIETEKSTENMatteüs

1,18-24	zondag 1 van de Advent (A)
2,13-15.19-22	zondag na Kerst (A)
3,1-12	zondag 2 van de Advent (A)
4,1-11	zondag 1 van de 40-dagentijd (A)
4,12-23	zondag 3 van de tijd door het jaar (A)
5,1-12	zondag 4 van de tijd door het jaar (A); Allerheiligen (ABC)
5,13-16	zondag 5 van de tijd door het jaar (A)
5,17-37	zondag 6 van de tijd door het jaar (A)
5,38-48	zondag 7 van de tijd door het jaar (A)
6,1-6.16-18	Aswoensdag (ABC)
6,24-34	zondag 8 van de tijd door het jaar (A)
7,21-27	zondag 9 van de tijd door het jaar (A)
9,9-13	zondag 10 van de tijd door het jaar (A)
9,36-10,8	zondag 11 van de tijd door het jaar (A)
10,26-33	zondag 12 van de tijd door het jaar (A)
10,37-42	zondag 13 van de tijd door het jaar (A)
11,2-11	zondag 3 van de Advent (A)
11,25-30	zondag 14 van de tijd door het jaar (A)
13,1-23	zondag 15 van de tijd door het jaar (A)
13,24-43	zondag 16 van de tijd door het jaar (A)
13,44-52	zondag 17 van de tijd door het jaar (A)
14,13-21	zondag 18 van de tijd door het jaar (A)
14,22-33	zondag 19 van de tijd door het jaar (A)
15,21-28	zondag 20 van de tijd door het jaar (A)
16,13-20	zondag 21 van de tijd door het jaar (A)
16,21-27	zondag 22 van de tijd door het jaar (A)
17,1-9	zondag 2 van de 40-dagentijd (A)
18,15-20	zondag 23 van de tijd door het jaar (A)
18,21-35	zondag 24 van de tijd door het jaar (A)
20,1-16	zondag 25 van de tijd door het jaar (A)
21,1-11; 26,14-27,66	zondag 6 van de 40-dagentijd (ABC) (Palmzondag)
21,28-32	zondag 26 van de tijd door het jaar (A)
21,33-43`	zondag 27 van de tijd door het jaar (A)
22,1-14	zondag 28 van de tijd door het jaar (A)
22,15-21	zondag 29 van de tijd door het jaar (A)
22,34-40	zondag 30 van de tijd door het jaar (A)
23,1-12	zondag 31 van de tijd door het jaar (A)
24,37-44	zondag 1 van de Advent (A)
25,1-13	zondag 32 van de tijd door het jaar (A)
25,14-30	zondag 33 van de tijd door het jaar (A)
25,31-46	Christus koning (A) (einde van het kerkelijk jaar)

28,1-10	paaswake (A) zondag 1 van de Paastijd (A) (eerste paasdag)
28,16-20	Hemelvaart (A); zondag na Pinksteren (B) (Drie-eenheid)
<u>Marcus</u>	
1,1-8	zondag 2 van de Advent (B)
1,7-11	doop van de Heer (B)
1,12-15	zondag 1 van de 40-dagentijd (B)
1,14-20	zondag 3 van de tijd door het jaar (B)
1,21-28	zondag 4 van de tijd door het jaar (B)
1,29-30	zondag 5 van de tijd door het jaar (B)
1,40-45	zondag 6 van de tijd door het jaar (B)
2,1-12	zondag 7 van de tijd door het jaar (B)
2,18-22	zondag 8 van de tijd door het jaar (B)
2,23-3,6	zondag 9 van de tijd door het jaar (B)
3,20-35	zondag 10 van de tijd door het jaar (B)
4,26-34	zondag 11 van de tijd door het jaar (B)
4,35-41	zondag 12 van de tijd door het jaar (B)
5,21-43	zondag 13 van de tijd door het jaar (B)
6,1-6	zondag 14 van de tijd door het jaar (B)
6,7-13	zondag 15 van de tijd door het jaar (B)
6,30-34	zondag 16 van de tijd door het jaar (B)
7,1-8.14-15.21-23	zondag 22 van de tijd door het jaar (B)
7,31-37	zondag 23 van de tijd door het jaar (B)
8,27-35	zondag 24 van de tijd door het jaar (B)
9,2-10	zondag 2 van de 40-dagentijd (B)
9,30-37	zondag 25 van de tijd door het jaar (B)
9,38-43.45.47-48	zondag 26 van de tijd door het jaar (B)
10,2-16	zondag 27 van de tijd door het jaar (B)
10,17-30	zondag 28 van de tijd door het jaar (B)
10,35-45	zondag 29 van de tijd door het jaar (B)
10,46-52	zondag 30 van de tijd door het jaar (B)
11,1-10	zondag 6 van de 40-dagentijd (B) (Palm- en Passiezondag)
12,28-34	zondag 31 van de tijd door het jaar (B)
12,38-44	zondag 32 van de tijd door het jaar (B)
13,24-32	zondag 33 van de tijd door het jaar (B)
13,33-37	zondag 1 van de Advent (B)
14,12-16.22-26	tweede zondag na Pinksteren (B) (Sacramentsdag)
16,1-8	paaswake (B) Paaszondag (B) (eerste zondag van de paastijd)
16,15-20	Hemelvaart (B)

Lucas

1,1-4;4,12-21	zondag 3, tijd door het jaar zondag (C)
1,5-17	Johannes de Doper (geboorte) (ABC)
1,26-38	zondag 4 van de Advent (B)
1,39-45	zondag 4 van de Advent (C)
1,39-56	Maria hemelvaart (ABC)
1,57-66.80	Johannes de Doper (ABC)
2,1-14	kerstnacht (ABC)
2,16-21	1 januari (ABC) (Maria moeder van God)
2,22-40	zondag na Kerst (heilige familie) (B)
2,41-52	zondag na Kerst (heilige familie) (C)
3,1-6	zondag 2 van de Advent (C)
3,10-18	zondag 3 van de Advent (C)
3,15--16.21-22	doop van de Heer (C)
4,1-13	zondag 1 van de 40-dagentijd (C)
4,21-30	zondag 4 van de tijd door het jaar (C)
5,1-11	zondag 5 van de tijd door het jaar (C)
6,17.20-26	zondag 6 van de tijd door het jaar (C)
6,27-38	zondag 7 van de tijd door het jaar (C)
6,39-45	zondag 8 van de tijd door het jaar (C)
7,1-10	zondag 9 van de tijd door het jaar (C)
7,11-17	zondag 10 van de tijd door het jaar (C)
7,36-8,3	zondag 11 van de tijd door het jaar (C)
9,11-17	tweede zondag na Pinksteren (C) (Sacramentsdag)
9,18-24	zondag 12 van de tijd door het jaar (C)
9,28-36	zondag 2 van de 40-dagentijd (C)
9,51-62	zondag 13 van de tijd door het jaar (C)
10,11-12.17-20	zondag 14 van de tijd door het jaar (C)
10,25-37	zondag 15 van de tijd door het jaar (C)
10,38-42	zondag 16 van de tijd door het jaar (C)
11,1-13	zondag 17 van de tijd door het jaar (C)
12,13-21	zondag 18 van de tijd door het jaar (C)
12,32-48	zondag 19 van de tijd door het jaar (C)
12,49-53	zondag 20 van de tijd door het jaar (C)
13,1-9	zondag 3 van de 40-dagentijd (C)
13,22-30	zondag 21 van de tijd door het jaar (C)
14,1.7-14	zondag 22 van de tijd door het jaar (C)
14,25-33	zondag 23 van de tijd door het jaar (C)
15,1-3.11-32	zondag 4 van de 40-dagentijd (C)
15,1-32	zondag 24 van de tijd door het jaar (C)
16,1-13	zondag 25 van de tijd door het jaar (C)
16,19-31	zondag 26 van de tijd door het jaar (C)
17,5-10	zondag 27 van de tijd door het jaar (C)

17,11-19	zondag 28 van de tijd door het jaar (C)
18,1-8	zondag 29 van de tijd door het jaar (C)
18,9-14	zondag 30 van de tijd door het jaar (C)
19,1-10	zondag 31 van de tijd door het jaar (C)
19,28-40	zondag 6 van de 40-dagentijd (C) (Palm- en Passiezondag)
20,27-38	zondag 32 van de tijd door het jaar (C)
21,5-19	zondag 33 van de tijd door het jaar (C)
21,25-28.34-36	zondag 1 van de Advent (C)
23,35-43	Christus Koning (C)
23,44-46.50-53; 24,1-6	Allerzielen (ABC);
24,1-12	Paaswake (C)
	zondag 1 van de paastijd (C) (Paaszondag)
24,13-35	zondag 3 van de paastijd (A)
24,35-48	zondag 3 van de paastijd (B)
24, 46-53	Hemelvaart (C)
<u>Johannes</u>	
1,1-18	Kerstdag (ABC); tweede zondag na Kerst (ABC)
1,6-8.19-28	zondag 3 van de Advent (B)
1,29-34	zondag 2 van de tijd door het jaar (A)
1,35-42	zondag 2 van de tijd door het jaar (B)
2,1-11	zondag 2 van de tijd door het jaar (C)
2,13-25	zondag 3 van de 40-dagentijd (B)
3,14-21	zondag 4 van de 40-dagentijd (B)
3,16-18	zondag na Pinksteren (C) (Drie-eenheid)
4,5-42	zondag 3 van de 40-dagentijd (A)
6,1-15	zondag 17 van de tijd door het jaar (B)
6,24-25	zondag 18 van de tijd door het jaar (B)
6,41-51	zondag 19 van de tijd door het jaar (B)
6,51-58	zondag 20 van de tijd door het jaar (B)
	tweede zondag na Pinksteren (A) (Sacramentsdag)
6,60-69	zondag 21 van de tijd door het jaar (B)
8,1-11	zondag 5 van de 40-dagentijd (C)
9,1-41	zondag 4 van de 40-dagentijd (A)
10,1-11	zondag 4 van de Paastijd (A)
10,11-18	zondag 4 van de Paastijd (B)
10,27-30	zondag 4 van de Paastijd (C)
11,1-45	zondag 5 van de 40-dagentijd (A)
11,17-27	Allerzielen (ABC) (zie bijzondere vieringen)
12,12-16	zondag 6 van de 40-dagentijd (B) (Palm- en Passiezondag)
12,20-33	zondag 5 van de 40-dagentijd (B)

13,1-15	Witte Donderdag (ABC)
13,31-35	zondag 5 van de Paastijd (C)
14,1-12	zondag 5 van de Paastijd (A)
14,15-21	zondag 6 van de Paastijd (A)
14,23-29	zondag 6 van de Paastijd (C)
15,1-8	zondag 5 van de Paastijd (B)
15,9-17	zondag 6 van de Paastijd (B)
16,12-15	zondag na Pinksteren (C) (Drie-eenheid)
17,1-11	zondag 7 van de Paastijd (A)
17,11-19	zondag 7 van de Paastijd (B)
17,20-26	zondag 7 van de Paastijd (C)
18,1-19.42	Goede Vrijdag (ABC)
18,33-37	Christus Koning (B)
20,1-9	zondag 1 van de Paastijd (C) (Paaszondag)
20,19-23	Pinksteren (ABC)
20,19-31	zondag 2 van de Paastijd (C)
21,1-19	zondag 3 van de Paastijd (C)

* * *

AFKORTING VAN BIJBELBOEKEN

OUDE TESTAMENT

vijf boeken van Mozes

genesis	gen
exodus	ex
leviticus	lev
numeri	num
deuteronomium	deut

geschiedenis van Israël

Jozua	Joz
rechters	re
Ruth	Ruth
1 ^{ste} boek Samuël	1Sam
2 ^{de} boek Samuël	2Sam
1ste boek. koningen	1kon
2 ^{de} boek koningen	2kon
1 ^{ste} boek kronieken	1kron
2 ^{de} boek kronieken	2kron
Ezra	Ezra
Nehemia	Neh
Ester	Est

poëtische boeken

Job	Job
psalmen	ps
spreuken	spr
prediker	pr
hooglied	hoogl

vier grote profeten

Jesaja	Jes
Jeremia	Jer
klaagliederen v Jeremia.	klaagl
Ezechiël	Ez
Daniël	Dan

twalf kleine profeten

Hosea	Hos
Joël	Joël
Amos	Am
Obadja	Ob
Jona	Jona
Micha	Mi
Nahum	Nah
Habakkuk	Hab
Sefanja	Sef
Haggai	Hag
Zacharia	Zach
Maleachi	Mal

deutero-kanonieke boeken

Tobit	Tob
Judit	Jud
Ester (aanvulling)	Est
1 ^{ste} boek Makkabeeën	1Makk
2 ^{de} boek Makkabeeën	2Makk
wijsheid van Salomo	wijsh
wijsheid v Jezus Sirach	Sir
Baruch	Bar

NIEUWE TESTAMENT

vier evangeliën

Matteüs	Mt
Marcus	Mc
Lucas	Lc
Johannes	Joh

handelingen vd apost.

	hand
--	------

brieven van Paulus

aan Rome	Rom
1 ^{ste} brief aan Korinte	1Kor
2 ^{de} brief aan Korinte	2Kor
aan de Galaten	Gal
aan Efese	Ef
aan Filippi	Fil
aan Kolosse	Kol
1 ^{ste} br. aan Tessalonica	1Tes
2 ^{de} br. aan Tessalonica	2Tes
1 ^{ste} br. aan Timóteüs	1Tim
2 ^{de} br. aan Timóteüs	2Tim
aan Titus	Tit
aan Filémon	Filem

algemene brieven

aan de Hebreëën	Heb
brief van Jakobus	Jak
1 ^{ste} brief van Petrus	1Pe
2 ^{de} brief van Petrus	2Pe
1 ^{ste} brief van Johannes	1Joh
2 ^{de} brief van Johannes	2Joh
3 ^{de} brief van Johannes	3Joh
brief van Judas	Jud
openbaring. v Johannes (apocalyps)	openb